

Onsdagen den 2 mars

Kl. 09.00–19.38

---

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:8 till socialutskottet

2015/16:105 till finansutskottet

2015/16:113 till justitieutskottet

2015/16:117 till näringsutskottet

2015/16:118 till miljö- och jordbruksutskottet

EU-dokument

KOM(2016) 67 till utrikesutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 26 april*.

§ 2 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkanden

2015/16:SoU18 Ensamkommande barn

2015/16:SoU9 Riksrevisionens rapport om patientsäkerhet

Försvarsutskottets betänkanden

2015/16:FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

2015/16:FöU6 Skydd för geografisk information

Civilutskottets betänkanden

2015/16:CU16 En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser

2015/16:CU17 Riksrevisionens rapport om samhällets stöd till överskuld-satta

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU5

Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar (prop. 2015/16:62)

föredrogs.

Anf. 1 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi det betänkande som rör skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar.

Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 1.

Den svenska modellen är en modell där arbetsmarknadens parter genom samförståndslösningar, förhandlingar, kollektivavtal och gemensamma regelverk tillsammans sätter gränserna och bestämmer spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden. Den svenska modellen ska nu inskränkas ytterligare med lagstiftning. Det beror inte på att man i förarbetet med regeringens proposition har kunnat påvisa att något omfattande missbruk föreligger – tvärtom. Regelverket fungerar till synes väl, och arbetsmarknadens parter har de instrument de behöver för att rätta till och reglera de eventuella brister som uppkommer.

Varför ska då lagen ändras? Det normala är trots allt att vi i den här kammaren ändrar lagar och regelverk för att förbättra och åtgärda uppenbara felaktigheter. Svaret på frågan är EU. Bilden träder fram ganska tydligt om man i betänkandet läser avsnitten Redogörelse för ärendet, Ärendet och dess beredning och vidare avsnittet Bakgrund, där anställningsskyddslagen, visstidsdirektivet och överträdelseärendet behandlas, samt avsnittet som rör propositionen.

Det finns inte en rad om missbrukande arbetsgivare och inte en enda hänvisning till missförhållanden på den svenska arbetsmarknaden. Det finns inte ett enda exempel eller en enda hänvisning till situationer där den svenska lagstiftningen, den svenska modellen eller arbetsmarknadens parter inte klarar av att hantera eventuella missförhållanden eller felaktigheter när det gäller användande av visstidsanställningar.

Den lagstiftning som majoriteten i den här kammaren kommer att rösta igenom i eftermiddag är i stället helt och hållet en eftergift till EU, på bekostnad av svenskt självbestämmande och på bekostnad av den svenska modellen.

Vi får i betänkandet en utförlig redogörelse av EU:s visstidsdirektiv, framför allt ramavtalets klausul 5 som är tillämplig i det här fallet.

Det hela började med att TCO anmälde Sverige till EU-kommissionen. Man anser att Sverige bryter mot visstidsdirektivet. År 2010 fick Sverige en formell underrättelse av EU-kommissionen för bristande genomförande av visstidsdirektivet.

Under ärendets gång har Sverige och den förra regeringen faktiskt förredömligt försvarat den svenska modellen och svenskt självbestämmande på arbetsmarknadsområdet. EU-kommissionen har också dragit tillbaka huvuddelen av den kritik som den initialt hade mot Sverige när det gäller tillämpning. Det är därför med förvåning jag nu konstaterar att Alliansen och framför allt Moderaterna har bytt åsikt och sida också i den här frågan.

Inom andra politikområden, där man den senaste månaden under bilan när verkligheten kommer i kapp i en annars naiv och nyliberal, flummig politik, har man lyckligtvis omvärderat och kopierat den mer ansvarstagande sverigedemokratiska hållningen. Varför man i det här fallet, med visstidsdirektivets implementering i Sverige, plötsligt har bytt fot är mer oklart. Förmodligen har det att göra med en i allmänhet undfallande och underdånig attityd till EU-kommissionen och EU:s institutioner.

Nåväl, två dagar efter att statsministern högtidligt deklarerade att man nu minsann ska ta strid för den svenska modellen gör man i stället precis tvärtom. Statsministern talade visserligen om det svenska samhällsbygget när han hänvisade till den svenska modellen. Det är ett samhällsbygge som Socialdemokraterna har glömt och försakat under decennier, men som nu under bilan återigen ska vara ledstjärna för regeringens arbete. Det återstår väl att se. Det gäller att fylla alla fagra ord med verkligt innehåll och riktiga åtgärder, vilket inte har varit regeringens starka sida än så länge.

Statsministern nämnde till exempel också att staten inte ska gå in och sänka lönerna utan att lönerna ska sättas av arbetsmarknadens parter, i enlighet med den svenska modellen. Det har han naturligtvis rätt i. Men statsministern ser tydligen inga som helst problem med att EU gör intrång på och begränsar parternas förmåga att sluta avtal och gemensamt bestämma regelverk på den svenska arbetsmarknaden.

Just arbetsmarknaden är och ska vara ett område som dels vi i den här kammaren ska bestämma om, dels ska regleras av arbetsmarknadens parter. Tyvärr delas inte längre den uppfattningen av vare sig Alliansen eller regeringen, med Socialdemokraterna i spetsen.

Visserligen ger den nya lagstiftningen som nu föreslås utrymme för arbetsmarknadens parter att genom kollektivavtal göra avsteg från omvandlingsregeln. Men kollektivavtalet borde vara norm. Det borde vara gränssättande och en självklarhet. Det ska inte vara ett undantag.

Det är inte EU-kommissionen som ska vara gränssättande för arbetsmarknaden i Sverige. EU-kommissionens intrång på svenskt självbestämmande är beklagligt.

Herr talman! Förmodligen kommer det nya regelverket inte att få särskilt stor praktisk inverkan på den svenska arbetsmarknaden. Det faktiska resultatet kommer ärligt talat att vara ganska begränsat. Däremot ser jag att den eventuella påverkan det kommer att få i stort sett enbart är av negativ karaktär. Delar av arbetsmarknaden är beroende av visstidsanställningar för att kunna upprätthålla en hög effektivitet och klara personalbemanningen under tillfälliga återkommande anhopningar med hjälp av vikariat.

Jag har själv varit aktiv inom just en sådan bransch, detaljhandeln. Min senaste arbetsgivare, där jag arbetade innan jag kom in i rikspolitiken, hade under perioden oktober till december ungefär fyra gånger så hög omsättning som under perioden januari till mars. Under perioden april till juni juli hade man tre gånger så hög omsättning som under augusti och september. Under sådana förhållanden är det med nuvarande arbetstidslagstiftning helt omöjligt att bara planera in tillsvidareanställd personal när man ska klara av att lägga schema. Det är helt omöjligt.

På min förra arbetsplats hade vi arbetstagare som återkom år efter år för tillfälliga anställningar under högsäsong. Däremellan arbetade de till exempel inom den jämtländska turistnäringen under perioden januari till

mars, som då hade sin högsäsong. De var duktiga, uppskattade och lojala medarbetare. Och tro mig, om det hade funnits möjlighet hade jag erbjudit dem tillsvidareanställning. När det uppstod vakanser fick de också tillsvidareanställningar.

När man inskränker möjligheterna till visstidsanställning tar man risker på det principiella planet. Nu talar jag inte specifikt om detaljhandeln. Där tror jag mig veta att det finns ett avtal mellan parterna. Det kommer säkert att bli ett avtal mellan parterna även efter den här lagförändringen. Det man riskerar är att företaget när det ska anställa i stället väljer att ta in ny och oerfaren arbetskraft eftersom risken annars är att en visstidsanställning övergår i tillsvidareanställning. Eller så riskerar man att inte alls fylla luckan eftersom man inte hittar personen som ska ta platsen.

I det första fallet förlorar företaget på att inte kunna anställa den bästa, mest lämpade och kunniga för arbetet. Och den tidigare anställda förlorar helt enkelt en chans till ett jobb.

I det andra fallet, då man inte fyller luckan, förlorar vi alla, Sverige, på färre arbetade timmar och lägre skatteintäkter.

Anf. 2 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Utgångspunkten för dagens debatt är regeringens proposition *Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar*. Det är en proposition som gör ganska beskedliga förändringar i arbetsgivarens möjligheter att stapla visstidsanställningar på varandra och därmed ha arbetstagare i osäkra anställningsformer under lång tid.

Utgångspunkten för propositionen är förstås att de svenska reglerna för skydd mot osäkra anställningsformer har varit så svaga, sett från arbetstagarens perspektiv, att till och med EU-kommissionen har bedömt det som problematiskt. Och då vet man i de här sammanhangen att det är illa.

Ändå drog den tidigare regeringen den här frågan i långbänk. Medan man i många andra situationer var väldigt följsam mot EU-systemet ville man inte riktigt hantera de här propåerna gällande grundläggande arbetsrätt. Nu hanterar den här regeringen frågan, och det är bra.

Jag återkommer strax närmare till innehållet i propositionen. Det är som sagt ganska beskedliga förändringar. Först får jag konstatera det anmärkningsvärda i att det är ett parti som säger nej till och med till denna beskedliga förbättring av arbetstagarens rättigheter. Det partiet är Sverigedemokraterna.

Det är två drivkrafter som förenas i Sverigedemokraternas ställningstagande, skulle jag vilja säga. För det första har vi sett att Sverigedemokraternas längtan efter att närma sig de tidigare regeringspartierna för maktens skull har varit så stor att i princip varje politisk fråga kan behandlas väldigt löst och ledigt och underordnas det spel som SD nu spelar. Sverigedemokraterna hade väl tänkt sig att ställa till det för regeringen mest för sakens skull i det här fallet. Nu valde de tidigare regeringspartierna i den borgerliga oppositionen att inte följa upp de motionsyrkanden de hade, så det blir av allt att döma inte så.

För det andra är det bara att konstatera att det där är mer än bara spel från Sverigedemokraternas sida i arbetsrättsliga och fackliga frågor. Impulsen finns inbäddad i Sverigedemokraternas politiska dna. Fientligheten mot arbetarrättigheter och fackliga ståndpunkter finns där. Så brukar det vara med partier som kommer från den tradition som SD representerar.

Sammantaget landar det i att Sverigedemokraterna snickrar ihop argument av typen att det ”kommer att försvåra rekrytering och anställning” om man förbättrar situationen lite grann för vissa utsatta arbetstagare. På så sätt ställer sig Sverigedemokraterna längst till höger. Det förvånar väl inte mig, men kanske förvånar det en och annan som hört partiets retorik om de mot förmodan ett fåtal gånger över huvud taget hört ledande sverigedemokrater säga något om någonting annat än faktisk eller fantiserad invandring.

Jag övergår till själva propositionen. I dag är det möjligt för en arbetsgivare att låta bli att tillsvidareanställa genom att stapla olika former av visstidsanställningar på varandra och därmed undgå den begränsningsregel som finns. Det här sker trots att tillsvidareanställning ska vara normen. I propositionen föreslås en omvandlingsregel som skulle göra stapling svårare.

Vi från Vänsterpartiets sida välkomnar att det läggs fram en proposition på det här området, men vi tycker samtidigt, i likhet med flera fackliga remissinstanser, att förslaget kunde och borde ha varit skarpare och enklare. Det bästa hade varit maximalt två år under en femårsperiod, oavsett anställningsform, som gräns för när visstidsanställning måste övergå i tillsvidareanställning.

TCO, som för övrigt var den organisation som från början tog problemet med stapling av visstid till EU, menar till exempel att en arbetsgivare som trixar lite grann fortfarande kan ha någon hos sig i sex år utan att anställa personen fast, även med propositionens förslag. Det tycker vi är problematiskt, eftersom tanken med lagen är att vi ska kunna komma åt den typen av onödig eller oseriös stapling av visstider.

Ett särskilt problematiskt område i det avseendet är situationen för dem som jobbar inom staten, där man kan kombinera anställningar enligt den särskilda anställningsförordningen med anställningar enligt LAS i vad som skulle kunna vara oändliga kedjor av otrygga anställningar. Det här är ett problem, och det kan inte vara meningen att det ska funka på det sättet. Det hade kunnat lösas om man hade varit tydlig med att begränsningsregeln ska gälla vid två år oavsett anställningsform.

Nu har man, såvitt jag kan se, valt att göra det som framstår som minsta möjliga förändringar för att uppfylla minimikraven i visstidsdirektivet. Det är lite synd, tycker vi i Vänsterpartiet. Vi har därför lyft fram förslaget om en generell begränsningsregel igen. Jag noterar att bifall för vår reservation på den punkten skulle innebära bifall också för flera socialdemokratiska motioner om missbruk av tidsbegränsade anställningar.

Herr talman! Osäkra anställningar är generellt ett stort problem för många som befinner sig på den svenska arbetsmarknaden. Har man ingen tillsvidareanställning minskar möjligheten att planera sin tillvaro. Det ökar stressen och minskar den individuella friheten. Visstidsanställda kan också få svårare att kvalificera sig för olika försäkringssystem. Det blir högre tröskel för att engagera sig fackligt. Det påverkar också ofta möjligheten till fortbildning och löneutveckling.

Det är tydligt att visstidsanställningarna följer en del vanliga hierarkier i samhället i stort. Det är vanligare med tidsbegränsade anställningar i LO-grupperna än bland tjänstemän och akademiker. Det är vanligare bland kvinnor än bland män. Det är vanligare med otrygga anställningar i sektorer som hotell och restaurang, butik, städning och hemtjänst, det vill säga

områden där det är tufft och där lön och status ligger under genomsnittet. I går, var det väl, kom det en rapport från Handelsanställdas förbund som visar att de tidsbegränsade anställningarna för arbetare i detaljhandeln ökade från 12 till 28 procent mellan 1990 och 2015. Det är också så att otrygga anställningar ofta går ihop med ofrivillig deltid, särskilt inom kvinnodominerade yrkesgrupper, både i offentlig och i privat sektor.

Andelen som har tidsbegränsade anställningar fluktuerar en del, men en viktig tendens är att de otrygga anställningarna har fördjupats, det vill säga blivit mer otrygga. Till exempel har vikariatet varit på nedgång medan vi fått en ökning av timanställningar och sms-anställningar.

Det som framför allt gör det möjligt att ha den här typen av de mest otrygga anställningarna är anställningsformen allmän visstid. Det här är en kärnfråga som vi inte kan komma runt när vi diskuterar visstider. Det är ett problem. Av alla tidsbegränsat anställda inom vård och omsorg var det förra året över hälften som var anställda på allmän visstid. De var anställda på timmar och som springvikarier. I rapporten från Handels som jag nämnde konstaterar man att den stora majoriteten av dem med tidsbegränsade anställningar – jag tror att det är runt 80 procent – har tim- och behovsanställningar.

Det här pekar mot det som jag tycker borde vara en självklarhet för en socialdemokratiskt ledd regering, att allmän visstid borde försvinna som anställningsform. På en dynamisk arbetsmarknad behövs förstås den flexibilitet som visstidsanställningar ger. Därför är det viktigt att det finns möjligheter till vikariat, provanställningar och andra typer av tidsbegränsade anställningar som parterna dessutom kan reglera vidare i kollektivavtal. Men allmän visstid som anställningsform är en ensidig gåva till arbetsgivar sidan. Det är den obalansen som vi har problem med och som regeringen borde vara intresserad av att rätta upp.

Allmän visstid institutionaliserar motsatsen till det som borde vara poängen med arbetsrättsliga regleringar, nämligen att minska godtycket. Om grundprincipen att tillsvidareanställningar är norm ska betyda någonting borde det vara så att anställning på visstid, alltså icke fast anställning, ska kunna motiveras på något sätt. Det är det här frågan om allmän visstid handlar om för oss. Dagens regelverk sanktionerar i stället godtycke och går ut över dem som har det svårt på arbetsmarknaden till att börja med.

Jag känner en viss besvikelse över att regeringen inte agerat och inte agerar i den här frågan, som är betydligt mer grundläggande än problemet med stapling. Från Vänsterpartiets sida fortsätter vi att driva det här. Vår reservation finns på riksdagens bord. Allmän visstidsanställning bör tas bort.

Argumenten som ibland framförs om att parterna måste sköta det här och att det är det som är den svenska modellen faller platt. Allmän visstid är snarare det som ger arbetsgivar sidan långtgående friheter att undergräva huvudregeln om tillsvidareanställning. Att ta bort allmän visstid slår vakt om den huvudregeln. Det är därmed att slå vakt om den svenska modellen mer allmänt. Det måste man göra genom att uppdatera regelverket på basis av vad som faktiskt händer i verkligheten.

Vi menar från Vänsterpartiets sida att man ska ha objektiva kriterier för tidsbegränsade anställningar. Vi menar dessutom att lagen i den här delen fortsatt ska vara dispositiv, det vill säga att parterna i centrala kollektivavtal ska kunna komma överens om de anställningsformer som är

lämpliga inom respektive bransch. Skillnaden mot i dag blir att ett förbund som Handels inte ska behöva sälja en massa legitimt löneutrymme för att skaffa sig den självklara rätten att se sina medlemmar skyddade från godtycke och ekonomisk stress.

Däremot blir det gott om utrymme med vårt förslag att komma överens om lösningar för denna situation. Det är något som näringslivsorganisationer nu kampanjar mot och angriper facket med. Några av er har kanske sett reklamen. Det är någon som står vid en skidlift, och det är sommar. Sedan sägs det: Alla jobb behövs, men inte hela tiden. Facket vill nu förstöra detta, ungefär.

Om det är så att arbetsgivarna inte känner till att det tidigare var fullt möjligt att teckna avtal om till exempel säsonganställning är det allvarligt. Om man känner till det och ändå kampanjar på det sättet är det möjligen ännu mer allvarligt. Så ser dragkampen om den svenska modellen ut, liksom med de återkommande utspelen från högerpartierna om lönebildningen. Så funkar det. Min poäng är att om regeringen duckar i de frågorna är det andra som flyttar fram positionerna.

Herr talman! I detta betänkande behandlar vi till sist några motioner om vikariat och om så kallade intermittent anställda. Jag vill säga något mycket kort om dem. När det gäller vikariat vill vi att man ska tydliggöra regelverket så att det ska vara tydligt att vikarien ersätter en annan person. Det ska inte vara så att vikarier kan användas på vaga grunder för att täcka upp strukturell underbemanning.

När det gäller så kallat intermittent anställda, till exempel timanställda springvikarier, menar vi att samhället borde ha bättre koll. Vi vill därför se en utredning med uppdrag att analysera de ekonomiska och sociala effekterna av sådana anställningar. Jag vill att yrka bifall till Vänsterpartiets bägge reservationer nr 2 och nr 3.

Anf. 3 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Den svenska modellen är att arbetsmarknadens parter kommer överens, Ali Esbati. Vi stiftar lagar för ramarna här i riksdagen. Men arbetsmarknadens parter tillsammans och gemensamt i kollektivavtal och andra överenskommelser bestämmer regelverket på svensk arbetsmarknad. De upprätthåller också regelverket genom förhandlingar och de mekanismer som de skapat för att se till att till exempel missbruk inte förekommer.

Det finns ingenting när det gäller visstidsanställningar som motsäger detta. Även där finns det i dag möjligheter för parterna att sluta avtal och upprätthålla regelverket gemensamt. Det vi debatterar i dag är en lagstiftning som helt och hållet är beroende av EU-kommissionen. Där är jag lite förvånad över Vänsterpartiet. EU-kommissionen tycker att Sverige fullt ut ska implementera visstidsdirektivet, ingenting annat. Det Ali Esbati efterfrågar kan redan i dag upprätthållas.

Det är lite symtomatiskt. Om jag skulle fråga alla partier i denna kammar: Står ni upp för den svenska modellen? säger alla ja. Det är självklart. Den ena sidan springer till lagstiftaren för att försöka ändra regelverket. Det är inte så att arbetsmarknadens parter ska styra regelverket, utan de vill begränsa möjligheterna på olika sätt. Den andra sidan springer till lagstiftaren för att de vill stifta lagar om lönerna. Jag är ledsen, men det är inte den svenska modellen.

Prot. 2015/16:73

2 mars

-----

*Skärpta åtgärder
mot missbruk av
tidsbegränsade
anställningar*

Den svenska modellen är det vi har nu. Redan i dag har parterna möjlighet att upprätthålla exakt det Ali efterfrågar. Det är helt och hållet, fullt ut, en eftergift för EU-kommissionen och ingenting annat.

Anf. 4 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Tack, Sven-Olof Sällström, för åtminstone det tappra försöket att beskriva den svenska modellen.

Jag tycker att Sven-Olof Sällström egentligen svarade på sin egen frågeställning under de första 10–15 sekunderna av sitt inlägg och kunde möjligen ha slutat där. Han sa att den svenska modellen är att parterna kommer överens utifrån de ramar som lagstiftaren sätter upp. Det var svaret på frågan. Det är de ramarna vi nu diskuterar.

När det gäller allmän visstid är det en ram som kammaren har beslutat om. Den ger ensidigt ett privilegium till arbetsgivarsidan. Vi tycker att det är fel och problematiskt. Jag diskuterade här under en liten stund varför. Det är precis det som är frågeställningen. Vilka grunder ska gälla när parterna ska komma överens? Är det grunder som ger carte blanche till arbetsgivarsidan, eller är det grunder som inte ger det?

Vi tycker att det är bättre att man har en lagstiftning och ett ramverk som ger rimliga villkor till särskilt utsatta grupper på arbetsmarknaden. Att vi skulle ha kommit på problemet för att EU-kommissionen har kommit på det är en fantasifull utgångspunkt från Sven-Olof Sällströms sida. Så är det inte. Vi var emot införandet av detta redan från början.

Vi har i likhet med många fackliga organisationer konstaterat att det leder till svårigheter för grupper som är utsatta på arbetsmarknaden, och det är vad det har gjort. Det är dags att försöka ändra på det så att vi får bättre och rimligare villkor för arbetstagarna på arbetsmarknaden. Det tycker Sverigedemokraterna är problematiskt. De ställer sig ensidigt på arbetsgivarnas sida. Det är trist att se.

Anf. 5 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Vi ställer oss på den svenska modellens sida, Ali Esbati. Det är inte så att arbetsgivarna har fått något carte blanche när det gäller allmän visstidsanställning. Det är fortfarande så att arbetsmarknadens parter genom förhandlingar kan sluta avtal för svensk arbetsmarknad som går exakt i den riktning som propositionen och betänkandet nu gör. Det är inga konstigheter. Det är precis det som är den svenska modellen, Ali Esbati, att arbetsmarknadens parter kommer överens om detta.

Bägge parter använder sina förtroga i riksdagen. Där finns den ena sidan som fackföreningsrörelsen går till och försöker förändra lagstiftningen för att de inte förmår att förhandla eller inte vill ta den förhandlingen. Det är samma sak på den andra sidan, precis som jag beskrev, när det gäller lönebildningen. Det är inte den svenska modellen. Menar ni allvar med att upprätthålla den svenska modellen ska ni låta parterna sköta detta.

Det är bara att läsa betänkandet. Det står inte en rad om någonting annat än visstidsdirektivet i förarbetet till propositionen och betänkandet. Det står bara om visstidsdirektivet och ingenting annat. Det är en eftergift för EU-kommissionen. Man förändrar inget problem som inte redan i dag kan lösas av parterna inom ramen för den svenska modellen.

Anf. 6 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Det är möjligen lite uppförsbacke här. Jag måste igen förklara för Sven-Olof Sällström. Både han och jag står här på golvet i Riksdagshuset. Det är riksdagen som fattar beslut om de arbetsrättsliga lagarna, och det är dem som vi nu håller på och diskuterar.

Det är svårt att förstå vad Sven-Olof Sällström menar. Menar han att den svenska modellen uppstod exakt i det ögonblick riksdagen fattade beslut om just allmän visstid som anställningsform i LAS? Det är en besynnerlig uppfattning i så fall.

Det finns många olika lagar som sätter ramarna för det som sedan blir förhandlingar på arbetsmarknaden mellan arbetsmarknadens parter. Detta är en av dem. Den har ändrats, och den kan ändras igen på olika sätt.

Det vi vill göra är att ha starka parter som tar ansvar för lönebildningen. Det finns förslag som flyger genom luften i den allmänna debatten. Det handlar om att staten inte lägger sig i lönebildningen, till exempel.

Vi menar att arbetsgivare inte heller ska få en ensidig rätt att bestämma och inte behöva motivera varför de bryter mot det som är huvudregeln i svensk arbetsrättslig lagstiftning, nämligen tillsvidareanställning.

Sven-Olof Sällström tycker uppenbarligen att det är oproblematiskt att arbetsgivaren kan göra det. Det tycker inte vi, och det är många fackliga organisationer som inte heller tycker det. Det är vad debatten i dag handlar om. Hur ska man göra den avvägningen?

Vi tycker att en avvägning som ger arbetsgivarna vittgående möjligheter att ha personer anställda utan att anställa dem fast trots att behovet finns är en dålig avvägning. Det är en avvägning som infördes av den tidigare regeringen i den form som den finns i dag. Det borde man ändra.

Anf. 7 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S):

Herr talman! Det är med en viss stolthet som jag i dag står här som socialdemokratisk riksdagsledamot. I dag lägger vi fram en proposition, *Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar*, som för första gången på mycket länge stärker människors trygghet på arbetsmarknaden. Vi har under en väldigt lång tid sett det motsatta ske i svensk lagstiftning.

Just denna lagstiftning kommer att minska riskerna för dem som är anställda allmän visstid att bli utnyttjade. Det är kanske inte så revolutionerande i sig. Det kanske egentligen är en lagstiftning som borde ha kommit till för länge sedan för att minska de största riskerna för utnyttjande av dem som är allra mest utsatta på svensk arbetsmarknad.

Det är en lagstiftning som lägger sig på den nivå av trygghet på arbetsmarknaden som EU kräver av oss. Den grundar sig i en anmälan mot Sverige som TCO gjorde för nio år sedan och som gick ut på att Sverige bröt mot visstidsdirektivet i och med den lagstiftning som den borgerliga regeringen genomförde, *Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning m.m.*

Kommissionen inledde ett överträdelseärende när anmälan kom. Sedan dess har kommissionen överlämnat en formell underrättelse, ett motiverat yttrande och ett kompletterande motiverat yttrande. Sverige har besvarat skrivelserna, men man har inte agerat med någon ändring i lagstiftningen. Det har, kan man säga, varit en rejäl långbänk, och nu vill vi sätta punkt innan kommissionen väljer att gå ännu längre.

Vi har inte ens förmått leva upp till de lägsta krav för visstidsanställdas trygghet på arbetsmarknaden som EU har krävt av oss, vi som alltid har varit kända för vår svenska modell som bland annat innebär trygghet på arbetsmarknaden. Ett slags balans, kan man kalla den svenska modellen. Det är en balans mellan arbetare å ena sidan och arbetsgivare å den andra, en balans som har visat sig vara helt outstanding i sitt slag för att skapa trygghet, jobb, en stabil arbetsmarknad och en stabil ekonomi i vårt land över tid.

Att vi i Sverige tvingas stärka vår lagstiftning på anställningstrygghetsområdet för att vi inte har levt upp till EU:s miniminivå visar med all önskvärd tydlighet att den arbetsmarknadspolitik som genomfördes av den förra regeringen låg under skamgränsen. Men det visar också att tiderna förändras och därmed politiken. Det visar att vi nu har en regering som har tänkt vända den trend som pågått så länge.

Herr talman! Vår nuvarande regering vill stärka arbetstagarnas ställning på arbetsmarknaden. Vi vill värna den svenska modellen på alla dess plan. I dag tar vi det första steget på den vägen.

En arbetsmarknad där människor ses som tillgångar och inte som en slit-och-släng-vara är det som kännetecknar en modern arbetsmarknad. Det är en arbetsmarknad som erkänner enskilda individer som värdefulla. En politik som ser att alla människor är lika mycket värda och att de därmed måste ges förutsättningar för att skapa sina liv är ett måste för att skapa ett gott samhälle.

Fasta anställningar, tillsvidareanställningar, ska vara normen på svensk arbetsmarknad. Det är inte anständigt att i ett samhälle som vårt utnyttja människor in absurdum på tidsbegränsade anställningar. Alltför ofta möter jag människor som på grund av sin anställningsform inte tillåts ta lån eller skaffa bostad. Det kan nästan vara svårt att skaffa ett mobilabonnemang om du inte kan visa att du har en inkomst över tid. Detta är inte rimligt. Det är inte modernt. Det är inte så Sverige ska möta framtiden.

Trygga anställningsförhållanden och en lön att leva på, det är modernt. Det är så vi skapar ett samhälle som bygger på trygghet och tillit, och det är då vi får ett samhälle som människor vill vara delaktiga i att bygga tillsammans. I grunden är det faktiskt en fråga om människovärde och demokrati.

Samtidigt som vi konstaterar det kan vi också konstatera att de borgerliga partierna inte längre delar grundsynen om den svenska modellen. De vill ha lagstiftning om sänkta ingångslöner, helst för unga och nyanlända, men det kommer självklart att få konsekvenser för hela arbetsmarknaden och faktiskt för hela systemet med den svenska modellen, där parterna har ansvaret för lönebildningen.

Sänkta ingångslöner och otrygga anställningsformer är omodernt. Att ge olika löner baserat på etnicitet eller ålder är diskriminerande, och förslag som dessa borde inte ens kunna lyftas i Sverige år 2016. Jag trodde faktiskt bättre om oss än så. I ett läge där arbetslösheten sjunker och det går bra för landet är det rent skrämmande med förslag av den sorten. Det är ovärdigt, och det är omodernt.

När jag ändå är inne på temat den svenska modellen kan också jag konstatera att det enda partiet i Sveriges riksdag som röstar mot förslagen om skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar är Sverigedemokraterna. Det är det enda partiet som tycker att det är okej att stapla

otrygga anställningar på varandra och skapa otrygga liv för människor som inte får någon stabilitet i sin tillvaro. I sin reservation skriver de att de gör detta för att värna den svenska modellen. Det är bara ännu ett exempel på att Sverigedemokraterna inte har den minsta aning om vad den svenska modellen är.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 8 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Då har jag även fått uppleva detta. Jag trodde faktiskt inte att jag under mina år här i riksdagen skulle träffa en ledande socialdemokrat som inte vet vad den svenska modellen är.

Den svenska modellen är inte att vi sitter här och lagstiftar om regelverk, lönenivåer eller något annat. Den svenska modellen är att vi sätter ramarna och sedan låter arbetsmarknadens parter sköta detta. Arbetsmarknadens parter – inte lagstiftarna.

Precis som jag beskrev i mitt replikskifte med Ali Esbati är det precis det som händer nu när att ni till vänster kommer till lagstiftarna och säger att nu klarar inte fackföreningsrörelsen av eller så vill de inte ta den här förhandlingen med arbetsgivarsidan för att sköta regelverket, så nu går vi till lagstiftarna i stället. På den andra sidan vill man sätta löner via lagstiftarna, precis som Helén Pettersson mycket riktigt anmärkte på. Men hon ser inte bjälken i sitt eget öga. Hon förstår inte att det hon själv förespråkar är exakt samma sak fast från andra hållet.

Låt arbetsmarknadens parter sköta detta! Förklara gärna för mig, Helén Pettersson, vad i det nuvarande regelverket som förhindrar arbetsmarknadens parter att få fram exakt samma resultat som det här förslaget som ni kommer att besluta om i eftermiddag innebär. På vilket sätt kan vi lagstiftare besluta om någonting som arbetsmarknadens parter inte gemensamt, enligt den svenska modellen, kan besluta om i avtal? Förklara gärna det för mig!

Anf. 9 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik:

Herr talman! Jag trodde aldrig att det skulle hända. Men plötsligt gjorde det det. En sverigedemokratisk riksdagsledamot står och tar sig tolkningsföreträde i riksdagens kammare och förklarar för mig vad den svenska modellen är. Det är ganska komiskt.

Av Sällströms resonemang kan man tro att Sverigedemokraterna inte tycker att det finns behov av någon arbetsrättslagstiftning över huvud taget i det här landet, att det vore bättre att parterna själva sluter alla avtal om alla regler som ska gälla. Det är precis så Sällström säger i det här sammanhanget.

Det tycker jag är anmärkningsvärt. Den ramlagstiftning som vi har pratat om tidigare är precis vad vi diskuterar i dag. Det finns ganska många som jobbar på arbetsplatser utan kollektivavtal, kan jag avslöja för Sven-Olof Sällström. Där finns det behov också av en grundläggande lagstiftning som gäller för alla.

Oavsett om det handlar om semesterlagstiftning, visstidsanställningar och hur det ska regleras finns det en grund för svensk arbetsmarknad i arbetsrättslagstiftningen. Det är därför vi har den. Sedan har parterna möjlighet att i kollektivavtal teckna förändringar som gäller på de arbetsplatser där kollektivavtal råder.

Detta är grunden i den svenska modellen.

Anf. 10 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Det är exakt det som är min argumentation: att parterna har den möjligheten redan i dag enligt den svenska modellen. Det är ju inte så att vi måste lagstifta om regelverk eller minimilöner i den här kammaren. Rätta mig om jag har fel, men finns det inte kollektivavtal så har väl fackföreningar möjlighet att skriva kollektivavtal och hävda att man ska ha rätt att skriva kollektivavtal om regler, lagar, förordningar och bestämmelser om gränser och ramar missbrukas. Den striden kan man ta med arbetsgivarsidan. Ni kanske har fel.

Det är precis det som är frågan här: På vilket sätt förändrar den här lagstiftningen svensk arbetsmarknad? Inte på något sätt alls, därför att allting som uppkommer i och med dagens beslut kan gemensamt, enligt den svenska modellen, beslutas av arbetsmarknadens parter. Allting – 100 procent.

Det enda vi åstadkommer i dag är att EU och kommissionen får förändra svensk arbetsmarknad och stifta lagar i Sverige.

Det är bara att läsa betänkandet! Det är precis därför vi har dagens betänkande, och det är av den anledningen som ni i eftermiddag kommer att rösta för lagförslaget. Ingenting annat. Vi inskränker alltså den svenska modellen till förmån för EU-kommissionen och visstidsdirektivet. Allt det Helén Pettersson efterfrågar kan vi redan i dag upprätthålla genom att parterna kommer överens på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 11 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik:

Herr talman! Jag känner behov av att citera en gammal svensk skidhjärte, men jag ska inte göra det.

Det är svårt att förklara för Sven-Olof Sällström när vi har så fundamentalt olika uppfattning om vad svensk lagstiftning används till på arbetsmarknaden. Sven-Olof Sällström verkar inte ha insikt om hur många människor som arbetar på ställen där kollektivavtal inte finns. Det är inte så som Sällström andas här att man kan bara gå in och kräva ett kollektivavtal. Det är ett långt arbete och en lång kamp.

Många av de branscher där just visstider och tillfälliga anställningar är vanliga är också branscher där det generellt sett finns en låg andel kollektivavtal.

Självklart behövs en lägstanivå i arbetsrättslagstiftningen – så även på det här området. Hur kommer detta att förändra villkoren på svensk arbetsmarknad, frågar Sven-Olof Sällström? Han svarar retoriskt på sin fråga: Inte alls. Men det är klart att det kommer att göra. Vi höjer lägstanivån för hur mycket man får utnyttja människor med tidsbegränsade anställningar. Det är ett stort steg och en klar förbättring. Det kommer att göra skillnad även om Sällström inte förmår se det i sin värld.

Det är också genom att anta lagen som vi faktiskt förhindrar EU att styra och reglera hur vi ska ha det. Det är vad som blir konsekvensen om vi inte antar lagstiftningen i eftermiddag. Det kan också vara viktigt för Sällström att reflektera över.

Det vore också bra att se konsekvens hos Sverigedemokraterna i dessa frågor. Jag vet att man bland annat har lagt fram förslag om att öka undantagen i LAS från dagens två till fem. Där tycker inte Sällström att parterna behöver ta något ansvar utan där ska lagstiftningen gå in. Det finns ingen röd tråd i Sven-Olof Sällströms argumentation.

(Applåder)

Anf. 12 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Svensk arbetsmarknad ska präglas av ordning och reda och av goda villkor. Det tror jag de flesta av oss är överens om i kammaren. Det var något som alliansregeringen var mycket noga med.

Tillsvidareanställningar är grunden på svensk arbetsmarknad och har varit det under mycket lång tid. Under de senaste 25 åren har andelen anställda med en tidsbegränsad anställning varit relativt konstant och pendlat mellan 12 och 17 procent. Vi menar att tidsbegränsade anställningar fyller en viktig funktion på svensk arbetsmarknad. Det är också en viktig bro in på arbetsmarknaden för grupper som kan ha svårt att få fast anställning. Sverige tillhör de länder inom EU som har det allra största flödet att gå från en tillfällig till en fast anställning.

För företagen spelar de tidsbegränsade anställningarna också en mycket viktig roll för att kunna anställa personer vid tillfälliga arbetstoppar eller ersätta frånvarande personal. Denna möjlighet är avgörande för att klara konkurrenskraften för svenska företag.

Sedan 2010 driver EU-kommissionen ett överträdelseärende mot Sverige. Kommissionen har ansett att lagen om anställningsskydd inte ger skydd mot missbruk av tillfälliga anställningar på det sätt som EU-rätten kräver.

Herr talman! Alliansregeringen hävdade att reglerna i lagen om anställningsskydd lever upp till EU-rättens krav. Här hade vi alltså en tvist med EU-kommissionen. Detta var på grund av att det för alla tidsbegränsade anställningsformer i LAS antingen finns tidsgränser eller krav på att vissa objektiva förutsättningar ska vara uppfyllda. Sammantaget ansåg vi att det gällande regelverket ger det skydd mot missbruk som visstidsdirektivet krävde. Det finns inte heller några kända verkliga fall där man har staplat visstidsanställningar enligt LAS på det sätt som kommissionen befarade. Den undersökning som alliansregeringen beställde från SCB visar inte heller att det finns någon stapling som har sin grund i reglerna i lagen om anställningsskydd.

Men alliansregeringen tog kommissionens kritik på allvar och gick med på att göra förändringar i lagen om anställningsskydd, trots att regeringen inte delade kommissionens uppfattning om det bristfälliga skyddet. Det kom två olika departementspromemorior från alliansregeringen, men de stöddes inte helt fullt av arbetsmarknadens parter. Därför kom då ingen förändring till stånd. Nuvarande proposition från regeringen innebär att en relativt liten grupp anställda berörs, och förslaget har i stora drag accepterats av parterna. Det tycker vi är bra. Mot bakgrund av att det kan finnas en risk att Sveriges handlingsutrymme att välja lämpliga åtgärder för att

förhindra missbruk minskar vid en eventuell fällande dom i EU-domstolen anser vi att förslaget kan accepteras.

I detta anförande instämde Annika Carlsson (C).

Anf. 13 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Visstider behövs självklart på den svenska arbetsmarknaden. Ungefär 700 000 personer jobbar visstid. Det är ett sätt att klara toppar i belastning på arbetsplatsen, att klara vikariat, säsong och många oväntade situationer som uppstår i arbetslivet där man på olika sätt måste ändra bemanningen med kortare varsel.

För många individer är en visstidsanställning det första jobbet. Sedan går man vidare till en fast anställning. Det kan också för individen vara ett bra sätt att pröva ett nytt jobb.

Herr talman! Vi behöver visstidsanställningar, men vi behöver inte missbruk av visstidsanställningar. Man kan ifrågasätta om det ska finnas visstidsanställningar utan motiv, som inte är grundade i något objektivet skäl.

Den gamla regeringen införde allmän visstid. Mitt parti kritiserade att det flyttar makt när det inte krävs något objektivet skäl för en visstidsanställning. Risken är att visstider används trots att det finns behov av varaktigt anställda och att man därmed frångår att tillsvidareanställning är normen på arbetsmarknaden.

Nu har vi fått tydligt demonstrerat här att det finns en klar majoritet i kammaren för allmän visstid som anställningsform. När lagen finns om allmän visstid måste naturligtvis den lagen utformas så att vi också lever upp till de krav som ställs i EU:s direktiv. Där vill jag tacka både arbetsmarknadens parter och de fyra tidigare regeringspartierna. Trots att vi har lite olika syn på behovet av allmän visstidsanställning har vi kunnat enas om att om den ska finnas ska det finnas ordentliga regler som stoppar missbruk av anställningarna. Därför finns ett förslag på riksdagens bord med en bred majoritet om att stoppa möjligheterna att stapla visstider på varandra i oändlighet. Det innebär en förbättring för många – framför allt – kvinnor som riskerar att fastna i långa staplingar av visstider. Det finns också förslag om utökade rättigheter till information om vilka olika tjänster man har haft och vilka rättigheter man har.

Precis som Helén Pettersson sa höjer detta lägstaribban. Det flyttar fram löntagarnas positioner. Det är inte riktigt ärligt, Ali Esbati, att säga att regeringen duckar. Vi tar viktiga steg som förbättrar löntagarnas ställning på arbetsmarknaden. Jag är glad att vi har gjort detta i stor enighet i riksdagen och med arbetsmarknadens parter.

Herr talman! När jag läste betänkandet undrade jag om Sverigedemokraterna ens har läst propositionen. Den reservation som Sverigedemokraterna har lämnat är helt förvirrad. Nu har jag lyssnat på Sven-Olof Sällströms anförande och i replikskiften. Det var ett helt förvirrat anförande. Vet inte Sverigedemokraterna vad de pratar om? Det är helt otroligt! Man är alltså för att det ska finnas en lagstiftning om allmän visstid, men man anser att det är fel att lagstifta om hur den ska tillämpas. Det går inte ihop.

Att det ska finnas en lag om allmän visstid är Sverigedemokraterna uppenbarligen för. De är för att reglera att en visstidsanställning som man haft i två år under en femårsperiod ska övergå till fast anställning. Det tycker de att det är riktigt att reglera. Men de är inte för att reglera om de här två åren varit inom en längre tid än fem år men i en stapel av anställningar, vilket vi nu tar ställning till. Det hävdar de strider mot den svenska modellen. De vet ju inte vad de pratar om. Det är ju helt förvirrat.

Antingen vill ha man ha en lagstiftning om allmän visstid och vilka anställningsformer som ska finnas, eller också vill man inte det. Men har man en lagstiftning måste ju lagstiftarna ta ansvar för den lagstiftningen fullt ut.

Det är också ett märkligt synsätt Sverigedemokraterna har på Europeiska unionen. EU innebär fri rörlighet för kapital, varor och tjänster. Det gynnar Sverige. Det gynnar svenska företag och svensk tillväxt och därmed de svenska jobben. Det är ett väldigt viktigt fundament, som vi i Sverige drar nytta av.

För att balansera den fria rörligheten så att den inte sker på bekostnad av löntagarnas villkor, på bekostnad av miljön eller på bekostnad av konsumenternas rättigheter finns det olika regelverk för att säkerställa att länder inte använder dumpning sinsemellan så att vissa kan konkurrera med sämre villkor för löntagarna än andra. Det finns direktiv – till exempel ett visstidsdirektiv, som nu är aktuellt.

I de allra flesta fall innebär de här direktiven en lägre nivå än det regelverk som vi har i Sverige. Därför blir detta sällan aktuellt. Men i det här fallet, när allmän visstid infördes som anställningsform, visade det sig att vi gick för långt i förhållande till EU:s direktiv.

Jag står starkt upp för att vi ska ha den här typen av minimiregler i det europeiska samarbetet. Annars kommer kapitalets, varornas och tjänsternas fria rörlighet att ske på bekostnad av löntagarna. Men det är uppenbart att Sverigedemokraterna inte ser det på det sättet.

Jag vill återigen ge en eloge. Trots att vi i grunden har olika syn på behovet av allmän visstid som anställningsform har vi kunnat enas brett i den här kammaren och brett bland arbetsmarknadens parter om att vi är med i en union, att det är riktigt att vi ska ha den här typen av minimiregler och att länder ska följa dem. Det handlar om anständighet. Det handlar om att vi upprätthåller och tar ansvar för den lagstiftning som vi har att ta ställning till här i kammaren.

Herr talman! Låt mig gå tillbaka till huvudfrågan om visstid. Det är ju en grannliga uppgift att reglera visstidsanställningar på ett riktigt sätt. Jag kan förstå behovet av att det ska vara enkelt och en inte alltför detaljerad lagstiftning. Det var det man ville uppnå när man införde allmän visstid som anställningsform. Det har jag respekt och förståelse för.

Samtidigt är risken att man därmed flyttar makt till arbetsgivarna på bekostnad av löntagarna på ett sådant sätt att visstidsanställningar kommer att användas också när det inte är befogat.

Det här är en svår avvägning att göra. Det vi gör nu är inte att vi löser hela den svåra avvägningen. Men vi tar ändå och rensar upp, flyttar fram positionerna och gör så att fler kommer att kunna få sin visstidsanställning att övergå i en fast anställning.

Jag är kanske inte så förvånad över att Sverigedemokraterna inte bryr sig om de kvinnor som i dag går runt år efter år på olika visstider. Men jag är förvånad över att Sverigedemokraterna är totalt förvirrade när det gäller den svenska modellens funktionssätt.

(Applåder)

Anf. 14 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Ylva Johansson inte har förstått någonting av vår kritik. Det är jag inte förvånad över.

Om Ylva Johansson hade bemödat sig att läsa vår reservation och lyssna på mitt anförande hade hon förstått att den majoritet som kommer att finnas i eftermiddag inte finns för att majoriteten här i kammaren anser att det är en nödvändighet att förändra lagstiftningen för att förändra situationen på svensk arbetsmarknad. Det finns en majoritet just därför att EU har ett visstidsdirektiv och har sagt till Sverige att vi måste implementera vårt visstidsdirektiv fullt ut i svensk lagstiftning. Det är anledningen.

Det är också så att visstidsdirektivet inte är anpassat efter den svenska modellen eller efter hur vi är vana att sköta regelverk, förhandlingar och kollektivavtal på svensk arbetsmarknad. Det är ju konstruerat efter någonting helt annat. Det gör att det vi kommer att besluta om i eftermiddag kommer att inskränka den svenska modellen, Ylva Johansson.

Vi är inte mot regelverk på svensk arbetsmarknad. Det ska naturligtvis beslutas i den här kammaren om de lagar och regelverk som ska gälla som ramar för arbetsmarknadens parter, men det ska ju vara efter svenska förhållanden och de behov vi ser. Det ska inte vara efter EU-direktiv. Det är inget konstigt att vi sverigedemokrater genuint ogillar att EU lägger sig i svensk arbetsmarknad. Vi vet båda två att det är så, även i det här fallet.

Jag säger det igen: Det är bara att läsa propositionen och betänkandet. Varför beslutar vi om den här lagstiftningen i dag? Det är inte för att upprätthålla någon lagstiftning för svenska förhållanden. Det är för att implementera ett EU-direktiv fullt ut, ingenting annat.

Anf. 15 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Sven-Olof Sällström upprepar sitt förvirrade inlägg. Jag vet inte om han har läst visstidsdirektivet. Det strider på inget sätt mot den svenska modellen.

Det finns en enighet i den här kammaren om att vi ska ha den typ av direktiv på EU-nivå som sätter miniminivåer. Vi är överens om det även om vi inte är överens om alla regler som vi tycker ska finnas på arbetsmarknaden. Jag tycker att det är bra. Jag tycker att det är helt riktigt. Arbetsmarknadens parter delar den bedömningen – man ska ha den typen av minimiregler, och när de finns ska man följa dem.

Sven-Olof Sällström tror att det här bara påverkar EU. Det här påverkar de kvinnor som år efter år går runt på tillfälliga anställningar. Men det grundläggande problemet för er sverigedemokrater är att ni inte förstår ett dugg av den svenska modellen.

Varför vill Sverigedemokraterna att riksdagen ska lagstifta om allmän visstid? Varför ska inte parterna avtala vilka visstidsanställningar man ska ha? Varför vill Sverigedemokraterna att vi ska lagstifta om att två års visstidsanställning under en femårsperiod ska övergå till tillsvidareanställ-

ning? Varför ska inte parterna avtala om det? Varför är Sverigedemokraterna mot just den begränsning vi nu inför – att också två års anställning inom ramen för en stapel av allmän visstid ska övergå till fast anställning? Just det påstår Sverigedemokraterna strider mot den svenska modellen.

Det här är ett sätt att ta ansvar för sin egen lagstiftning. Du vet inte vad den svenska modellen är för något, Sven-Olof Sällström.

Anf. 16 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Det är förvånande att en arbetsmarknadsminister kommer med detta ytterst förvirrade inlägg.

Allt du räknade upp alldeles nyss, Ylva Johansson, är sådant som parterna redan i dag kan besluta om gemensamt i avtal inom ramen för den svenska modellen. Snälla Ylva! Eller hur? Är det någonting av det du räknade upp som parterna inte kan komma överens om i dag i avtal, i kollektivavtal? Tala om det för mig!

När det gäller majoritetsförhållandena här sa Katarina Brännström klart och tydligt att den enda anledningen till att de har svängt är EU, ingenting annat. Det är just därför majoritetsförhållandet här i kammaren har svängt i den här frågan.

Vi har inga problem med att stifta regelverk eller ramar för parterna i den här kammaren. Det gör vi mer än gärna. Men vi har problem med att låta EU ytterligare inskränka den svenska modellen och inskränka våra möjligheter och parternas möjligheter att verka på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 17 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ler lite, för det var lite roligt att höra Sven-Olof Sällström använda ordet förvirrad mot mig. Det tyckte jag. Men okej.

Jag räknade upp den lagstiftning som är reglerad redan i dag, det som Sverigedemokraterna tydligen stöder att lagen ska reglera.

Ni stöder att det är lagreglerat att det ska finnas allmän visstid. Ni stöder att det vara lagreglerat vilka regler om att det ska omvandlas som gäller i dag. Ni avvisar att man justerar i detta så att fler – kvinnor, huvudsakligen – kommer att kunna få sin tjänst omvandlad till en fast anställning. Det har ingenting med den svenska modellen att göra.

Om man inte vill ha någon arbetsrättslig lagstiftning ska man stå för det. Men det är ju inte det ni gör.

Ni bara sätter er emot att vi nu flyttar fram positionerna för löntagarna och ställer er på arbetsgivarnas sida, och ni är principiellt motståndare till att man inom EU sätter upp miniminivåer, så att vi förhindrar att länder konkurrerar med allt sämre villkor för löntagarna. Det är Sverigedemokraterna i ett nötskal.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

Prot. 2015/16:73

2 mars

-----

*Skärpta åtgärder
mot missbruk av
tidsbegränsade
anställningar*

§ 4 Rättelse i utsökningsbalken

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU22
Rättelse i utsökningsbalken
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

*Åtgärder mot missbruk
av svenska pass*

§ 5 Åtgärder mot missbruk av svenska pass

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU25
Åtgärder mot missbruk av svenska pass (prop. 2015/16:81)
föredrogs.

Anf. 18 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Problemet med missbruk av svenska pass har existerat under bra många år nu. Redan år 2001 lämnade socialdemokraten Carina Hägg in en skriftlig fråga till den dåvarande socialdemokratiska regeringen om problemet med pass som försvinner. Där angav hon att dåvarande Rikspolisstyrelsen hade uppgett att det försvann 30 000 pass.

Thomas Bodströms svar på hennes fråga är lite roligt, sett i relation till hur det ser ut i dag. Han skrev: ”Ett skäl till att ett så stort antal svenska pass stjäls antas vara att de är lätta att förfalska. Sverige införde emellertid 1998 ett nytt pass som är betydligt svårare att förfalska. Det talar för att intresset för svenska pass på sikt bör minska hos de kriminella.” Vi vet alla hur utvecklingen har varit sedan dess.

Bodström avslutade sitt svar med att passande säga: ”Det finns för närvarande inga planer från regeringens sida på att vidta några åtgärder beträffande borttappade och/eller stulna pass.” Där kan man prata om att vara ute och cykla!

Problemet är alltså inte nytt på långa vägar, men den socialdemokratiska regeringen gjorde ingenting åt det. Vad gjorde då alliansregeringen? Jo, man gjorde lika lite, i ärlighetens namn.

Som bekant kom alliansregeringen till makten 2006. År 2008 berättade Rikspolisstyrelsen att drygt 45 000 svenska pass hade förkommit, som man kallade det. År 2011 hade det stigit till 56 000 pass. Efter fem år hade alltså inte heller alliansregeringen gjort något åt detta uppenbara problem.

Den 20 september 2012 väckte Sverigedemokraterna en motion i Sveriges riksdag som krävde att man skulle vidta omedelbara åtgärder för att förhindra missbruk av svenska pass. Motionen behandlades ett och ett halvt år senare i ett betänkande, där utskottsmajoriteten menade att motionen skulle avslås eftersom ”Rikspolisstyrelsen bedriver ett arbete med att ta fram förslag på åtgärder”. Under tiden ställde jag två skriftliga frågor till regeringen, den 3 oktober 2013 och den 15 oktober samma år. Jag fick samma svar från regeringen som från utskottet i betänkandet, alltså att Rikspolisstyrelsen håller på med något och snart kommer vi kanske med något, med lite tur.

Kontentan efter åtta år av alliansregering var att det inte kom något förslag för att skärpa reglerna för pass, trots att problemet hade varit känt i minst fem år innan dess, om inte mer. Som jag har konstaterat var de rödgröna på intet sätt bättre; de gjorde själva ingenting. Det är alltså sju partier i den här riksdagen som har varit väldigt passiva under minst 15 års tid.

Jag vet att det är populärt att hänvisa till utredningar hit och dit eller till att Rikspolisstyrelsen ska göra något, men kontentan efter 15 år med olika regeringar är att ingenting har hänt förrän nu. Då kan man slå sig för bröstet, som Moderaterna gjorde i en debattartikel häromdagen. I ljuset av Moderaternas passivitet blir det anmärkningsvärt. Men det är såklart bra att Alliansen och vi kunde enas om att skärpa reglerna ytterligare. Vi har gjort ett tillkännagivande till regeringen om att ändringarna ska gälla även för främlingspass och resedokument, och regelverket ska ses över när det gäller uppehållstillståndskort. Det är positivt.

Jag är dock inte säker på att detta är allt som krävs för att komma åt problemen. Jag tror att vi i framtiden kommer att få se ett fortsatt missbruk av pass som man bör åtgärda, men det är alltid svårt att hitta rätt nivå för restriktioner när det gäller pass, så att det inte blir omöjligt för svenska medborgare som så att säga ärligt har tappat passet eller vars pass har förkommit.

Det finns olika sätt att gå vidare om man ska skärpa kontrollen ytterligare. Det handlar givetvis om restriktioner men även om att omöjliggöra missbruk. I vår reservation vill vi se obligatoriska och heltäckande kontroller gentemot den biometriska informationen varje gång ett pass används.

Utskottet konstaterar i betänkandet att det pågår ett arbete med att införa biometriska kontroller även i Sverige. Det låter ju lovande, men det framgår inte om det ska omfatta alla som passerar eller om det ska vara stickprov. Jag menar att det finns en poäng att alla som passerar Sveriges gränser ska kontrolleras mot den biometriska informationen. Om man skulle göra det skulle utsikterna för att svenska pass missbrukas minska drastiskt.

Sammanfattningsvis är detta ett fall framåt. Det har tagit onödigt lång tid, och många tusentals personer har med all säkerhet under denna tid missbrukat svenska pass och kanske även kommit in i vårt land på grund av dem. Men detta är ett steg på vägen, och vi får snart se om vi behöver ytterligare skärpningar. Om så är fallet hoppas jag innerligen att den regering som då sitter vid makten inte är lika passiv som vi har sett tidigare regeringar vara åtminstone under de senaste 15 åren.

Anf. 19 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 3.

Alla svenska medborgare har rätt att ha ett pass och att alltid få det förnyat om de förlorat det – det gäller oavsett hur många gånger man har tappat bort det. Så säger den gällande lagstiftningen.

Svenska pass är eftertraktade, eftersom Sverige är ett av de länder som relativt få länder har visumkrav på. Svenska pass på svarta marknaden används av grov organiserad brottslighet och människosmuggling, och de är också ett problem vid terrorism.

Att svenska pass missbrukas har påpekats av bland annat Polismyndigheten, Frontex och svenska utlandsmyndigheter. Liberalerna tillsammans övriga partier i den dåvarande alliansregeringen gav våren 2014 gav en utredare i uppdrag att överväga åtgärder för att motverka missbruk av svenska pass. Uppdraget redovisades i *Missbruk av svenska pass*, och det är det arbetet som ligger till grund för regeringens proposition och det vi debatterar i dag.

De förslag som läggs fram i propositionen ligger väl i linje med vad Liberalerna tidigare förespråkat. Vi anser att det är viktigt att lagändringarna börjar gälla snart som möjligt. Frågan är dock om föreslagna åtgärder kommer att visa sig vara tillräckliga.

För att förebygga att pass säljs på svarta marknaden föreslår regeringen att svenska medborgare ska kunna beviljas högst tre vanliga pass under en rullande femårsperiod. Denna kvantitativa gräns hindrar visserligen en person att storskaligt sälja vidare sina pass på den svarta marknaden, men den försvårar inte för den som gör det i mindre skala och under längre tid än fem år. I dag är det få som tar ut fler än tre pass under en femårsperiod. Risken finns att priset på pass helt enkelt höjs. Frågan är hur de som handlar med och köper pass kommer att bete sig. Det finns en risk för att kriminella anpassar sin vidareförsäljning av pass på svarta marknaden så att de håller sig strax under den kvantitativa gränsen.

Därför menar vi liberaler att det bör övervägas att komplettera den föreslagna bestämmelsen med en ytterligare spärregel som tar sikte på en persons agerande under längre tid, till exempel om en person låter fem pass försvinna under en rullande tioårsperiod. Det får ankomma på regeringen att vid behov återkomma till riksdagen med kompletterande lagförslag enligt detta.

Det är dessutom viktigt att analysera vilket utfall lagändringarna får i praktiken. Intresset att motverka grov brottslighet motsäger inte att skärpningar av passlagstiftningen är känsliga eftersom de har att göra med på vilka villkor medborgare kan utnyttja sin grundlagsskyddade rätt till rörelsefrihet.

Konsekvenserna för dem som av olika skäl riskerar att påverkas negativt liksom för näringslivet behöver följas upp. Av den orsaken bör en utvärdering av lagändringarna göras inom ett par års tid.

Liberalerna välkomnar att det finns en bred parlamentarisk enighet kring att stoppa missbruket av svenska pass, något som inte minst manifesterades i form av sexpartiöverenskommelsen i december 2015 om åtgärder mot terrorism. Vad gäller terrorism vill jag också påminna om Liberalernas förslag där vi vill komplettera nuvarande lagstiftning och se över och pröva möjligheten att göra det lättare för rättsväsendet att kunna återkalla eller tillfälligt dra in ett pass. Det är ett förslag som riksdagen tidigare i år ställde sig bakom i ett tillkännagivande.

Samtidigt som åtgärderna införs är det viktigt att framhålla att asylrätten fortsatt måste värnas. Det är de kriminella, den grova organiserade brottsligheten och de som säljer pass – det vill säga de som tjänar pengar på att utnyttja vårt öppna samhälle – som vi vill stoppa, inte människor som flyr för sina liv från krig och terror.

Anf. 20 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Christina Örnebjär från Liberalerna berättade om den närliggande bakgrunden till precis det förslag som vi har framför oss i dag. Den utredning som Justitiedepartementet tillsatte för två år sedan har resulterat i de förslag som vi har framför oss i dag.

I propositionen från regeringen läggs förslag till förändringar i passlagen fram. De tre förslagen är

- att svenska medborgare ska kunna beviljas högst tre vanliga pass under en femårsperiod
- att ett vanligt pass ska återkallas när ett provisoriskt pass utfärdas för passinnehavaren
- att giltighetstiden för vanliga pass till barn ska sänkas till tre år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 15 april i år. Lagrådet har tittat på förslagen, och man har ingenting att erinra.

De pass som görs i dag är, jämfört med tidigare, relativt svåra att förfalska. Och det lär väl bli svårare och svårare efter hand som tekniken utvecklas. Vad gör man när man helt enkelt inte kan förfalska ett pass? Jo, man använder metoden som kallas för look-alike. Man söker helt enkelt ett pass där den egentliga passinnehavaren ser ut som en själv. Om man gör det är det ganska enkelt att komma igenom kontroller, om inga ytterligare kontroller görs än en rent visuell.

Det gör att personer som har att göra med till exempel organiserad brottslighet eller terroristorganisationer kan resa enkelt och anonymt och komma runt eventuella reseförbud som de har. Att Sveriges pass är ett av de starkaste gör naturligtvis att det är särskilt eftertraktat.

Det finns en underrättelserapport, som man kan läsa om i propositionen, från november 2014. Där beskrivs hur kriminella nätverk i Sverige bedriver handel med svenska pass, både i Sverige och internationellt, naturligtvis. Det finns en välorganiserad och omfattande handel. Nätverk som sysslar med människosmuggling säljer passen eller köper själva upp pass, beroende på vad de har för behov.

Flera av nätverken har också kopplingar till annan grov brottslighet, som narkotikasmuggling, vapenhandel och människohandel. Den här rapporten säger att försäljningspriset till slutkunden för ett pass kan variera mellan 7 000 och 90 000 kronor. Då blir det ganska tydligt att det finns en hel del pengar att hämta för de kriminella gängen för att finansiera annan typ av kriminell verksamhet också.

När det gäller det nationella identitetskortet och de resehandlingar som utfärdas av Migrationsverket, alltså främlingspass och resedokument, anges det i promemorian att ett visst missbruk förekommer men att det inte har kommit fram någonting som tyder på att de handlingarna missbrukas i samma omfattning som det svenska passet gör. Trots det kan vi hålla med allianspartierna, som kom med förslaget om att uppdra åt regeringen att se över regelverket också för dem.

Som jag sa är det svenska passet bland de mest gångbara för internationella resor, eftersom det också ger rätt att resa utan visum till väldigt många länder i världen. Men om det missbruk som vi har i dag fortgår är det inte säkert att vi kan fortsätta på det sättet. Sverige har nämligen fått

Prot. 2015/16:73

2 mars

-----

*Åtgärder mot missbruk
av svenska pass*

kritik från andra länder om att det inte längre går att lita på att de som reser med de svenska dokumenten är de riktiga passägarna.

För att till exempel få behålla svenska medborgares viseringsfria resande till USA åtog sig regeringen sent under förra året att vidta vissa åtgärder, bland annat de som läggs fram i lagförslag nu.

Att en person inte ska kunna plocka ut hur många pass som helst minskar självklart risken för att passen hamnar i fel händer, liksom att pass återkallas när det utfärdas provisoriska pass. Det tycker vi känns väldigt bra.

Men för den som är en riktig slarver och faktiskt lyckas med att tappa bort sina pass under den här perioden finns det skrivningar i lagstiftningen om hur man går till väga för att få ett provisoriskt pass för en specifik resa man behöver göra. Det kan vara väldigt bra att veta. Det kommer att bli dyrare, och det kommer inte att utfärdas på alla passexpeditioner. Men det kommer att gå att ordna.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 21 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Lagstiftning antas inte förrän den antas. Innan den antas krävs det rätt mycket omfattande arbete. Det arbetet har pågått ett tag. Vi har sett det här problemet.

Jag ska också erkänna att jag själv har lyft detta många gånger, inte minst gällande våra statliga myndigheter, i den tidigare Rikspolisstyrelsens styrelse. Tyvärr är det många gånger så att det när man lyfter upp ett problem börjar med en förnekelse hos myndigheten när det gäller att vi har ett problem. Inte förrän politiken träder in börjar man jobba närmare med frågan. Det är i sig ett bekymmer.

Det initiativet togs av Beatrice Ask, som då var justitieminister. Hon tillsatte den utredning som nu leder till att vi får större aktsamhetskrav när det gäller passen. Det är bra. Det behövs. Svenska pass är nämligen åtråvärda. Svenska pass är åtråvärda därför att de är säkra. De är åtråvärda därför att man med så kallad look-alike och rent slarvig hantering vid Schengens yttre gräns ganska lätt tar sig in. Det är i sig ett problem.

Svenska pass finns i stora volymer. Svenskar reser mycket. Därför har också antalet utfärdade pass ökat kraftigt de senaste åren. År 2014 utfärdades mer än 1 ½ miljon pass. Det var samma sak år 2013. Det är alltså ett stort antal passhandlingar som utfärdas varje år. Naturligtvis förekommer inte alla dessa. Men 2013 registrerades det 59 000 anmälda förlorade pass. Det var 57 500 år 2012. Det är relativt stora volymer.

Men när det gäller de utfärdade passen finns det sådant som pekar på ett missbruk av ordinarie pass. Det finns en person som har tagit ut 18 pass under loppet av ett år. Det betyder att vederbörande har tagit ut ett pass var tredje vecka. Antingen är personen extremt slarvig eller så kan man tyvärr misstänka att värdet på passen på den svarta marknaden, som nu uppskattas ligga någonstans mellan 5 000 och 25 000 kronor, är alldeles för lockande för att låta bli detta.

Det finns tre personer som har tagit ut ett pass varje månad – tolv stycken på ett år. Ytterligare tre har tagit ut elva pass. Det är ett fåtal personer. Men man kan titta på de personer som har tagit ut mer än tre pass per år. Då handlar det om 90 000 pass under loppet av ett år. Det finns alltså all anledning att se upp med detta.

En mängd olika organisationer har pekat på problemen med svenska pass. Det är Frontex, Europol, Interpol, vår svenska gränspolis och Migrationsverket men även andra myndigheter.

Det finns bara ett land i EU-sfären som har fler förkomna pass än Sverige. Det är Frankrike. Men börjar man jämföra per capita är vi ganska outstanding. Det är allvarligt.

Vi är glada och nöjda över att regeringen har kommit till skott och lagt fram den här propositionen efter utredningen. Vi behöver införa de här reglerna. Men till vår bestörtning upptäckte vi, när vi tittade i propositionen, att regeringen hade glömt väsentliga saker. Man hade inte tagit med samtliga dokument som gör att man kan passera gränsen.

Det handlar om de så kallade främlingspassen, de provisoriska främlingspassen och de så kallade resedokumentet, som ju inte är en biljett utan papper som man kan använda som en passhandling och som utfärdas med anledning av två olika konventioner – det handlar om dem som har flyktingstatus eller som är statslösa.

Det är betydligt mindre volymer, men det handlade ändå 2013 om 20 000 främlingspass, och 2012 om 17 000. Om man tittar på resedokument ser man att det ligger på mellan 5 000 och 7 000 per år. Det finns all anledning att tro att vi i den situation som råder nu kommer att få utfärda bra många fler av dessa. Det finns också anledning att tro att när vi nu skruvar åt aktsamhetskraven på ordinarie pass kommer de här att bli mer attraktiva.

Utredaren har haft svårt att vidimera volymerna och konstaterar att det finns stora mörkertal. Men det har hittats ett stort antal främlingspass, inte minst på Atens flygplats. Även de turkiska myndigheterna har upptäckt liknande. Man har också hittat så kallade UT-kort, det vill säga uppehållstillståndskort.

Om vi skruvar åt lagstiftningen på det ena området måste vi vara konsekventa. Därför har vi från Moderaterna tagit initiativ till en motion, vilken vi i Alliansen var överens om att väcka tillsammans. Vi konstaterar nu också att hela utskottet inser att regeringen inte sprang i mål. För att lagstiftningen ska bli effektiv måste den gälla samtliga resedokument. Om man skruvar åt på ett håll kommer det att börja pysa på ett annat.

Det finns också ett rent anständighetskrav i detta. Det handlar om lika-behandling. Detta är ett krav på medborgare att vara aktsamma. Om vi ställer aktsamhetskrav på dem som får dokument utfärdade av svenska staten ska vi ställa samma aktsamhetskrav på samtliga. Det är ett rent anständighetskrav.

Vi har dessutom tagit upp uppehållstillståndskorten. Vi vill att de ska ses över, och detta av anledningen att de primärt inte är en resehandling utan ett sätt att visa att man har rätt att vistas i landet. De fungerar dock de facto som ett visum när man träder in i Schengenområdet.

Herr talman! Jag vet av egen erfarenhet hur det går till. Jag har sett att man tittar på kortet, men man tittar inte på den som har kortet. Det är ganska lätt hänt att det sitter en 75-årig man i mörkret i bilen i stället för den 30-åriga kvinna som egentligen borde ha suttit där. Det finns alltså all anledning att se över detta.

Herr talman! Vi yrkar bifall till utskottets förslag. Vi följer de biometrisk passerna noga. Vi har valt att inte motionera; det är som att sparka in en öppen dörr eftersom det är annonserat att det ska ske skärpningar. Men

vi kommer att följa frågan noga. Om det inte händer någonting är vi beredda att motionera.

Om det inte heller händer någonting nu när det gäller främlingspassen och resedokumentet inom, säg, loppet av ett år är vi själva beredda att gå in och föreslå den konkreta reala lagstiftningen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 22 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Det svenska passet är en värdehandling. När jag funderade över denna debatt kom jag att tänka på att jag personligen fick ett väldigt nära förhållande till mitt svenska pass under de 17 år jag bodde i dåvarande Västtyskland. Det var min enda legitimation. Det var där uppehållstillståndet var instämplat. Man fick gå till polisen med regelbundna mellanrum, ungefär vart tredje år, för att få en ny stämpel. Det var passet som jag fick visa upp. Det såg betydligt mer vederhäftigt ut än det dåvarande västtyska id-kortet, som såg ut att vara väldigt lätt att förfalska.

Jag lärde mig att uppskatta mitt svenska pass. När jag i går fick se att det svenska passet dessutom väl försvarar sin internationella ställning som det andra mest öppna passet i världen efter det tyska måste jag säga att jag tycker att det svenska passet är värt all respekt. Ett pass som är värt respekt bör man värna.

Därför är de förslag vi debatterar i dag och förhoppningsvis kommer att besluta om i eftermiddag viktiga. Vi ska värna passet. Sverige är ett öppet land. Vi är beroende av världen, och världen är beroende av oss. Det är ett ömsesidigt förhållande, och då är passen viktiga.

Pass missbrukas. Det är ett faktum. Då är det viktigt att vi ser till att pass missbrukas så lite som möjligt. Jag uppskattar verkligen att vi har en sådan bred parlamentarisk enighet i denna fråga.

Min kollega Elin Lundgren har väl beskrivit situationen och hur den har uppstått och arbetet med detta, så jag ska inte gå in på det. Jag ska ändå kommentera Krister Hammarberghs kommentarer till Alliansens motion. Vi tycker att den är rimlig, och vi har därför inte heller reserverat oss i frågan. Jag skulle vilja säga att bestörtning kanske är ett hårt ord att använda. Jag tror att det är klokt att vi även inkluderar främlingspass och andra dokument i detta och visar det för regeringen.

Man kan emellertid också fundera på detta: Om jag vore flykting-smugglare eller passförfalskare skulle jag kanske i första hand se till att jag har ett ordentligt svenskt pass, för jag tror att alla eventuella kontrollanter kommer att titta lite extra noga om man kommer med ett främlingspass eller någon annan id-handling.

Det är dock inte detta vi ska vara oense om. Vi är eniga om att vi även ska utvidga detta på sikt. Det viktiga är att vi får svenska pass som fortsatt kommer att vara dokument som man har respekt för i hela världen och som är så svåra som möjligt att förfalska i relation till att de ändå ska vara relativt enkla dokument.

Jag tänker till exempel på mina barn och på deras pass. Jag måste säga att jag tycker att det är ganska logiskt att man kortar giltighetstiden för pass för mindre barn. De brukar förändras ganska snabbt. Jag minns fortfarande hur man plockade fram passet och tittade på barnet och tänkte: Hur

i all sin dar kan man jämföra de här två – bilden med verkligheten? Och hur i all sin dar ska passkontrollanten kunna se att det är samma person?

Det är bra förändringar som nu ligger på riksdagens bord och som vi i dag kommer att besluta om. Vi ska värna det svenska passet; det är det värt. Det är viktigt att så långt som bara möjligt förebygga eventuella förfalskningar och försäljningar.

Anf. 23 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Trots att det i denna mörka tid finns så mycket att oroa sig över kan man dagligen se ljuspunkter: människor som trotsar Jante och konventioner, som provar nya tankar och som riskerar allt för en idé. De ser världen som en spelplan. Den är stor och okänd, med risker och hinder, men den innebär enorma möjligheter för den som kan, vill och vågar.

Man brukar säga att de bästa vinerna växer på de sämsta jordarna, och kanske är detta något av en naturlag. Den vinrankas rötter som har fått kämpa sig ned genom steniga tegar får också förmågan att fånga upp det bästa av smakgivande mineraler som lägger grund för vinets kvalitet. Det kanske är lite likadant med våra hjältar, entreprenörerna och företagarna runt om i vårt avlånga land, som trots långa avstånd till de stora marknaderna lyckas imponerande väl.

En trevlig sak med denna moderna tid är sociala medier, som innebär att vi kan följa vänner på nära håll, även om de råkar bo långt borta. Det är få saker som gör mig så glad som när en Facebookkompis – någon som man inte sällan har lärt känna genom det politiska engagemanget – skriver om en ny order från andra sidan jordklotet på en speciell industrimaskin som de bygger i Kungshamn. Någon annan, från Småland, vinner över amerikanska, japanska och koreanska företag när det gäller att tillverka en liten, men oerhört viktig, detalj till ett bromssystem som sitter på en sportbil som gör 300 kilometer i timmen. Listan kan göras lång.

Bakgrunden till denna förmåga är säkert komplex, och det finns mycket att göra för att fortsätta förbättra företagandets villkor i Sverige. Men gemensamt för alla dessa människor är att de någon gång bestämde sig för att inte se landets gränser som ett hinder. De såg den större bilden, såg möjligheter där andra såg problem, hittade kunder och marknader där just precis den förmåga som vaskats fram i en by i Småland eller Bohuslän passade perfekt.

En förutsättning för att dessa oerhört viktiga affärer ska kunna ske är naturligtvis att det inte finns lagliga hinder för att göra gränsöverskridande affärer, att tullar och andra handelshinder begränsas och helst inte finns alls, men också att vi kan resa utan stora besvär.

Som har sagts tidigare under debatten är det svenska passet ett av världens starkaste. Med ett svenskt pass i handen kan vi resa till många länder utan visum. Även om särskilda handlingar ofta behövs för att göra affärer är första steget redan taget.

Detta är en ordning som hotas av att svenska pass missbrukas. Det verkar som att vissa människor har satt i system att ”förlora” sitt pass och hämta ut ett nytt och upprepar detta gång på gång. Det är en olycklig och, enligt min mening, ohållbar ordning.

Regeringens förslag och utskottets komplettering när det gäller även andra resedokument kommer att göra det besvärligare för den som under en femårsperiod, av aldrig så legitima skäl, förlorar fler än tre pass. Det är

Prot. 2015/16:73

2 mars

-----

*Åtgärder mot missbruk
av svenska pass*

naturligtvis beklagligt men tyvärr nödvändigt för att stävja det missbruk som förekommer. Med vetskapen om att detta är ett faktum som man råkar ut för om man är slarvig med sina pass kanske man anstränger sig lite extra för att hålla reda på dem. Man kommer dock alltid att kunna resa med ett provisoriskt pass, vilket är viktigt att tillägga.

Herr talman! Det är både roligt och oroligt när en så bred enighet råder över partigränserna. Jag inser, som näst sista talare, att detta kanske är en smula redundant, men jag yrkar ändå bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 24 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag vill instämma i det sista som föregående talare sa och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Kristdemokraterna anser att detta förslag är bra. Vi stöder propositionen. En viktig del i att bekämpa terrorism som hotar internationell fred och säkerhet, som hotar nationell säkerhet och som hotar våra grundläggande fri- och rättigheter handlar om att försvåra och stoppa missbruket av svenska pass. Sverige måste ha ett starkt försvar mot denna typ av hot. Och i frågor som dessa är det viktigt och bra med en bred samsyn.

Herr talman! Det är nödvändigt att fingeravtryck och ansiktsbilder kontrolleras vid resor över Schengens yttre gräns till och från Sverige. Ett viktigt led i arbetet med en förstärkt gränskontroll är att kunna beslagta pass från personer som misstänks ansluta sig till terrororganisationer utomlands.

När svenska pass utnyttjas för kriminell verksamhet behöver det göras svårare och dyrare att få ut fler pass. Vi stöder därför, som sagt, propositionen som innehåller en rad åtgärder för att hindra detta beteende.

Missbruket av svenska pass är ett stort problem, som inte minst Krister Hammarbergh redogjorde för. Det innebär en säkerhetsrisk i och med att personer med kopplingar till organiserad brottslighet och terrororganisationer kan resa anonymt och kringgå reseförbud genom att använda andra pass än sina egna.

En av de mest effektiva åtgärderna för att försvåra missbruk av pass vore att vid Schengenområdet yttre gränser införa en obligatorisk kontroll av biometrisk information i pass som omfattar både unionsmedborgare och tredjelandsmedborgare. Sverige verkar, och bör verka än mer kraftfullt, inom EU för att sådana kontroller ska införas. Det bör ske skyndsamt.

Herr talman! I propositionen föreslås vidare att man sätter en gräns på tre pass som man kan ta ut inom en femårsperiod om det inte finns särskilda skäl som talar emot det. Finns det hinder att utfärda ett vanligt pass ska den som ansöker ha rätt att få ett provisoriskt pass om han eller hon har behov av det för sin resa. Vi tycker att detta är rimligt och väl avvägt.

Vi stöder också det förslag som föreligger om att giltighetstiden för vanligt pass ska sänkas till tre år för barn under tolv år, med tanke på att barns utseende förändras mycket på kort tid.

Förslagen i propositionen går alltså i linje med vad Kristdemokraterna tycker om att vi behöver göra mer för att stoppa missbruket av svenska pass. Vid utskottsberedningen föreslog Kristdemokraterna och Alliansen i en motion en komplettering av förslaget som innebär att den ökade re-

striktionen ska tillämpas på motsvarande sätt för alla som är bosatta i Sverige oavsett vilken typ av dokument som används vid gränspassager. Det är en av de anledningar som vi har för att de nu föreslagna ändringarna även ska gälla resehandlingar som utfärdas av Migrationsverket. Några sådana förslag fanns inte i regeringens proposition, men jag välkomnar att ett enigt utskott nu står bakom det. Det är positivt med en bred samsyn i denna typ av frågor. Därför yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

§ 6 Patent- och marknadsdomstol

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU10
Patent- och marknadsdomstol (prop. 2015/16:57)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 14.)

§ 7 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU13
2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll (skr. 2015/16:74)
föredrogs.

Anf. 25 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Detta betänkande handlar om tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll, vilket ofta diskuteras i justitieutskottet. Varje gång har Sverigedemokraterna kommit med förslag för att förändra lagen. Jag yrkar bifall till vår reservation i betänkandet.

Lagen om särskild utlänningskontroll handlar om, som det står i den första paragrafen, att utlännings- – alltså de som inte är svenska medborgare – får utvisas enligt lagen om det är påkallat med hänsyn till rikets säkerhet eller om man befarar att de ska begå terroristbrott. Det är ganska allvarliga situationer som vi talar om här.

Som det redogörs för i betänkandet är det förvisso inte så ofta som man fattar beslut med anledning av denna lag. Men även om det är få beslut anser vi fortfarande att om lagen är otillräcklig eller inte tillräckligt skarp borde man ändra den. Det har vi nu föreslagit.

Vi menar till exempel att det ska till skärpningar beträffande när dessa personer ska utvisas. Vi anser att det ska vara en huvudregel snarare än att man får utvisa dem. Huvudregeln ska vara ett livstidsförbud mot att återvända. Är det terrorister eller folk som utgör ett hot mot rikets säkerhet

Prot. 2015/16:73

2 mars

-----

*Åtgärder mot missbruk
av svenska pass*

*2015 års redogörelse
för tillämpningen av
lagen om särskild
utlänningskontroll*

borde huvudregeln vara ett livstidsförbud i stället för att detta ska vara tidsbegränsat.

En stor brist i detta sammanhang är om det uppstår verkställighetshinder när någon ska utvisas – risk för tortyr eller annat i hemlandet. Då kan denna person få ett tillfälligt uppehållstillstånd och vistas här i Sverige. Utvisningen skjuts upp, och denna person får gå mer eller mindre fritt här i Sverige. Man vidtar vissa åtgärder som husrannsakan eller anmälningsplikt någon gång i veckan. Vi menar att det är helt otillräckligt. Om någon utgör ett hot mot rikets säkerhet, tror folk då på fullt allvar att anmälningsplikt räcker? Tror folk på fullt allvar att en husrannsakan då och då är tillräckligt för att se till att denna person är under kontroll? Det tror inte vi.

Vi anser att alla som döms till utvisning enligt denna lag ska tas i förvar till dess att verkställighet kan ske. De ska helt enkelt sitta inspärrade. De har möjlighet att lämna landet när de vill om man inte får till avtal med tredje land eller om man inte kan utvisa dem till deras hemland. Då har de möjlighet att lämna landet när de vill. Vill de inte det ska de åtminstone inte gå fritt i det här landet. Det borde vara en grundförutsättning.

Jag kan för mitt liv inte förstå varför alla andra partier tycker att nuvarande ordning är okej.

Det finns enligt lagen i dag en möjlighet att undgå straff om man kommer tillbaka efter att man har blivit utvisad, om man har återvänt till Sverige på grund av förföljelse. Det blir ganska lustigt, eftersom folk som är terrorister i andra länder blir förföljda, så att säga. Och det finns de som kommer till Sverige för att de har begått brott i ett annat land och för att de är så att säga förföljda och riskerar hårda straff i sitt hemland.

Då kan situationen bli sådan att vi utvisar någon för att han är terrorist och ett hot mot rikets säkerhet. Sedan kommer han tillbaka till Sverige för att hans hemland inte gillar att han är terrorist, och då undgår han straff i det här landet. Är det rimligt? Det tycker inte Sverigedemokraterna.

Vi har alltså en rad olika förslag, och jag har nämnt några av dem. Ingen stöder dem, och ingen har ens egna förslag. Alla tycker att lagen är bra som den är. Moderaterna har ju, som det har kallats, omprövat sin politik på senare tid. Man har till exempel gått ut och sagt att vi ska utvisa fler, bland annat för stöld. Det är ett steg framåt, men i det här betänkandet har man inga reservationer. Man är nöjd med detta. Här har man nu chansen att se till att lagen blir skarpare så att fler utvisas eller, om de inte utvisas, hålls inspärrade. Men inget sådant får vi se heller.

Jag kan inte för mitt liv förstå varför inget av partierna ställer upp på de tankegångar Sverigedemokraterna har om att hålla dessa människor inspärrade, att utvisning ska vara huvudregel, att de inte ska undgå straff om de återvänder till Sverige på grund av förföljelse och så vidare. Det är ganska naturliga åtgärder mot terrorister och mot folk som utgör ett hot mot rikets säkerhet. Därför lade vi i Sverigedemokraterna fram dessa förslag, och därför yrkar vi bifall till dem.

Anf. 26 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! I det här ärendet behandlar vi regeringens skrivelse om 2015 års tillämpning av lagen om särskild utlänningskontroll. Regeringen har under perioden fattat ett beslut med stöd av lagen. Beslutet innebar avslag på överklagande av ett beslut om utvisning. Jag yrkar, i enlighet med justitieutskottets förslag, på att skrivelsen läggs till handlingarna.

Herr talman! Skälet till att regeringen lämnar en skrivelse av det här slaget till riksdagen är att lagen om särskild utlänningskontroll är viktig. Det handlar om rikets säkerhet, och användningen av lagen får påtagliga konsekvenser för enskilda personer. Bedömningen av om en person kan utgöra en fara för rikets säkerhet eller om man kan befara att en person kan komma att begå eller medverka till terroristbrott måste göras på ett i alla avseenden högkvalitativt och rättssäkert vis.

Med anledning av denna skrivelse har Sverigedemokraterna motionerat om ändringar i lagstiftningen. Det är givetvis så att ordningen på ett förfarande kan och måste diskuteras, men i dag är det så att detta fungerar. När en person ansöker om uppehållstillstånd eller medborgarskap hos Migrationsverket får Säkerhetspolisen ärendet på remiss i en del fall. Yttrandet från Säkerhetspolisen blir sedan ett underlag för Migrationsverkets beslut i frågan som helhet. Detta är en ordning som fungerar väl. Samarbetet mellan myndigheterna i de här frågorna är nära, och det är bra. Mig veterligen har Migrationsverket alltid tagit Säpos synpunkter på stort allvar. Jag har inte sett något exempel där man inte har följt den rekommendation som har kommit från Säkerhetspolisen.

Nu motionerar Sverigedemokraterna om att Säpo ska fatta beslut om utvisning. Men ingen, allra minst de som kan komma i fråga för beslut enligt den här lagstiftningen, ansöker hos Säkerhetspolisen om uppehållstillstånd eller medborgarskap – och skulle förmodligen inte göra det heller. Något behov av att ändra Säpos uppdrag finns dessutom inte. Det viktiga är att vi har en ordning och rutiner i det allmänna flödet av ansökningar som gör att man hittar personer som behöver synas extra ur ett terroristbekämpningsperspektiv. Hittills har detta fungerat.

Den stora ökningen av antalet asylansökningar innebär dock en prövning av alla rutiner, också dem som gäller särskild utlänningskontroll. Därtill kommer de långa handläggningstiderna hos Migrationsverket och inte minst alla de som har kommit till Sverige utan att registreras över huvud taget. Det är här vi har ett problem i dag, inte när det gäller organisationen och användningen av den här lagstiftningen.

Det verkliga dilemmat är alltså inte den formella beslutsgången utan volymerna – och verkställighetshinder. Sverige och de flesta demokratiska länder har internationellt förbundit sig att inte utvisa människor till länder där de kan riskera tortyr, dödsstraff eller förföljelse. Ibland är det också svårt att fastställa nationalitet, och ibland erkänns den inte av mottagarlandet. Det innebär att det händer att personer som ska utvisas blir kvar i Sverige.

Sverigedemokraterna anser att personer som ska utvisas efter beslut enligt den lagstiftning vi diskuterar ska tas i förvar i avvaktan på verkställighet. Det är verkligen lättare sagt än gjort. För det första räcker inte antalet förvarsplatser över huvud taget. Det finns i Stockholm i dag 255 förvarsplatser, och de ska användas till väldigt mycket. Det är klart att vi moderater har sagt att vi tycker att man ska bygga ut detta, men jag tror inte att vi ska använda dessa dyrbara platser för det här ändamålet.

För det andra är förvar något som är lämpligt bara under kortare perioder. I de här ärendena kan det handla om att det finns verkställighetshinder under väldigt lång tid, och av humanitära skäl är det inte lämpligt att hålla människor i förvar under så långa perioder. Därför finns det andra sätt att kontrollera de personer som inte kan utvisas. Det gör man genom uppsikt

av olika slag; det handlar om anmälningsplikt, kontroller med mera. Det är också på det sättet att det fungerar. Det är väldigt inskränkande för de enskilda individerna, och jag har inte hört några exempel på att det inte har fungerat.

Motionsförslaget om att Sverige ska upprätta avtal med tredje land som vill ta emot de här personerna trots att de inte är landets egna medborgare finns också i Sverigedemokraternas motion. Det faller ju på sin egen orimlighet. Vilka länder skulle det vara?

Ungefär likadant är det med förslaget att personer som är satta i förvar frivilligt ska kunna lämna landet tillsammans med och med hjälp av polisen. Hur ska det gå till? Ska polisen hjälpa personer man anser borde utvisas på grund av terroristanknytning att åka iväg till något land som gärna tar emot personer misstänkta för terroristkopplingar? Det är ju helt snurrigt, det här förslaget! Jag kan inte begripa hur man kan lägga fram någonting sådant; det motverkar ju allt det vi har i syfte att bekämpa terrorism.

Däremot anser jag att det kan finnas skäl – även en blind höna, brukar man säga – att fundera över påföljderna för överträdelse mot utvisningsbeslut. Dagens straff, böter och upp till ett års fängelse, är kanske väl mildt i dessa fall. Det är givetvis så att personer som har återvänt till Sverige men inte har verkställt de påföljder man har dömts att verkställa ska avtjäna dem, oavsett vad som är skälet till att de har återkommit.

Herr talman! Lagen om särskild utlänningskontroll fungerar. Det stora inflödet av flyktingar innebär prövningar också när det gäller kontrollen. Vi kommer att ha anledning att följa utvecklingen noga, men det gäller i första hand frågor om resurser och rutiner – inte organisationen och lagstiftningen i sig.

(Applåder)

Anf. 27 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Beatrice Ask nämnde olika anledningar till att man inte ska bifalla motionen eller inte håller med om vissa av förslagen.

En av anledningarna var att förvarsplatserna inte räcker till – att det är ont om förvarsplatser och att vi inte ska använda dessa dyrbara platser för den här sortens ärenden. Det tycker jag är lite konstigt med tanke på att det handlar om ett hot mot rikets säkerhet och om terrorister. Är det någon plats som borde användas för detta är det de platser vi har. Sedan har det varit så att beläggningen på svenska fängelser är lägre nu än den har varit, så där finns säkert också platser att hitta.

Ett annat argument Beatrice Ask framförde var att det är humanitära skäl som gör att vi inte ska hålla dessa personer i förvar. Här talar vi alltså om hot mot rikets säkerhet, kanske terrorister, och vi ska då tänka på att vara humana mot de personerna och av humanitära skäl inte hålla dem inspärrade. Sverigedemokraterna och jag är av åsikten att det humana rimligen borde vara att hålla folk som är ett hot mot rikets säkerhet eller terrorister inspärrade. Det är det humana mot Sverige och det svenska folket. Den humaniteten måste rimligtvis gå före att tycka synd om en terrorist.

Beatrice Ask nämnde också andra sätt att kontrollera. Jag var inne på det i mitt anförande. Vi tycker inte att anmälningsplikt en gång i veckan är tillräckligt för terrorister eller folk som utgör ett hot rikets säkerhet. Jag tycker att det är förvånande att Moderaterna anser det. Och nej, polisen ska inte hjälpa någon; polisen ska eskortera dem ut ur landet. Vi vill nämligen

inte släppa ut någon från förvarsplatserna och sedan *hoppas* att han tar sig till flygplatsen eller vad det är, utan polisen ska eskortera honom ut om han väljer att lämna landet. Det är inte så konstigt.

Om vi säger att vi ska utvisa den här personen har Sverige med utvisningsdomen redan sagt att vi skickar iväg en terrorist eller någon som utgör ett hot mot rikets säkerhet. Det skulle vi ha gjort ifall det inte fanns verkställighetshinder, så det är inget konstigt i sig att personen i fråga lämnar landet. Det är ju hela poängen med den här lagen.

Anf. 28 BEATRICE ASK (M) replik:

Herr talman! Kostnaden för förvarsplatser och antalet är naturligtvis inte huvudskälet till att jag inte tycker att de ska användas i det här sammanhanget. Skälet är att det är personer som inte är dömda för ett brott, utan man befarar att de kan komma att ha sådana kontakter eller att de har en sådan bakgrund. De är inte direkt dömda för ett brott. Att då mer eller mindre låsa in människor under flera år är orimligt i en rättsstat. Man kan inte bete sig på det sättet. Det är fel.

Däremot ska vi inte raljera med anmälningsplikten och den typen av kontroller. Jag har varit i närheten av en del sådana här ärenden och kan bekräfta att folk tycker att det är väldigt besvärligt att ständigt vara tvungen att ta kontakt med polisen, uppge vad man gör och var man är, att man inte kan resa fritt och så vidare. Anmälningsplikten ger polisen bättre förutsättningar att ha kontroll på vad de här personerna gör.

I varje enskilt ärende som prövas finns det olika grader av misstankar. En del har svagare koppling, och risken är mindre än för andra. Det gör att det är orimligt att som Sverigedemokraterna säga: Lås in allihop och släng nyckeln! Det fungerar inte, och det är fel proportion på den typen av konsekvens.

Vad jag menar är att vi behöver ett konsistent och väl fungerande system, och det har vi. Utmaningen nu är att det är väldigt många personer som vi inte hinner kontrollera, och det bekymrar mig. Det vore bättre om Sverigedemokraterna lade lite fokus på hur man ska hantera den saken än att ändra på någonting som faktiskt fungerar.

Anf. 29 KENT EKEROTH (SD) replik:

Herr talman! Det är helt klart att vi har ett stort inflöde av folk nu. Hur hanterar man det? Jo, genom att göra som vi sverigedemokrater har försökt göra nu i decennier, stänga gränsen för asylsökande och börja utvisa folk. Med vår politik skulle noll personer få asyl i det här landet, om vi fick bestämma. Då skulle inflödet minska markant – för att uttrycka det milt.

Beatrice Ask sa att det är orimligt i en rättsstat att hålla folk inspärrade. Nej, det är det inte. De blir dömda i svensk domstol, och en rättsstat har ju möjligheten och rätten att hålla folk inspärrade. Det är inget konstigt. De blir ju dömda i svensk domstol, så det är bara att göra det. Vi har en lag som säger att de ska hållas i förvar ifall verkställighet inte kan uppnås. Ifall de själva då väljer att inte lämna landet är det deras val. Det är inte så jättekonstigt.

Sedan tycker jag att det är bra att Beatrice Ask stöder de straffskärpingar som vi föreslår i motionen, som jag inte nämnde i mitt anförande – att miniminivån bör höjas och straffen för överträdelse skärpas. Då hoppas jag att Moderaterna också håller med oss om att de som kommit och

har blivit utvisade med stöd av den här lagen inte ska undgå straff bara för att de hävdar att de är förföljda. Det är också en straffskärpning. Det är bra att vi verkar, i alla fall lite grann, vara överens på den punkten.

Anf. 30 BEATRICE ASK (M) replik:

Herr talman! Moderaternas uppfattning är att en påföljd ska verkställas för den som är dömd för ett brott närhelst det är möjligt. Har man då inte befunnit sig i landet men återkommer bör påföljden naturligtvis verkställas. Det är inga konstigheter i det.

Det låter så enkelt att vi ska stänga gränsen, att ingen ska få asyl och det ena med det femte. Det är ju inte riktigt så verkligheten ser ut med de internationella åtaganden vi har och med de regelverk vi har här i landet.

Jag tycker att det är orimligt att kanske under tio år hålla människor inlåsta om de inte har begått ett mycket allvarligt brott. När man gör den särskilda utlänningskontrollen gör man en bedömning av en persons kontakter och förehavanden. Men man prövar inte ett direkt brott, för då blir det ju en annan påföljd. Det är då det blir oproportionerligt. Däremot innebär den bedömningen att man behöver ha kontroll på vad personer gör och inte, så att de inte kan ställa till med någonting om de blir kvar i Sverige. Det menar jag att vi har verktyg för att hantera.

Problemet, som inte alls tas upp av Sverigedemokraterna, är att det är många personer som det tar för lång tid att kontrollera i det omfattande flödet av människor som har kommit till Sverige under senare tid. Det måste man arbeta med. Men det beror inte på att lagstiftningen är fel, utan det beror på volymerna och handläggningstiderna. Där måste man arbeta med resurser och se vad som kan göras för att säkerställa att vi inte får problem framöver.

Anf. 31 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Grunden för det som vi debatterar i dag är alltså skrivelsen som regeringen lämnar årligen om lagen om särskild utlänningskontroll och hur den har tillämpats under den senaste perioden.

I skrivelsen kan jag se att lagen om särskild utlänningskontroll fungerar precis så som det är tänkt. Lagen har tillämpats ett fyrtiotal gånger sedan den 1991 tillkom i den här formen, somliga år inte alls och ibland vid upp till fem tillfällen. Av skrivelsen framgår också att flertalet av de redovisade fallen gäller ärenden som är omprövningar av tidigare utvisningsbeslut. Den period som skrivelsen omfattar gäller ett ärende, och det är på den låga nivån som det har legat sedan millennieskiftet, då det var uppe i fem olika ärenden.

Rapporten bygger bland annat på de uppgifter som Säkerhetspolisen har lämnat till regeringen. Förutom det specifika antalet personer som omfattas beskrivs också utvecklingen av den internationella terrorismen.

När jag slängde ihop mitt manus i går kväll skrev jag att terrorhotnivån mot Sverige är en fyra på den femgradiga skalan. Men för ungefär en timme sedan tror jag att alla riksdagsledamöter och alla som följer nyheterna har hört att i dag har Säpo beslutat att sänka terrorhotnivån till nivå 3, som betyder förhöjd. Jag vill betona att det inte betyder att terrorhotet är borta, men det är ändå glädjande att nivån återgår till den nivå som var 2010.

Jag har inte för avsikt att i det här ärendet förlora mig i något slags utläggning om de senaste skärpningarna som har gjorts kring terrorismen. Jag tror att vi alla vet att det har gjorts lagstiftningsförändringar som nu är på plats, vilket jag tycker känns väldigt bra.

Anf. 32 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag, något som jag glömde att göra i mitt föregående anförande.

Jag vill börja där föregående talare slutade, nämligen i Säpos just nu publicerade bedömning att man kan sänka terrorhotnivån för Sveriges del. När vi läser regeringens skrivelse och samtidigt får det här beskedet skulle jag vilja påpeka, som flera talare har gjort, att lagstiftningen fungerar.

Vi har ett rättssystem i Sverige. Vi kan hantera det, och särskilt i en mycket svår situation. Vi vet att internationellt sett är det inte så att terrorhoten minskar. Internationellt sett ökar terrorn och måste bekämpas. Den leder till orimliga flyktingströmmar i världen. Tyvärr ökar terrorn i Libyen, i Syrien och i många andra länder. Då är det väldigt glädjande att vi i Sverige faktiskt har kontroll på läget.

Sedan finns det många utmaningar, och de ska vi vara väl medvetna om. Men det finns ingen anledning att i detta skede, precis som Beatrice Ask tidigare påpekade, ändra lagstiftningen. Däremot ska vi se till att allting fortsätter att fungera.

Det är inte nattsvart. Och det här landet ska med lag byggas. Vi ska inte driva på för skärpningar när det inte är det som vi behöver.

Herr talman! Jag yrkar som sagt bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 8 Inkomstskatt

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU16
Inkomstskatt
föredrogs.

Anf. 33 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Sveriges ekonomi går bra. Så sent som i förrgår presenterades de senaste bnp-siffrorna. De var inte bara exceptionellt höga siffror, utan de överträffade även förväntningarna bland marknadens aktörer.

Vi har nio år av alliansbudgetar bakom oss. Vi ser att sysselsättningen stiger och att skatteintäkterna fortsätter att öka. Det är inte av naturen givet. Det är helt enkelt ett resultat av att företag kan och vill anställa så att fler får jobb. Det är också ett resultat av att människor genom jobbskatteavdragen fått mer pengar i plånboken som de valt att lägga på bland annat högre konsumtion.

Sverige är i stort behov av reformer. Det är mycket som måste bli bättre. Men ska en regering ha handlingsfrihet och svängrum när utmaningarna ska mötas är en robust ekonomi själva grunden för att många reformer över huvud taget ska vara möjliga att genomföra.

Prot. 2015/16:73
2 mars

2015 års redogörelse
för tillämpningen av
lagen om särskild
utlänningskontroll

Inkomstskatt

Herr talman! I och med budgeten för 2016 ser vi nu för första gången helheten i regeringens och Vänsterpartiets skattepolitik. Det tål att upprepas att vi hittills inte har kunnat se vad regeringens politik som helhet leder till – helt enkelt eftersom årets budget är den sittande regeringens första.

Vi kan dock redan se att den skattepolitik regeringen bedriver börjat få effekter. Vi kan också se att regeringen inte gärna vill kännas vid dessa effekter.

Vad får då skattepolitiken för effekter? En färsk undersökning visar att svenska folkets benägenhet att anlita svart arbetskraft åter ökar när regeringen väljer att skära ned RUT- och ROT-avdragen.

Det är bekymmersamt – inte bara för att det leder till försämrade villkor för företag, sysselsättning och hushåll utan för att det också riskerar att leda till skattebortfall för staten.

Varför vill då inte regeringen kännas vid effekterna av sin politik? Det stod klart när regeringen presenterade årets budget att man inte vill beräkna effekterna på sysselsättningen av sin politik.

Transparens och öppenhet ska vara ledord inom politiken. Det är av central betydelse att vi kan få relevant information om effekterna av den förda politiken.

Alliansregeringen redovisade den förda politikens effekter på en rad områden, däribland sysselsättningen.

Den sittande regeringen har valt att inte redovisa denna effekt. Det är klart att det är bekymmersamt när regeringen inte vill beräkna skattepolitikens effekter på sysselsättningen.

Herr talman! ”Hvad vilja regeringen?” Om vi går bortom den mediala retoriken och utspelen är bilden av vad regeringen vill splittrad.

Låt mig ta två exempel. För det första: RUT har kritiserats högljutt, och avdraget har sänkts från årsskiftet. Nu säger finansministern att det är en bra reform eftersom det snabbt behövs arbetstillfällen för att få nyanlända flyktingar i jobb. Vad vill regeringen egentligen?

För det andra: Via alliansbudgetar har fem jobbskatteavdrag införts, vilket gör skillnad för den enskilde som får mer pengar kvar av lönen och för ekonomin genom högre konsumtion. Socialdemokraterna verkar ha svårt att veta vilken fot de ska stå på. Man kritiserar reformen och förändrar den, men i stort sett har den fått vara kvar. Nu är det dags att ge besked till svenska löntagare: Kommer jobbskatteavdraget att finnas kvar i kommande socialdemokratiska budgetar? Vad vill regeringen på detta område?

Herr talman! Vi vet att förutsättningen för en fungerande arbetsmarknad över hela landet är att vi får fler företag som startar och vill växa. Vi vet att fyra av fem nya arbetstillfällen under de senaste åren har skapats i små företag. Då måste fokus ligga på att underlätta för dessa företag. Annars kan vi inte öka sysselsättningen och möta integrationsutmaningen.

Centerpartiet driver på för fler företagervänliga reformer, både som enskilt parti och tillsammans med Alliansen.

Låt mig lyfta fram Alliansens motion om personaloptioner som ett exempel. Ibland är det svårt för företagare att i tidiga skeden attrahera nödvändig kompetens. I många andra länder löser man detta problem genom olika incitamentsprogram där personer med nyckelkompetens får optioner, det vill säga rätt att köpa aktier i företaget till ett förutbestämt pris. För att skapa fler ägarledda företag och ge fler företag möjlighet att locka rätt

kompetens är det viktigt att regelverket för personaloptioner nu förbättras. Alliansregeringen inledde ett sådant arbete.

Herr talman! Skatter är det mest effektiva styrmedel vi har. I Centerpartiet är vi klara över att man styr det man vill ha mer av respektive det man vill ha mindre av med hjälp av skatter. Det är av största vikt att man då väljer rätt. Annars kan konsekvenserna bli stora.

Centerpartiet har en reservation som understryker principen om en grön skatteväxling där skatten sänks på jobb och företag samtidigt som den höjs på miljökadliga utsläpp och verksamheter.

Regeringen verkar inte vilja ha någon grön skatteväxling. Man höjer nämligen i årets budget skatten på jobb och företagande med ca 28 miljarder. Faktum är att 80 procent av skattehöjningarna i budgeten är skatt på jobb medan endast 10 procent är skatt på miljöfarliga verksamheter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Alliansens reservation nr 6 om personaloptioner och till Centerpartiets reservation nr 3 om skatteskalor med mera.

(Applåder)

Anf. 34 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation nr 1. Jag yrkar också bifall till Alliansens gemensamma reservation nr 6.

Sveriges ekonomi är än så länge en av de starkaste i Europa, men framtiden oroar eftersom vi har en regering som driver en politik som är både jobb- och tillväxthämmande.

Den sittande regeringen har till dags dato endast regerat med sin budget i 62 dagar. Jag konstaterar att på dessa 62 dagar har finansministerns beskrivning av Sveriges ekonomi gått från tom lada till nyproducerad Tesla. Ibland går det fort.

Herr talman! Vi borde kunna vara överens om att stora utmaningar ligger framför oss. Tyvärr är jag rädd att den rödgröna regeringen väljer att blunda för dem. Det handlar om ett djupare utanförskap som främst koncentreras till utrikes födda och unga utan fullständig gymnasieutbildning. Det handlar också om det faktum att vi lever längre.

Därför behöver Sverige nya sätt för att se till att människor får ett arbete, en lön, arbetskamrater och en chans att forma sitt eget liv. Ett eget arbete ger gemenskap och känslan av att vara behövd samtidigt som det ger självständighet genom en egen inkomst och lägger grunden för den gemensamma samhällsekonomin. Vi måste också se till att fler väljer att jobba högre upp i åldrarna. Fler jobb och fler arbetade timmar är grunden för en stark ekonomi och för att vi ska fortsätta att ha en hög kvalitet i vår gemensamma välfärd.

Herr talman! Vi lever allt längre, och det är bra, eller hur? Men det innebär att vi behöver fler som väljer att jobba högt upp i åldrarna. Sedan 2006 är det 90 000 fler personer som arbetar. Inte minst kvinnor har valt att stanna kvar. Detta är inte en slump, herr talman. Detta är ett resultat av en aktiv allianspolitik som gjorde det mindre kostsamt att anställa över 65 år. Det förstärkte jobbskatteavdraget för äldre ökade drivkrafterna för att jobba längre.

Statistik från Eurostat visar att Sverige har EU:s snabbast växande sysselsättningsgrad bland personer i åldersgruppen 65–74 år. 65 har helt

enkelt blivit det nya 45. Ökningen är hela 6 procent. Den nuvarande regeringen går åt andra hållet och har återinfört en särskild löneskatt för personer som fyllt 65.

Vi moderater väljer motsatt väg och föreslår ett förstärkt jobbskatteavdrag, som ska börja gälla redan vid 64 års ålder. Vi inför avdraget vid 64 års ålder för att redan då stärka drivkrafterna för att stanna kvar på arbetsmarknaden. Förslaget skulle innebära att 70 000 64-åringar får sänkt skatt, och sysselsättningen beräknas öka med 1 000–4 000 personer. Vi behöver fler som väljer att arbeta vidare efter 65, inte färre.

Herr talman! Trots införandet av jobbskatteavdragen har Sverige fortsatt höga skatter, inte minst för dem med låga inkomster. Jämför vi exempelvis en ensamstående förälder med låg inkomst har hon – ja, det är oftast en hon – exempelvis tre gånger så hög skattekil i Sverige som i Danmark.

Vårt förslag om ett förstajobbetavdrag skulle leda till att det blir mer lönsamt att arbeta mer, genom att gå från deltid till heltid, men också att lämna ett utanförskap för arbete. Sammantaget beräknas förstajobbetavdraget leda till ökat arbete med motsvarande 10 000 heltidstjänster. Av dessa beräknas 7 000 komma från utanförskap, allt enligt SCB.

Liknande skattelättnader har gjorts i flera länder, vars skattelättnader framför allt riktas till dem med lägst inkomster. Lättnaderna är väl utvärderade och visar tydliga sysselsättningseffekter. Den rödgröna regeringen väljer en annan väg där det blir mindre lönsamt, till och med olönsamt i vissa fall, att gå från utanförskap till innanförskap. Vi behöver fler som lämnar ett utanförskap, inte färre, och fler barn till ensamstående mammor som ärver ett arbete i stället för ett utanförskap.

Herr talman! Till sist – bli inte jätteförvånade – tänkte jag nämna några ord om vår sista reservation beträffande RUT-avdraget. RUT-avdraget infördes av Alliansen 2007 och har varit en oerhört lyckad reform. Beräkningar visar att ca 20 000 helt nya jobb har kommit till inom en helt ny bransch.

Enligt flera expertorgan var reformen lönsam redan vid 10 000 jobb. I dag är de det dubbla, 20 000 jobb – nya jobb som inte tidigare fanns, i alla fall inte i den vita sektorn. Svarta jobb har blivit vita, barnfamiljer har fått vardagspusslet att gå ihop och kvinnors arbetskraftsdeltagande har ökat med motsvarande 13 000 heltidstjänster. Det kan jämföras med männen, där ökningen är 5 000 heltidstjänster. 71 procent av företagsledarna inom branschen är kvinnor, och sist men inte minst har 20 000 människor, inte minst utrikesfödda kvinnor, fått sitt första jobb i sitt nya land.

Den rödgröna regeringen, vars arbetslöshetsmål är att ha Europas lägsta arbetslöshet 2020, har nu försämrat RUT-avdraget och halverat taket för avdraget till 25 000. Det övergår de flestas förmåga att förstå. Inte ens era egna väljare förstår detta.

Till och med Arbetsförmedlingens generaldirektör är tydlig med att RUT-jobben är en viktig pusselbit för att de som står långt bort från arbetsmarknaden ska få in en fot och att risken är stor för att många nu slår i taket och väljer att köpa färre tjänster. Generaldirektören säger: Vi måste jobba med olika typer av förslag som skapar arbetsuppgifter som passar människor lite längre från arbetsmarknaden. Enligt vår bedömning är många RUT-tjänster av sådant slag att det passar den här gruppen.

Arbetslösheten bland utrikesfödda kvinnor är över 50 procent, att jämföra med inrikesfödda där arbetslösheten är 4,8 procent.

Tvärtemot den rödgröna regeringen vill vi behålla taket på RUT men också utvidga det till andra tjänster som exempelvis flytt-RUT. Vi behöver helt enkelt fler vägar in på arbetsmarknaden, inte färre, fler vita jobb, inte färre, fler kvinnor på ansvarstagande positioner, inte färre, fler barnfamiljers vardagspussel som går ihop, inte färre, och fler nya svenskar som får sitt första jobb i Sverige, inte färre!

Precis som Per Åsling sa styr skatter och bidrag beteende. Det är tydligt vilka beteenden den rödgröna regeringen vill se mer av.

Anf. 35 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! I betänkande SkU16, där vi behandlar motioner om inkomstskatt för fysiska personer, har Sverigedemokraterna tre reservationer, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall endast till reservation 14.

Vi ska i Sverige ta ut skäligen tillräckliga skatter för att finansiera gemensamma åtaganden som av gemene man uppfattas som självklara delar att ingå i offentlig sektor. Skatter ska användas exempelvis till nationella angelägenheter som välfärd, infrastruktur och försvar, till gagn för det svenska folkets bästa och för allas vår trygghet.

Behovet av skatteuttag beror dock också på vilka ambitioner man har, både för välfärden och över huvud taget. Då är det viktigt att inte bara tala om vad skatterna ska gå till utan också vad de inte ska gå till. Jag menar att skatterna i så liten utsträckning som möjligt – betydligt mindre än i dag – ska gå till att försörja de enorma mängder utlänningar som kommer hit i syfte att nyttja vår välfärd. Vi har ett högt skattetryck i Sverige i dag, och att hålla ett högt tryck av det skälet är ingenting annat än oansvarigt.

Tidigare talare har påpekat att det har kommit nya tillväxtsiffror som ser bra ut. Men allvarligt talat, vår ekonomi är inte hälsosam. Bara det faktum att vi har en riksbank som håller en reporänta på minus 0,5 procent tyder på att det är något som inte står riktigt rätt till.

Nu har Konjunkturinstitutet kommit med information om att skatterna måste höjas för att klara av inflödet av välfärds-migranter. I *Hållbarhetsrapport 2016 för de offentliga finanserna*, som publicerades i går, den 1 mars 2016, skriver Konjunkturinstitutet att nuvarande skattesatser inte kommer att räcka för att finansiera ett välfärdsåtagande på dagens nivå de kommande 25 åren. I närtid handlar det om kostnader för framför allt asylmottagandet. Detta innebär att kostnaderna för asylmottagandet förstör våra chanser att hålla en skattenivå som främjar jobb, tillväxt och välfärd.

Av en utredning från riksdagens utredningstjänst som har uppmärksamats nyligen, framgår att andelen helårsanställda, inklusive företagare bland flyktingar, inbegripet flyktinganhöriga, uppgick till 25 procent efter att de vistats åtta år i Sverige. Efter 15 år var siffran 34 procent, alltså en avsevärt lägre andel än bland den svenskfödda delen av befolkningen. Behovet av skatteuttag beror också på hur hög andel av befolkningen som arbetar och betalar skatt. Den förda invandringspolitiken motverkar syftet att upprätthålla en så hög andel som möjligt som betalar skatt.

När det gäller inkomstskatterna är progressivitet absolut inte fel. Det är fullt rimligt att den som tjänar mer också betalar mer, även procentuellt i förhållande till hur mycket man tjänar. Men det finns en övre smärtgräns någonstans. Den högsta marginalskatten i Sverige, inklusive värnskatten, låg i höstas kring 57 procent och har i och med den senaste budgeten ökat

med ett par procentenheter. Det är väldigt högt ur ett internationellt perspektiv.

En målsättning, något slags riktmärke, bör kunna vara hälften kvar, det vill säga hälften av den sist intjänade hundralappen. Det vore möjligt att eftersträva om vi hade prioriterat våra kostnader bättre.

Sverigedemokraterna sa under höstens budgetberedning nej till regeringens höjningar av marginalskatt, vi sa nej till den höjda statliga skatten, och vi sa nej till ökad särskild löneskatt för äldre. I vårt budgetalternativ prioriterade vi bland annat en sänkning av den allmänna löneavgiften. Anledningen till att vi sa nej till just de skatterna var att det ska löna sig bättre att arbeta. Det ska anses attraktivt att arbeta i stället för att inte arbeta, och det ska också vara attraktivt att arbeta mer för dem som redan arbetar.

Vi har också, ända sedan vi kom in i riksdagen 2010, påpekat att det är orättvist och ologiskt att pensionärer betalar mer skatt för sin pension än vad löntagare gör för sin lön. Vi har hela tiden haft som målsättning att helt avskaffa den extra skatten för pensionärer. Vi har i vårt senaste budgetförslag räknat med att det skulle gå att helt avskaffa den skillnaden från och med 2018, vilket vi också visar i vårt budgetdokument.

Herr talman! I det här betänkandet har vi valt att ställa oss bakom ett förslag för bevarande av en del av kulturarvet. Det var den reservationen som jag yrkade bifall till tidigare.

Kulturarvet har ett egenvärde genom bland annat de skönhetsvärden och den estetik som det står för. Att värna om kulturarvet är också ett sätt att visa respekt för tidigare generationer och minnas vad de har åstadkommit och inte minst ett sätt att stärka nationalkänslan.

En viktig del av vårt kulturarv är de byggnader som bedöms vara av kulturhistoriskt värde. De fyller inte minst funktionen att lyfta fram kulturarvet i vardagen i det svenska samhället. Sverigedemokraterna har därför föreslagit att det bör införas ett särskilt riktat ROT-avdrag för renoveringsarbete på byggnader av kulturhistoriskt värde.

I detta betänkande har vi även ställt oss bakom ett förslag som innebär att regeringen bör utreda och lägga fram förslag om ett avdrag vid beskattning av förmånen med personaloptioner i nystartade företag, just med anledning av att kapitalförsörjningen i nystartade företag ofta är ett hinder och riskerar att resultera i att uppfinningar, innovationer och nya affärsidéer inte når ända fram.

Anf. 36 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman, ärade ledamöter, åhörare! Det är återigen dags att här i kammaren diskutera skatter och skattepolitik, mer specifikt inkomstskatterna och de över 140 yrkanden som via olika motioner behandlas i denna omgång.

Frågan om skatter uppfattas av många som en tekniskt svår fråga, men i grunden tycker vi att den är väldigt enkel och ideologisk. Det handlar om vilket samhälle vi vill ha och hur detta samhälle ska skapas. Det handlar om fördelningspolitik och hur vi ska fördela de rikedomar som skapas i vårt samhälle. Det handlar om vilken typ av välfärd vi vill ha och hur den ska finansieras.

För Vänsterpartiet är jämlikhetspolitiken central. Jämlika samhällen minskar klyftorna. Jämlika samhällen gör att människor lever längre. Jämlika samhällen har visat sig vara överlägset konkurrenssamhällen där

hungriga vargar sägs jaga bäst. En förutsättning för jämlika samhällen är en gemensam och stark välfärd och en aktiv fördelningspolitik med omfördelade skatter.

Herr talman! Några viktiga utgångspunkter för Vänsterpartiet när vi diskuterar skattepolitik är för det första att det totala skatteuttaget behöver öka och inte minska. Vi behöver mer pengar till välfärden, inte mindre. Vi behöver ökade resurser för att sjukvården ska fungera, för att lärare ska kunna få höjda löner och för att förskollärare ska kunna anställas så att barngrupperna kan minska.

Den kraftigt och strukturellt underfinansierade och underbemannade välfärden bärs i dag upp av exempelvis Kommunals underbetalda medlemmar. Efter att riksdag och regering under många år har urholkat de pengar som fördelas till kommunsektorn hoppas jag i år på ett trendbrott och att den socialdemokratiskt ledda regeringen är beredd att möta Vänsterpartiets krav på 10 miljarder kronor till kommun- och landstingssektorn.

Det är pengar som till exempel skulle kunna användas för att anställa 7 000 socialsekreterare, 8 000 undersköterskor och 8 000 förskollärare. Det är personal som behövs inom vården, inom omsorgen och inom den i dag tungt belastade socialtjänsten.

Nu är det upp till bevis för regeringen att pratet om stora välfärdssatsningar inte bara stannar vid just prat. Låt oss dessutom vara överens om att detta bara kan vara ett första steg i resan mot att upprätta en välfärd att lita på för alla som bor i Sverige.

Herr talman! För det andra ska skatterna vara omfördelade och betalas efter bärkraft. Det innebär att de som har det bäst ställt ska betala mer i skatt och att de som har det sämst ställt ska betala mindre i skatt. De som har de högsta inkomsterna ska bidra till vår gemensamma välfärd i stället för att genom avdrag drastiskt minska sin skatt.

I vårt generella välfärdssamhälle ska vård, skola, omsorg, kultur med mera betalas med skatten och inte fördelas efter plånbokens tjocklek. I ett sådant samhälle måste skatten vara omfördelade och progressiv för att minska klyftorna och för att nå målet om jämlikhet. Då måste vi bort från den borgerlighet som har gjort skattesystemet till en schweizerost med alla möjliga typer av avdragsmöjligheter för dem som har det bäst förspänt. RUT behöver avskaffas, jobbskatteavdragen fasas ut och ränteavdragen kraftigt reduceras.

Pengarna används bättre för att skapa högre sysselsättning som ger alla människor en chans att komma i arbete och för att genomföra kraftfulla investeringar i exempelvis den eftersatta infrastrukturen.

Herr talman! En annan och mycket bättre idé än att exempelvis använda de 4 miljarder som i dag spenderas på RUT-avdraget är att höja barnbidraget med 180 kronor per barn och månad. Det skulle vara ett välkommet tillskott på närmare 4 500 kronor per år för många fattiga barnfamiljer med två barn. I stället för att ge ett bidrag som utnyttjas allra mest av den rikaste tiondelen i Sverige skulle vi kunna stimulera hela ekonomin. För mig är det obegripligt att Socialdemokraterna inte sedan länge har aviserat att vi ska ta bort detta överklassbidrag som i huvudsak går till de rikaste kranskommunerna runt Stockholm – Danderyd, Lidingö och Täby – men också går till Lomma och Vellinge. Det är osund fördelningspolitik, och det är mycket få låginkomsttagare som ens kan använda sig av detta bidrag.

Jag vill också passa på att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation om reseavdragen. Det är ett avdrag som i dag inte fungerar och som Skatteverket om och om igen har konstaterat har ett stort skattefel på flera miljarder. Det är ett avdrag som i huvudsak görs av bilister i storstadsregioner och görs av män i mycket högre grad än kvinnor, och det gynnar tydligt bilåkande framför kollektiva transporter. Det är med andra ord motsatsen till vad avdragets tanke i grund och botten är.

Jag vill passa på att peka på framför allt Rasmus Lings och Karin Svenssons Smiths mycket välformulerade och viktiga motion, som vill identifiera de offentliga stöd som motverkar miljömålen inom transportsektorn och skapa program för att succesivt fasa ut dessa. Det förvånar mig att den socialdemokratiska och miljöpartistiska delen i utskottet inte har yrkat bifall till denna mycket välformulerade och kloka motion.

Från Vänsterpartiets sida vill vi utreda möjligheten att skattebefria kollektivtrafikkort som löneförmån, som i dag exempelvis friskvård kan vara, detta för att på alla sätt se till att bilen inte förblir norm utan för att leda till att fler väljer kollektivtrafiken. Även motionen från Anders Schröder med flera om reformering av reseavdragen har en mycket bra ansats.

Detta sammantaget gör att vi reserverar oss till förmån för en reformering av reseavdragen. Jag kan konstatera att det finns flera partier i det borgerliga blocket som också rör sig åt det hållet. Kanske skulle vi med lite arbete till nästa gång kunna skapa en enighet kring en reformering av det misslyckade system som reseavdraget är.

Herr talman! Menar vi allvar med utskottets skrivningar om att skattesystemet ska trygga finansieringen av den generella välfärden, mobilisera resurser till samhällets investeringar och verka utjämnande mellan grupper och individernas levnadsålder måste regeringen orka och våga mer. Låt oss ta ett första steg genom att göra en kraftfull satsning på 10 miljarder till kommun- och landstingssektorn. För att göra detta behöver framöver fler skatter höjas och avdrag avskaffas.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga borgerliga motioner, inklusive Sverigedemokraternas, men också bifall till Vänsterpartiets reservation om reseavdragen.

Anf. 37 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Det var inte ett helt oväntat inlägg från Daniel Sestrajcic, måste jag säga. Och han tog i från fotknölarna – eller hur?

Jag tänkte börja med att titta lite grann på det ni har skrivit i ert särskilda yttrande. Ni skriver att RUT-avdraget är ”ett slag i luften i strävandena att skapa jämställdhet mellan kvinnor och män”.

Vad har då hänt sedan RUT-reformen genomfördes? Jo, kvinnors arbetskraftsdeltagande har ökat med motsvarande 13 000 nya tjänster, jämfört med 5 000 nya tjänster för män. Vi kan se att barnfamiljers vardagspussel har gått ihop. Vi kan se att kvinnor vågar ta på sig större ansvar. Jag vet att ni inte är speciellt förtjusta i företagande och kapital, men om man strävar efter jämställdhet mellan könen är det väl bra att båda könen har samma möjligheter att driva företag och förfoga över kapital. Det här har varit en unik möjlighet för kvinnor att få förfoga över kapital och företag. Dessutom har väldigt många kvinnor, inte minst utrikes födda, fått en chans att komma in på arbetsmarknaden.

Min fråga till Daniel Sestrajcic är: Kan man verkligen kalla sig för ett feministiskt parti om man så ihärdigt motsätter sig en reform och en sektor som gör att kvinnor ökar sitt arbetskraftsdeltagande, får arbete, har tillgång till kapital och kan driva företag?

Prot. 2015/16:73

2 mars

Inkomstskatt

Anf. 38 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Det är alltid spännande när ett av riksdagens minst feministiska partier hävdar sig vara mest feministiskt!

Jag menar att RUT-avdraget, som i dag kostar 4 miljarder kronor, är ett slag i luften. Det är framför allt höginkomsttagare som kan utnyttja det här bidraget. Det är en fördelningspolitik som leder åt rakt fel håll. Det är en fördelningspolitik som i grund och botten gör att de allra rikaste kan sänka sina skatter, medan låginkomsttagare inte kan använda det här avdraget. Med RUT-avdrag kostar det varje månad runt 1 700 kronor att få städad hemma fyra timmar per vecka. I princip ingen låginkomsttagare har möjlighet att utnyttja det.

En rimlig familjepolitik bör bygga på generella bidrag med generella stöd för att frigöra kvinnan från hushållsarbete. Då är till exempel en höjning av barnbidraget en mycket bättre politik än felfördelade skatteavdrag.

Siffran 20 000 nya jobb, som ni ofta slänger er med, kommer från Almega och Svenskt Näringsliv. Jag har inte sett någon tillförlitlig studie som understöder den siffran.

Om man i stället skulle satsa de här pengarna inom offentlig sektor skulle det leda till många fler jobb, till exempel jobb för undersköterskor och socionomer och andra typer av arbeten som alla i samhället kan söka.

Slaget i luften är tydligt vad gäller RUT-avdragen. Men jag förstår att Moderaterna är för, då det är de moderata kärnväljarna i Danderyd, Lidingö och Täby som utnyttjar avdraget.

Anf. 39 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Det skulle vara helt fantastiskt om alla 668 000 köpare av RUT-tjänster hörde till Moderaternas kärnväljare! Då hade jag inte behövt stå i kammaren fler gånger.

Daniel Sestrajcic hänvisar till att RUT-avdraget har kostat 4 miljarder kronor. Ekonomistyrningsverket konstaterade att det här är lönsamt för den totala ekonomin vid 10 000 jobb. Nu är vi uppe i 20 000 jobb. Den rödgröna regeringen säger nu nej till att ytterligare utvidga detta med 16 000 möjliga nya jobb till 2020. Det är lite fascinerande.

På det kommunala planet har skatteintäkterna ökat genom att fler människor, inte minst utrikes födda kvinnor, har gått från utanförskap till innanförskap.

Kvinnor jobbar fortsatt totalt sett sju veckor mer hemma än vad män gör. Vi har en livslön som fortsatt är 3,6 miljoner lägre än männens. Borde man då inte titta på reformer som utjämnar de här skillnaderna?

Daniel Sestrajcic säger att det totala skattetrycket måste öka. Visst kan man höja skatten, men till slut tar det slut. Man kan inte höja skatterna hur mycket som helst. Till slut rinner den möjligheten ut. Det vi också behöver titta på är hur vi får fler arbetade timmar. Då blir det otroligt märkligt för mig att ni säger att vi behöver ett högre skattetryck och fler skattepengar att ta in. Ni säger fortsatt nej till nya jobb. Vad är det värsta som skulle

kunna hända – att människor går från bidrag till arbete och att vi får högre skatteintäkter i den kommunala sektorn, där välfärdstjänsterna utförs?

Anf. 40 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Efter de borgerliga skattesänkaråren finns det ett stort utrymme för att höja skatterna. Efter att man har sänkt skatterna med hundratals miljarder och allra mest för de allra rikaste finns det ett utrymme att ta av. De pengarna ska givetvis inte användas till bidrag utan till produktiva investeringar i vårt samhälle. De pengarna ska användas till att ge förskollärarna, de överbelastade socionomerna och undersköterskorna i vården fler arbetskamrater. Om vi tar in ökade skatter och satsar dem på offentlig sektor är det inte så att detta inte ger fler arbetade timmar och därmed mer skatt i till exempel den kommunala sektorn.

Frågeställningen är vilken typ av jobb vi vill ha och vilken typ av samhälle vi vill skapa. Vänsterpartiet eftersträvar ett jämlikt samhälle med jämlika arbeten och en möjlighet för många fler människor att få sitt första jobb eller för den delen att gå från deltid till heltid. Då måste skatteuttaget öka och inte minska.

Moderaternas svar på varenda kris i vårt samhälle är sänkta skatter. Det har tydligt visat sig under de åtta år då den moderatledda regeringen styrts att detta inte är lösningen. Tvärtom har klyftorna, arbetslösheten och bostadskrisen ökat i vårt samhälle.

Anf. 41 MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 5 från Liberalerna angående punkt 2 om expertskatten. Jag yrkar också bifall till den alliansgemensamma reservation 6 under punkt 4 om personaloptioner.

Herr talman! Det ska löna sig att arbeta, utbilda sig och ta ansvar. Det ska vara mer attraktivt att bedriva företag, och vi vill ha fler skattebetalare i vårt samhälle. Det är nämligen fler människor i arbete och fler företag som bygger välstånd och skapar sammanhållning i det svenska samhället. Med detta sagt har vi i dag i Sverige stora utmaningar kopplade till dels den stora flyktinginvandringen, som leder till att många nyanlända ska komma in på arbetsmarknaden, dels frågan om att få välfärden att fungera bättre.

Herr talman! Därför föreslår Liberalerna en skattereform för fler människor i arbete och för ett mer rättvist skattesystem. Det är en skattereform som gör det mer lönsamt att arbeta, inte minst för dem som i dag har låga inkomster. Det är skatteförslag som också gör det mer lönsamt att utbilda sig, inte minst för de många kvinnliga akademiker som arbetar inom den offentliga sektorn och som har utbildat sig till jobb som det egentligen inte lönat sig för dem att utbilda sig till. Lärare, bibliotekarier och arbetsterapeuter har lång utbildning, men får inte betalt för den utbildning som de investerat i.

Herr talman! Samtidigt står de offentliga finanserna inför stora utmaningar. Vi har en åldrande befolkning, och vi har höga förväntningar på välfärden som långsiktigt ställer stora frågor för de offentliga finanserna. Vi har också på kort sikt en flyktinginvandring som ökar kostnaderna för den svenska staten.

Ett ansvarstagande parti måste naturligtvis ta ansvar för den här situationen och fullt ut finansiera de reformer man vill vidta för att skapa fler

jobb och för att öka drivkraften att arbeta och utbilda sig. Det är därför, herr talman, som Liberalerna föreslår en fullt finansierad skattereform. En viktig komponent i det är en grön skatteväxling, där skatten på jobb och skatten på företagande sänks, men där olika former av miljö- och klimatpåverkande skatter och avgifter höjs för att minska vårt beroende av fossila bränslen och ta viktiga steg mot ett fossilfritt samhälle.

Herr talman! Fler och växande företag är grunden för vårt välstånd. Men på punkt efter punkt försvåras nu villkoren för det svenska näringslivet och för svenska företagare. Höjda skatter, försämrade RUT- och ROT-avdrag och begränsningar för företag i välfärdssektorn slår mot de välståndsbildande krafterna i det svenska samhället – mot företag, mot drivna människor och mot de människor som vill gå till jobbet varje dag och som nu påverkas negativt av de förslag som den rödgröna regeringen lägger fram.

I ett läge när vi behöver stärka Sveriges konkurrenskraft ytterligare väljer regeringen en motsatt väg som leder fel. Vi går nu in i en period med historiskt höga skattehöjningar, då det blir dyrare att anställa äldre på arbetsmarknaden, svårare och dyrare att anställa människor som utför tjänster i ens hem och mindre lönsamt att arbeta och utbilda sig. På punkt efter punkt vidtar regeringen åtgärder som driver Sverige i fel riktning.

Herr talman! Allting tyder på att konkurrensen mellan länder om utländsk spetskompetens kommer att öka både i dag och framför allt i framtiden. För att stärka Sverige i den globala ekonomin behövs reformer som gör det enklare och mer lönsamt att attrahera nyckelkompetens och experter. Expertskattens konstruktion och funktion bör därför utredas för att stärka förmågan för verksamheter – det kan vara företag, universitet och högskolor – att i Sverige kunna rekrytera utländska nyckelpersoner.

Herr talman! Skattesystemet spelar stor roll för företagens villkor. Det gäller inte minst de mindre företagens möjlighet att växa. För ett företag som utvecklar en avancerad produkt eller tjänst är det ofta helt avgörande att hitta rätt kompetens och kunna attrahera den kompetensen. För ett mindre nystartat företag som precis har kunnat attrahera kapital finns det sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till de nyckelpersonerna.

I det läget är det särskilt angeläget att det kan erbjuda de anställda andra förmåner som delägarskap, incitamentsprogram och optioner. Skattevillkoren för detta behöver bli attraktivare för att dessa nystartade och förhoppningsvis växande företag ska kunna bli svenska exportsuccéer i framtiden. Företag ska på ett bättre sätt än i dag kunna attrahera och behålla nyckelpersoner.

Herr talman! Sverige står inför ett vägval. Från Liberalernas sida är vi väldigt tydliga med att det ska löna sig bättre att arbeta, att utbilda sig och att ta ansvar på jobbet. Det ska vara mer lönsamt och attraktivt att driva företag. Det är vad som skapar välstånd och sammanhållning i det svenska samhället.

Mot detta står en rödgrön regering som på punkt efter punkt försvagar, försvårar och försämrar villkoren för det svenska näringslivet. Vi är beredda att ta fajten mot den politiken. Vi lägger i den här kammaren fram ett antal offensiva förslag för en politik som för Sverige i rätt riktning.

(Applåder)

Anf. 42 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Mats Persson är som vanligt välformulerad. Jag vill till att börja med ställa en fråga. Jag tycker nämligen att det är spännande att också ni rör er i riktning mot att reseavdraget måste reformeras, Mats Persson. Jag vet att du länge har hållit på med kollektivtrafik och känner till betydelsen av att stärka kollektivtrafiken.

Jag skulle vilja höra med Liberalerna om det skulle kunna gå att hitta en samsyn till nästa omgång där vi skulle kunna skapa en majoritet för en reformering av reseavdragen. Som jag tidigare nämnde i mitt anförande är det i dag ett misslyckat system som till och med Skatteverket konstaterar har ett skattefel på flera miljarder.

Anf. 43 MATS PERSSON (L) replik:

Herr talman! Jag har väldigt svårt att se att vi kan nå en sådan överenskommelse. Daniel Sestrajcic har i den här talarstolen på ett väldigt tydligt sätt beskrivit ett samhälle som jag på alla fronter vill bekämpa. Det är ett samhälle som aldrig ser företagaren och aldrig ser att det är människor som skapar välståndet som du högt vill beskatta för att kunna omfördela, Daniel Sestrajcic. Jag tror inte att man kan se på människor och företag på det sättet.

När det gäller frågan om reseavdrag föreslår vi i vår motion att de bör förändras för att på ett bättre sätt fånga landsbygdens villkor och det faktum att det är där som man verkligen behöver ett reseavdrag för att fullt ut kunna ta del av arbetsmarknaden. På landsbygden handlar det väldigt ofta om att använda bilen. Illusionerna eller visionerna som du målade upp i ditt inlägg om att kunna åka kollektivtrafik på landsbygden tror jag tyvärr inte är realistiska. Just därför är det väldigt viktigt att vi har ett attraktivt reseavdrag för människor på landsbygden. Det är vad vi föreslår i vår motion.

Vi är två partier som har helt olika ideologiska utgångspunkter i vår syn på samhället. Det blir väldigt tydligt i den här debatten.

Anf. 44 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret och konstaterar att Mats Persson inte har läst de andra motionerna som handlar om reseavdragen. Det vi skriver och reserverar oss till förmån för är ungefär samma sak. Landsbygden ska stärkas. På landsbygden ska man kunna ha ett reseavdrag som gynnar möjligheten att ta sig fram på landsbygden medan personer i storstadsområden som i dag utnyttjar reseavdragen inte ska ha det så gynnsamt helt enkelt.

Vi vill ha en utredning där vi över partigränserna kan komma överens på samma sätt som vi kom överens om att se till att rädda den ideella secondhandsektorn. Där var Liberalerna och Vänsterpartiet överens om momsens på den ideella secondhandsektorn. Det vore väl inte så konstigt om vi kunde komma överens om det. Det är ändå ibland vår uppgift.

Visst har vi vitt skilda ideologiska utgångspunkter. Jag vill dock konstatera att SKL länge har talat om behovet av skattehöjningar för att klara välfärdens framtida finansiering på grund av en åldrande befolkning och att det behövs fler anställda i välfärden. Det gäller oavsett om man vill ha privat välfärd som Mats Persson vill ha eller offentlig välfärd som jag och mitt parti vill ha.

Finns det inte någon enda skatt som Liberalerna skulle vilja höja för att se till att klara framtidens utmaningar? Både SKL och flera andra konstaterar att det behövs skattehöjningar. Det är inte för att klara flyktingarna som har kommit. Det har behövts under en längre tid framför allt med tanke på den åldrande befolkningen.

Anf. 45 MATS PERSSON (L) replik:

Herr talman! Daniel Sestrajcic och Vänsterpartiet är regeringsunderlag till den rödgröna regering som nu lägger fram förslag om historiskt höga skattehöjningar. Min gissning är att i de förhandlingar som regeringen har fört med Vänsterpartiet har Vänsterpartiet inte varit de som hållit tillbaka de historiskt höga skattehöjningar som nu sker.

Det illustrerar vilken syn Vänsterpartiet har på skattebetalarna och svenska företag och hur de ser på näringslivet. Man får en känsla av att det ur ert perspektiv ses som en skattekista som ni kan använda för att finansiera de drömmar och önskemål som ni som politiker har.

Jag har en helt annan syn på samhället. Det är företag och människor som skapar välbstånd. Vår uppgift som politiker är att ge människorna förutsättningar att göra detta. Då är det extremt viktigt att vi har gynnsamma villkor för företag och människor. Då kan aldrig lösningen vara att höja skatten på arbete och företagande som nu sker och som Vänsterpartiet är med och bidrar till. Det påverkar människor hela tiden i deras vardag varje dag.

Det handlar om alltifrån hur mycket jag får jag behålla av det jag tjänar in när jag arbetar till hur dyrt det är att anställa någon och vilka möjligheter jag har att anlita någon som hjälper till med städning eller trädgårdstjänster i min vardag. Det är verkligen någonting som slår i människors vardag och där Vänsterpartiet nu kraftigt bidrar till att försämra för människor. Lösningen är aldrig att slentrianmässigt höja skatter. Målet måste vara att få fler skattebetalare. Det är så vi långsiktigt stärker välfärden och finansieringen av välfärden.

Jag har en mycket konkret fråga till Daniel Sestrajcic. Om det nu är viktigt att människor jobbar i välfärden och att människor jobbar för att hjälpa till i välfärden, varför gör ni det då dyrare för offentlig sektor att anställa äldre människor som vill hjälpa till i välfärden och jobba som lärare eller sjuksköterska och som har passerat 65-årsgränsen? Varför är det så viktigt att höja skatten just för dem och göra det dyrare att anställa?

Anf. 46 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Kristdemokraterna vill öka allas möjlighet att bygga upp ett eget kapital och förvalta enligt egen förmåga. Sparande är också en viktig del av personers och familjers trygghet och självständighet. Kristdemokraterna vill verka för en skattepolitik som ger varje löntagare ett rejält överskott på sin lön när skatten och fasta utgifter är betalda. Det är självklart att se eget sparande och egna pengar i plånboken som välfärd. Självständigheten ska i möjligaste mån även bestå av att själv kunna besluta till vad man vill använda sina egna pengar. Alltför höga skatter för den enskilde tar bort den möjligheten.

Skattepolitikens främsta syfte är att finansiera den gemensamma välfärden, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter. Skatterna

ska tas ut på ett sätt som är förenligt med övergripande mål för den ekonomiska politiken. Det är en viktig insikt att de intäkter som skapas i våra företag och som ges ut i form av lön till anställda i första hand är den enskildes medel och inte allmänna medel som med lätthet ska plockas in till statskassan. Ökande skatter på den enskilde måste man vara försiktig med. Man måste verkligen fundera på nödvändigheten och varför man vidtar en sådan åtgärd.

Den enskildes rätt att själv få råda över sina pengar är en viktig grundsten. Jobb är också en viktig grundsten för den enskilde. Det handlar om känslan av att vara behövd, möjligheten att försörja sig och rutiner i vardagen. Listan kan göras lång för den som har ett jobb. Jobb skapas av företag som växer och anställer. Fler jobb i växande företag betyder ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar vår gemensamma välfärd.

Det är angeläget att skapa långsiktiga förutsättningar för ett mer innovativt och kreativt svenskt näringsliv. Optioner och andra aktierelaterade incitamentsprogram används som ett sätt att attrahera och behålla nyckelpersoner i företagen. Genom programmen får personalen möjlighet att få del av företagets framtida ekonomiska utveckling.

Skatteregelverket kring personaloptioner är dock mycket komplext i dag. Osäkerheten kring hur stor beskattningen kan bli gör att många företag i dag avstår från att ge sina anställda personaloptioner. Detta menar vi kristdemokrater försvårar för entreprenörer i tidiga stadier att attrahera nödvändig kompetens. Rätt använda kan personaloptioner skapa drivkraft för experter och andra nyckelpersoner att verka i unga och lovande företag.

En utvecklad användning av optioner skulle därför kunna spela en viktig roll för företag som befinner sig i ett specifikt skede. Det handlar om tillväxtföretag som ännu inte har några intäkter utan måste finansiera löner från det kapital som ägarna satt in i verksamheten.

För att det svenska företagsklimatet även i fortsättningen ska vara gynnsamt krävs förändringar, förenklingar och förtydliganden av regelverket kring personaloptioner. Det tydliga syftet måste vara att förenkla användningen av optioner som instrument för att attrahera och behålla kompetens, särskilt i innovativa och växande företag.

Sverige är ett avlångt land, och alla vi har inte möjlighet att använda allmänna kommunikationsmedel som storstädernas invånare kan göra. Det finns en verklighet utanför storstaden som innebär att man inte har några andra reella alternativ än bilen. Vi måste då ha en politik som inte tvingar människor att ställa bilen. Kristdemokraterna vill underlätta livet på landsbygden och i glesbygden.

Vi vill därför förbättra och underlätta möjligheterna till arbetspendling genom att höja milersättningen för arbetsresor med ytterligare 1,50 kronor per mil. Hela Sverige bör leva, även i möjligheten att kunna bo och arbeta på landsbygden, så en höjning känns väldigt nödvändig.

En del system som man bygger fungerar inte alls, och sådana borde givetvis skrotas. Däremot händer det att man lyckas hitta system som fungerar och som människor med fördel använder. RUT-avdraget är ett system som gjort att människor med glädje använder det och på så sätt skapar nya jobb. Nya företag har växt upp och nya marknader etablerar sig. De flesta skulle nog säga att man då ska fortsätta på den inslagna vägen och bygga på det som fungerar. Det tycker även vi kristdemokrater.

Många får sitt första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Därför är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att fortsätta vidgas. Det ger positiva effekter såväl för tidspressade barnfamiljer och äldre som för personer i behov av arbete. RUT-avdraget har möjliggjort en helt ny arbetsmarknad och motverkat svartarbete.

Att nu göra förändringar inom RUT, som regeringen gjort, kommer att öppna för en svart marknad igen och skapa oro så att nya företag inte skapas. Då ska ni veta att man gör det i en tid när Sverige behöver många nya jobb. Detta kan inte vara acceptabelt. Låt människor hjälpa varandra genom att skapa jobb till en billig penning!

Avdragsrätten för gåvor till ideella organisationer bör återinföras. Enskilda organisationer är inte bara oersättliga som genomförare av statligt svenskt bistånd utan också mycket betydelsefulla för att de ger oss enskilda människor en möjlighet att ta ansvar för utvecklingen i världen.

Under förra året fick vi långt många fler asylsökande till Sverige än vad vi hade beräknat. Vi kunde se att samhällsservicen blev ansträngd och att kommuner påvisade problem när det gällde att lösa sina uppgifter på ett bra sätt. Vi är nog många som såg hur ideella organisationer tog ett ansvar i våra kommuner som är beundransvärt. Vi bör och ska vara oerhört glada att det finns enskilda människor och organisationer som ställer upp när det som bäst behövs i samhället.

Hur tackar vi då dessa organisationer? Jo, regeringen avskaffar avdragsrätten för gåvor till ideella organisationer. Det är ganska likt RUT-avdragen som vi pratade om tidigare, det vill säga när något fungerar så borde man ha kvar det och utveckla det – inte tvärtom.

Gåvorna till ideella organisationer ökade i Sverige, och det ger dessa organisationer större möjlighet att hjälpa till i världen. Men tydligen är inte godhjärtade saker något som regeringen vill premiera.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till Alliansens gemensamma reservation 6 och till Kristdemokraternas reservation 17.

(Applåder)

Anf. 47 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag vill inleda med att tillstyrka utskottets förslag i betänkandet.

De senaste dagarna har mycket kretsat kring Olof Palme i anledning av 30-årsdagen av det fruktansvärda dåd han utsattes för. I söndags var det en speciell dag. Tal har citerats. Dokumentärer har återutsänds. Nya program har producerats. Många minnesmöten har hållits. Ledande ord som vi har kunnat höra har varit solidaritet, trygghet och jämlikhet. De uttalades av Olof Palme men inte bara av honom utan av en hel arbetarrörelse som från sin start försökt forma ett samhälle som är jämlikare och därmed friare för alla människor.

Reformer har varit verktyget, och skattepolitiken ett medel för att nå mål om ökad jämlikhet. När produktionen har vuxit, när produktiviteten växer, förfinas och utvecklas ökar inkomsterna, och de har fördelats på ett rimligt sätt för att öka den privata konsumtionen och friheten för enskilda och familjer men också till det gemensamma. Skatteuttagen har ökat.

Andra samhällen, som låter var och en betala, innehåller djupa klyftor. När orättvisorna är stora är fruktan stor. Den fattige saknar framtidstro, och vardagen präglas av just oro och fruktan. Men fruktan bär också de

välbyggade, förskansade bakom sina höga staket. Ett jämlikt samhälle, där-
emot, skapar tillit mellan människor.

Tage Erlanders så vackra ord om att vi behöver ett starkt samhälle så
att människor slipper vara svaga är fortfarande giltiga. Således är välfärds-
staten omfördelade och rättvisande.

Den politiska högern har en utgångspunkt som är helt motsatt. De är
fixerade vid skatt som ett mål, och de är fixerade vid att skatter alltid ska
sänkas. När arbetarrörelsen först formerade sig och slogs för den allmänna
rösträtten för att få tillgång till instrument för att förändra samhället hade
vi ett skattetryck som motsvarade 8 procent av bnp. Varje höjning var livs-
farlig, sa Moderaterna, och så har man fortsatt till ett skattetryck som har
varit någonstans runt 50 procent innan de stora nedskärningarna och skat-
tesänkningarna har gjorts.

Herr talman! Alltid har högern sagt att skatter hotar friheten. Ytterst
har man tyckt att välfärdsstaten har blivit för omfattande. Under de åtta år
som vi leddes av en moderatdominerad, borgerlig regering hade vi skatte-
sänkningar på 140 miljarder. Men jobbskatteavdragen minskade inte ar-
betslösheten.

Det råder fortfarande obalanser i ekonomin. Jag har räknat samman
alla borgerliga motioner till betänkandet. Sammantaget vill ni sänka skat-
terna med ytterligare 68 miljarder. Jag upprepar, herr talman: 68 miljarder.
Det är fråga om dramatiska nedskärningar på kommunsektorn och i sjuk-
vården. Det är säkerligen åter fråga om försämringar i arbetslöshetsförsäk-
ringen och sjukförsäkringen. Det är vad svenska folket har att vänta om ni
återkommer till regeringsmakten.

Det är fiffiga, fluffiga och innovativa nya skattesänkningar. Nu ska
man också få sänkt skatt om man gillar att segla, rida och spela golf. De
kostnaderna ska göras avdragsgilla.

Herr talman! Jag skulle vilja ställa några frågor till de samlade borger-
liga partierna.

För det första: Anser ni att det finns ett samband mellan skatteuttag och
finansiering av välfärd?

För det andra: Ledde de så kallade jobbskatteavdragen till att arbets-
lösheten minskade?

För det tredje, och här riktar jag mig särskilt till Moderaterna: Vilken
skattenivå tycker ni är rimlig? Vad är ert drömmål? När skiner solen som
bäst? Vilken nivå ska vi lägga skatten på?

Herr talman! De borgerliga partiernas regeringsår präglades av skatte-
sänkningar och försämringar för vanligt folk. Nu vill man dessutom lag-
stifta om lönesänkningar.

I dag för vi en annan politik. Det är sant att den socialdemokratiskt
ledda regeringen har höjt ett antal skatter för att klara välfärden, utveckla
solidariteten och nå ökad jämlikhet. Jag noterar att denna politik faktiskt
har lett till rekordhög tillväxt och lägre arbetslöshet. Den svenska mo-
dellen handlar om full sysselsättning, goda löner och arbetsvillkor samt en
omfördelade välfärd.

Herr talman! Denna modell tänker vi socialdemokrater ta strid för.
(Applåder)

Anf. 48 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Låt mig först tacka Peter Persson för hans anförande. Det var ett fantastiskt bra och viktigt innehåll. Jag ska faktiskt erkänna att när jag var ny i skatteutskottet tittade jag på riksdagsdebatter där Peter Persson talade, och han rörde alltid vid viktiga frågor som jag fullt ut kan skriva under på.

De ambitioner som Peter Persson beskriver är viktiga och rimliga. Dock tycker jag att den socialdemokratiskt ledda regeringen inte riktigt vågar gå så långt som man borde våga gå.

Jag vill börja med den berömda RUT-frågan, som framför allt Moderaterna men även alla andra borgerliga partier älskar. Vi som kommer från arbetarrörelsen vet att generell välfärdspolitik borde råda i samhället. Generell välfärdspolitik bygger rimligtvis på generella bidrag och tjänster, inte på avdrag. De kommer alla till del, och det blir inte en liten välavlönad klick som får del av dem i stället för de lågavlönade.

Det här handlar om vilket samhälle vi vill skapa och vilken typ av jobb som vi som stat eller skattebetalare vill finansiera. Jag talar alltså om RUT-avdragen. Frågan är också varför lågavlönade ska missgynnas och högavlönade gynnas.

Vänsterpartiet har ett förslag som innebär att vi tar bort RUT-avdraget och i stället höjer barnbidraget med 180 kronor per månad. Jag undrar varför Socialdemokraterna inte är beredda att tillmötesgå detta förslag.

Anf. 49 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Daniel Sestrajcic illustrerar en samhällelig orättvisa. Det är helt korrekt att RUT inte innehåller ett tydligt jämlikt element. Den som lyssnar på radio kunde höra det lysande programmet *Resa i RUT-landet* av Randi Mossige-Norheim. Hon beskriver hur man från söder om Söder tar pendeltåget till de rika kommunerna för att arbeta där. Hon intervjuade folk som åkte dit.

Randi Mossige-Norheim anmärkte på att de jobbar och sliter, och hon undrade om de har någon som kommer hem och städar hos dem. De höjde förvånat på ögonbrynen. De hade inte ens tänkt sig en sådan tanke.

Därför har regeringen tagit bort de värsta avarterna, till exempel läxhjälp-RUT. Det var fullständigt orimligt att bara högavlönade skulle kunna betala extrahjälp för att barnen skulle få undervisning och förkovran. Bartendern med de fantasifulla drinkarna har försvunnit från RUT.

Jag konstaterar att reformen inte är jämlik i sin konstruktion och sitt utförande, men vi har tagit bort de värsta avarterna.

Anf. 50 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Peter Persson beskriver på ett bra sätt hur ojämlik denna reform är. Det är bra att vi har tagit bort de värsta avarterna. Tyvärr lyckades vi bara nå ungefär 100 miljoner i besparingar eftersom regeringen inte vågade gå längre.

Samtidigt har regeringen tillsammans med de borgerliga partierna kommit överens om att höja RUT-avdraget med 500 miljoner. Ytterligare en aspekt handlar givetvis om frågan varför de som bor söder om Söder och som åker till de rika för att städa i deras hem via skatten dessutom ska finansiera ett avdrag för de rika. Det är helt obegripligt.

Socialdemokraterna borde tydligare tala med Peter Perssons stämma och säga att RUT-avdraget kommer att avskaffas och tas bort. Nu hör jag snarare att RUT-avdraget ska utvidgas och befästas.

En annan fråga handlar om behovet av höjda skatter och höjda inkomster för att finansiera vår gemensamma välfärd. Peter Persson talar tydligt om jämlikhetspolitiken som en grund, hos Olof Palme, i arbetarrörelsen, i socialdemokratien. Det är viktigt att understryka just jämlikhetssträvandena. Men vi vet att skatteuttaget måste höjas. Vilka skatter kan socialdemokratien tänka sig att höja? Vilka avdrag kan socialdemokratien tänka sig att sänka för att uppnå målet och skärpa fördelningspolitiken? Även om vi samarbetar om budgeten och gör många bra saker går vi inte tillräckligt fort fram.

Vilka skatter kan Socialdemokraterna tänka sig att höja? Vilka avdrag kan ni tänka er att sänka för att skärpa fördelningspolitiken i svenska statens budget?

Anf. 51 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Socialdemokratiens – regeringens – huvudstrategi är naturligtvis att fler människor i arbete genererar ökade intäkter. Tillväxten som vi i dag ser i svensk ekonomi är oundgängligt viktig.

Man kan inte förhandla om vilka skatter som ska höjas. Vad vi har sagt från socialdemokratiens sida är att skattesystemet behöver en översyn. Den underbara natten minns vi inte längre. Skattesystemet förändrades efter den natten – på ett önskat sätt – så att det gynnar dem med högre inkomster. Det är utan tveivel så. Det har medfört att klyftorna har ökat.

Vi har inte en enhetlig momsats, som av många anses vara det mest rimliga. Jag tror självklart att en omfördelning av skatt mot miljöskadliga verksamheter är en rimlig utveckling. Men vår främsta utgångspunkt är att ha ett rättvist och solidariskt skattesystem där man betalar skatt efter bärkraft.

Anf. 52 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Peter Persson känns igen. Det är en EPA-kassett som vi har hört sedan Palmes tid. Det var 1986 Palme försvann. Det var tråkigt. Men nu är det 2016, och det ser lite annorlunda ut än det gjorde i början av 80-talet.

Jag konstaterar att Peter Persson förfäras över dessa fruktansvärda jobbskatteavdrag som Alliansen genomförde under sina åtta år vid makten. Samtidigt kan jag konstatera att Socialdemokraterna inte sa nej till ett enda jobbskatteavdrag. Det är lite fascinerande.

I dag har man heller inga förslag på att ta bort några av jobbskatteavdragen. Det kanske är på grund av att även Peter Persson inser att jobbskatteavdragen har lett till att fler människor är sysselsatta. De flesta av expertorganen har landat runt siffran 130 000 fler sysselsatta med jobbskatteavdrag. Det har helt enkelt lönat sig att gå från bidrag till arbete.

Peter Persson fortsätter i samma anda och talar om samhällsklyftor. Men vad är den största klyftan? Jo, det är den mellan dem som har ett jobb och dem som inte har ett jobb. Till och med Arbetsförmedlingens egen generaldirektör oroas över att vi med den politik som nu förs kommer att ha klyftor som är så stora att de inte går att överbygga under lång tid framöver. Det är även jag väldigt orolig för.

Jag vill fråga Peter Persson om han tror att det blir fler eller färre jobb med ett halverat RUT-avdrag, fler eller färre 65-åringar som väljer att jobba längre om den särskilda löneskatten införs och fler eller färre som går från bidrag till jobb om det lönar sig mindre. Blir det fler eller färre arbetade timmar om det lönar sig sämre att jobba, ta större ansvar eller utbilda sig?

Anf. 53 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Inledningsvis vill jag säga att halveringen av RUT påverkar 1 procent av dem som nyttjar systemet – och det är en liten minoritet av den svenska befolkningen som har ekonomiska möjligheter att åtnjuta detta system.

Nej, Helena Bouveng, du minns fel. Socialdemokraterna har i riksdagen sagt nej, nej, nej, nej och nej till de fem jobbskatteavdragen.

Där sitter era vänner: Sverigedemokraterna. Dem har ni som kompisar i både skattepolitik och arbetsmarknadspolitik, i politik riktad mot löntagare.

Det var faktiskt så att arbetslösheten – som är det rimliga måttet; sysselsättningen ökar ju alltid när befolkningen ökar – på åtta år ökade från 260 000 till 400 000. Ni förvägrade människor omställning och utbildning och låste fast dem i långtidsarbetslöshet och hos Sveriges största arbetsgivare, fas 3.

Det där tar vi bort. I stället återinför vi en arbetsmarknadspolitik som ger människor utbildningsmöjligheter och omställningsmöjligheter. Vi återinför en näringspolitik där politik, akademi, näringsliv och fack samverkar för att åstadkomma utveckling. Det märks redan, glädjande nog, på både tillväxt och arbetslöshet.

Anf. 54 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Peter Persson kallar 668 000 köpare en minoritet av Sveriges befolkning. Han hävdar oftast att det är någon sorts överklassmarknad.

Vi kan nu konstatera var RUT-tjänsterna ökar mest. Det är på orter som Sorsele och Dorotea. Det är bland dem med inkomster som ligger på mellan 22 000 och 26 000. Det är alldeles vanliga barnfamiljer som försöker få sitt vardagspussel att gå ihop. Det är en alldeles vanlig barnfamilj som försöker göra det möjligt för både mannen och kvinnan att ta på sig arbete, göra karriär och jobba fler arbetade timmar. Det tycker vi är bra.

Samtidigt ger det möjligheter för människor att få sitt första jobb i sitt nya land.

Peter Persson pratade om att vi förvägrade människor ett nytt arbete. Men vem är det egentligen som förvägrar människor ett nytt arbete? Jo, det är Socialdemokraterna. 20 000 helt nya jobb har kommit till i en helt ny bransch. Hade RUT-avdragets tak fått vara kvar hade tillväxten haft en potential på ytterligare 16 000 nya jobb. Socialdemokraterna förvägrar med andra ord 16 000 nyanlända människor ett helt nytt jobb.

Vad har Peter Persson att säga till dem som fortfarande får stå kvar på perrongen när tåget går?

Anf. 55 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! För mig är snart 10 miljoner fler än 600 000. Det är inte hela svenska folket som använder sig av RUT.

Ska jag berätta för dig, Helena Bouveng, vilka kommuner som totalt dominerar? Det är Danderyd, Lidingö, Vaxholm, Nacka, Täby, Lomma, Vellinge, Kungsbacka, Sollentuna, Ekerö – kommuner med människor med mycket höga inkomster och god levnadsstandard. Där finns knappt någon arbetslöshet alls.

Du med din argumentation kring RUT:s förlovade land säger väl då: ”Vi subventionerar ned till 90 procent. Man behöver bara betala 10 procent.” Då skulle väl alla få jobb. Men är det det samhället vi vill ha? Jag vill inte ha det samhället.

Nu har vi gjort en kompromiss. Vi har tagit bort de värsta avarterna.

Men att säga att några människor, de som nu har kommit till Sverige, ska ta de här jobben! Varför ska inte läkaren från Syrien jobba på sjukhuset i Jönköping? Varför ska inte lärarinnan vara i skolan? Varför har ni som utgångspunkt att människor som är nyanlända i vårt land är predestinerade att åka till Danderyd och Lidingö och utföra subventionerad hemhjälp?

Så är det inte för mig. De ska ha utbildning och jämlika möjligheter att vara i vårt samhälle.

(Applåder)

Anf. 56 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Peter Persson lite grann om gåvoavdraget som man nu har tagit bort och som vi föreslår att man återinför.

Regeringen har för inte så länge sedan fått en utredning om civilsamhällets förutsättningar. Jag förutsätter att både jag och Peter Persson tycker att civilsamhället har förutsättningar att utökas i Sverige och att civilsamhället utgör en viktig grund i vårt samhällsbygge och en viktig grund i tanken på att också världen utanför Sverige behöver hjälp och stöd.

Min uppfattning är att ert borttagande av gåvoavdraget gör att ideella organisationer kommer att få mindre stöd och hjälp från vanliga enskilda människor, att möjligheten för Sverige som nation att hjälpa andra länder kommer att minska och att de människor som sitter fast i andra länder kommer att ha mindre möjlighet att få hjälp från oss.

Jag tror också att Peter Persson har samma uppfattning som jag, det vill säga att världen är större än Sverige. Vi har ett ansvar för alla människor runt om i världen. Om ideella organisationer kan hjälpa till där tror jag att även Peter Persson tycker att det vore väldigt bra.

Nu anser regeringen att man själv är bäst lämpad att bestämma vem som ska ha dessa bidrag; det är nog inte den vanliga enskilda människan. Jag tror att den enskilda människan med sitt hjärta ska kunna ge till den ideella organisation de tycker passar bäst, inte regeringen. Jag undrar om inte Peter Persson har samma uppfattning som jag, det vill säga att vi kan ändra tillbaka så att vi har ett gåvoavdrag.

Anf. 57 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Socialdemokratin tycker naturligtvis att det ideella samhället, folkrörelser, har en särskild plats i vårt land, och folkrörelserna ska ges goda villkor. Inte minst den storsatsning vi nu gör på idrottsrörelsen handlar ju om detta.

Men låt mig uttrycka mig så här: Det är väl lika stort när någon med knappa omständigheter ger 10 kronor i kollekten som när den med rikare möjligheter ger 10 000? Det är väl det solidariska tänkandet som ska finnas där, inte att man också ska ha samhällets stöd när man har goda medel?

Jag hoppas verkligen att de som ger till olika organisationer – jag hör själv till dem som gör det – inte påverkas av gåvoavdraget. Jag har själv inte låtit mig påverkas av det eller ens övervägt det. Min och andras solidaritet finns väl inte i att andra ska vara med och betala för den genom att vi ska få göra avdrag för den?

Skulle varje samhällelig nytta och varje god tanke hos en människa leda till skatteavdrag skulle vi få så mycket avdrag att vi inte fick in någon skatt alls i samhället.

Anf. 58 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Man kan konstatera att de ideella gåvorna har ökat genom gåvoskatteavdraget. Människor har upptäckt att man kan välja till vilken organisation man ska ge bidrag och därmed också stöd från samhället i och med att man får göra skatteavdrag.

Jag tycker att det är bra för ett samhälle att det stimulerar det som är gott, det vill säga sådant vi vill se. Vi vill se att människor har goda hjärtan och att de ser utöver Sveriges gränser och hjälper andra människor.

Jag kan inte se att det hjälper till att Peter Persson i riksdagen bestämmer vart bidragen ska gå i stället för att den enskilda människan gör det. Det är där skiljelinjen går. Du vill bestämma vart bidragen ska gå. Jag tycker att den enskilda människan ska bestämma det. Det är en väldig skillnad. Om man får bestämma själv vart pengarna ska gå kanske man ger lite mer. Gåvoskatteavdraget är en stimulans som gör att man tar det steget och ger lite mer.

Det finns inga studier som säger att andra bidrag eller gåvor har minskat, alltså de som man inte kan göra avdrag för. Den samlade gåvan i Sverige har blivit större, men den minskar nu. Och Peter Persson tycker att han i riksdagen ska bestämma över detta i stället för den enskilda människan. Jag kan inte förstå den tanken. Det vore bättre om vi återinförde gåvoskatteavdraget.

Anf. 59 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att svenska folkets benägenhet att ge gåvor ökade över tid, och jag tror att det har stor betydelse. En övervägande del av människorna i vårt land har en human och solidarisk syn på migration. Det har påverkat, och det är glädjande.

Om KD och Larry Söder tror att mänsklig solidaritet, humanism, tjänas bäst av ett skatteavdrag är det en tunn solidaritet. Solidariteten måste väl bäras av att vi kan avstå och också göra en del uppoffringar just därför att vi är humanister och tänker solidariskt och inte fikar efter ett ytterligare skatteavdrag? Det är min ståndpunkt, herr talman.

Anf. 60 RASMUS LING (MP):

Herr talman! I det här betänkandet om inkomstskatt, SkU16, behandlar vi inte mindre än 140 motioner. Flera av dem är bra, och regeringen arbetar med dem på olika sätt. En del av dem är dock inte alls bra, och om de skulle genomföras skulle det vara en farlig väg för Sverige.

Det bästa exemplet på förslag som inte ska genomföras är Sverigedemokraternas förslag om att införa sambeskattnings för gifta par i Sverige. Sambeskattnings avskaffades på 1970-talet. Det var en av de reformer som har inneburit att den ekonomiska ojämställdheten har minskat, även om den naturligtvis fortfarande finns kvar. Den innebar i nästan samtliga fall att kvinnor som började arbeta fick väldigt hög marginalskatt även vid låga inkomster. När man tog bort sambeskattnings började det löna sig bättre att arbeta.

Att Sverigedemokraterna drömmer sig tillbaka till ett hemmafrusamhälle borde kanske inte överraska oss. Jag är glad över att det i dag finns en bred samsyn om att kvinnors ekonomiska frigörelse är någonting eftersträvansvärt. Vi har fortfarande mycket att göra och fler steg att ta, men dem ska vi ta framåt, inte tillbaka.

Herr talman! Det talas alltmer om behovet av en ny skattereform. Det kan tyckas paradoxalt, för i diskussionerna framhåller man vikten av ökad enkelhet, men många av förslagen innebär tvärtom förändringar och ökade avsteg från det befintliga systemet. Miljöpartiet har varit positivt och inte motsatt sig att se över en ny skattereform, men det hela beror naturligtvis på ingången och innehållet i ett sådant system.

Det är intressant att notera att flera partier nu har förslag om grön skatteväxling. Man vill göra det dyrare att förstöra miljön och i stället sänka skatten på arbete. Detta har också bäring på diskussionerna om att låta fler saker ingå i RUT-avdraget. Detta kommer att debatteras i senare betänkanden. Det handlar om att fler enkla saker ska kunna ingå.

Även på bostadssidan finns det viktiga frågor att se över för att främja nyproduktion och också för att få ett effektivt användande av det befintliga beståndet. En del av de frågorna ligger inom skattesystemet.

Det gjordes förändringar av den tidigare regeringen som bidrog till att rörligheten på bostadsmarknaden minskade. Bland annat höjde man flyttskatten för att finansiera sänkt fastighetsskatt. Nu pågår bostadspolitiska samtal mellan partierna, och min förhoppning är att en bred majoritet ska kunna komma överens om reformer som är till gagn för alla i det här landet som är i akut behov av bostad.

Det är också glädjande att se att det finns flera förslag som Vänsterpartiet uppmärksammar, men även andra, gällande att förändra avdrag och skadliga subventioner i en mer klimatvänlig riktning.

Reseavdraget är i dag konstruerat på ett sådant sätt att det lönar sig att använda bil i stället för kollektivtrafik. Den inriktningen på skattepolitiken är inte önskvärd. Flera av våra grannländer har gjort förändringar för att bli mer transportneutrala och därmed inte missgynna kollektivtrafiken.

Det finns många andra åtgärder på det här området som det är värt att se över. Det är en väldigt viktig fråga och någonting som regeringen har sagt i bland annat regeringsförklaringen: att miljöstyrande effekter ska stärkas.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 61 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Rasmus! Först vill jag tacka för den motion som du och Karin har väckt. Den är awesome, skulle jag säga. Den är riktigt bra. Jag tycker att det är synd att den är så styvmoderligt behandlad i utskottet och att du inte har fått med dig Socialdemokraterna på att bifalla den. Men vi

kan väl se det som en start för att gemensamt få till en politik som innebär att också den gröna socialdemokratin hoppar på tåget och att vi gör de förändringar som krävs för att motverka de skadliga effekterna av det reseavdrag som finns i dag. När Liberalerna tar bort skygglapparna kring det andra skulle de kanske kunna hoppa på det här tåget också.

Men det viktigaste att diskutera med dig i dag, tycker jag, är RUT-avdraget. Miljöpartiet har tyvärr gjort en omsvängning kring RUT-avdraget och är nu för det. Då har jag några frågor till dig.

Tror ni på den generella välfärdspolitiken? Om ni tror på den generella välfärdspolitiken undrar jag: Kan verkligen RUT-avdraget vara en del av det? Är det rimligt att de rikaste tio procenten, som använder RUT-avdraget allra mest, kan använda 1 miljard av det här extra bidraget, som det faktiskt blir till de allra rikaste? Är det rimligt att det blir låginkomsttagare som via sina skattebetalningar finansierar de rikas bidrag? Är det inte dags att avskaffa RUT-avdraget och i stället satsa på produktiva investeringar eller jobb i offentlig sektor?

Anf. 62 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är roligt att höra att Daniel Sestrajcic uppskattar motioner som jag och andra från Miljöpartiet har skrivit. Jag har respekt för Vänsterpartiets position i svensk politik, där man historiskt står på sin kant, tycker rätt saker och följer sin partibok men inte är med och kompromissar och förhandlar. Det finns fördelar med ett sådant arbetssätt. När man går ut på gatan i Malmö på första maj och ser Vänsterpartiets demonstrationståg kan man få bilden av att det är det bärande partiet, för i gatans parlament är Vänsterpartiet starkt.

Men vi har en annan strategi i mitt parti. Vi försöker komma överens och tar hellre ett steg framåt än tycker rätt och står vid sidan av. Det är bra att det är fler partier som driver på i frågorna kring grön skatteväxling, om att slopa miljöskadliga subventioner och annat. Regeringen har tagit flera steg, men det är fler saker som behöver göras.

Sedan gäller det RUT-avdraget och om vi tror på den generella välfärden. Ja, vi tror på den generella välfärden. Vi ska ha ett samhälle där vi bekostar saker gemensamt. Samtidigt måste vi i högre utsträckning gynna produktion som är förnybar. Det som ett utvidgat RUT-avdrag kan innebära är att tjänstesektorn kan bli starkare. Vi måste gå mot en ekonomi där vi i ökad utsträckning återvinner saker och inte bara har en materiell produktion som Daniel är ute efter.

Anf. 63 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Det är alltid roligare att säga att man vill kompromissa och förhandla. Jag ser framför allt att Miljöpartiet i relation till sina åsikter har tagit ett steg framåt gällande till exempel migrationspolitiken, Vattenfall och så vidare. Där har ni verkligen lyckats påverka och gå i rätt riktning.

Men jag ska gå tillbaka till RUT-avdraget. Du säger att du tror på den generella välfärdspolitiken. Men RUT-avdraget är ett avsteg från den generella välfärdspolitiken. De här pengarna skulle i den generella välfärdspolitiken, där de skulle kunna komma alla till del, kunna vara mycket effektivare och användas till att skapa nya jobb eller att ge fattiga familjer

och andra familjer ett tillskott i kassan som kan användas för till exempel tjänster eller andra typer av inköp som de kanske vill göra.

Rasmus! RUT-avdraget används i dag av de allra rikaste i Danderyd, i Lidingö, i Vellinge och i Lomma. Det är en snedfördelande och felfördelande politik. Det är en politik som gynnar fel utveckling av samhället.

Varför ska de fattiga, via sina skatteinbetalningar, finansiera de rikas städhjälp? Varför ska de sedan behöva åka till de rika och städa? Det är inte en generell välfärdspolitik. Det är en återgång i utvecklingen i fråga om ett jämlikt samhälle. Varför är Miljöpartiet för det?

Anf. 64 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jag har inga problem med att försvara att vi halverade det tak som har funnits för RUT-tjänster. Det var motiverat att göra en sådan förändring. Men samtidigt har vi sett att reformen har skapat fler arbetstillfällen, och det är inte någonting som missgynnar de grupper som får möjlighet att få ett sådant arbete.

Från Miljöpartiets sida vill vi ha en inriktning där vi i högre utsträckning återvinner, reparerar och gynnar tjänstesektorn, som inte har de miljökonsekvenser som materiell produktion har. Jag vet att Vänsterpartiet har en annan ingång i de frågorna. Men det är så som vi ser på det, och vi tycker att det är bra att vi nu kan ha fler sektorer som innefattas av det här.

Anf. 65 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Det var en spännande duell mellan Vänsterpartiet och Miljöpartiet, två partier som faktiskt är beroende av varandra när det gäller att få igenom den rödgröna regeringens budget.

Rasmus Ling! Jag tycker att du oftast har många kloka inlägg. Jag tycker att dina inlägg i dag om grön skatteväxling är otroligt intressanta. Då borde det också vara intressant att höra om man kan prata om en grön konsumtionsväxling. Det var Rasmus Ling ganska mycket inne på. Jag tror att både Rasmus Ling och jag är väldigt medvetna om att vi, för att vi ska kunna hålla igång ekonomin och våra jobb, behöver en stark inhemsk konsumtion. Det är faktiskt så vi har klarat den svenska ekonomin under de senaste åtta åren.

Det har också inneburit att väldigt mycket av konsumtionen har gått från varor till tjänster. Varorna produceras inte alltid i Sverige. Men när du gör ett köp av tjänst produceras tjänsten faktiskt i Sverige. Den är otroligt viktig, och den är dessutom otroligt miljövänlig.

Rasmus Ling pratar om återvinning. Ni har lagt fram ett förslag om reducerad moms, tror jag, vad gäller reparationer. Det är på ungefär samma linje som ett RUT-avdrag.

Jag tror att Rasmus Ling gav lite luft åt det, men jag undrar: Hur ser Miljöpartiet på den halvering av RUT-avdraget som nu genomförs? Rasmus Ling sa att det var motiverat. Men är det verkligen motiverat att förändra i en sektor som är otroligt ny? Det är en väldigt omogen sektor som håller på att växa fram. När jag träffar många av RUT-företagen säger de just att de faktiskt vill utveckla miljövänliga tjänster. Då undrar jag, Rasmus Ling: Är det verkligen motiverat att i det här läget, när man skulle kunna skapa 16 000 jobb som dessutom är bra för miljön, göra den förändringen?

Anf. 66 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Det är roligt att höra från olika politiska partier hur kloka synpunkter man har.

Jag tycker dock att det är tråkigt att inte Moderaterna under alla år som man hade regeringsmakten kunde ta flera steg på riktigt när det gäller miljöskadliga subventioner och den omställning som vi faktiskt behöver.

Det enda år som vi såg en sänkning av koldioxidutsläppen under den förra mandatperioden sammanföll med finanskrisen, när vi hade ett bnp-tapp på 5 procent på ett enskilt år. Det fungerar inte med en omställning som sänker utsläppen bara när vi har ekonomisk kris. Detta måste växa fram tillsammans med ökad sysselsättning och en grön ekonomisk tillväxt. Det var tyvärr en missad chans från den förra moderatregeringen.

Jag tycker, som jag sa tidigare, inte att det är svårt att motivera den sänkning av maxbeloppet för RUT som gjordes. Det var få som berördes, och vi har även undantagit äldre från sänkningen. De som är i störst behov av extra tjänster omfattas alltså inte av förändringarna.

Självklart är det spännande att se utvecklingen – hur det kan bli framöver med olika sektorer. Om vi i framtiden ska behålla en positiv utveckling för landet med ökad sysselsättning och även göra det i linje med att vi gör en miljöomställning behöver tjänstesektorn bli lite starkare. Vi måste självfallet följa hur det går framöver.

Anf. 67 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Nu sitter ju Miljöpartiet i regeringen och har alla möjligheter att vidta åtgärder som är bra både för ekonomin och för miljön. Som jag sa i mitt tidigare anförande har just RUT-sektorn alla dessa möjligheter. Man skapar en bättre miljö, man ger människor deras första jobb och man ökar jämställdheten. Det borde väl vara en perfekt reform att vidmakthålla även för Miljöpartiet.

Rasmus Ling vidhåller att det bara är 1 eller 2 procent som slår i taket vad gäller RUT-avdraget. Men vi kan också se vad förändringar gör i en ny bransch. I Danmark har man gjort dessa förändringar, och två gånger har det gått i stöpet. Likadant är det i Finland. Riskerna är alltså otroligt stora när man i denna omogna bransch gör förändringar redan nu.

Också Rasmus Ling borde inse att det finns stora risker. Han kanske inte ser detta, men jag frågar återigen: Har Miljöpartiet varit berett? Tycker ni verkligen att det är motiverat att göra en sådan här riskfylld förändring av RUT-avdraget vad gäller såväl jobb och sämre jämställdhet som miljö?

Anf. 68 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Det är riktigt att det i andra länder har blivit ett hack i kurvorna när det har gjorts förändringar. Likväl har utvecklingen sedan stabiliserats över tiden; det har vi kunnat se till exempel i Danmark.

Den stora risken – vilket också har framgått när jag har talat med branschen – gäller inte förändringarna i sig, som är ganska små. Det är i stället just detta att det görs förändringar som innebär en osäkerhet. Den späs också på genom att oppositionspolitiker som Helena Bouveng från Moderaterna målar upp en bild av att förändringarna är så pass mycket större än de har varit.

Den halvering som har gjorts har inte fått några konsekvenser annat än i det allra högsta inkomstsiktet och för dem som har gjort avdrag på över

25 000 kronor om året. Det är 1 procent. De förändringar som har gjorts har alltså varit väldigt begränsade. Det har också gällt de saker som har tagits upp tidigare, som bartenderavdrag och liknande.

Vi kommer naturligtvis att ha anledning att följa hur det här kommer att utveckla sig också framöver.

Anf. 69 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Rasmus Ling såg i sitt anförande uppenbarligen anledning att angripa Sverigedemokraterna för en motion gällande sambeskattnings som behandlas i betänkandet. Han verkade ha ganska starka åsikter om detta, och uttryckte en del förutfattade meningar.

Jag vill börja med att korrigera Rasmus Ling. Vi föreslår inte att man ska införa sambeskattnings. Vi föreslår att man ska utreda möjligheten att införa en frivillig sambeskattnings. Det ska alltså vara baserat på frivillighet, beroende på om det äkta paret i fråga anser att det är fördelaktigt för dem själva eller inte.

Detta är någonting som förekommer i Tyskland redan i dag. Rasmus Ling verkar tycka att om man inför någonting sådant, eller till och med om man bifaller en motion om att utreda frågan, kommer det att leda till ökade orättvisor. Jag vet inte om han också nämnde ökat kvinnoförtryck, minskad kvinnlig frigörelse och så vidare.

Menar alltså Rasmus Ling att kvinnorna i Tyskland är mer förtryckta och har mindre frihet? Vad gäller den frivilliga sambeskattnings – skulle då svenska kvinnor frivilligt välja att begränsa sin frihet? Rasmus Ling får gärna utveckla sina förutfattade meningar lite mer.

Anf. 70 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Alla de framsteg som har gjorts när det gäller jämställdhet i Sverige har varit resultat av enträget och målmedvetet arbete. Varje litet steg som har tagits har motarbetats av konservativa krafter. Det gäller långt tillbaka i historien när det fördes en kamp för lika rösträtt och när kvinnor skulle myndigförklaras.

Det har också gällt betydligt närmare i historien; när barnomsorgen byggdes ut under senare delen av 1900-talet fanns det många som inte tyckte att det var någonting bra. Men det har inneburit och skapat förutsättningar för den ekonomiska frigörelse som vi i dag ser. Avskaffandet av sambeskattnings var också ett viktigt steg i detta.

Sverigedemokraterna vill tillbaka. Ni talar om valfrihet, frivillighet och så vidare. Men det här handlar inte någonstans om valfrihet. Det handlar om att Sverigedemokraterna vill tillbaka till ett 50-talssamhälle där kvinnorna var hemma och tog hand om hemmet. Dessbättre är det i dag andra tider, då vi vill ta steg framåt i stället för bakåt och då vi vill utradera den ekonomiska ojämställdhet som fortfarande finns.

Anf. 71 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Som sagt: Det handlar om att utreda frågan. SD vill tillbaka, säger Rasmus Ling. Nej, det handlar inte om att gå tillbaka. När det gäller det som vi vill utreda har vi i motionen också påpekat på vilket sätt det ska göras och vilken inriktning utredningen bör ha.

För det första handlar det till exempel om att det skulle vara frivilligt, vilket innebär att man kan välja. För det andra innebär det att de par som väljer att sambeskattas också ska dela på pensionsavsättningar, vilket rimligtvis borde kunna leda till ökad jämställdhet om det nu skulle vara så att båda som ingår i paret tjänar olika mycket.

Det finns också räkneexempel när det gäller på vilket sätt det kan vara orättvist som det är i dag. Om två personer i ett äktenskap tjänar 400 000 kronor vardera får de betala mindre i skatt än om den ena tjänar 600 000 och den andra 200 000. Det innebär alltså att högre inkomstspridning blir straffbeskattad.

Det är egentligen detta som är huvudanledningen till att vi lägger fram förslaget om att det hela ska utredas. Rasmus Ling verkar till och med vilja anklaga oss för att begränsa människors frihet bara genom att föreslå en utredning. Ser inte Rasmus Ling själv att det kan finnas poänger med detta? Det kan finnas en anledning till att det förekommer i Tyskland, och det finns en orättvis beskattning som det är i dag.

Anf. 72 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Nej, det här är ingenting som ska utredas, för det är ingenting som ska genomföras. Om man skulle ha en sambeskattning skulle det skapa inlåsnings effekter. Kvinnor, som i dag oftast tjänar mindre än sina män, skulle få högre marginalskatt, och det skulle skapa inlåsnings effekter. För bara några generationer sedan var gifta par i Sverige många gånger i praktiken förhindrade att dela på sig av ekonomiska skäl. Kvinnor var tidigare i historien ekonomiskt beroende av sina män.

Detta har vi gått ifrån, och det är någonting som är positivt. Den riktning som vi ska fortsätta att ta är att öka den ekonomiska jämställdheten – inte att skapa större hinder för den på det sätt som David Lång och hans parti tycker att vi ska göra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 9 En ny tullag

En ny tullag

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU21
En ny tullag (prop. 2015/16:79)
föredrogs.

Anf. 73 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! När Sverige gick med i EU fick vi till stora delar en ny tullagstiftning, eftersom Europeiska unionen till stor del är en tullunion. En gemensam tullpolitik har varit en av hörnstenarna för den inre marknaden. Tullagarna inom unionen är fullt ut harmoniserade. Det innebär att lagstiftningen är densamma i alla medlemsstater. Ett viktigt mål med lagstiftningen har alltid varit att upprätthålla en balans mellan kontroll av varor och en smidig import och export. Alltför osmidiga och krångliga regler som ökar företagens administrativa börda kan få stora konsekvenser för Sveriges och för EU:s ekonomi.

Den nya lagen som vi debatterar här i dag ska börja gälla från och med den 1 maj 2016, och det föreslås ändringar som behövs för att införa unionstullkodexen som är obligatorisk att införa i varje medlemsstat. Det innebär till övervägande del att den framtida tullhanteringen ska ske elektroniskt. Moderaterna och Alliansen har inga invändningar mot huvuddelen av förslaget.

Vi vet även att Tullverket har arbetat under en längre tid med att anpassa sig till unionstullkodexen genom information och workshops med olika aktörer om den kommande elektroniska tullhanteringen. Jag vet att Tullverket gör ett fantastiskt jobb.

Däremot har vi synpunkter på att det inte finns någon uppskattning av företagens kostnader för att möta kraven på elektronisk tullbehandling. Det blir därför viktigt att följa upp konsekvenserna av lagens tillämpning. I synnerhet kan det vara betungande för små företag att investera i uppdatering av datasystem eller andra elektroniska system som krävs för att uppfylla de nya nationella kraven. Vi anser även att det krävs ytterligare omfattande informationsinsatser till berörda företag i samband med införandet av den elektroniska tullbehandlingen.

Herr talman! Sverige har höjd säkerhetsnivå, och omvärldssituationen är förändrad och försämrad. Terrordåd har drabbat Sverige och andra länder i vår närhet, och vapenregleringen debatteras intensivt. Att motverka smuggling av illegala vapen borde genomsyra regeringens samtliga förslag.

Därför anser vi att det är bekymmersamt att regeringen i detta lagstiftningsärende inte ser till att Tullverket får befogenhet att kvarhålla även kurirförsändelser samt utökar den befogenheten gällande postförsändelser. Det handlar om att man även ska kunna få kvarhålla och kontrollera illegala varor, utöver narkotika även vapen.

Regeringen bör därför införa en utökad befogenhet för Tullverket att hålla kvar de postförsändelser som anges i vår följdmotion samt införa motsvarande befogenhet för att kvarhålla kurirförsändelser.

Tunga remissinstanser som Tullverket har uttryckt att det är angeläget att Tullverket får möjlighet att genom postspärr kvarhålla även kurirförsändelser och förordade i sitt yttrande att det borde ha tagits med i den befintliga utredningen.

Därför är det glädjande att skatteutskottet väljer att besluta i enlighet med Moderaternas och Alliansens förslag om att utöka möjligheten för tullen att kvarhålla postförsändelser och att liknande regler även ska gälla för kurirförsändelser. Däremot valde utskottet inte att gå på linjen att undersöka kostnaderna för företagen med anledning av införande av denna lag.

Regeringen skriver att det är unionstullkodexen som medför kostnader och inte den nya tullagen. Men utfallet blir detsamma, det vill säga att det påverkar våra viktiga företag i landet. Därför yrkar jag bifall till Alliansens reservation 2.

(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Svensson (M).

Anf. 74 OLLE FELTEN (SD):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i huvuddelarna och till vår reservation 1.

Herr talman! Den nya tullagen är en följd av att EU är en tullunion som under lång tid har utvecklat och fortsätter att utveckla sitt arbete med att effektivisera tullhanteringen, inte minst på det elektroniska planet. I detta fall handlar det om införande av i första hand en ny gemensam unionstullkodex och effektivare elektroniska rutiner i anslutning till det.

Förslagen i propositionen avser att ge Sverige den rättsliga grunden för att kunna hantera de nya rutiner och förutsättningar som följer av EU-förordningen nr 952/2013, som stadfäster den nya unionsgemensamma tullkodexen. Det är en stor förändringsprocess som har pågått under en lång tid inom hela EU. Sverige ligger långt framme i den processen, och det kan vi tacka ett aktivt och väl fungerande tullverk för.

Den kanske viktigaste förändringen innebär en omfattande övergång till elektroniska förfaranden, vilket kommer att innebära många positiva effekter för tulladministrationen. Så långt är detta en bra proposition och ett bra lagförslag. Det är en bra utgångspunkt för det mellanstatliga handelsarbetet som var EU:s huvudsakliga inriktning från början och som unionen borde arbeta för att återgå till att ha som sin huvudsakliga inriktning.

Vad som dock är problematiskt med regeringens förslag till ny tullag är att man inte har tagit ansvar för att utreda och föreslå en ny sammanhållen sanktionsstrategi mot felaktig och/eller bedräglig tullhantering. Detta har i förordningen explicit pekats ut som ett område där medlemsländerna själva ska utveckla och utforma sina egna regler. Detta är i sig en följd av att straff och sanktioner inte ingår i EU:s mandat i detta sammanhang i dagsläget, även om just den frågan utreds av EU-byråkratin för tillfället. Sanktionerna ska enligt artikel 42 i förordningen vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. Trots detta väljer såväl utredaren som regeringen att undvika denna fråga och skjuta den på framtiden.

Regeringen kommenterar denna fråga i propositionen och säger: Då frågan om sanktioner på unionsnivå ännu inte är klar gör regeringen bedömningen att sanktionerna på tullområdet bör ses över, men i ett senare sammanhang.

Detta visar att regeringen har en tillbakalutad inställning till hela problematiken om straffsanktioner i fråga om skatte- och tullbrott och inte tar denna fråga på allvar. Det är mycket illa.

Herr talman! Vi får inget bättre tillfälle att modernisera sanktionssystemet i tullsammanhang än när vi nu antar en ny tullag. Detta tillfälle har regeringen försuttit. Det är beklagligt, men föga förvånande, eftersom det följer samma linje som i lagstiftningen i övrigt – ogenomtänkt, långsamt och ineffektivt. Tyvärr är det ändå det som vi måste göra, det vill säga att komma tillbaka med ett nytt förslag om nya sanktioner, eftersom tullagen måste på plats så fort som möjligt. Men det måste ske med ett helt annat tempo än regeringen har tänkt sig. Denna utredning måste starta nu. Det är en av grunderna för vår reservation.

Herr talman! Frågan om sanktioner och straff vid felaktig eller brottslig hantering i samband med tulldeklarerationer är viktig. Det handlar om att upprätthålla förtroendet för systemet, så att det enklaste och billigaste sät-

Prot. 2015/16:73

2 mars

En ny tullag

tet att agera ska vara att följa de aktuella lagarna. Det ska finnas goda incitament till att göra rätt, och det ska vara dyrt och besvärligt att sko sig genom att agera bedrägligt. När den nya tullagen nu sjösätts skulle även dessa delar, hela självklart, ha varit med i paketet.

Frågan om sanktioner är dessutom extra aktuell eftersom vi under det förra riksmötet behandlade frågan om dubbelprövningsförbudet i skatte- och tullfrågor, proposition 2014/15:131. I detta beslut hanterades även dubbelprövningsförbudets inverkan på tulltillägg som är konstruerade på ett likartat sätt som skattetillägg. Det har i förarbetet kring denna proposition konstaterats att skattetillägg och tulltillägg är att betrakta som straff och inte som en administrativ avgift eller sanktion, som den nuvarande lagtolkningen av de båda straffsanktionerna anger.

Den inom de rättsvårdande instanserna tillnyktrade synen på skatte- och tulltillägg har slagits fast av såväl Högsta domstolen som Högsta förvaltningsdomstolen och Europadomstolen. Innebörden av dessa utslag visar också att det är ett ytterst angeläget intresse att skyndsamt se över sanktioner och straff i det här sammanhanget. Det är ytterst märkligt att regeringspartierna inte har större förståelse för rättskipning och moral än att de kan förmå sig till att missa detta tillfälle.

Herr talman! Även de rättsvårdande myndigheterna, till exempel Kamrarrätten i Stockholm och Ekobrottsmyndigheten, är kritiska till att regeringen inte hanterar sanktionsfrågan. Det om något borde ha fått regeringen att komplettera lagförslaget med ett sanktionsavsnitt.

I behandlingen av propositionen om dubbelprövningsförbudet hade vi ett förslag om att skattetillägg borde avskaffas och att straffsanktionen böter och i grova fall fängelse i stället bör skärpas. I detta fall, med den nya tullagen, har vi helt följdriktigt föreslagit att tulltillägg ska avskaffas och ersättas med en förstärkt påföljds katalog i den rättsliga hanteringen av brott mot tullagen. Vi ska inte ha den typen av godtyckliga och rättsosäkra straffsystem som tulltillägg, men även skattetillägg och en del andra saker i andra sammanhang, utgör. De döms ut med helt andra, väsentligt lägre krav på bevisning och rättssäkerhet. Risken att oskyldiga straffas är därför påtaglig.

Den svenska lagstiftning som omfattar skattetillägg och tulltillägg har inneburit att Sverige, med all rätt, har kritiserats i många sammanhang för att hantera dessa frågor på ett rättsosäkert sätt. Sverige har till och med fällts för brott mot Europakonventionen om mänskliga rättigheter för hanteringen av de rättsvidriga tilläggen. Argumentet har varit att tilläggen strider mot de lagar som gör det olagligt att bestraffa en person två gånger för samma brott.

Straff ska utdömas av domstolar då en person har överbevisats om att ha begått ett lagbrott. Samma rättssäkerhet ska gälla alla, och samma krav på rättsordning ska gälla alla. Det är en självklarhet i en demokratisk rättsstat. Regeringen driver dock landet i motsatt riktning. Det är uppenbart att det är vi i Sverigedemokraterna som är den kraft som värnar rättssäkerheten i detta parlament.

Herr talman! Tyvärr sitter vi i situationen att vi inte har ett nytt sanktionsförslag i det liggande lagförslaget, på grund av regeringens valhända inställning till rättssäkerhet. Vi har därför valt att motionera om att regeringen ska uppmanas att snarast återkomma med ett förslag till reformerad

sanktionslagstiftning för området och att det ska innebära att det rättsvidriga tulltillägget ersätts av böter och i grova fall fängelse.
(Applåder)

Prot. 2015/16:73

2 mars

En ny tullag

Anf. 75 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Den nya tullag vi i dag har att behandla för med sig ett antal effekter, inte minst för berörda företag. Kraven på en digital hantering och troliga krav på förnyelse och uppdateringar av elektroniska system kan innebära betungande belastningar för små företag.

Digitalisering kan, och ska i bästa fall, leda till förenklingar för företagen – sägs det. Det ska på sikt förhoppningsvis även leda till lägre kostnader genom exempelvis ett enklare processarbete. Men eventuella positiva vinster på sikt fråntar inte lagstiftaren ansvaret att utvärdera effekterna av ny lagstiftning. Jag beklagar att förslaget om att mäta småföretagens kostnader inte har vunnit utskottets majoritet.

Naturligtvis är det så att många av de förslag som läggs på riksdagens bord vart för sig kan tyckas påverka företagens kostnader i rätt liten utsträckning, eller som konstateras i dagens betänkande: När förändringarna är genomförda bör övergången till en elektronisk tullhantering innebära en vinst för företagen. Men det fråntar inte oss som lagstiftare ansvaret att se till helheten och se att företagen i slutändan, när varje enskilt förslag och beslut adderas, riskerar att aggregera kraftigt ökade kostnader jämfört med vad vi i någon del kan ha vunnit.

Omkring hälften av all ny lagstiftning har bristande konsekvensbeskrivning för företagen. Det säger sig självt att det riskerar att drabba företagen onödigt kraftigt om man har en lagstiftningsprocess som inte fullt ut beaktar konsekvenserna för företagen. I slutändan påverkas jobben när kostnaderna drar iväg för företagen. Företag med en god konkurrenskraft är det bästa medlet man kan ha för jobb och tillväxt och är därmed ett naturligt mål för regelförenkling och konsekvensbeskrivningar.

Under Alliansens tid minskade företagens administrativa bördor. Jag vill vara självkritisk och konstatera att Centerpartiet hade betydligt större ambitioner och att det inte gick i den fart och i den utsträckning som vi önskat. Det gick dock åt rätt håll. Det är också svårt att minska regelverket; för varje gång man försöker få bort en regel verkar det komma någon ny, och så står man och stampar på samma ställe.

Allt som oftast härrör reglerna från EU-lagstiftning och EU-nivå, men en hel del klarar vi att producera alldeles själva. Just av denna anledning är det så viktigt att vi ser till att mäta företagens kostnader för ny lagstiftning och andra regelverk. Det är uppenbart att det påverkar företagens möjlighet att växa och konkurrera, inte minst på en internationell marknad.

Herr talman! Jag vill också kort beröra utskottets tillkännagivande om utökade möjligheter för Tullverket att hålla kvar postförsändelser samt införa motsvarande möjlighet när det gäller försändelser förmedlade av kurirföretag. Den höjda säkerhetsnivå vi har i Sverige, liksom den utveckling vi har sett och ser i vår omvärld – ja, till och med i vårt närområde – borde i sig uppmana oss att ta varje tillfälle i akt att motverka smuggling av vapen. Enbart beslagsstatistiken, som motionen hänvisar till, borde i sig göra det uppenbart för regeringen att utökade möjligheter till så kallad postspärr är nödvändigt.

Centerpartiet understryker kraftigt behovet av utökade möjligheter till postspärr – både bredare, så att den även gäller vapen, och en utökning till att även innefatta kurirföretag. Dessa åtgärder skulle påtagligt öka tullens möjligheter att begränsa införseln av vapen till landet.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till allianspartiernas reservation angående förslaget konsekvenser för små företag.

Anf. 76 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Att vi fattar beslut om frågor på lägsta möjliga ändamålsenliga nivå är något vi kristdemokrater anser är viktigt. Som exempel kan man ta frågor på familjenivå, som borde beslutas hemma vid köksbordet och inte i kommunerna eller för den delen i riksdagen. Den som har all information kan fatta det beslut som är bäst för den enhet det gäller. Alla familjer ser olika ut, och den mest ändamålsenliga nivån i det fallet är enligt vårt sätt att se på det helt klart hos varje enskild familj.

I dag ska vi dock fatta beslut om en ny tullag som ska sträcka sig över Europas länder och harmonisera så långt som möjligt. När det gäller en tullag är givetvis den mest ändamålsenliga nivån just här i riksdagen. Som vanlig medborgare är det nog svårt att uppvisa något större intresse för den tullag vi nu debatterar. Det är en sådan verksamhet vi förväntar oss fungerar och, förhoppningsvis, ger så stor potential som möjligt att ta kontroll över de illegala varor som trots allt tar sig till Sverige.

Vi kristdemokrater är extra glada att detta beslut även kommer att innefatta möjligheten att lägga postspärrar på försändelser som förmedlas av kurirföretag. Detta är en nödvändighet i jakten på smuglade illegala varor.

Vi är däremot inte lika glada över det faktum att förändringar i den nya lagen kan medföra kostnader för företagen och att man inte på ett tydligt sätt har utrett detta. I synnerhet kan det vara betungande för små företag att investera i uppdateringar och datasystem eller nya elektroniska system som krävs för att uppfylla de nationella kraven. Vi anser även att det krävs omfattande informationsinsatser till berörda företag i samband med införandet av elektronisk tullbehandling.

I övrigt har vi i utskottet ganska likalydande uppfattningar. I och med det anser jag att det enda jag kan göra är att yrka bifall till Alliansens reservation nr 2.

Anf. 77 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr talman! *Den nya tullagen*, som ärendet heter, är inte i sak särskilt ny. Som tidigare har förklarats kommer den av EU:s nya tullkodex. Det vi egentligen gör är att förändra de svenska lagarna för att de ska stämma överens med den och inte stå i vägen.

Det är förändringar i över 30 olika lagrum. Naturligtvis kommer regeringen ändå att ha anledning att följa upp en så här stor förändring som sker.

Det har här i dag tagits upp frågor om uppföljning av företags kostnader. Vi och regeringen bedömer inte att det är en tillräckligt stor fråga för att följas upp enskilt och särskilt.

För två år sedan hanterades 99,5 procent av alla tullärenden elektroniskt i Sverige. Det innebär alltså att det är väldigt få företag som över huvud taget kommer att påverkas av förändringen.

Därtill är frågan vad man ska göra med uppgifterna om man tar in dem. EU kommer inte att ändra sin tullkodex och ta bort den elektroniska tullhanteringen för att vi hittar ett antal kostnader för företagen. Det finns alltså i princip ingen anledning att fundera över det här. Det är naturligtvis olyckligt om företag får extrakostnader, men det ligger inte i våra händer och är inte en fråga som kommer att förändra något.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på de övriga yrkandena.

Anf. 78 OLLE FELTEN (SD) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Patrik Lundqvist och Socialdemokraterna. Med hänvisning till det vi har siktat in oss på i vår reservation, sanktionslagstiftningen, är frågan helt enkelt: När kommer förslaget till en ny sanktionslagstiftning? Finns det en tidsplan?

Anf. 79 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr talman! Som Olle Felten själv var inne på i sitt anförande baseras det här på det arbete som sker på EU-nivå. Vi ämnar inte göra ett arbete i dag för att sedan se EU komma med någonting helt annat som kör över det vi gör, vilket skulle betyda att vi kommer att få göra det ännu en gång. Det kommer att tas upp när EU har fattat sitt beslut. Då får vi se hur lång tid det kommer att behöva ta.

Anf. 80 OLLE FELTEN (SD) replik:

Herr talman! Det är precis det här jag menar med en tillbakalutad attityd till sanktionslagstiftningen.

I artikel 42 i förordningen föreskrivs det att medlemsstaterna ska eller bör gå in och komplettera sina sanktionslagstiftningar och aktualisera dem med anledningen av den nya tullagstiftningen. Där behöver vi inte vänta en enda sekund.

Både Kammarrätten i Stockholm och Ekobrottsmyndigheten har ställt mycket allvarliga frågor om varför regeringen inte bryr sig om de här uppmaningarna. Vi har en lagstiftning på sanktionsområdet som är som en schweizerost. Man vet aldrig riktigt hur den smakar, beroende på att vi råkar ut för rättsvidriga processer. Vi måste göra något åt detta snabbt. Det måste göras nu.

Anf. 81 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr talman! Olle säger att vi har en lagstiftning i dag som är som schweizerost. Samtidigt vill han att vi ska utöka den med ännu fler hål och att vi ska göra ännu mer arbete som vi kanske ändå måste göra om i morgon.

Regeringen tar naturligtvis väldigt allvarligt på Ekobrottsmyndighetens synpunkter och kommer att återkomma till det här, men i ett läge där vi vet att vi kommer att kunna göra ett bra jobb från början.

Anf. 82 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Fri rörlighet för kapital, tjänster och människor är EU:s fundament. Det är någonting som dessvärre i vissa delar knakar i fogarna de här dagarna men som alltså är väldigt viktigt att stå upp för. Genom

frihandel och en öppen handelspolitik har Sverige historiskt kunnat växa sig starkt.

Frågan som vi hanterar i dag, *En ny tullag*, handlar i stor utsträckning om elektronisk tullhantering, något som svenska företag i väldigt stor utsträckning använder sig av. De förändringar som vi i dag ska fatta beslut om får därför inga drastiska konsekvenser för svenska företag men lär på sikt få positiva konsekvenser på EU-nivå. Det här är en gemensam EU-lagstiftning, och utrymmet för att fatta egna nationella beslut är ganska litet.

Det har funnits en diskussion, bland annat i utskottet, om att genom postspärrar ge möjlighet att kvarhålla försändelser som är förmedlade av kurirföretag för att försvåra införseln av illegala vapen.

Att försvåra förekomsten av illegala vapen är väsentligt. Det är också någonting som vi är helt eniga om i utskottet. Det är lika viktigt som att begränsa illegal narkotikainförsel. Det är också en fråga som Tullverket arbetar aktivt med.

Vi vet att det finns en tät koppling mellan olika slags illegala varor och organiserad brottslighet. Det är något som ligger i linje med det arbete som regeringen har gett myndigheterna i uppdrag att samverka kring och beivra.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

Studiestöd

§ 10 Studiestöd

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU10
Studiestöd
föredrogs.

Anf. 83 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! I dag ska vi tala studiestöd. Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 5 och 7.

Det första jag ska ta upp är fribeloppet. Det är många partier här som har pratat om just fribeloppet och hur man möjligtvis skulle kunna utöka det. Jag har tittat noggrant, och 171 600 kronor är exakt så mycket som fribeloppet ligger på i dag. Det betyder 14 300 kronor i månaden. Det är alltså ungefär lika mycket som en halvtidsarbetande lärares lön efter fem år i yrket.

Vi sverigedemokrater känner att om man hinner med ett halvtidsarbete samtidigt som man studerar kanske det inte är fribeloppet som det är fel på. Då kanske det är utbildningen som det är fel på, att den är så lång att man hinner med att studera på halvtid samtidigt som man arbetar halvtid. Det vänder vi oss emot. Vi kan inte läsa in poäng i Sverige bara för att läsa in poäng. Vi ska läsa in poäng för att det ska ge någonting till yrket.

Det nuvarande pensionärssystemet är baserat på att vi ska kunna arbeta i 40 år. Tidigare var det de 15 bästa åren, nu är det 40 år. Vi kan inte se meningen med att förlänga studier med att sänka åldrar, öka åldrar eller förlänga tiden som man ska studera mot hur det är i dag. Det borde vara

tillräckligt så som det är i dag. Vi behöver få ut folk i arbetslivet, där de kan bidra till sina egna pensioner.

Tyvärr ser det ut som att om vi inte uppnår de 40 åren, herr talman, kommer vi att hamna i en kris om några år, därför att garantipensionen som klickar in när den vanliga pensionen inte räcker till tas från skattemedel, inte från fonderna, vilket innebär att skattemedlen kommer att minska och välfärden kommer att sänkas.

Vi anser att det är viktigare att människor kommer ut i arbete. Inom de flesta yrken kan man i dag interntutbilda sig. Det finns många möjligheter här.

Sverigedemokraterna har förslag för att se till att glesbygden inte förglesas ännu mer. Ett är att arbeta där glesbygdens befolkning bor. Vi kan också se att det finns ett incitament och en mening i att försöka lägga fram förslag som gör att det fungerar rent praktiskt. Vad behöver vi på landsbygden? Det är vårdcentraler, läkarcentraler, skolor och butiker. Det är de mest elementära sakerna för att få glesbygden att fungera.

Vi har lagt fram ett förslag om att läkare ska kunna göra avdrag från sina studiemedel om de väljer att tillbringa sina första år i glesbygden. Vi tycker att det är ett bra förslag som leder till att hela Sverige växer.

Detta avslås i dagsläget eftersom man ser att det inte finns utrymme i lagen för att ändra detta. Ändra då lagen så att vi kan göra sådant här för landsbygden!

I dagsläget finns det många bra utbildningar på folkhögskolor, komvux och liknande. Men tyvärr är lika många totalt missmatchade. Att säkerställa att våra skattepengar används på rätt sätt och inte efter individens lust ligger till grund för många av Sverigedemokraternas tankar och kommande förslag. Det finns många utbildningar som är fantastiska, och dem vill vi fokusera på. Men skattepengar ska inte hållas in i ett svart hål där missmatchningen är stor.

Sverigedemokraterna föreslår en examenspremie. Det är sätt att motivera studenter att söka sig till dagens bristyrken. I dagsläget finns det tyvärr många bristyrken som vi behöver motivera människor att söka till.

SD anser att en morot är mycket bättre än en piska i detta fall. Vi ser inget problem med att införa både högre bidrag och examenspremier för det sista året. Alla vägar som bär till att fler blir motiverade att söka till lärare eller andra bristyrken ser vi positivt på.

Som ett komplement bör det dock införas en grundtröskel så att inte vem som helst söker sig till vilken utbildning som helst och därigenom bränner en del av de år de har rätt att söka bidrag för. Låt oss sätta en tröskel så att folk söker in på utbildningar som de klarar av att gå igenom.

Kostnaderna för att avsätta dessa motivationspengar är minimala medan kostnaderna om samhället inte fungerar kan vara enorma.

Anf. 84 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Då var det dags att debattera ett motionsbetänkande, och när vi debatterar motioner som enskilda ledamöter har väckt under allmänna motionstiden kan betänkandet kännas lite spretigt.

Jag stöder givetvis alla Centerpartiets reservationer men yrkar för tidsvinnande bifall endast till nr 1.

Vi har en bedrövl­ig statistik på hur många motioner som fak­tiskt bifalls kopplat till de enskilda motionerna, trots de goda idéerna och den goda politiken. Men det handlar sam­tidigt om att skapa opinion för olika frågor.

Jag vill lyfta fram några olika motioner där Centerpartiet har skrivit reservationer, eftersom vi tycker att dessa bör genomföras. Den första handlar om fri­beloppet, som också Sverigedemokraternas Stefan Jakobsson talade om i sitt anförande.

Centerpartiet har länge drivit frågan om att höja gränsen för fri­beloppet. Att fri­beloppet skulle vara den begränsande faktor som gör att man ifrågasätter kvaliteten på utbildningen och den tid man eventuellt har för studier och arbete ser jag inte som relevant. Fri­beloppet är en fråga i sig. Vi bör uppmuntra möj­ligheter till arbete och till att ta del av arbetslivet och näringslivet och inte sätta gränser för människors möj­lighet att till exempel driva företag under studietiden.

Därför anser Centerpartiet att gränsen borde höjas eller helt enkelt tas bort för lånedelen. Att ha incitament för att inte arbeta blir alldeles galet. Det blir en kullerbytta.

Den andra reservationen handlar om att den övre gränsen för studie­medel borde höjas. Vi talar mycket om livslångt lärande. Ett antal av de stora fackliga organisationerna nämner olika begrepp – till exempel talar TCO om jobbhoppning – som handlar om att ge människor möj­lighet att byta inriktning på sin karriär, skaffa sig en ny utbildning och välja nya vägar i livet. Då är studiemedelssystemet en viktig del så att man har möj­lighet att göra detta också senare i livet. Därför ser Centerpartiet positivt på att det finns möj­lighet till studiemedel även för äldre.

Det pågår ju diskussioner om att höja pensionsåldern, och kopplat till dessa diskussioner borde detta vara en naturlig del.

Den tredje reservationen handlar om att det borde tillsättas en utredning för att ta fram ett förslag som möjliggör för människor med utveck­lingsstörning att få studiemedel med den högre bidragsnivån för eftergymnasiala studier. Det bör göras för att förbättra de ekonomiska möj­ligheterna för studier på högskola eller yrkeshögskola för personer med utveck­lingsstörning. I dag kan till exempel lärarstuderande få den högre nivån på bidragsdelen, och jag ser det som nödvändigt att man också ser över denna möj­lighet för människor med någon form av utvecklingsstörning.

Det pågår viktiga projekt runt om i Sverige, men det är synd att de enbart drivs i projektform. Det borde finnas en bättre struktur för möj­ligheten till studier efter gymnasiesärskolan. Gymnasiesärskolan är väldigt uppbunden runt yrkesprogram, men det finns ganska många exempel på människor som på olika sätt och med olika former av stöd också får möj­lighet till högre utbildning.

Till exempel har Högskolan i Gävle drivit ett projekt som möjliggjort för människor att stärka sin kompetens och komma närmare arbetsmark­naden.

I Örebro finns ett annat projekt, SV Kulturcollege, som också handlar om eftergymnasiala studier – inte på en ny nivå men som ger människor möj­lighet att efter gymnasiesärskolan bygga vidare på sin kompetens för att komma närmare arbetsmarknaden.

Detta ser vi som mycket positivt.

Det här var några frågor som Centerpartiet driver när det gäller studie­stöd. Det känns lite tråkigt att inte fler är positiva till detta. Till exempel

gäller det fribeloppet, eftersom vi vet att många olika partiföreträdare står bakom denna politik.

Prot. 2015/16:73

2 mars

Studiestöd

Anf. 85 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! För ungefär två år sedan startade protesterna och namninsamlingarna. Studenter var med all rätta förbannade över alliansregeringens utspel om att sänka bidragsdelen i studiemedlet med 300 kronor.

I ett läge där allt fler unga tvingades ta extrajobb vid sidan av studierna och där de ekonomiska klyftorna ökade mer än i något annat OECD-land tyckte högerregeringen med Anders Borg i spetsen att skatterna för de rikaste skulle sänkas ytterligare samtidigt som unga studerande skulle få en tuffare vardag.

Efter stora namninsamlingar och protester fick den dåvarande borgerliga regeringen backa. Det är vi i Vänsterpartiet mycket glada över.

Vi är också glada över att Alliansen inte satte käppar i hjulet för höjningen av studiemedlet med 1 000 kronor som infördes förra året.

Detta är ett bevis på att när människor går ihop och kämpar för sina gemensamma intressen i stället för skattesänkningar åt de rikaste kan det påverka regeringar och riksdagspartier.

Vi hoppas att alla riksdagspartier är överens om att det är fel att vältra över en allt större del av bördan för studiefinansieringen på den enskilda studenten. Rädsla för ökad ekonomisk börda kan avskräcka studenter, framför allt från familjer utan tradition av högre utbildning. Låt oss därför vara överens om att våra unga behöver uppmuntran för att studera, inte piskor.

Alla partier är överens om mycket när det gäller frågan om studiemedel. Men jag skulle vilja lyfta fram det som Vänsterpartiet har reserverat sig emot. Det handlar om bristyrken och möjligheterna att eventuellt få fler sökande till dessa yrken.

Vänsterpartiet har krävt att det ska tillsättas en personalförsörjningskommission med uppdrag att föreslå åtgärder och insatser för att klara av personalförsörjningen inom välfärdsverksamheterna i hela landet.

Ett sätt att öka intresset för att bosätta sig på landsbygden är att göra som man har gjort i Norge och som har varit väldigt lyckat, nämligen införa en möjlighet till avskrivning av studieskulder för personer med högskoleexamen som bosätter sig på landsbygden. Nämnda personalförsörjningskommission bör därför få i uppdrag av regeringen att se över att erbjuda avskrivning av delar av studielånet till personer som efter avslutade studier börjar arbeta inom bristyrken i områden med stora rekryteringsproblem.

En fråga som jag hoppas att många av partierna kan ställa sig bakom, även om man inte yrkar bifall till reservationen, är att vi behöver komma på åtgärder för att rekrytera till områden där det finns brist i dag. Vi ser de stora problem som nu finns på landsbygden när det gäller att rekrytera personal inom vården, skolan och andra områden. Då måste vi alla ställa oss frågan: Vad kan vi göra för att hantera detta?

Jag menar att det inte skadar att tillsätta en personalförsörjningskommission med ett brett stöd från riksdagen för att se över denna fråga. Det är inte enbart för att kunna rekrytera personal utan också för att vi, om vi får personalen att sprida sig över hela landet och får större möjlighet att

rekrytera till bristyrken, kan förbättra våra välfärdsverksamheter runt om i landet.

Med detta sagt yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation 6, gällande punkt 7.

Anf. 86 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Kristdemokraternas utgångspunkt är att människan naturligt söker kunskap. Utbildning och bildning har avgörande betydelse för ett gott samhälle och för människors personliga utveckling. Utbildning ska också möta arbetsmarknadens behov av välutbildad arbetskraft.

I Sverige ska alla, så långt det bara är möjligt, kunna förverkliga sina drömmar. Vi vill att alla ska ha tillgång till utbildning, och i Sverige har vi ett unikt system genom att det är avgiftsfritt att studera.

Men studietiden är förenad med levnadskostnader, och Sverige har även här ett unikt system att värna om och vara stolt över. Genom minskade ekonomiska hinder ska alla medborgare känna att de har möjlighet till utbildning, oavsett vilka familjeförhållanden de kommer ifrån.

Studiestödet, både bidragsdelen och lånedelen, är viktigt för att kunna bedriva en ändamålsenlig utbildningspolitik. Alla delar av studiestödet, det vill säga studiebidrag under gymnasiestudier, bidrag till elever med funktionsnedsättning, lärlingsersättningar och studiemedel med bidragsdel och lånedel, ska bidra till att utjämna ekonomiska förutsättningar hos enskilda och mellan grupper i samhället.

Herr talman! I dag erhålls studiemedel under max sex år, 240 veckor. Det finns möjlighet att få ytterligare studiemedel under vissa förhållanden. Vi kristdemokrater bedömer att det är dags att utreda om den möjligheten ska utökas.

Att begränsa studierna till en tid av sex år kan i vissa enskilda fall motverka syftet om det leder till att studenter får avbryta viktiga utbildningar på avancerad nivå för att finansieringen är omöjlig. Det är hög tid att utreda om sex år räcker eller om det skulle vara ändamålsenligt att förlänga den studiefinansierade tiden, efter särskild prövning, för att få fler att nå högre utbildningsnivåer.

Herr talman! Jag vill säga några ord om fribeloppet, en fråga som Kristdemokraterna har drivit under flera år. Fribeloppet är det belopp du kan tjäna samtidigt som du får studiemedel. Fribeloppet begränsar studenter när det gäller att få den arbetslivserfarenhet som framtida arbetsgivare söker, vilket är väldigt olyckligt. Ett slopat fribelopp skulle också möjliggöra för studenter att låna mindre och på så vis få lägre skulder efter examen.

Alliansregeringen höjde fribeloppet, vilket är ett steg i rätt riktning, men Kristdemokraterna tycker att fribeloppet måste tas bort helt.

Det största problemet för många ungdomar när det gäller att ta sig in på arbetsmarknaden i dag är bristen på arbetslivserfarenhet. En kombination av arbete och studier innebär att kopplingen till arbetsmarknaden stärks.

I dag har fribeloppet blivit ett lönetak som tillsammans med krångliga regler tvingar studenter att räkna timmar för att se om det verkligen lönar sig att jobba. De studenter som kombinerar jobb och utbildning riskerar att slå i taket. Alliansens höjning av fribeloppet är välkommen, men det är dags att byta ut detta föråldrade system. Det är dags att slopa fribeloppet.

Herr talman! Det finns en hel del förbättringar som gjorts vad gäller studenters studiesociala situation, till exempel bantillägget för att nämna något, men det finns mer att göra på detta område.

Vi kristdemokrater vill möjliggöra för människor att höja sin kunskapsnivå och förhoppningsvis hitta nya möjligheter på arbetsmarknaden, även personer med viss ohälsa. Socialförsäkringsutredningen föreslår en del förbättringar för studenter, bland annat att kunna studera trots deltids-sjukskrivning. Förbättringar på detta område är något som Kristdemokraterna ser positivt på.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

(Applåder)

Anf. 87 LENA EMILSSON (S):

Herr talman! Sverige har ett av världens mest omfattande studiestödssystem. Det är bra.

Studiestödssystemet ska ge möjlighet för människor att studera, oavsett bakgrund, ekonomiska möjligheter och social tillhörighet. Studiestödet ska verka rekryterande, bidra till ett högt deltagande i utbildning och utjämna skillnader i samhället mellan individer och grupper. Det finns också ett jämställdhetsperspektiv; studiestödet ska verka rekryterande för både män och kvinnor.

Studiestödet ska bidra till social rättvisa – alla ska ha möjlighet att studera. Så har skett under lång tid. Studiefinansieringen ska vara långsiktigt hållbar, stabil över tid och ha en god samhällsekonomisk verkan, också över tid.

Socialdemokraterna har drivit denna fråga mycket länge. För att göra studier möjliga kan man få studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingsstillägg, extra tillägg för studerande inom gymnasieskolan, studiemedel i form av bidrag och lån samt extra tillägg för studerande med barn. Studenter kan också få hjälp med studiemedel för studier i utlandet.

Under 2014 var det fler elever än någonsin som studerade utomlands med studiemedel. Det bidrar till att stärka svensk konkurrenskraft i världen.

Speciellt viktigt är det med studiestöd för dem som har arbetat några år men som av olika anledningar vill byta arbete eller vidareutveckla sig. Utan hjälp med finansiering av studier hade väldigt få haft ekonomisk möjlighet att studera, framför allt inte på heltid. Det hade varit omöjligt.

Sverige som nation ska konkurrera med högt utbildad befolkning, inte med låglöneyrken och lågt utbildad befolkning som har begränsad rörlighet på arbetsmarknaden. Sverige som nation ska konkurrera med att människor har möjlighet att fylla på med utbildning för att matcha de jobb som finns.

Herr talman! Socialdemokraterna ser studier som viktigt för att individen ska kunna utvecklas och lära genom hela livet. Att gå mellan studier och arbete under hela yrkeslivet ska vara möjligt. Det ska också finnas utbildningsplatser av olika slag för att matcha arbetsmarknadens behov.

Socialdemokraterna investerar i kunskap och kompetens så att individen får fler vägar in i arbetslivet. I en tid av hög arbetslöshet, i synnerhet bland ungdomar, är det viktigt att öka antalet utbildningsplatser och studiefinansieringen med den. Studier för att vidareutveckla sig är meningsfullt

och viktigt både för individen och för samhället. I dagens samhälle efterfrågas kunskap i mycket högre grad än tidigare. Det är allt viktigare både för individen och för Sveriges konkurrenskraft.

Stu di e st ö d e t reflekterar Socialdemokraternas syn på kunskap, bildning och utbildning för alla. Genom tiderna har folkbildning och kunskap gått som en röd tråd i Socialdemokraternas utbildningspolitik, och den politiken ska vi fortsätta att driva.

Därför yrkar jag bifall till utbildningsutskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 88 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Jag blev nyfiken på att höra Lena Emilssons reflektioner på den reservation som Centerpartiet har skrivit om möjligheter för människor med någon form av utvecklingsstörning att få den högre bidragsdelen. Socialdemokraterna har ju genomfört möjligheten för vissa lärarstudenter att få den högre delen. Eftersom Lena Emilsson i sitt anförande lyfte vikten av allas möjlighet till utbildning skulle jag vilja höra hur man från Socialdemokraterna ser på möjligheterna för den gruppen till bättre förutsättningar för utbildning och att bygga sin kompetens och därmed också komma närmare arbetsmarknaden.

Anf. 89 LENA EMILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är en grupp människor som det är angeläget att hitta någon form av aktivitet efter avslutade gymnasieskolestudier för. Tyvärr är det vissa tillkortakommanden på detta område, vilket också har uppmärksamats. Det är en diskussion som vi ständigt för. Vi försöker hitta alternativ i fråga om utbildningsplatser, att det till exempel ska vara möjligt för utvecklingsstörda att få tillgång till högre studier på universitet och högskolor. Vi har inte kommit dit ännu, och det försök som var på högskolan i Gävle är avslutat nu, vad jag förstår. Det är synd, för vi behöver fler initiativ av det slaget.

Det kommer att behövas fler andra initiativ också. Även studiemedlet är en del i detta. Men där har vi inte kommit så långt ännu, även om vi har diskussioner som pågår.

Anf. 90 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Tack, Lena Emilsson, för svaret!

Jag vill ytterligare konkretisera frågan. Lena Emilsson säger att diskussioner pågår. Men är man villig att stötta förslaget, kopplat till att man är beredd att på allvar diskutera möjlighet till den högre bidragsdelen för den här gruppen människor? Är det något som Lena Emilsson ser som något som Socialdemokraterna skulle vilja driva, just detta att ge möjlighet till olika former av studier?

Lena Emilsson nämner möjlighet till olika former av aktiviteter. Jag skulle önska att man också har bilden av att människor kommer i olika former av jobb, så att man känner att man bidrar till sin egen försörjning på olika sätt. Precis som vi båda känner till finns det många goda projekt som man skulle kunna jobba vidare med.

Därför blir min konkreta fråga: Är Lena Emilsson beredd att tycka att det är ett bra alternativ att man höjer bidragsdelen kopplad till studielånet för människor med någon form av utvecklingsstörning?

Anf. 91 LENA EMILSSON (S) replik:

Herr talman! Med aktiviteter menar jag både studier och arbete – så att det är klart på den punkten.

Vi har inget färdigt förslag just för den här gruppen i det förslag som ligger på bordet. Vi är därmed inte villiga att gå med på Centerpartiets förslag just nu. Det är en fråga som jag tycker förtjänar mer arbete och mer genomlysning. Vi har diskussioner också på departementsnivå i den här frågan. Detta får bli en senare fråga.

Anf. 92 ERIK BENGTTZBOE (M):

Herr talman! Tack, ärade ledamöter som deltar i debatten här i kammaren!

Jag vill inleda med att yrka bifall till det framskrivna förslaget. Vi samlas här i dag för att behandla motioner som berör studiestöd i betänkande UbU10.

Studiestöd och UbU10 handlar om långt mycket mer än CSN och utbetalningar, fast det ofta är det som diskussionerna fokuserar på. Det handlar i grund och botten om hur vi stöttar, underlättar och uppmuntrar till omställning, utveckling och utbildning.

Det behöver vi. Sverige och vår del av världen står inför stora utmaningar. Vad som i dag är stora, vanliga yrkeskategorier är yrken som inte fanns för 30 år sedan. Dagens elever och studenter gör sig redo för en arbetsmarknad som vi här inne i realiteten vet väldigt lite om. Nya yrken tillkommer, och gamla försvinner. Robotisering, digitalisering och sharing economy är nästa steg som kommer att transformera vår omvärld, vår utbildning och i förlängningen vår arbetsmarknad.

I det läget blir det viktigare än någonsin att Sverige stärker sin förmåga till omställning. Sverige har en lång och stolt tradition av utbildning och en väl utbyggd högskola, men när det kommer till omställningsförmågan senare i livet brister vi fortfarande i dag.

Ska vi klara av att möta kraven från en arbetsmarknad som blir allt hårdare och samtidigt möta behovet av ett allt längre arbetsliv för att kunna upprätthålla den välfärd som vi alla vill ha behöver vi utveckla just vår omställningsförmåga och prioritera det i det politiska arbetet. Det måste bli lättare att byta jobb, byta karriär, skola om sig och prova nytt, att byta spår för den som har tröttnat i kropp eller själ, att pröva sina vingar för den som söker nya utmaningar i ett nytt skede i livet.

Herr talman! Nya moderaterna ser och välkomnar den här utvecklingen. Den kommer att ske oavsett vad vi politiker vill eller inte. Vår uppgift är inte att debattera vilka jobb som ska finnas i framtiden utan att se till att människor får möjlighet att ställa om för den nya verkligheten.

Därför väljer vi i vårt politiska arbete att prioritera en stärkt omställningsförmåga som ett steg i att utveckla vår arbetslinje. Vi moderater föreslår därför i vår budget omfattande åtgärder i ett omställningspaket som ett första steg. Vi vill göra det enklare för fler att byta spår. Det gör vi genom att höja fribeloppet, höja åldersgränsen för studiemedel och stärka möjligheten för äldre med större ekonomiskt ansvar att få mer i studiemedel.

Herr talman! Behovet av omställningsförmåga är stort. Genom att öppna upp ekonomiska möjligheter för människor mitt i livet att skola om

sig och göra något nytt gör vi det inte bara mer attraktivt att byta spår och förlänga sitt arbetsliv, utan för många gör vi det över huvud taget möjligt.

Med ett höjt fribelopp och ett höjt tilläggsstöd för äldre blir det lättare att gå till och från studier för den som redan har ett arbete. Det blir också enklare för den som har ett jobb att fortsätta arbeta under delar av sin omskolningstid och kunna stanna kvar inom yrkeslivet. Ett höjt fribelopp stärker dessutom möjligheten för många unga att stärka sin koppling till arbetsmarknaden.

Det var därför Alliansen höjde fribeloppet kraftigt under de senaste mandatperioderna. Det behöver vi fortsätta att göra, helst med målsättningen att totalt avskaffa det.

Att höja åldersgränsen för studiemedel möjliggör även att man i framtiden kan ställa om i allt högre åldrar. Många i Sverige arbetar i dag en bra bit över 60, somliga mycket längre än så. I framtiden är förhoppningen att medicinsk kapacitet gör att vi kan fortsätta arbeta, vara pigga och friska allt längre, dels för att vi behöver det för att finansiera vårt gemensamma, dels för att människor faktiskt tycker om att jobba och göra något vettigt med sin tid.

Sverige har en långsiktig utmaning i att stärka vår konkurrenskraft. Skola och högre utbildning – och därmed studiestödet – spelar en avgörande roll för att skjuta fram Sveriges positioner i framtiden, men skola och högre utbildning agerar samtidigt inte i ett vakuum.

Herr talman! Även arbetsmarknadspolitik och skatter spelar roll för vår konkurrenskraft i framtiden, och möjligheten för svenska företag att starta, växa och anställa personal är det som skapar grunden för att det ska finnas några jobb över huvud taget att skola om sig eller utbilda sig till.

Dagens regering väljer nu att inte fokusera på fler jobb för fler människor utan i stället genomföra historiska skattechöjningar. Det blir höjd skatt på arbete. Det blir särskilt höjd skatt för äldre som arbetar – i ett läge där vi behöver jobba allt längre. Det blir också höjda avgifter för att anställa framför allt unga, som redan i dag har svårast att ta sig in på arbetsmarknaden. Med en sådan politik blir inte jobben fler. Då blir de färre, oavsett hur vi utvecklar vår omställningsförmåga.

(Applåder)

Anf. 93 LENA EMILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är väldigt glädjande att Moderaterna har uppmärksammat och vill prioritera omställningsförmågan. Men jag tycker att det rymmar väldigt illa med hur ni behandlar utbildning och studiestöd i budgeten. Det ni gör i verkligheten är ju att ni skär ned i jämförelse med det som regeringen vill satsa på utbildning och studiestöd. Moderaterna har ett anslag för studiestöd som är 1,2 miljarder lägre. Det innebär alltså väldigt många färre studieplatser. Då skär ni också ned på möjligheten att prioritera omställningsförmågan. Varför gör ni så, Erik Bengtzboe?

Anf. 94 ERIK BENG TZBOE (M) replik:

Herr talman! Facit efter åtta år med Alliansen är ganska tydligt. Sverige lägger i dag mer pengar på utbildning än vad vi någonsin har gjort förut. Att komma och påstå att vi skär ned på utbildning är inte bara mot bättre vetande, utan det går rakt emot fakta.

Det är sant att Socialdemokraterna aggressivare än någon annan vill bygga ut det som kan kallas för högskoleplatser. Det är samma gamla socialdemokratiska platspolitik som vi har sett många gånger tidigare. Problemet är bara att man helt och hållet saknar plan och tanke för hur de här platserna ska användas. Man har inte ens en idé. Man bygger hellre ut tomma platser för att visa att man gör någonting än att faktiskt fundera på hur behoven ser ut. Sanningen är, herr talman, att regeringen helt och hållet saknar politik för att stärka omställningsförmågan.

Högskoleplatser är viktigt. Det är en del av möjligheten för utbildning senare i livet. Men det är inte i fråga om högskoleplatserna som det klämmer när det gäller förmågan till omställning, utan för att de människor som är i störst behov av omställning senare i livet inte upplever att de har råd eller möjlighet till det. Det är därför vi behöver justera fribeloppet. Det är därför vi behöver göra det möjligt att plocka studiemedel senare i livet. Det är därför vi behöver höja tilläggsstödet för de äldre studenterna, så att man får möjlighet att över huvud taget söka.

Att bygga ut med tomma platser blir i realiteten ett tomt löfte om det inte finns någon som har vilja eller intresse av att söka platserna på grund av att regeringen snålar med de pengar som verkligen skulle spela roll.

Anf. 95 LENA EMILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det är en väldigt märklig retorik som Erik Bengtzboe för. Man väljer att inte satsa på utbildning när människor är arbetslösa och när arbetsmarknaden skriker efter människor som ska ha möjlighet att ställa om sig för att kunna ta de jobb som finns. Det finns många människor som är arbetslösa och behöver påfyllnad av yrkesutbildningar av olika slag, och de får en möjlighet med Socialdemokraternas politik. Vi ordnar platser för yrkesutbildningar av olika slag. Vi ordnar med yrkeshögskola. Vi ordnar med högskoleplatser som ger människor möjlighet.

Att då som Erik Bengtzboe säga att vi saknar en plan för utbildning är verkligen taget ur luften. Är det några som saknar en plan för utbildning är det Moderaterna. När man väljer att ha 1,2 miljarder lägre anslag bara till studiefinansieringen talar det sitt tydliga språk. Man satsar inte på utbildning.

Sedan kan det låta bra att ni vill prioritera omställningsförmågan, men i verkligheten gör ni ingenting jämfört med Socialdemokraterna. Det finns ett stort ointresse för eftergymnasial utbildning från er sida, och det tycker jag är mycket beklämmande, speciellt i ett läge där Sverige behöver öka sin konkurrenskraft gentemot omvärlden och öka antalet människor som har möjlighet att ta jobb.

Därför undrar jag, Erik Bengtzboe: Varför gör ni på detta vis? Ni skär ned. Ni säger att ni har ett stort intresse av att ställa om, men ni gör tvärtom.

Anf. 96 ERIK BENG TZBOE (M) replik:

Herr talman! Med Alliansens budget och med Moderaterna vid makten har Sverige satsat rekordmycket på utbildning. Vi har höjt anslagen varje år. Att få det till att vi drar ned är en så makaber tvist av sanningen att jag inte vet vart man ska vända sig.

Vi har lagt historiska summor på utbildning. Det är vi som har gjort den historiska utbyggnaden av yrkeshögskolan. Alla de platser som Socialdemokraterna står i den här kammaren och talar sig varma för kommer någonstans ifrån. De uppstod inte helt plötsligt nu vid årsskiftet när ni äntligen lyckades få igenom en budget.

Herr talman! Jag har i dag presenterat tre skarpa förslag som Moderaterna levererar för att underlätta omställning senare i livet för människor. Socialdemokraternas svar på det har varit – ingenting. Man fortsätter prata om utbyggnad av samma platspolitik som man bedrev på 90-talet. Man har fortfarande ingen tanke på var dessa platser ska komma till stånd. Man har fortfarande ingen tanke och ingen plan för hur dessa ska underlätta för omställningen. Det blir helt enkelt bara mer av de platser vi ser i dag, samtidigt som studenter varnar för att kvaliteten sjunker när den lärarledda tiden minskar. Var ska dessa platser komma till stånd, kan man fråga sig. Hurdan blir kvaliteten, och på vilket sätt ska de underlätta för omställning?

Jag har presenterat tre förslag. Socialdemokraterna säger ingenting. De ser inte det här behovet. De ser inte de utmaningar vi står inför. Vi gör det enklare att studera senare i livet. Genom att höja fribeloppet, höja åldersgränsen för CSN och höja tilläggsstödet gör vi det möjligt för fler att ställa om på allvar och inte bara söka tomma platser någonstans.

Det är tråkigt att Socialdemokraterna inte ser de utmaningar och behov vi står inför när det gäller omställning. Men det är ännu allvarligare för svensk konkurrenskraft att regeringen väljer att inte agera.

(Applåder)

Anf. 97 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Vi i Miljöpartiet anser att det är viktigt att den högre utbildningen är öppen och tillgänglig för allt fler samhällsgrupper. För det behövs ett studiestödssystem.

Ett mål med dagens studiestödssystem är att det ska bidra till ökad rekrytering av studenter till den högre utbildningen. Ett annat mål är att det ska bidra till att ge även dem som har sämre ekonomisk bakgrund möjligheter att studera på universitet och högskola. Alltså ska studiemedlet bidra till att utjämna skillnader och bidra till social rättvisa.

Just därför är vi glada över att det svenska studiemedelssystemet ger möjligheter till alla, oavsett föräldrarnas ekonomiska förutsättningar, att bedriva studier och få studielån och studiebidrag under tiden. Samtidigt som det är god utbildningspolitik och god investeringspolitik är det också en viktig jämlikhetsfråga att värna om ett bra studiemedelssystem.

Förra året lade regeringen till ett nytt mål, nämligen att studiemedelssystemet ska vara rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ökad jämställdhet. Det var en viktig markering som jag även har nämnt tidigare. Ett genomtänkt studiemedelssystem bidrar till ökad utbildnings- och kunskapsnivå i ett samhälle. Det bidrar även till att underlätta och att stimulera till vidare studier oavsett om dessa är på högskolenivå eller på tidigare nivå.

Herr talman! Jag menar att vi i Sverige har ett av världens bästa studiemedelssystem, och jag tror att vi är eniga om detta. Det ska vi vara glada över. Föregående talare talade om att studiemedelssystemet inte bara är studiemedel, studielån och studiebidrag. Det är helt riktigt. Det handlar

också om så mycket annat kring studenternas villkor, och regeringen har gjort en hel del på detta område.

För att främja studenternas villkor har regeringen redan aviserat flera reformer. En reform är att det satsas 300 miljoner för att stimulera byggandet av snabbuppförda studentbostäder. Det är viktigare än någonsin i dag att stödja studenterna genom studentbostäder. En andra reform är att regeringen har satsat på ökat antal utbildningsplatser på folkhögskolor och därmed tillskjutit en del medel. En tredje reform har varit att höja grundnivån i föräldraförsäkringen. Det finns många sådana reformer som regeringen har genomfört kring studenternas villkor för att stödja studenterna.

Herr talman! Vi på den rödgröna sidan inser vikten av att studiemedelssystemet och har ökat anslaget till studiemedlen under det senaste året med 800 miljoner kronor. Detta gör vi i en tid där Alliansen – vilket jag har redogjort för tidigare i förra debatten om studiemedel – gjorde nedskärningar jämfört med regeringens budget, var och en av dem från 1 miljard till 3 miljarder.

Det är viktigt med satsningar. De reformer som regeringen har genomfört och de reformer som kommer att genomföras av regeringen under de kommande åren är för att förstärka inte bara studiemedel, själva lånet och bidraget, utan villkoren för studenterna. Det är viktigt att bredda rekryteringen och höja kvaliteten på utbildningssektorn.
(Applåder)

Anf. 98 ERIK BENGTZBOE (M) replik:

Herr talman! Tack så mycket för ditt anförande, Jabar Amin! Det finns uppenbarligen ambitioner hos regeringen att fortsätta att utveckla det svenska studiestödet och studiemedlet. Det är glädjande. Det är inte ambitionerna som brister och riskerar att brista i framtiden. Däremot arbetar vi med begränsade resurser, och vi behöver prioritera de resurserna på bästa sätt. Jag önskar regeringspartierna största framgång och lycka med det i framtiden. Att prioritera är något som på allvar är svårt.

Jag har en fråga till Jabar Amin. Under alliansåren ökade tillskotten till svensk utbildning och svensk högskola till rekordnivåer. Sverige har aldrig någonsin lagt så mycket pengar på utbildning som vi gör just nu. Vi har dessutom ökat i bnp. Det som om man hårdrar det utgör välfärdens kärna – skola, utbildning och sjukvård – står nu för en större andel av svensk ekonomi än vad de har gjort under modern tid.

Moderaterna och Alliansen föreslår fortsatta satsningar på utbildning. Ändå står Jabar Amin i talarstolen i Sveriges riksdag och påstår att vi drar ned. Hur går den matematiken ihop? Om vi satsar mer pengar än vad statsbudgeten för i fjol innehöll utökar vi faktiskt medlen. Då satsar vi och drar inte ned.

Anf. 99 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Tack till Erik Bengtzboe! Om Erik Bengtzboe hade lyssnat noga hade han hört att jag sa att det var i relation till och i jämförelse med regeringens budget. Det är bara att gå och titta på budgeten. Då ser man att alla allianspartier – alltifrån KD, M, ditt eget parti, L till C – vill minska anslaget till studiemedel. Jag redogjorde för detta här för några månader sedan när vi hade budgetdebatt.

Moderaterna minskar anslaget, eller skär jämfört med regeringen ned anslaget, med 1 250 miljoner kronor. Det är fakta. Ett annat faktum som måste betonas är att det aldrig i svensk utbildningshistoria har satsats så mycket på utbildning och aviserats så mycket till utbildning som vi nu har aviserat för 2016. Det är en ökning på över 5 miljarder kronor. Inte något år under allianstiden ökade man anslaget till utbildningssektorn med så mycket pengar. Det är viktigt. Satsningar på utbildning är investering.

Svaret på din fråga är att ni moderater skär ned i jämförelse med regeringens budget. Alltså satsar Moderaterna 1 ¼ miljard mindre än vad regeringen vill satsa.

Anf. 100 ERIK BENG TZBOE (M) replik:

Herr talman! Det är väldigt stor skillnad på de olika saker som Jabar Amin står och säger. Att satsa mindre än vad någon annan gör är inte att minska anslagen. Det är inte att skära ned. Du kan rulla runt med hur mycket retorik man önskar från Miljöpartiets sida. Man kan pröva på hur mycket pajaskonster – Hä Hä! och Häpp Häpp! – som man önskar. Men det betyder inte att det blir verklighet.

Att vi satsar mindre får man gärna säga. Man får gärna säga att man vill satsa ännu mer än vad vi satsar och de rekordsatsningar som vi har gjort. Men kom inte och påstå att vi skär ned och minskar anslagen, för det gör vi inte. Vill man göra det får man göra det med brasklappen: I jämförelse med vår fiktiva budget som vi får se om den går igenom riksdagen eller inte, varenda gång man säger det. Då tror jag nog att varenda regeringsföreträdare och miljöpartist blir ganska trött på att höra sig själv.

Herr talman! Man får ändå hålla sig till någon form av principer. An­tingen utgår vi ifrån att det är dagens verklighet som gäller. Då kan ni satsa en summa, och vi satsar en summa. Sedan kan man jämföra. Vem vill minska? Vem vill höja anslagen? Vem drar ned? Då kan man göra det på ett hederligt sätt.

Ett annat alternativ än att utgå från dagens verklighet är att utgå från regeringens budget, den framtida budgeten, och hävda att det är verkligheten. Då kan man stå och säga att alla andra minskar i jämförelse med den. Men i sådana fall gör man ingen satsning själv. Om det är den framtida budgeten som är verkligheten står Jabar Amin och säger att han inte får göra någonting.

Jag tror nog att det skulle vara till fördel att vi håller oss till verkligheten och fokuserar på att tydliggöra skiljelinjerna i svensk politik på riktigt i stället för att slänga oss med pajaskonster för att ge sken av att någon drar ned på svensk utbildning när vi under Alliansens år har ökat anslagen till rekordnivåer. Vi fortsätter dessutom att göra det.

Anf. 101 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Jag får bjuda in verklighetens folk till verkligheten. Det jag pratar om är fakta, inte budget om några år. Det jag pratar om är 2016, nu i dag, och det som vi beslutade om för tre månader sedan i december. Det är fakta. Det är inte budget. Det är inte att snacka om framtiden.

Jag pratar om att vi i dag satsar betydligt mer pengar än någonsin på studiemedelssystemet. Jag pratar om att ni i det beslut som fattades i riksdagen för tre månader sedan – inte budgeten om framtiden – hade 1 ¼ miljard mindre än vad regeringen ville satsa på studiemedelsområdet. Det är

fakta! Jag pratar inte om framtiden, utan jag pratar om i dag. Jag pratar om den budget som antogs, inte den som ska antas.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har i samarbete med Vänsterpartiet lagt fram en budgetproposition. Vi har fått stöd för den. På studiemedelsområdet skär ni ned jämfört med de förslag vi hade, nämligen 1 ¼ miljard kronor. Det är pengar som är välbehövliga för studenterna och för studenternas villkor.

Att stå här och förvränga och prata om den framtida budgeten håller inte, Erik Bengtzboe. Jag pratar fakta, det vill säga att ni satsar mindre.

Anf. 102 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Goda vänner i kammaren från utbildningsutskottet! Det är väl framför allt ni som är samlade här i dag. Jag tillhör dem som gör som ni, nämligen väcker motioner. Jag motionerade hösten 2014 om att höja åldersgränserna i studiemedelssystemet.

Jag vill visa alla som tycker att det är bortkastad tid med enskilda motioner att det är möjligt att påverka med hjälp av enskilda motioner. Jag är glad att Centerpartiet har fångat upp mitt krav i motionen.

Vi är fixerade vid åldersgränser, herr talman, i många sammanhang, inte bara när vi talar studiemedelssystem. Det handlar om arbetslivet. Vad det än är fråga om är det åldersgränser. En del finns att göra på området, inte bara när det gäller studiemedel. Det är alldeles klart att studiemedel är ett av de områden som vi behöver titta på. Det baserar sig naturligtvis på den gamla bilden av arbetslivet, att trappa ned, att man har nått höjden vid 50 och sedan ska man trappa ned och avveckla sig från arbetslivet, gå i pension.

Men bilden är inte riktigt sådan. Vi vill vara verksamma, och vi vill ha frihet att välja själva. Vi vill förnya oss, förnya arbetslivet och vara med och utveckla Sverige. Detta uppmuntras allmänt. Det framgår också av Pensionsåldersutredningens betänkande. Vi ska ge möjlighet för människor att få välja väg, även den åldersrika vägen framåt.

Mot den bakgrunden är det viktigt och riktigt att åldersgränsen för nedtrappning av studiemedel höjdes, men man tog det lilla steget. Det verkade som om man tvekade. Vågade man höja fyra år den här gången? Nja. Vi höjde gränsen för nedtrappning av studiemedel från 45 till 47. Sedan sköts den övre gränsen för att få studiemedel fram i det här fallet med två år till 56 från 54. Sedan ska det vara borta.

Hur vi utformar studiemedelssystemet säger något om vad vi tänker om arbetslivet. Därför vore det klokt att inte göra som utskottets majoritet, nämligen att säga att systemet ändrades nyss så att något nytt inte behöver göras. Vi vet alla att det tar tid att ändra.

Jag tycker att Centerpartiets reservation i den delen – även i andra delar – där jag själv har väckt en motion är värd att uppmärksamma. Det handlar verkligen om att uppdra till regeringen att återkomma med lagförslag som ger ytterligare möjligheter för människor att studera, att välja nytt och bidra till Sveriges utveckling. Vi tar ett litet steg till, från 47 till 49. Vi tycker att målet ska vara att helt slopa åldersgränserna. Personligen har jag absolut ingenting emot om regeringen återkommer med ett sådant lagförslag.

Efter att ha lyssnat lite grann på debatten förväntar jag mig att fler partier i kammaren som har talat om det livslånga lärandet, om vikten av att få bidra och själv få välja fritt, stöder reservation 3 under punkt 4.

Jag blev lite förvånad och trodde att jag hade läst fel när jag såg att det bara var Centerpartiet som stod bakom den reservationen. Så lät det inte riktigt i den debatt jag lyssnade på. Välkommen alla att biträda den enskilda motionen jag har väckt. Gör som Centerpartiet! Stöd förslaget!
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 11 Förskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU11

Förskolan

föredrogs.

Anf. 103 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Det är nu nästan exakt på dagen ett år sedan vi senast debatterade förskolan här i kammaren. I ett replikskifte med Socialdemokraterna fick jag tre frågor:

Är förskolan på riktigt? Är den viktig för er? Är ni beredda att försvara dess pedagogik och dess värde inom svensk skola?

Om det inte framgick då hoppas jag att det har gått fram under året som har gått. I Almedalen ägnade vi nästan hela vårt skolseminarium åt förskolan. Med en partistämma i ryggen har vi moderater fattat flera avgörande och viktiga beslut för att stärka förskolans förutsättningar att ge alla barn en bra start i livet. För första gången ägnade vi i stort sett hela utbildningsdebatten åt förskolan. Efter flera timmars debatt klubbade vi igenom bland annat en allmän förskola från två års ålder och att se över frågan om att inrätta förstelärare och lektorer även i förskolan.

Herr talman! Den svenska förskolan har utvecklats något enormt de senaste decennierna. Steg för steg börjar nu förskolan att leva upp till sitt namn för-skola, och fokus har flyttats bort från barnpassning och omsorg till pedagogik och lärande. Att vi har en förskola som bygger på lek och lärande, sång och pedagogik och mycket annat är en del av den svenska modellen som vi ska vara stolta över.

Under åren i alliansregeringen drev vi moderater på för att fortsätta att stärka förskolans betydelse. Vi såg till att förskolan blev en egen skolform och fick en uppdaterad och modern läroplan. Vi lyfte också in ett större fokus på natur och teknik i förskolan.

Forskning från såväl USA som OECD visar att en välfungerande förskola framför allt gynnar barn från studieovana hem. För Moderaterna är förskolan därför en självklar hörnsten i vår politik. Det är jag stolt och glad över.

Men för att förskolan ska nå sin fulla potential måste vi fortsätta att utveckla förskolan och framför allt stärka den där det brister. För Moderaterna handlar det om två tydliga prioriteringar, nämligen att minska barngruppernas storlek och att stärka förskolläraernas och förskolepersonalens kompetens. Att dessa två faktorer är avgörande för kvaliteten i förskolan är forskningen enig om.

Och det är glädjande att vi – i alla fall delvis – är överens om att minska barngruppernas storlek i förskolan. Moderaterna satsar 1 miljard kronor på att minska barngruppernas storlek. Det är mer än vad regeringen gör.

Herr talman! Men så kommer vi till den andra faktorn; kompetensen i förskolan. Här ser vi en regering som näst intill har kapitulerat. I vårändringsbudgeten för 2015 omfördelade ni medel så att Stockholms universitet var tvunget att skära bort över hälften av de planerade utbildningsplatserna på förskolläraryrket, detta i en region som för det första växer så att det knakar och för det andra redan i dag har en av landets lägsta behörighetsgrader.

Här i Stockholm är så få som tre av tio förskollärare behöriga. Jag kan jämföra det med ett studiebesök jag gjorde i bland annat Götene och Töreboda för några månader sedan. Där har man 85 procent behöriga förskollärare.

Herr talman! Jag vill gärna veta hur ni socialdemokrater tänker om den här prioriteringen. Visst är det väl så att även ni har tagit del av forskningen som visar att personalens kompetens, tillsammans med barngruppernas storlek, är en av de absolut viktigaste kvalitetsfaktorerna i förskolan?

Att Socialdemokraterna på detta medvetna sätt medverkar till att försämra kvaliteten i Stockholms förskolor är anmärkningsvärt och inte värdigt det vi kallar den svenska modellen. Det var väl den som statsminister Stefan Löfven tog strid om häromdagen? Jag trodde att det handlade om att försvara och stärka det som har byggt Sverige starkt. Men då kan han inte ha räknat in förskolan.

Vi moderater vill att fler barn, barnen i Stockholm inkluderade, ska mötas av utbildade och behöriga förskollärare. Jag kan konstatera att Socialdemokraterna här i Stockholm har valt en annan väg och riskerar att ytterligare försämra kvaliteten i Stockholms förskolor.

Herr talman! Flera framstående svenska forskare är eniga om att vi nu har en läroplan som ligger i absolut framkant. Men en läroplan kan aldrig bli starkare än sin svagaste länk.

Detta såg den dåvarande alliansregeringen tidigt och valde därför att förstärka förskolelyftet, bland annat med fokus på uppföljning, natur och teknik som tillkom i den nya läroplanen. Ofta, även i detta fall, tar det ett tag innan satsningarna lyfter och intresset går upp. Men enligt en skrivelse från Skolverket till regeringen hade Skolverket – utan några informationsinsatser – ett deltagarintresse som motsvarade 45 nya kurser under våren 2016.

Jag är oerhört glad och stolt över att våra huvudmän prioriterar förskollärarnas kompetensutveckling. Men i minst lika hög grad är jag ledsen över att regeringen har skrotat alla nationella satsningar på att höja förskollärarnas kompetens, särskilt nu när det finns ett så stort sug, intresse och även behov.

I budgetmotionen för 2015 var vi i Alliansen tydliga: Vi vill förlänga förskolelyftet till 2018. Vi moderater har sedan dess gått ett steg längre och vill se mer permanenta lösningar på förskollärarnas kompetensutveckling.

Herr talman! Det är detta som är skillnaden mellan moderat och socialdemokratisk politik. Ni socialdemokrater saknar förmågan att handla

som ni lär. I stället ägnar ni er åt att bota ett brutet ben med ett bamseplåster. Ni beskyller oss moderater för felaktigheter och pratar er hessa om både resurser och riktmärken.

Men när man skrapar på ytan finner man att de socialdemokratiska ambitionerna för förskolan är få och väldigt tunna. Därför är det bekymmersamt att ni har plockat bort de satsningar på förskolelyftet som vi nu ser att det finns ett sådant sug efter.

Vi moderater har under det senaste året verkligen bekänt färg om förskolan. För oss är förskolan en hörnsten i vår politik. Därför har vi här i riksdagen lagt fram viktiga och avgörande förslag om hur vi vill att förskolan ska utvecklas.

Herr talman! Jag är verkligen förvånad över att Socialdemokraterna i regeringsställning medverkar till att försämra förutsättningarna för förskolan. Därför riktar jag nu samma frågor som jag förra året fick av Socialdemokraterna till dem: Är förskolan på riktigt? Är den verkligen viktig för er? Och är ni beredda att försvara dess pedagogik och dess värde inom svensk skola?

Jag yrkar bifall till reservation 1 och 19.
(Applåder)

Anf. 104 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Vi ställer oss självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall endast till 15 och 20. Vi kommer även att stödja reservationerna 5, 7 och 12, som vi har en gemensam tanke om med KD, om KD yrkar bifall till dessa.

Läroplanen för skolan är det som styr verksamheten. För er som lyssnar där hemma kan jag berätta att det egentligen bara är pappershantering. Det är upp till pedagogerna att omsätta det till verklighet.

Verksamheten ska enligt läroplanen vara rolig, trygg och lärorik för barnen. Det är grundförutsättningarna för att förskolan ska fungera.

Regeringen har för 2016 avsatt 830 miljoner till de yngre barnen. Det är lovvärt. Det är mycket glädjande, även om Sverigedemokraterna satsade lite mer pengar än så. Jag vill bara hälsa från verkligheten till alla politiker här inne att det här är mycket uppskattat. Det märks verkligen ute i verksamheterna att de här pengarna har gjort skillnad.

Men vi har ett stort problem, och det är att skolverksamheten inte kan göra några långsiktiga satsningar. Extremt många kommuner i Sverige väljer i det fall en enhet lyckas spara lite pengar att minska budgeten för nästa år för den enheten. Eller också brinner pengarna helt enkelt inne – pengar som man under året har försökt spara ihop. Man kanske har ambitionen att starta en parkourpark för barnen eller köpa in någon viss digital teknik. Det går inte att göra i dag. Det omöjliggörs i väldigt många kommuner. Här har vi politiker i riksdagen en möjlighet att försöka styra kommunerna så att vi ger skolorna en möjlighet att sätta undan en buffert och på så sätt kunna göra långsiktiga satsningar.

När det gäller barngrupperna är det nog ingen politiker här inne, herr talman, som inte ser vikten av barngruppernas storlek. Men vi bör inte stirra oss blinda på antalet barn per vuxen. Då skulle vi kunna ha en lokal med 200 personer och 200 barn och sätta en vuxen per barn. Det blir fel. Vi måste titta på vad det är för rum vi har för barnen.

Herr talman! Inom skolväsendet finns barn med inlärningssvårigheter. Det är alla dessa olika bokstavskombinationer och olika andra varianter. Hur arbetar skolan med dem i dag? Jo, oftast – tyvärr oftast – tillsätter man inte den person som är mest kompetent för att ta hand om de här barnen. Man tillsätter personer som man hittar på arbetsmarknaden, kanske för att det är billig arbetskraft. Dessa personer sätter man utan utbildning, stöttning eller hjälp på de barn som behöver allra mest hjälp.

Jag vet inte om vi skulle göra samma sak inom vården. Sätter man verkligen den minst kunniga läkaren på att utföra de svåraste operationerna?

Barnen som har de här kombinationerna av bokstäver och allting har ofta väldigt svårt att tillgodogöra sig vad skolan har att erbjuda. Vi behöver de bästa pedagogerna för de svagaste barnen.

Just förskolan är extremt viktig för den sociala individen. Vi kan titta på vad forskningen har kommit fram till. Det visar sig vara så fantastiskt att barn som mår bra också presterar bra. Det är kanske inga forskningsrön att lyfta fram.

Men för att barn ska kunna prestera bra och må bra krävs det en del hårda faktorer. Man måste titta på hur lekmiljön, luftmiljön, ljudmiljön och ljusmiljön ser ut och hur den totala arbetsmiljön är för barnen. Om de grundförutsättningarna inte finns blir det svårt för barnen att tillgodogöra sig saker. Hur ser lekytan utomhus ut? Har barnen möjlighet att utvecklas fysiskt och motoriskt och kanske rasa av sig? Har de inte det, är ytan för liten, hur blir det då? Jo, barnen sitter rastlösa i klassrummet. Alla dessa hårda faktorer påverkar det mjuka barnet.

Sverigedemokraterna vill gärna se att kopplingen mellan forskning och förskolläraernas utbildning blir starkare. I dagsläget är den enligt forskningen själv i princip obefintlig.

Moderaterna har varit inne och tittat lite på kvaliteten. Jag tycker att det är lovvärt att man tittar på just det här. Men vi måste också våga titta på utbildningen. Vad innehåller utbildningen?

Vid en undersökning som vi i Sverigedemokraterna gjorde visade det sig att bokanalys som görs exempelvis på förskolläraryt utbildningen görs på vuxenlitteratur, inte på barnlitteratur. Det fanns också ett exempel där man hade satt sig och tittat på hur alla Disneys slott och prinsessor hörde ihop. Det är kanske fantastiskt intressant och viktigt att göra, men jag tror inte att det är utvecklande för förskollärarens roll.

I stället borde man fokusera på saker som faktiskt, i verkligheten, påverkar förskolläraernas utbildning. Det handlar om sådana små och enkla saker som hur man tränar upp fingermotoriken. Vilka saker gör att barnen interagerar och utvecklas som sociala individer? De sakerna är kanske viktiga att lägga fokus på i förskolläraryt utbildningen.

Det finns något som heter genuspedagogik. Det är varken evidens- eller forskningsbaserat men ligger som krav på förskolläraryt utbildningen. Man tar sig för pannan. Är det verkligen viktigt för våra barn? Svar nej.

Det finns två saker jag skulle vilja tala extra om. Det ena är den pedagogiska omsorgen, alltså dagbarnvårdare eller på vanlig svenska dagmamma eller dagpappa. I dag har vi ett extremt stort mottagande av barn. Ungefär 71 000 har kommit till Sverige förra året. Alla dessa ska inte gå i förskolan, men många tusentals fler barn än dem vi redan har ska komma in i förskoleverksamheten.

Vad är det största problemet i dag? Jo, det är utrymme. Vi har inte lokaler nog för alla dessa personer. Sverigedemokraterna ser att alla barn inte passar för att vistas i den stora miljön. Vissa barn kräver den lilla gruppen. Vi behöver inte bygga något alls om vi återinför och stöttar dagmammor och dagpappor, för lokalerna finns redan. De kan ta emot barnen i sitt hem. Här ser vi i Sverigedemokraterna en enorm möjlighet att se till att barnen har en miljö att vistas i, i stället för att klumpa ihop dem i ännu större grupper, som vi alla här inne är emot.

Vi har under många år haft inställningen att förskolan är så viktig att vi nästan tagit bort kontrollen från föräldrarna. Hur har det då gått när vi i allt högre grad klumpat in barn i förskolan och näst intill omöjliggjort för dagmammor och dagpappor att ha barnen hemma? Ja, betygen har ju inte direkt ökat de senaste 20 åren. Jag skulle snarast drista mig att säga att en bidragande orsak är att vi har för stora barngrupper där individen inte får synas. Det är en bidragande orsak till att betygen också går ned. Jag tror att KD har varit inne och snubblat på den här frågan också. Det är i så fall lovvärt och mycket bra.

Det andra jag ska ta upp är barnomsorgspengen till nära anhöriga. Det är också ett komplement. Sverigedemokraterna för en pragmatisk politik. Vi måste se hur verkligheten ser ut i Sverige i dag. Det är 71 000 barn som ska in i skolväsendet. Detta är lösningar som håller över tid. Det kan bidra till att lokaler inte är begränsningen. Det kan också möjliggöra för familjer som bor lite otillgängligt och som har svårt med tre eller fyra barn i olika åldrar att hinna lämna alla.

Det finns i dagsläget fortfarande många familjejordbruk. Där skulle man lätt, med hjälp av föräldrar eller nära anhöriga, få en stöttning för barnpassning under dagen, så att man inte behöver lägga ned massor med restid och annat som förstör arbetsdagen. Detta är bara ett exempel av många. Återigen är det ett sätt att få landsbygden att leva.

Herr talman! Detta och mycket annat som Sverigedemokraterna lägger förslag om fungerade i det gamla Bondesverige för inte alltför många år sedan. Det är en lösning som jag tror håller även i dag. Vi måste våga titta bakåt för att ibland kunna titta framåt.

I detta anförande instämde Robert Stenkvist (SD).

Anf. 105 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att jag yrkar bifall till reservation 1, men vi står givetvis bakom alla våra reservationer.

Alliansen stärkte förskolan på ett antal olika områden. Vi jobbade med kompetens. Förskolelyftet var en del. Att förskolan faktiskt blev en del av utbildningskedjan och nu också finns med i skollagen var en viktig del för att stärka kvaliteten. Läroplanen förtydligades, och det finns ett antal ytterligare punkter som har varit viktiga för förskolans utveckling.

Jag blir lite beklämd när jag lyssnar till Sverigedemokraterna, som talar om att vi har ”klumpat ihop barn i jättestora grupper”. Det finns en massa exempel på motsatsen. Häromveckan hade jag förmånen att få besöka en I ur och skur-förskola utanför Skövde, ett personalkooperativ med tre pedagoger och 21 barn. Det är en fantastisk verksamhet.

Förskolorna har 22 mål att jobba mot. Det handlar om barns trygghet, om individens utveckling och om att kunna vistas i grupp. Det handlar om språket och om matematik. Det är en helhetsbild av barnets utveckling som förskolan har att jobba med.

Det är en fantastisk verksamhet där det finns möjligheter. Personalkooperativet har möjlighet att också laga mat på plats och att verkligen utveckla det. Om det går i Stöpen utanför Skövde är det klart att det går på en massa ställen i Sverige, men det kräver ett engagemang. Det kräver ett engagemang från föräldrar, som givetvis är måna om sina barns förskola. Det är en möjlighet för förskollärare att tillsammans i ett personalkooperativ jobba utifrån de idéer man tror allra mest på.

Från allianspartiernas sida har vi stärkt satsningen på matematik och naturvetenskap i förskolan. Här har man fantastiska möjligheter att få barnen att utvecklas på just detta sätt.

Stå inte och tala illa om den svenska förskolan! Sedan finns det en problembild i vissa kommuner där man av olika anledningar inte har ändamålsenliga lokaler eller en acceptabel ljudnivå. Men det handlar inte bara om lokalerna utan också om arbetssättet. Ni drar alltför stora växlar på detta, och när ni sedan drar in att ni ska tillbaka till Televerkets tid och det gamla jordbrukssamhället gör mig alldeles mörkrädd. Var vill ni att vi ska hamna någonstans?

Min tidigare allianskollega Camilla Waltersson Grönvall höll ett bra anförande om förskolans utvecklingspotential och så vidare, så jag tänker inte gå in på de frågorna ytterligare.

Herr talman! Den svenska förskolan har stora möjligheter. Jag skulle vilja se att fler partier lyfte fram valfrihetsfrågorna när det gäller förskolan. Det finns olika driftsformer. Jag nämnde personalkooperativ, men vi vet också att det finns familjekooperativ och enskilda utförare, liksom en del större koncerner som i dag misstänkliggörs utifrån att de inte skulle brinna för barns utveckling utan att det bara handlar om att tjäna pengar. Men man bygger upp spännande förskolekoncept, och det som finns i de lite större koncernerna är också oerhört intressant för länder utanför Sveriges gränser. Man exporterar tanken med den svenska förskolan. Det är en spännande utveckling, som jag skulle vilja se att man på olika sätt främjade för att på olika sätt lyfta kvaliteten.

Det vore också bra om förskolan kunde följas av en tioårig grundskola, som tog vid där förskolans läroplan slutar, kopplat till de 22 målen där. Givetvis finns det många fler mål i grundskolan, men det vore bra om man kunde jobba vidare i stället för att, som det ofta blir i dag, stanna upp i den så kallade förskoleklassen. Då kan barnens utveckling verkligen bygga vidare på förskolan.

Det handlar om att se barnets hela utvecklingspotential och också vikten av språket.

Jag blir väldigt fundersam när Sverigedemokraterna diskuterar utformningen av förskolläraryrket och säger att man inte ska läsa vuxenlitteratur i förskolläraryrket. Jag ser det som en självklarhet att man på olika sätt tar del av vuxenlitteratur och lär sig litteraturkritiskt förhållningssätt. Barnlitteratur är naturligtvis också viktigt, men att vi politiker skulle gå in och bestämma på det sättet känner jag mig väldigt främmande inför.

Jag rekommenderar er alla att besöka I ur och skur i Stöpen. Om ni inte kan besöka Skövde finns det I ur och skur-förskolor på andra ställen. Det handlar om att se möjligheten med bra förskolor som gör en bra verksamhet. Då kan vi lyfta den, så att föräldrar kan lita på att den verksamhet deras barn finns i hela dagarna är så bra som de skulle önska. Det är otroligt viktigt.

(Applåder)

Anf. 106 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Ulrika Carlsson, för att du talade om just föräldra-kooperativ! Jag har först en kort fråga till Ulrika Carlsson. Har Ulrika Carlsson läst Sverigedemokraternas förslag om just föräldrakooperativen? Vi ställer oss väldigt positiva till detta, och vi lyfter framför allt fram möjligheterna att ekonomiskt överleva som föräldrakooperativ. Där ska man administrativt plocka bort en massa saker.

Anf. 107 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Ja, jag har sett det förslaget.

Anf. 108 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är bra. Ett rakt svar från en politiker är alltid trevligt att höra.

Jag trodde aldrig att jag skulle höra Centern stå här i talarstolen och racka ned på bondesamhället, men jag fick i dag höra detta, herr talman.

Det talades om I ur och skur-skolan. Det talades också om att Sverigedemokraterna väldigt gärna står i talarstolen och rackar ned på de problem som finns i det svenska skolväsendet. Ja, jag tror som lärare – det är också Ulrica – att vi måste våga prata om problemen och inte bara glorifiera. Vi har stora problem i skolväsendet. Det måste vi faktiskt våga samtala om här inne. Däremot har jag inget problem med att lyfta fram goda exempel. Jag skulle med mina tio fingrar kunna ställa mig här och räkna upp många goda exempel som jag själv har bevittnat.

Jag behöver inte gå längre än till min egen släkt. Min kusin har jobbat som lärare på I ur och skur-skola i 15 år. Den enda nackdelen som hon har berättat om när det gäller den skolan och de barnen är att barnen aldrig är sjuka. Det är väldigt positivt, för de kan tillgodogöra sig sin utbildning till fullo.

Anf. 109 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt om jag på något sätt rackade ned på bondesamhället. Det var absolut inte min mening. Men det gör mig lite förvånad när man står och glorifierar. Det handlar alltså om att man vill tillbaka till en annan tid, att man vill tillbaka till Televerkets tid eller till det gamla bondesamhällets tid. Det gör mig lite förvånad, för jag tror också att Sverigedemokraterna ser landsbygdens utmaningar på ett sätt som handlar om mer än att bara ropa tillbaka någonting som har varit. Man har ett utvecklingsperspektiv på det.

För att vi ska komma till rätta med kvalitetsbrister är det oerhört viktigt att vi vågar peka på dem. En viktig del handlar om ledarskapet. Vi har hittills i debatten inte varit inne på förskolechefernas möjlighet och den

delen av ledarskapet. Det ser jag som en oerhört viktig del för att kunna driva kvalitet.

Jag vet att det på olika sätt görs väldigt bra insatser. Jag vet också att Skolinspektionen har fått ett uppdrag från regeringen att se över kvaliteten i förskolan. Det blir en viktig del för oss alla att följa på vilket sätt som man lyfter kvalitetsfrågorna.

När det handlar om på vilket sätt vi vill skapa valfrihet för både föräldrar och barn blir det oerhört viktigt, precis som Stefan Jakobsson tidigare pekade på, att en del barn behöver mindre barngrupper. Därför är det viktigt att det finns en flexibilitet. Men jag tror inte på tillbaka till framtiden som strategi för att lösa de utmaningarna utan snarare på ytterligare kompetenslyft, som man behöver på olika sätt, och att man jobbar med ledarskapet.

(Applåder)

Anf. 110 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Den feministiska rörelsen i Sverige har haft många segrar genom åren. Inte minst har utvecklingen av den svenska förskolan och barnomsorgen haft en stor betydelse. Det är en barnomsorg och förskola som har en särställning bland liknande skolformer runt om i världen och som vi ska vara stolta över.

Men som vi har nämnt vid många tillfällen är förskolan i Sverige i dag mycket större än endast en feministisk vinst. Det handlar också om vilken framtid våra barn får. Som vi också ofta talar om avgörs barnens framtid inte framöver utan i dag. Vilken barnomsorg och förskola vi erbjuder våra barn kommer att ha en påverkan längre fram i utbildningssystemet.

När vi har haft förskoledebatter vid tidigare tillfällen har de enligt mig bestått mycket av upprepningar. Vi säger i princip samma saker, i mångt och mycket. Vi kan ha våra skiljelinjer kring om stora barngrupper är viktiga eller inte eller om de påverkar barnens utveckling eller inte. Vi kan ha synpunkter på om vi ska ha fler anställda inom förskolan eller inte. Men är det någonting som alla de demokratiska partierna i riksdagen är överens om är det att svensk förskola har en särställning och är unik runt om i världen.

Jag skulle vilja ta upp två av Vänsterpartiets reservationer. Den ena handlar om arbetsmiljölagen. Det handlar om att vi i dag har en arbetsmiljölaga som gäller för grund- och gymnasieskolan men inte för förskolan. Frågan om huruvida arbetsmiljölagen även ska omfatta förskolan och fritidshemmen har diskuterats och utretts flera gånger. Frågan om arbetsmiljölagens tillämpning handlar inte bara om ett långsiktigt systematiskt arbetsmiljöarbete utan också om konkreta och mer eller mindre akuta arbetsmiljörisker.

Ibland hänvisas det till att Arbetsmiljöverket eller skyddsombud kan vidta åtgärder när stora risker finns, till skydd för personalen. På så sätt skyddas även barnen indirekt. Man kan läsa kommentarerna i betänkandet. Det står att det finns en rad dokument som innefattar dessa åtgärder men att man helt enkelt inte har beslutat i Sveriges riksdag att arbetsmiljölagen också ska omfatta förskolan.

Detta menar jag är ganska allvarligt. Det finns förstås flera olika vägar att gå för att förbättra arbetsmiljön för barnen i skolan. Men vi menar från Vänsterpartiets sida, herr talman, att arbetsmiljölagen bör vara ett av dessa verktyg. Därför säger vi i vår reservation och motion att regeringen bör återkomma med förslag om att arbetsmiljölagen ska omfatta barnen i förskolan på ett liknande sätt som den omfattar elever i grundskola och gymnasieskola.

Jag vill, innan jag glömmer det, passa på att yrka bifall till reservation nr 10 under punkt 8.

Den andra frågan som jag skulle vilja ta upp handlar om barnlitteratur. Vi vet i dag vilken betydelse det har även för de mycket små barnen och deras kreativitet och fantasi och i förlängningen för deras framtida möjligheter i samhället att de kommer i kontakt med böcker och litteratur på ett tidigt stadium, långt innan de själva ens kan läsa.

Vi vet också att könsroller formas från första dagen i ett barns liv och att pojkar senare i livet i genomsnitt läser mindre litteratur än flickor. Särskilt då är det viktigt att uppmärksamma att pojkar och flickor i förskolan får en likvärdig stimulans när det gäller bokprat eller bokläsning och att personalen är medveten om de könsroller som böckerna redovisar och har kunskapen att prata om detta tillsammans med barnen.

Mot bakgrund av detta ställer vi från Vänsterpartiet ett krav på att man ska se över hur man kan öka detta och satsa på att barnen ska få komma i kontakt med böcker tidigare.

Sedan tidigare har frågan om kravet på skolbibliotek diskuterats gällande förskolan. Tyvärr gäller inte den lagen förskoleverksamheten i dag. Det finns en risk att man i den nuvarande ordningen inte beaktar förskolebarnens behov av litteratur. Folkbibliotek ligger inte alltid i anslutning till de förskolor som barnen går i. Och personalen på förskolorna hinner bara undantagsvis, om alls, gå med barnen till dessa bibliotek. Därför menar vi från Vänsterpartiets sida i reservation 9 under punkt 7, som jag också yrkar bifall till, att regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs i reservationen.

Jag skulle vilja avsluta mitt anförande med att ta upp en kärnfråga för Vänsterpartiet som inte enbart berör förskolan utan som berör hela välfärden. Men i dag tänker jag fokusera på just förskoledelen.

Det kan många gånger låta tjatigt att ett parti tydligt står upp och säger: Vi är inte till salu. Välfärden är inte till salu. Men i dag skulle jag vilja fortsätta med att säga att vi inte vill att förskolan ska vara till salu heller.

I politiska debatter försöker man på ett retoriskt sätt hävda att Vänsterpartiet på något sätt skulle vara emot kooperativ eller stiftelser vars syfte är att se till att ge en bra barnomsorg och förskola till barn. Alla vet vid det här laget att det inte stämmer. Det som vi däremot vänder oss emot är när barnen anses vara vilken vara som helst, när logiken för att starta en förskola är densamma som logiken för att sälja kläder på Drottninggatan och när logiken för att satsa på barns utveckling helt plötsligt blir en fråga om pengar och hur mycket vinst man kan göra.

På senare år har vi sett en explosionsartad utveckling av fristående grundskolor och gymnasieskolor. Nu signalerar de allra största aktörerna inom grundskolan och gymnasieskolan – aktörer som har riskkapitalbolag som EQT bakom sig – att det är dags att ge sig in i den svenska förskolan.

Visserligen har vi en överenskommelse med regeringen om en vinstutredning, som förhoppningsvis lägger fram konkreta förslag för att sätta stopp för denna experimentverkstad med den svenska skolan och förskolan och välfärden som sådan, men man blir ändå oroad när Sverigedemokraterna bland annat efter att ha fört samtal med näringslivet helt plötsligt ändrar sin uppfattning i frågan och väljer att vara riskkapitalisternas bästa vän. Därmed försvåras också vår kamp för att sätta stopp för vinsterna.

Sedan den fria etableringsrätten för förskolan infördes 2006 har vi sett hur det har skett en rad försämringar på olika förskolor och barnomsorgsverksamheter runt om i landet. De uppmärksammade knäckebröd-och-vatten-skandalerna där vd:n helt uppriktigt stod upp i tv och försvarade det faktum att han hade gjort enorma vinster på bekostnad av barnen är ingenting som får glömmas bort. Det var inte heller sista gången detta skedde.

Med det sagt skulle jag vilja säga att vi kommer att fortsätta att arbeta för att ha en förskola där barnen inte ses som varor som man kan göra vinst på, utan som individer som vi ska vara med och utveckla till att senare komma vidare i utbildningssystemet och vara med och bygga upp det här samhället.

Anf. 111 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Daniel Riazat varnade för att debatter ibland låter likadant år efter år. Han uppfyllde verkligen själv den kvoten väl.

Ulrika Carlsson från Centerpartiet sa tidigare att det krävs engagemang om förskolan ska bli riktigt bra. Man ser detta, Daniel Riazat. När det bristande engagemanget visar sitt ansikte ser man vilka effekter det blir.

Läs Sydsvenskans granskning av akutförskolor i Malmö den senaste veckan! Där berättas till exempel om akutförskolan Klangen. Ett sextiotal blöjbar är placerade i en lägenhet i ett miljonprogramsområde. Man har rivit ned väggar för att alla ska få plats. När Sydsvenskans journalister kommer dit möts man av ett antal barn som kravlar runt på golvet och gråter. Man möter personal som gråter för att de känner att de inte kan leverera det som de vill leverera.

Bristande engagemang har lett till att man har en lång förskolekö i Malmö. Man får etablera akuta förskolor för dem som inte får plats i vanliga förskolor. Det blir akuta förskolor i lägenheter som inte är gjorda för detta. Ventilationssystemen fungerar inte. Man har alldeles för många barn. Man har svårt att rekrytera personal. Personalen blir sjukskriven. Man har inte en verksamhet som föräldrar känner sig trygga att lämna sina barn i.

Det som Ulrika Carlsson talade om tidigare – att det krävs engagemang för en bra förskola – ser vi på så många olika ställen. Men vi ser också ibland hur bristande engagemang i förskolan leder till dåliga förskolor.

Personalen på akutförskolan Klangen kan inte ta ut barnen eftersom de inte kan bära alla dessa ettåringar nedför trapporna i fastigheter där det inte finns hiss. Detta beror på ett bristande engagemang under många år som har lett till att det finns köer, inte bara i Malmö utan också i Göteborg och i några andra kommuner som gör att man inte klarar barnomsorgsgarantin utan att inrätta akuta förskolor i lokaler som inte är gjorda för förskolor.

Daniel Riazat! Ditt engagemang behövs för att alla barn ska få det lite bättre – inte för att motarbeta privata alternativ.

Herr talman! Svensk förskola är bra. Det finns undantag som är dåliga, och det finns kommuner som är dåliga. Men i stort sett är svensk förskola någonting som är bra och som vi kan vara stolta över. Flera kommuner har tyvärr köer. Flera kommuner tvingas göra som Malmö och starta akuta förskolor. Flera förskolor har långa köer och för stora grupper. På sina ställen är de pedagogiska ambitionerna för låga. Men det finns nog ganska starka skäl att säga att detta är undantagen. Vi har en ganska bra kvalitet på förskolan, om engagemanget finns i kommunerna för att se till att det blir så.

Det bristande engagemanget var en av anledningarna till att Alliansen gav Skolinspektionen i uppdrag att också granska kvaliteten i förskolorna. Det var därför vi sa till dem att under tre år granska kvaliteten och målfyllnelsen och att gå in inte bara på huvudmannanivå utan också i den enskilda förskolan. Det var därför vi ville ha en bild av läget generellt, och det var därför vi ville att fler kommuner skulle få en bedömning av kvaliteten. Fler förskolor skulle kunna se skillnader och hur man skulle kunna bli bättre.

Det var därför alliansregeringen satsade på förskolan. Vi byggde ut fortbildning för förskollärarna, och vi byggde ut förskolläraryrket. Vi gav också fortbildning till förskolecheferna. Vi tog initiativ för att bryta med gamla könsnormer och för att öka jämställdheten. På alla dessa områden är vi liberaler beredda att gå längre och vidare.

Man ska också komma ihåg att det är en ganska stor utmaning den närmaste tiden att möta de större barngrupperna, som delvis beror på att vi har många nya i Sverige, delvis på andra faktorer. Detta gäller särskilt i de kommuner som år efter år har struntat i de signaler som har funnits om att man har större behov än det som har funnits i utbudet.

Vi måste se till att vi under de här åren och den kommande tiden med stora utmaningar behåller kvaliteten. Det är självklart att Sverige inte för all framtid kan vara ett land som anses ha en bra förskola. Det kräver engagemang i den här kammaren men också från kommunpolitiker. Det kanske allra viktigaste är att se till att vi har kvalitet i mottagandet av nya barn. Men vi ska också se till att vi lever upp till de krav som finns i förskolan.

Det är därför jag nu yrkar bifall till reservation 1 om att förbättra implementeringen av den mycket bra läroplan för förskolan som vi har.

Regeringen väljer att lägga den kraft man lägger på förskolan på att diskutera riktmärken för barngruppernas storlek. Det är säkert ganska bra. Jag tror att många föräldrar som lämnar sina barn till akutförskolor i Malmö skulle bli glada om det inte bara fanns riktmärken utan också om de följdes. Men det är klart att riktmärken inte är någon garanti för att det blir bra kvalitet i just den förskola där man finns. Man får också säga att det inte finns någon självklar siffra som säger att gränsen går just här. Det är inte så att om man bara lever upp till att det är 15 barn i en grupp är det bra kvalitet. Det handlar också om sammansättningen av gruppen, hur gamla barnen är, vilken personal man har, hur lokalerna ser ut och mycket annat. Det är mycket som spelar in. För att höja kvaliteten tror jag att det också är annat som behöver komma till än styrande riktmärken från Skolverket.

Herr talman! Jag vill vara tydlig med att jag avslutar positivt. Den stora bilden av svensk förskola är positiv. Vi har hög kvalitet. Många andra länder kommer hit för att lära sig av oss och bli inspirerade av oss. Men man får inte glömma alternativen och det bristande engagemang i förskolan som vi ser finns runt om i Sverige. Vi har en förskola som är bland de bästa i världen – kanske den allra bästa. Men vissa verksamheter kan definitivt bli bättre.

Vi ska ha en förskola som är trygg och utvecklande och som ser varje individ för sig. Den ska hjälpa till att se människan inte bara som en del av ett kön utan som någon som kan bli precis vad som helst. Vi ska ha en förskola med höga pedagogiska ambitioner – en världens bästa förskola som kan bli ännu bättre för alla.

(Applåder)

Anf. 112 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag tänkte bemöta lite av det som Christer Nylander tog upp i sitt anförande.

Vi är helt överens om att det finns kommuner som missköter sig och att det finns kommuner som har en bra förskoleverksamhet. Det gäller för den delen också övriga välfärdsverksamheter. Vi är överens om att alla privata aktörer inom förskolesektorn eller inom den övriga skolektorn inte är dåliga.

Samtidigt finns det en skiljelinje här. Den går mellan vissa partier som anser att vi helt enkelt kan experimentera med våra barn, de allra minsta av våra barn, och se dem som någonting man kan göra vinst på och de partier som anser att det ska råda en annan logik för att bedriva barnomsorgsverksamhet än att sälja kläder – eller för den delen bilar eller mjukglass.

Detta är en viktig skiljelinje. På något sätt sänder det en signal om vad vi vill med själva verksamheten.

När vi från Vänsterpartiet tar upp dessa frågor brukar man från allianspartierna oftast säga: Vi vill ha en bra kvalitet. Kan vi inte tala om det i stället för om vinsterna?

Samtidigt vet vi att Sverige är ett undantagsfall i hela världen när det handlar om att ha en extrem privatiseringspolitik, där välfärden har varit till salu under ett antal år, där elever och barn har setts som varor och där lärare har setts som utbytbara hur som helst. Där har riskkapitalbolag gjort enorma vinster. Det är pengar från vår gemensamma välfärd som hamnar i skatteparadis på Jersey och Guernsey. Varför är Liberalerna för detta?

Anf. 113 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Daniel Riazats engagemang hade gjort mycket större nytta om det hade gällt barnen och inte vissa driftsformer.

Jag måste ställa en fråga till honom när det gäller följande beskrivning: Akustiken lämnar mycket i övrigt att önska. Förskolan saknar egna lektytor. Ventilationen granskas just nu av miljöförvaltningen. Sopor samlas på hög, blöjor byts inte, barn gråter, föräldrar gråter och anställda gråter.

Var finns ditt engagemang då, Daniel Riazat? Är detta ett experiment med barn, eller är det inte ett experiment med barn?

Anf. 114 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Christer Nylander för kommentaren. Det som du för fram är en bild som vi kan hålla med om finns runt om i landet. Det är också någonting som vi båda förmodligen är överens om, i teorin i alla fall, ska åtgärdas.

Samtidigt får man se till det faktum att allianspartier sällan har varit med och satsat för att åtgärda dessa problem. Alliansregeringen har hellre valt att sänka skatten för de allra rikaste under ett antal år med stöd av Sverigedemokraterna än att satsa på vår generella välfärd inklusive förskolan. Alliansen har valt att ha avdrag, eller bidrag som det bör kallas, för de allra mest välbeställda i Vaxholm och Danderyd i stället för att se till att det satsas resurser på att ha mer personal i förskolan och på att minska barngrupperna.

När alliansföreträdare som Christer Nylander ställer frågan till oppositionspartiet Vänsterpartiet om vad som har gjorts för att förbättra detta är vårt svar mycket tydligt, nämligen att Vänsterpartiet hellre är med och ökar statens intäkter för att kunna satsa pengar på dessa sektorer än att ge bidrag till de allra rikaste och att sänka deras skatter. Det är faktiskt politik.

Anf. 115 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Förskolan är, som Daniel Riazat vet, en kommunal angelägenhet. Jag tycker att Daniel Riazat efter denna debatt kan fundera över om han kan hitta svaret på frågan när Alliansen senast styrde i Malmö och när Alliansen senast styrde i Göteborg.

(Applåder)

Anf. 116 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Barnets behov av anknytning kräver valfrihet och mångfald. Det är rubriken på mitt anförande, en rubrik som också är ledord för Kristdemokraterna när det kommer till ställningstaganden angående barnomsorg och förskola.

Forskning visar att stora barngrupper har negativa effekter, framför allt på de yngsta barnen eftersom de är beroende av täta kontakter med vuxna att knyta an till. Alltför många relationer stressar små barn, och det kan påverka deras inlärningsförmåga och välbefinnande långt upp i åldrarna. Stora grupper försvårar samspelet mellan barn och vuxna, vilket i sin tur kan leda till att identitets- och språkutvecklingen i värsta fall tar skada. Det är därför som vi kristdemokrater vill göra mer för att verkligen minska barngruppernas storlek.

Kristdemokraterna har länge arbetat för att minska storleken på barngrupperna i förskolan, och vi finansierade också tillsammans med de övriga allianspartierna minskade barngrupper i budgeten för 2015.

Det är glädjande att regeringen nu delar denna ambition genom att fortsätta med denna viktiga satsning och den utformning som vi föreslog.

De allmänna råd, med tydliga riktlinjer för storleken på barngrupperna, som Skolverket nyligen presenterade är också något som Kristdemokraterna har efterfrågat under längre tid.

Herr talman! Vi kristdemokrater anser att förskolans läroplan ska betona behovet av att arbeta med de minsta barnens anknytningsprocess och att ge barnen tid att känna trygghet. För de minsta barnen ska just tryggheten stå i fokus. Även den fria leken ska dominera verksamheten för de

minsta barnen i förskolan men med naturlig språklig och motorisk stimulering som successivt ska grundlägga en lyckad skolstart.

För att detta ska vara möjligt måste också personalen kunna använda huvuddelen av sin tid tillsammans med barnen. I och med läroplanen 2010 fick förskolepersonalen, i likhet med grundskollärare, fler administrativa uppgifter. Flera förskollärare har påpekat det orimliga i att de ska ägna mer tid åt omfattande dokumentation samtidigt som barngrupperna växer och personaltätheten minskar. Vi behöver därför se över förskolepersonalens uppgifter och ansvar, så att mer tid frigörs tillsammans med barnen.

Herr talman! En av Kristdemokraternas viktigaste principer är att alla människor är lika mycket värda men olika och unika. Att behandla alla lika är inte rättvisa. Det är därför som vi tycker att det är viktigt med olika former av barnomsorg och skola men även äldreomsorg med mera.

”Alla ska med” var Socialdemokraternas slogan under en av de senaste valrörelserna. ”Alla måste med” hade varit en mer sanningsenlig slogan. Det är bara en enda barnomsorgsform som subventioneras med oerhört stora belopp. En förskoleplats kostar i genomsnitt 130 000 kronor per år. Tänk vilken mångfald av barnomsorgsformer som skulle kunna skapas med dessa pengar om man verkligen hade viljan att möjliggöra olika typer av barnomsorg med hjälp av barnomsorgspengen som följer det enskilda barnet. Detta skulle både minska trycket på befintliga förskolor och skapa olika former av verksamhet som passar det enskilda barnet bäst.

Familjedaghemmen innebär mindre barngrupper, och barnen vistas då i hemmiljö. För många barn kan detta vara ett positivt alternativ, särskilt för de allra yngsta.

Trots införandet av en barnomsorgsform och fri etableringsrätt förhindrar många kommuner möjligheten att välja den verksamhet som föräldrarna efterfrågar. När det gäller familjedaghem och pedagogisk omsorg marknadsför kommunerna sällan att dessa möjligheter finns. Vi kristdemokrater anser att kommunerna ska ha en skyldighet att erbjuda pedagogisk omsorg för de föräldrar som så önskar. Därför föreslår vi en skärpning av skollagen. I dag står det i lagen att kommunen ska sträva efter att erbjuda pedagogisk omsorg. Vi vill att detta ska bli ett skall-krav.

Herr talman! För att föräldrar ska kunna välja den barnomsorg som passar den egna familjen bäst måste de också kunna jämföra kvaliteten på barnomsorgen. Det är i dag svårt för föräldrar att bedöma vad som är en bra förskola eller ett bra familjedaghem. Skolverket har databaser där förskolor och familjedaghem kan jämföras i ganska svårtillgängliga tabeller. Det behövs bättre förutsättningar för föräldrar att göra informerade val. Vi vill att Skolverket ska få i uppdrag att vidareutveckla tjänsten så att den blir mer överskådlig, tillgänglig och användbar.

Vi kristdemokrater vill också förstärka Skolinspektionens tillsyn över förskolan med fokus på kvalitet och måluppfyllelse. Vi anser också att det är en mycket anmärkningsvärd ordning att Skolinspektionen granskar den kommunala verksamheten, medan den pedagogiska omsorgen granskas av kommunen. Dessa verksamheter står inte sällan i konkurrens till varandra. Detta vill vi kristdemokrater ändra på. Vi vill överföra ansvaret för granskningen av all verksamhet inom barnomsorgen till Skolinspektionen.

Herr talman! Även den öppna förskolan vill vi kristdemokrater se som en del i den kommunala förskoleverksamheten. Den fyller en mycket viktig familjestödande funktion, särskilt för föräldrar till nyfödda och små

barn. Enligt Skolverket saknar var tredje kommun en öppen förskola. Minskningen kan inte enbart förklaras av att efterfrågan har minskat, utan huvuddelen av de kommuner som har lagt ned verksamheten har angivit ekonomiska skäl.

Öppen förskola i anslutning till familjecentraler har blivit en mycket viktig plats för att samordna stöd och hjälp till det nyfödda barnet och familjen. Ändå finns det fortfarande orter där öppen förskoleverksamhet helt saknas eller inte räcker till för alla barn. Det är en oroväckande nedmontering av familjestödet i en tid då allt fler föräldrar uttrycker behov av stöd.

Jag står naturligtvis bakom alla reservationer från Kristdemokraterna, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 13 och 14. (Applåder)

Anf. 117 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Herr talman! I dag debatterar vi ett motionsbetänkande från den allmänna motionstiden. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Många har varit inne på att mycket har hänt det senaste året. Särskilt är det väl så att vi faktiskt äntligen driver det här landet – det stora, fantastiska Sverige – med en rödgrön budget.

När det gäller förskolan är det väldigt många som tänker mycket. Man tänker små barn, och man tänker liv och rörelse. Man tänker pedagogisk verksamhet, förskollärare, barnskötare, skolgårdar, slaskigt väder, allvädersstövlar och överdragsbyxor. Man tänker mycket färg, pärlplattor, pennor och kuddar och madrasser på golvet. Man tänker mysig belysning och ljuddämpande material på väggarna. Många kanske känner igen sig i detta. Man tänker också mycket omsorg, mycket kamratskap, vänner och mycket annat. Jag tänker just nu på om min dotter fick på sig den där overallen sedan min man i går slet sönder dess dragkedja.

Det jag vill säga är att förskolan är väldigt mångfasetterad. Bortsett från allt det jag nämnde tänker man nämligen också mycket på känslor. Man tänker på svårigheten att lämna barnen och på frustrationen i pedagogernas ögon när de känner att de inte är tillräckliga. Den förskola som är så fantastisk innehåller väldigt mycket. Den engagerar de flesta, och vi kan alla känna stolthet över den fina förskola vi har. Vi vill fortsätta utveckla den med fokus på våra barns och personalens bästa, nu och i framtiden.

Den svenska förskolan ska finnas, och den ska finnas till för alla barn. Den ska garantera våra barn en god och trygg miljö som ger förutsättningen att utvecklas till självständiga individer och som främjar nyfikenhet och förmåga att leka. Det ska finnas utrymme att växa enskilt och i grupp. Det är väldigt viktigt, herr talman, att framhålla att verksamheten ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Det är också just det som framgår av det här betänkandet: Förskolan har gått från att vara en del av familjepolitiken till att vara en oerhört viktig del i ett sammanhållet utbildningssystem.

Som förälder med barn i förskoleålder vet jag hur viktigt det är att vi har en förskola som möter mitt barn och dess behov och att jag med trygghet kan lämna mitt barn hos engagerade förskollärare och barnskötare. Jag har rest och sett hur barnomsorgen fungerar i andra länder, och det är slående hur bra vi har det.

Detta är någonting som inte alltid har varit självklart. Om man tittar på historiken och hur Sverige såg ut innan förskolan kom till i sin nuvarande form blir man både arg och ledsen. Som yrkesutövande kvinna och mamma var det inte självklart att kunna arbeta – att ta hand om barn och familj sågs som kvinnans uppgift. Detta har vi med en medveten politik och medvetna reformer jobbat bort. Det är nämligen så att förskolan är en förutsättning för ett jämställt arbetsliv i Sverige, och det är någonting vi ska fortsätta jobba för.

Vi måste alltid prata om förskolan som ett av de viktigaste och mest grundläggande fundamenten. Det är ett självklart inslag i det livslånga lärandet. Forskning visar nämligen att barn som har gått i en förskola med hög kvalitet lyckas bättre i skolan. De blir bättre förberedda för skolan, har bättre språkkunskaper och visar större social kompetens jämfört med barn som inte har deltagit i förskolans verksamhet. Detta gäller särskilt barn som kommer från resurssvaga hem och barn med tuffa uppväxtvillkor. En förskola av hög kvalitet bidrar därmed till att stärka kunskapsresultaten och öka jämlikheten i skolan – och på sikt också i samhället.

Herr talman! Vi har nog alla på ett eller annat sätt följt debatten och diskussionen om stora barngrupper, att personalen går på knäna och att frustrationen växer från föräldrarnas håll. Man vill känna trygghet, man vill känna arbetsro och man vill att förskolan ska kunna leva upp till ambitionerna i skollag och läroplan. Det är viktigt att härifrån, från Sveriges riksdag, säga att vi hör dem. Vi hör dem, och vi vill göra någonting åt detta. Vi kanske inte är fullt ut i hamn, men det pågår ett medvetet politiskt arbete för att möta de behov som finns.

Två viktiga förutsättningar för att förskolan ska kunna uppfylla målen för verksamheten är att barngrupperna har en lämplig storlek och att personaltäteten är tillräcklig – att vi har tillgång till duktiga barnskötare och förskollärare. Mot den bakgrunden är det glädjande att regeringen gör viktiga investeringar i förskolan. Skolverket har presenterat sitt arbete med att återinföra riktmärken och riktlinjer för mindre barngrupper, och man har även uppdraget att fördela 830 miljoner årligen för att stimulera huvudmännen att minska barngrupperna för de yngsta barnen.

Det är också viktigt att framhålla att vi ser behovet av fler utbildningsplatser för förskollärare. Det skapar förutsättningar för huvudmän att höja lärartäteten och rekrytera kompetens som kan ge varje barn förutsättningar att bli sett och utvecklas i sitt lärande. Jag utgår ifrån att Camilla Waltersson Grönvall kommer att begära replik på mitt anförande, men jag kan meddela att vi utökar utbildningen med 800 platser. Till Stockholm blir det 50 nya platser, till Södertörn blir det 60 och till Mälardalens högskola blir det 40 nya platser. Uppsala får 60 platser. Det är inte dåligt.

Jag vill också passa på att lyfta fram förskolechefernas roll i arbetet med utveckling, stärkt kvalitet och måluppfyllelse i förskolan. Det pedagogiska ledarskapet måste förstärkas. Det är därför viktigt att förskolechefer blir och tituleras som rektorer. På så sätt får de tillgång till samma kompetensutveckling som rektorer i andra skolformer, och en sådan förändring anser vi är nödvändig för att synliggöra förskolechefernas uppdrag som pedagogiska ledare.

Min talartid börjar ta slut. Jag vill avslutningsvis bara säga att det finns partier – särskilt ett, nämligen Sverigedemokraterna – som i motioner lättvindigt använder begrepp som ”flugor” och ”politiska trender” när det kommer till genus och jämställdhet, herr talman. Man efterlyser ett arbetsätt som grundar sig på evidens. Till dem vill jag säga att de gärna får ta del av en RUT-rapport jag har beställt och som bekräftar att det finns traditionella könsmonster som måste motarbetas. Jag har rapporten här, men Stefan Jakobsson verkar inte finns kvar i kammaren.

(Applåder)

Anf. 118 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Vi moderater vill ge alla barn en riktigt bra start i livet, och vi ser att förskolan är ett av de absolut bästa verktygen vi har när det gäller att arbeta kompensatoriskt. Vi vet att forskningen är tydlig med att just förskolan är ett av de bästa sätt vi har att motverka de delar som beror på socioekonomiska skillnader och bakgrunder som är något mer studieovana.

Fortbildningssatsningen Förskolelyftet har varit en oerhört viktig del när det gäller att höja kompetensen i förskolan. En del är nämligen att ha små förskolegrupper, men den andra delen är att ha riktigt hög kompetens. Förskolelyftet har delvis utgått från Skolinspektionens granskningar av förskolan, och delvis har det utgått från förskolans nya läroplan. Deltagarna, som har kommit från hela landet, har haft möjlighet att välja bland en stor variation av kurser.

Enligt Skolverkets årsredovisning 2015 är kurserna i flerspråkighet, naturvetenskap och teknik de absolut mest eftertraktade och efterfrågade. Det är glädjande att det är just de som är det, mot bakgrund av att vi nu antar en stor utmaning med många nyanlända och vi vet att förskolan kommer att bli en fantastiskt viktig del i detta. När det gäller naturvetenskap och teknik ser vi att läroplanens intentioner inte efterlevs.

Då frågar jag er: Hur är det möjligt att Förskolelyftet inte finns med utan plockas bort helt och hållet? Är förskolan verkligen på riktigt, och är den verkligen viktig för er?

Anf. 119 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Herr talman! Tack, Camilla Waltersson Grönvall!

När jag satt här och lyssnade på ditt anförande lyfte du fram en hel del frågor i ett oerhört högt tonläge, måste jag säga. Jag blev något så fruktansvärt provocerad.

Jag ska till att börja med bemöta din fråga när det gäller Förskolelyftet. Jag håller med om att det är otroligt viktigt, och man har genomfört väldigt mycket. Vi har också satsat på Förskolelyftet. Men vi satsar också på förskolechefernas kompetensutveckling just nu, för vi ser att behovet finns att se till att kvaliteten genomsyrar alla delar i förskolan.

Det är intressant att du tar upp Förskolelyftet, för i er budget kunde jag inte se att ni satsar på Förskolelyftet eller fortbildning för förskollärare. Ni pratar ingenting om att bredda eller utveckla det, så jag tycker att det är intressant att du lyfter fram det här och nu.

Det är intressant att Camilla Waltersson Grönvall sitter här och lyssnar på det förskolefientliga partiet Sverigedemokraterna, som pratar om att vi ska vrida tillbaka klockan, att anhöriga ska ta hand om sina barn hemma, utan att bemöta det genom att ta en replik på Sverigedemokraterna. Du riktar fokus mot ett parti som i 40–50 år har infört oerhört många viktiga reformer för ett jämställt arbetsliv, för att kvinnor ska komma ut i arbete och slippa ta hela ansvaret för familjen.

Vi har gjort oerhört mycket, och Camilla Waltersson Grönvall riktar fokus på mig och Socialdemokraterna men ingenting på det förskolefientliga partiet Sverigedemokraterna. Varför är det så?

Anf. 120 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Under mina år som politiker har jag varit med om många olika slags trix för att rikta bort uppmärksamheten från att ens egen politik är ganska tom. Men jag har nog aldrig riktigt varit med om det drag jag just nu lade märke till.

Om man sitter i regeringsställning och ska vara företrädare i den här debatten för Sveriges största regeringsparti, då måste man åstadkomma bättre i talarstolen än vad du gjorde just nu. Det finns en hel del att kommentera runt det.

Även om ni är så lyckliga över två månader med egen budget, vilket jag förstår att ni är med er bakgrund, är det intressant och kräver ett svar varför ni inte satsar på förskolan och inte ser till att ge förskollärarna och förskolepersonalen den nödvändiga fortbildning som nu efterfrågas. Det är alltså 45 kurser som skulle ha kunnat startas i vår om det hade funnits ett intresse från Sveriges regering att satsa på detta.

På vilket sätt tycker Roza Güclü Hedin att ni stärker den svenska förskolan? Med vilka förslag har ni i den här budgeten, som ni är så stolta och kaxiga över och som har funnits i två månader, valt att satsa på förskolan?

Vi ser en klar neddragning med 19,95 när det gäller satsningen på Stockholms universitet. Man har valt att lyssna på socialdemokratiska kommunalråd och gjort regionalpolitiska satsningar, när det är i Stockholm vi har den absolut största bristen.

Jag skulle nog vilja rikta tillbaka frågorna jag fick för ett år sedan och lägga till frågan, förutom om förskolan är på riktigt, om den är viktig för er och om ni är beredda att försvara dess politik och dess värde inom svensk skola, varför Socialdemokraterna sviker våra barn och vår förskolepersonal.

(Applåder)

Anf. 121 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Herr talman! Man kan ju tro att ni moderater åstadkom väldigt mycket under de åtta åren som ni satt vid regeringsmakten. Lite självkritik, snälla!

Camilla Waltersson Grönvall är i alla fall en av de borgerliga politiker som jag vet brinner för de här frågorna. Men ni har haft åtta år på er och har inte gjort någonting. Visst, ni har reviderat läroplanen – absolut. Det var väl dags eftersom den infördes 1998. Men någonting annat har ni faktiskt inte gjort.

Jag kan nämna Barnstugeutredningen, införandet av allmän förskola, införandet av maxtaxa för att alla barn ska ha möjlighet att gå i förskolan. Nu inför vi riktlinjer för att minska barngruppernas storlek. Vi tillför

830 miljoner för att huvudmännen ska kunna stimuleras till att göra förändringar som ökar kvaliteten i förskolan. Vi satsar på kompetensutveckling och fortbildning av förskollärare. Vi utbildar inte bort förskollärare så att de ska kunna bli grundskollärare, utan vi fokuserar på förskolepedagogiken som väldigt viktig. Vi satsar på förskolechefers kompetensutveckling för att de ska kunna genomföra ett bra arbete. Vi utökar yrkesprogrammen för att fler barnskötare ska kunna utbildas så att vi på så sätt får fler händer i förskolan – människor som kan ta hand om våra barn och ge dem en bra pedagogisk omsorg.

Det är en mängd satsningar som vi gör. Men vad har ni gjort under de åtta åren? Det räcker inte att stå här i dag och säga att vi inte gör någonting.

Jag vill påstå att socialdemokratin har betytt oerhört mycket för förskolan och Sverige.

Anf. 122 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Herr talman! Jag hade tänkt ställa en rak fråga till Roza här. Men först måste jag bemöta Rozas uttalande att mina alliansföreträdare vill tillbaka till en tid då de anhöriga skulle behöva ta hand om sina familjemedlemmar. Jag måste säga att jag tycker att det låter som ett familjefientligt parti som uttrycker sig på det sättet. Det finaste man kan göra är väl att ta hand om sina egna barn och sina åldrande föräldrar, att finnas till hands nära dem som man älskar allra mest. Jag tycker att Roza ger uttryck för att Socialdemokraterna är ett familjefientligt parti i det här fallet.

Tillbaka till min direkta fråga, som också har en anknytning till det jag just sa: Hur ser Socialdemokraterna och Roza på att det finns olika former av barnomsorg som alternativ till den allmänna förskolan? Vilka alternativ ska i så fall finnas?

Som jag sa i mitt anförande är alla barn olika. De är unika och behöver olika lösningar. Vi kristdemokrater värnar familjernas egenbestämmande över vilken barnomsorg man vill ha. Varje barnomsorgsplats i den allmänna förskolan är subventionerad med över 100 000. Tycker Socialdemokraterna att det är önskvärt att staten subventionerar en enda typ av barnomsorg på det sättet? Eller ser ni med positiva ögon på att det finns valmöjligheter, att den enskilda familjen ska kunna välja det som den behöver och önskar?

Anf. 123 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Annica Eclund missuppfattade mig i replikskiftet. Det var inte Kristdemokraterna som jag syftade på som förskolefientligt parti, utan det var Sverigedemokraternas förslag att ge barnomsorgspeng till anhöriga för att de ska kunna ta hand om sina barnbarn utan krav på minimiantal barn och så vidare som jag ifrågasatte.

Alternativ – absolut, och det finns också i dag. Kommunerna hjälper i dag de föräldrar som särskilt önskar andra alternativ och bistår med den möjligheten. Och jag tycker att öppen förskola är ett fantastiskt bra komplement till den allmänna förskolan.

Är det så att man har särskilda behov och kommunen och huvudmännen inte har möjlighet att bemöta behoven ser jag inte något problem med andra typer av verksamheter som dagbarnvårdare, tidigare kallade dagmammor.

Anf. 124 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Herr talman! Låt mig gå tillbaka till huruvida partier är förskolefientliga eller familjefientliga. Jag uppfattade det som att kritiken riktades mot min allianskollega Camilla för att hon inte bemötte Sverigedemokraternas politik.

Det skulle vara intressant att höra av Roza vilka alternativ Socialdemokraterna kan tänka sig. Skulle ni kunna tänka er att barnomsorgspengen följer barnet, som den nu gör, och att barnets föräldrar kan få en del av den subvention som ges till förskolan?

Kristdemokraterna hade ett vårdnadsbidrag, som ni har sänkt. Det kan man inte längre ta del av i kommunerna. Det var inte optimalt. Vi hade velat ha ett mycket högre belopp om vi hade fått stöd för det. Men någon form av utveckling av barnomsorgspengen kommer vi kristdemokrater att jobba med för att föräldrar ska kunna ta hand om sina egna barn i hemmet. Det är en rättvisefråga för mig eftersom jag ser vilka belopp man subventionerar en enda barnomsorgsplats med.

Jag undrar igen: Vilka barnomsorgsformer tycker Socialdemokraterna att vi kan erbjuda? Är ni villiga att utveckla en möjlighet med barnomsorgspengen?

Anf. 125 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Annika Eclund.

Så länge verksamheten uppfyller de krav vi ställer i skollag och läroplan kan man ha vilken verksamhet som helst. Jag har inga problem med det. Jag har självklart inte heller några problem med att familjen tar hand om sina barn. Jag tar också hand om mina barn.

Men det allmänna, våra gemensamma resurser, har vi valt att satsa på förskolan. Vi har satsat mycket resurser och skattemedel på att bygga upp en förskola med en fantastiskt bra pedagogik som grund. Förskolan ska också förbereda våra barn för den framtida skolgången.

Jag satsar därför hellre resurserna på att förbättra och utveckla kvaliteten i den befintliga förskolan. Men alternativet barnomsorgspong ska finnas i befintlig form.

Anf. 126 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Förskolan är det första steget för våra yngre barn i ett livslångt lärande. Förskolans huvuduppgift är att erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet och där betoningen ligger på lek och lärande. I förskolan ska våra unga ha roligt, inspireras, utvecklas som individer och lära. I förskolan ska barnens nyfikenhet väckas, och där kan sociala färdigheter utvecklas.

Nästan en halv miljon barn går i förskolan. Över 90 procent av fyra- till femåringarna går i förskolan. Det är glädjande höga siffror.

Barnen är vår framtid, och de ska beredas de bästa förutsättningarna. Samtidigt är förskolan avgörande för samhället i stort genom att den skapar möjlighet för människor att kombinera föräldraskap och arbetsliv.

Den svenska förskolan håller världsklass. Vi bör vara stolta över den, och det vet jag att alla partier är. Förskolan har ju lyckats förena pedagogik och omsorg.

Herr talman! Barngruppernas storlek spelar roll för kvaliteten och likvärdigheten i den svenska förskolan. Det spelar även roll för förskollära-
nas möjligheter att kunna tillgodose varje barns behov.

Av de anledningarna har regeringen gett Skolverket i uppdrag att fördela statsbidrag för att minska barngruppernas storlek i förskolan. För detta avsätts 830 miljoner i år och motsvarande belopp kommande år.

Regeringen har vidare gett Skolverket i uppdrag att återinföra riktmärken för barngruppernas storlek i förskolan.

Tillgången till förskola har varit viktig för jämställdheten och gjort det möjligt för kvinnor att förvärvsarbeta. Det är inte bara de som arbetar på vardagar som behöver förskolan för sina barn utan även de som arbetar kvällstid och helger. Men den möjligheten finns tyvärr inte överallt. Av den anledningen ökar regeringen anslaget till detta med 31 miljoner från 49 miljoner kronor till 80 miljoner kronor per år.

Vi vet alla att det är viktigt med fräscha och ändamålsenliga lokaler. För att främja detta anslag regeringen i budgetpropositionen, som antogs för några månader sedan, 500 miljoner kronor för att förbättra och rusta upp utemiljöerna på våra förskolor, fritidshem och skolor.

Herr talman! En av de viktigaste faktorerna för att förskolan ska kunna vidareutvecklas är att satsa på förskolepersonalen, med särskild betoning på förskollärarna och förskolecheferna. Just därför måste vi värna om och satsa pengar på dessa grupper. Med anledning av detta satsar regeringen 200 miljoner i år på kompetensutveckling av lärare och förskollärare. Dessutom satsar regeringen medel på förskolecheferns kompetensutveckling.

En ytterligare viktig aspekt för förskolan är att det finns tillräckligt med personal så att varje barn får den stimulans och omsorg hen behöver. Med anledning av detta satsade regeringen 500 miljoner kronor i budgeten på att öka tillgången till lärare med specialpedagogisk kompetens i framför allt förskoleklassen och grundskolans årskurs 1–3.

En annan viktig satsning är de höjda lärarlönerna där en del av pengarna ska gå till förskollärarna.

Det är bland annat genom sådana insatser som vi kan förbättra och utveckla den svenska förskolan.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis avslöja det moderata hyckleriet. I sitt anförande sa Moderaternas representant Camilla Waltersson Grönvall att regeringen helt har skrotat förskollära-
nas kompetensutvecklingsmöjligheter.

Men i budgetpropositionen, som antogs i riksdagen i december, står det att det från och med 2016 avsätts 200 miljoner för kompetensutvecklingsinsatser för lärare i grundskola, förskola och andra skolformer.

Att trots det hävda i talarstolen att regeringen helt har skrotat satsningar på kompetensutveckling för förskollärare är hyckleri. Man ska inte fara med osanning i riksdagens talarstol. Man ska hålla sig till sanningen även när man kritiserar olika partiers satsningar.

Anf. 127 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Det finns ingenting som vitaliserar utbildningsutskottet mer än att ha en sådan upplyftande förskoledebatt som vi har i dag, när vi fokuserar på de absolut yngsta barnen.

Jag är av den åsikten att det är bra när utbildningsutskottets ledamöter håller sig till sanningen och satsar på att tala om den fråga som vi ska diskutera i dag, nämligen förskolan.

Förskolepersonalens kompetens är en av de saker som är i fokus, och med all rätt. Det som jag har sagt i talarstolen i dag är absolut sanning. I dag står 45 kurser och väntar på att få starta Förskolelyftet, men de har inte möjlighet till det för att den svenska regeringen har stoppat lyftet. Det finns ingenting i dag som Skolverket kan hänvisa till som ersätter Förskolelyftet och den kompetensutveckling som finns där.

Jag har i min hand en skrivelse från Skolverket som är daterad i oktober förra året. Där konstateras att fortbildningsbehovet för personalen är stort. Vi har ett jättebehov, och vi har en skrivelse som vänder sig till regeringen. Trots detta konstaterar vi att man inte ger Skolverket i uppdrag att dra igång detta, som fungerar väl.

Jag vill vända mig till min kollega Jabar Amin. Vad gör ni för att se till att det händer något nu när det gäller de kurser som vi ser att vi har ett stort behov av, nämligen flerspråkighet samt naturvetenskap och teknik, som tyvärr inte fungerar på landets alla förskolor? Att snacka funkisar inte. Det måste hända något nu. Ni har gått miste om en fantastisk chans att få igång detta redan för några veckor sedan.

Anf. 128 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Här pratar man om kurser när jag kontrade om hyckleriet i att man i Sveriges riksdags talarstol hävdar att regeringen helt har skrotat kompetensutvecklingen för förskollärare. Det är en osanning, och det ska man inte fara med här i talarstolen. Man kan säga att vi satsar mer eller att vi satsar mindre, men man ska inte tala osanning i talarstolen.

Ni i Moderaterna satt vid makten i åtta år. Ni satsade inte en spänn, inte en enda, på mindre barngrupper, och nu säger ni här i talarstolen att ni satsar 1 miljard, i opposition. Varför satsade ni inte en enda spänn på mindre barngrupper 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 eller 2014, inte en enda? Sedan kommer ni här och kontrar mot oss, som vill satsa 830 miljoner på mindre barngrupper. Ni gjorde ingenting.

Vi satsar miljarder på utbildningssektorn. Vi satsar hela 5 miljarder extra. Det är den största satsning som har gjorts i Sveriges historia. Budgeten på utbildningsområdet ökas med över 5 miljarder. Den satsningen har vi gjort.

Jag har läst igenom era förslag. Ni har suttit åtta år vid makten, men ni genomförde inte ett enda av de förslag som ni har reserverat er emot. Nu kommer ni här, när ni är i opposition, och säger både det ena och det andra. Man ska hålla sig till sanningen.

Anf. 129 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Då får jag vara väldigt tydlig mot min kollega Jabar Amin.

För det första: Är det så eller är det inte så att Förskolelyftet fortfarande existerar? Är det inte sant att Förskolelyftet är stoppat av den svenska regeringen?

För det andra: Skulle Jabar Amin vilja tala om för mig var någonstans i Sverige man i dag kan få en kvalificerad utbildning och kompetensutveckling som förskolepersonal? Det vore väldigt bra, för det är nämligen ingen annan som vet det. Skolverket vet det inte.

Detta är inga lögnar, utan sanning. Man kan lägga hur mycket pengar som helst, men om man inte har några idéer om vad man ska göra med dem och inte satsar dem på rätt ställe vill jag hävda att man sviker Sveriges förskolepersonal. Och då sviker man Sveriges barn.

När det gäller satsningen på mindre barngrupper är den en viktig del av det hela. Jag vill rikta en tredje fråga till Jabar Amin: Hur har det gått, hur ser facit ut för den satsning ni gjorde när det gäller mindre barngrupper och hur mycket pengar finns kvar på detta konto?

Jag kan konstatera att Förskolelyftet är en av de reformer och satsningar under de senaste åren som har haft absolut bäst utdelning. Vi konstaterar att 97 procent av de avsatta medlen användes under 2014 och 93 procent under 2015.

Man kan titta på satsningarna totalt sett i svensk utbildningshistoria, och nu pratar vi om förskolan – jag vill höra svar om den. Tala om för mig var satsningarna på förskolans utveckling och kompetensutveckling finns! Är Förskolelyftet stoppat eller inte? Var ärlig nu, Jabar Amin!

Anf. 130 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Jag opponerade mig mot den osanning som fördes fram här i talarstolen, nämligen att regeringen helt har skrotat kompetensutvecklingsinsatser för förskollärare. Nu backar Camilla Waltersson Grönvall och vill prata om något annat.

Man kan ha olika uppfattningar om vilka utbildningar som ska finnas eller inte, men man ska inte föra fram osanningar.

(CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M): Var finns de?)

Nu är det jag som talar. Man måste i alla fall respektera talarens talar-tid, Moderaterna.

Här har ni mage att kräva facit av oss efter två månaders budget. Ni satt åtta år vid makten – åtta år! Barngrupperna minskade inte. Ni gav inte en enda krona till mindre barngrupper. Vår budget har gällt i två månader och en dag.

Ni säger: Vi vill ha facit. Facit får ni i slutet av mandatperioden när vi har haft våra år. Det är då man utvärderar en regerings politik, inte efter två månader och en dag.

Jag kan konstatera att de viktigaste frågorna här är barngrupperna, satsningen på förskolepersonalen och förskolornas utemiljöer. Det är väldigt viktiga frågor. Ni satsade inte en enda krona på dem under era åtta år vid makten. Det är ett faktum, och det är facit.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU7
Riksrevisionens rapport om tillsyn över transporter av farligt avfall m.m.
(skr. 2015/16:45)
föredrogs.

-----
*Riksrevisionens
rapport om tillsyn
över transporter av
farligt avfall m.m.*

Anf. 131 MARIA STRÖMKVIST (S):

Herr talman! Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 7 innefattar såväl regeringens skrivelse över Riksrevisionens rapport om farligt avfall som motioner inom området avfall, återvinning och kretslopp.

Utskottet delar både Riksrevisionens och nuvarande regerings syn på att tillsynsansvaret över transporter med farligt avfall måste vara tydligt organiserat och fördelat så att man säkerställer kvaliteten på verksamheten.

Utskottet menar också att de ändringar som regeringen har redovisat, de uppdrag som berörda länsstyrelser har fått och det arbete som pågår kommer att förbättra en effektiv tillsyn över transporter av farligt avfall.

Till det ska läggas att regeringen också ser över straffreglerna. Det är viktigt att sanktionerna är effektiva, anpassade till försyndelsens allvar men också avskräckande.

Herr talman! Det är en märklig resa som vi har gjort kring insamlingen av vårt avfall i Sveriges kommuner. Jag tänkte börja med att titta lite bakåt. Tro mig, det är ingen skitfråga, om uttrycket tillåts. Det är en viktig fråga som i grunden handlar om hur vi ska utveckla och förändra vårt samhälle till ett mer hållbart samhälle.

Vi har varit ledande på att återvinna vårt avfall. Vi har varit stolta. Men vi kan inte blunda för att omvärlden förändras, att kraven och uppgiften skärps. Under de åtta år som vi hade en borgerlig regering i Sverige hände väldigt lite för att öka återvinningen. Fortfarande går 30–40 procent av den osorterade soppsäns innehåll att återvinna.

Samtidigt har utvecklingen inte stannat av i våra grannländer. Flera andra EU-länder är skickliga på att återvinna, och företagen är bättre på att undvika onödiga förpackningar. Det syns i statistiken.

Tyskland materialåtervinner 45 procent, medan vi i Sverige ligger på 36 procent. Vad gäller mängden hushållsavfall är ett flertal länder bättre än Sverige och har lyckats minska avfallet mycket mer. Matavfallet är en viktig resurs som kan bli kompost eller biogas. Här i Sverige ligger vi faktiskt långt efter. Bara 14 procent utnyttjas i Sverige, medan till exempel Österrike använder 40 procent.

EU-kommissionen har bedömt att ett skärpt mål för återvinning på 70 procents återvinning av avfallet till 2030 skulle ge en halv miljon jobb i EU.

Herr talman! Vårt eget avfall är en värdefull gruva som kan ge jobb och inkomster till samhället, förutom att återvinningen minskar vår miljöpåverkan. Kanske var det därför som den borgerliga regeringen tillsatte en utredning. Då var de fyra borgerliga partierna, som här i dag vill stoppa utvecklingen, överens om att något måste göras.

Observera att det är det förslag som den borgerliga regeringens utredning kom med som vår regering i regeringsdeklarationen har sagt ska genomföras.

Det finns ett massivt stöd i landet för den här reformen. Det visade inte minst den debattartikel som 16 ledande kommunföreträdare från alla politiska läger har skrivit under. Bland dem finns Johan Hultbergs partikamrat kommunstyrelseordföranden i Växjö, Bo Frank, och Kristina Yngwes partikamrat kommunstyrelseordföranden i mitt hemlän Leksand, Ulrika Liljeborg.

Låt mig ta ett citat från artikeln: ”Med kommunerna som ansvariga för insamling av förpackningar och tidningar och producenterna som ansvariga för återvinningen kan vi göra det lätt för människor att göra rätt och därmed nå miljömålen.”

Varför går ni så tydligt mot era högsta partiföreträdare i kommunerna? Det är ju de som ansvarar för verksamheten? Varför kan ni här i Stockholm påstå att ni vet bättre än era partikamrater, som dagligen arbetar för att klara insamlingsmålen?

Herr talman! I dag är det några enskilda företag som tjänar stora pengar på det problem som vi har med insamlingen. Det är de företag som har tecknat avtal med bostadsrättsföreningar om att hämta *deras* förpackningar. Föreningens medlemmar får då betala två gånger för samma sak. De betalar när de köper förpackningen, där insamlingen ska ingå, och så betalar de på hyran för att ett företag samlar in och gör det som de borde göra gratis. Dessa bolag har satsat stora lobbypengar för att behålla nuvarande system. Är det så att ni i den samlade borgerligheten hellre lyssnar på dem än på era egna partikamrater ute i landet?

Avslutningsvis, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 2, som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet står bakom. Anledningen till det är att vi socialdemokrater anser att det behöver bli lättare för alla att leva miljövänligt i vardagen. Med en enklare och mer sammanhållen insamling av hushållens olika sopor anser vi att mer resurser kan återvinnas. Det är därför vi vill att kommunerna ska få helhetsansvaret för insamlingen av avfall, förpackningar och tidningar från hushållen, samtidigt som ansvaret för återvinningen ligger kvar på producenterna.

Vi vill vara tydliga med att välfärd och jobb byggs hållbart där resurser utnyttjas klokt och effektivt. Därför behövs åtgärder för att öka sopsorteringen, återvinningen och resurseffektiviseringen.

I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på övriga reservationer.

(Applåder)

(forts. § 15)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

FöU8 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal

Punkt 1 (Värnplikt och bemanning)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

3. res. 2 (L)

4. res. 3 (KD)

Förberedande votering 1:

15 för res. 2

13 för res. 3

281 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Åsa Coenraads (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Förberedande votering 2:

21 för res. 1

15 för res. 2

273 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Jennie Nilsson (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

266 för utskottet

17 för res. 1

28 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 1 V

För res. 1: 17 V

Avstod: 15 L, 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Ali Esbati (V) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Incitament vid längre anställningar och GMU)

1. utskottet

2. res. 4 (L, M, C, KD)

Votering:

187 för utskottet

124 för res. 4

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 45 SD, 23 MP, 18 V

För res. 4: 74 M, 22 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 8 (Veteranutredningens förslag)

1. utskottet
2. res. 11 (S, MP, V)

Votering:

168 för utskottet

142 för res. 11

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 M, 44 SD, 22 C, 15 L, 13 KD

För res. 11: 101 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 15 (Rekryteringskontor i Luleå)

1. utskottet

2. res. 18 (SD)

Votering:

266 för utskottet

45 för res. 18

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 23 MP, 22 C, 18 V, 15 L, 13 KD

För res. 18: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU8 Utvidgad miljöbrottsbestämmelse m.m.

Punkt 3 (Miljörättvisa m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

292 för utskottet

18 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 15 L, 12 KD

För res. 1: 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 4 KD, 1 -

Punkt 4 (Tillståndsprocesser)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

289 för utskottet

22 för res. 2

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 18 V, 15 L, 13 KD
För res. 2: 22 C
Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:73

2 mars

Punkt 5 (Miljöorganisationernas talerätt m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

265 för utskottet

44 för res. 3

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 22 MP, 22 C, 18 V, 15 L, 13 KD

För res. 3: 44 SD

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 3 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 6 (Buller)

1. utskottet

2. res. 4 (L, V)

Votering:

277 för utskottet

33 för res. 4

1 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 12 KD

För res. 4: 18 V, 15 L

Avstod: 1 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Magnus Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 7 (Vindkraft)

1. utskottet

2. res. 6 (KD)

Votering:

253 för utskottet

13 för res. 6

44 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:73
2 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 73 M, 1 SD, 23 MP, 22 C, 18 V, 15 L
För res. 6: 13 KD
Avstod: 44 SD
Frånvarande: 12 S, 11 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -
Saila Quicklund (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU11 Riksrevisionens rapport Arktiska rådet – vad Sverige kan göra för att möta rådets utmaningar

Punkt 1 (Granskningen)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

289 för utskottet

22 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 18 V, 15 L, 13 KD

För res. 1: 22 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 2 (Miljöskydd i Arktis)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 3 (V)

Votering:

270 för utskottet

19 för res. 3

22 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 22 MP, 15 L, 13 KD

För res. 3: 1 MP, 18 V

Avstod: 22 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Marco Venegas (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU3 Ökad endomarbehörighet i tvistemål
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU12 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2014
Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU9 Kvalitetssäkring av högre utbildning

Punkt 7 (Utbildningsutvärderingarnas omfattning och innehåll)

1. utskottet
2. res. 3 (L, M, C, KD)

Votering:

187 för utskottet
124 för res. 3
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 45 SD, 23 MP, 18 V

För res. 3: 74 M, 22 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU5 Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar

Punkt 1 (Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)

Votering:

266 för utskottet
45 för res. 1
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 23 MP, 22 C, 18 V, 15 L, 13 KD

För res. 1: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:73
2 mars

Punkt 2 (Allmän visstidsanställning, övre tidsgräns och missbruk av tidsbegränsade anställningar)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

293 för utskottet

18 för res. 2

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 15 L, 13 KD

För res. 2: 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Vikariat och intermittent anställda)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

293 för utskottet

18 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 15 L, 13 KD

För res. 3: 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

CU22 Rättelse i utskottets förslag

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU25 Åtgärder mot missbruk av svenska pass

Punkt 2 (Begränsningsregel som gäller under längre tid än fem år)

1. utskottet

2. res. 1 (L)

Votering:

296 för utskottet

15 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 18 V, 13 KD

För res. 1: 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Kontroll av biometrisk information vid alla gränspassager och passkontroller i Sverige)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

266 för utskottet

45 för res. 2

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 23 MP, 22 C, 18 V, 15 L, 13 KD

För res. 2: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:73

2 mars

Punkt 5 (Utvärdering av lagändringarna)

1. utskottet

2. res. 3 (L)

Votering:

296 för utskottet

15 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 18 V, 13 KD

För res. 3: 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU10 Patent- och marknadsdomstol

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU13 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagen om särskild utlänningskontroll)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

266 för utskottet

45 för res.

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 23 MP, 22 C, 18 V, 15 L, 13 KD

För res.: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

SkU16 Inkomstskatt

Punkt 1 (Skatteskala, grundavdrag m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 3 (C)

Förberedande votering:

Kammaren antog med acklamation res. 1 som motförslag i huvudvoteringen.

Huvudvotering:

151 för utskottet

74 för res. 1

86 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 23 MP, 17 V, 13 KD

För res. 1: 74 M

Avstod: 3 S, 45 SD, 22 C, 1 V, 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Hillevi Larsson och Kerstin Nilsson (båda S) samt Amineh Kakabaveh (V) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Expertskatten)

1. utskottet

2. res. 5 (L)

Votering:

296 för utskottet

15 för res. 5

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 18 V, 13 KD

För res. 5: 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Personaloptioner)

1. utskottet

2. res. 6 (C, M, L, KD)

Votering:

142 för utskottet

124 för res. 6

45 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 23 MP, 18 V

För res. 6: 74 M, 22 C, 15 L, 13 KD

Avstod: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 6 (Reseavdrag m.m.)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

243 för utskottet

18 för res. 10

50 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP

För res. 10: 18 V

Avstod: 22 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 8 (HUS-avdraget)

1. utskottet

2. res. 14 (SD)

Votering:

158 för utskottet

44 för res. 14

108 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 1 M, 23 MP, 18 V, 15 L

För res. 14: 44 SD

Avstod: 73 M, 22 C, 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Helena Bouveng (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 9 (Gåvor till ideell verksamhet)

1. utskottet

2. res. 17 (KD)

Votering:

297 för utskottet

13 för res. 17

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 22 MP, 22 C, 18 V, 15 L

För res. 17: 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 3 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU21 En ny tullag

Punkt 2 (Bestämmelser om sanktioner)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

266 för utskottet

45 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 23 MP, 22 C, 18 V, 15 L, 13 KD

För res. 1: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Förslagets konsekvenser för små företag)

1. utskottet

2. res. 2 (C M, L, KD)

Votering:

187 för utskottet

124 för res. 2

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 45 SD, 23 MP, 18 V

För res. 2: 74 M, 22 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU10 Studiestöd

Punkt 1 (Fribeloppet)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 3 (Studenter och de sociala trygghetssystemen)

1. utskottet

2. res. 2 (KD)

Votering:

297 för utskottet

14 för res. 2

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 73 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 18 V, 15 L

För res. 2: 1 M, 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Den övre åldersgränsen för studiemedel)

1. utskottet
2. res. 3 (C)

Votering:

289 för utskottet

22 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 18 V, 15 L, 13 KD

För res. 3: 22 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 7 (Avskrivning av studieskulder)

1. utskottet
2. res. 5 (SD)
3. res. 6 (V)

Förberedande votering:

46 för res. 5

18 för res. 6

247 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

248 för utskottet

45 för res. 5

18 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 23 MP, 22 C, 15 L, 13 KD

För res. 5: 45 SD

Avstod: 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 8 (Examenspremie för vissa lärarkategorier)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)

Votering:

265 för utskottet

45 för res. 7

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 23 MP, 22 C, 17 V, 15 L, 13 KD

För res. 7: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:73
2 mars

UbU11 Förskolan

Punkt 1 (Förskolans läroplan)

1. utskottet

2. res. 1 (L, M, C)

Votering:

187 för utskottet

109 för res. 1

14 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 1 M, 44 SD, 23 MP, 1 C, 17 V

För res. 1: 73 M, 21 C, 15 L

Avstod: 1 SD, 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Carl-Oskar Bohlin (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Barnlitteratur i förskolan)

1. utskottet

2. res. 9 (V)

Votering:

292 för utskottet

17 för res. 9

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 73 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 15 L, 13 KD

För res. 9: 17 V

Frånvarande: 12 S, 11 M, 3 SD, 2 MP, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 8 (Förskolans arbetsmiljö)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

293 för utskottet

17 för res. 10

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 15 L, 13 KD

För res. 10: 17 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 11 (Öka tillgången till pedagogisk omsorg)

1. utskottet

2. res. 13 (KD)

Votering:

297 för utskottet

13 för res. 13

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 45 SD, 23 MP, 22 C, 17 V, 15 L

För res. 13: 13 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 12 (Pedagogisk omsorg)

1. utskottet

2. res. 14 (KD)

Votering:

294 för utskottet

13 för res. 14

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 45 SD, 22 MP, 22 C, 17 V, 15 L

För res. 14: 13 KD

Frånvarande: 13 S, 11 M, 3 SD, 3 MP, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Teres Lindberg (S) och Johan Forssell (M) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 13 (Dagbarnvårdare)

1. utskottet

2. res. 15 (SD)

Votering:

265 för utskottet

45 för res. 15

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 23 MP, 22 C, 17 V, 15 L, 13 KD

För res. 15: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 17 (Erbjudande av förskola)

1. utskottet

2. res. 19 (M)

3. res. 20 (SD)

Förberedande votering:

75 för res. 19

45 för res. 20

190 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 19.

Prot. 2015/16:73
2 mars

Huvudvotering:
151 för utskottet
74 för res. 19
85 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 23 MP, 15 L, 12 KD
För res. 19: 74 M
Avstod: 45 SD, 22 C, 17 V, 1 KD
Frånvarande: 12 S, 10 M, 3 SD, 2 MP, 4 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

*Riksrevisionens
rapport om tillsyn
över transporter av
farligt avfall m.m.*

§ 15 (forts. från § 12) **Riksrevisionens rapport om tillsyn över transporter av farligt avfall m.m.** (forts. MJU7)

Anf. 132 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! I dag behandlar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande om Riksrevisionens rapport om transporter av farligt avfall.

Utskottet instämmer i regeringens skrivelse med anledning av rapporten. Riksrevisionen uttalar några råd om hur tillsynen ska fungera bättre. En del åtgärder är faktiskt genomförda, och det är bra.

Det är viktigt att arbetet fortgår för att få tillsynen att fungera bättre och att statistik och data som samlas in är tillförlitliga.

Vi behandlar även ett antal motioner i dag. Jag tror att det är vissa av dessa som debatten kommer att handla om. Jag vill i det sammanhanget börja med att yrka bifall till reservation nr 3 och nr 6.

En majoritet i utskottet föreslår också att riksdagen ska bifalla två motioner som handlar om att ansvaret för insamling och återvinning av förpackningar och tidningar även fortsättningsvis ska ligga på producenterna. Här finns en reservation från S, MP och V. Här yrkar jag bifall till utskottets förslag.

I augusti 2014 beslutade alliansregeringen, med en förordning, att ansvaret fortsatt skulle ligga hos producenterna men att det skulle vara skärpta krav på producenterna. Alliansregeringen höjde vid det tillfället även målen för insamling och återvinning av förpackningar, returpapper och elektronik. Beslutet innebar också att Naturvårdsverket fick ett tydligt tillsynsansvar och att producentansvaret förtydligades.

Tillståndspliktiga insamlingssystem infördes, det vill säga de som vill bedriva insamlingsverksamhet ska ha tillstånd från Naturvårdsverket. Fler ska också få möjlighet att lämna sitt avfall nära sina hem.

Herr talman! Bakgrunden till beslutet var ett betänkande av Avfallsutredningen, som kom med två förslag i augusti 2012.

Det första förslaget var att överföra det fysiska insamlingsansvaret till kommunerna. Detta skulle enligt utredningen innebära en monopolisering av insamlingsmarknaden, och det skulle krävas väl underbyggda skäl när det gäller varför begränsningen är nödvändig, enligt konkurrensrättsliga krav.

De nuvarande reglerna skiljer sig åt vad avser förpackningar med stöd av en förordning för kommunerna att inrätta ett eget insamlingsansvar. Insamlingarna kan också avgiftsbeläggas och ingå i den kommunala avfallstaxan. Det gäller inte returpapper.

Att flytta insamlingsansvaret skulle innebära att fraktioner som ingår i systemet eventuellt skulle behöva övergå till kommunerna. Det kan gälla till exempel 6 000 återvinningscentraler. Kommunerna skulle i detta förslag ges ansvar för direktinformation till hushållen, och producenterna skulle bidra till kostnaderna för detta. Det innebär stora förändringar och kostnader vid ett delat ansvar där det som alltid finns en risk för tvister.

Det andra förslaget från utredningen innebär att den nuvarande ordningen att producenterna ansvarar för både insamling och omhändertagande av förpackningar och tidningar bibehålls och kompletteras med en ordning där på förhand godkända insamlingssystem införs.

Genom att producenterna ansluts till på förhand godkända system kan man säga att producentansvaret är till 100 procent uppfyllt. Det var detta förslag som alliansregeringen ändrade i förordningen.

Herr talman! Jag tror att vi allihop är eniga om höjda mål och om att det är viktigt att vi arbetar med såväl förebyggande av avfall som återanvändning, materialåtervinning och energiåtervinning i nu nämnd ordning.

Som så ofta inom politiken är det dock vägen till ett önskat tillstånd som skiljer oss åt. Vi är således överens om att insamlingen ska vara bra och effektiv, men vi är inte överens om metoderna, det vill säga vägen dit.

Den 24 juni 2015 tillsatte den nuvarande regeringen en utredning med uppdrag att utreda inte om utan hur en förändring av det fysiska ansvaret för förpackningsavfall och returpapper ska utformas. Enligt uppdraget bör ansvaret flyttas till kommunerna. Regeringen är tydlig med att ansvaret bör ligga på kommunerna men att producentansvaret som sådant ska ligga kvar. Det innebär alltså ett delat ansvar, och det tror vi inte är bra.

Herr talman! Detta är ett komplicerat system, och hur kostnaderna ska fördelas är ingen lätt fråga eller lätt uppgift att lösa. Vilka svar utredningen kommer fram till vet vi inte i dagsläget, då utredningen ska överlämnas senast den 31 mars. Men det har kommit fram vid till exempel hearingar att utredaren anser att en flytt av ansvaret kommer att bli dyrare.

Konsekvensbeskrivningar är inte utredda i tillräcklig omfattning. Vad blir bättre och effektivare, och vad leder till mer återvinning, genom att man flyttar ansvaret?

Att ändra ansvaret skulle vara ett mycket stort steg och innebära många avvägningar mellan kostnader och ansvar. Alliansregeringens beslut via en förordning innebar att man behöll ansvaret som det är i dag, vilket är en helt en helt annan sak än att besluta om att flytta ansvaret med hjälp av en förordning.

Jag anser därför att ett eventuellt beslut om att överföra ansvaret är ett så betydande och omfattande beslut att det rätteligen ska fattas via lagstiftning och således passera riksdagen. När det i dag dessutom finns ett tillkännagivande från en majoritet i riksdagen som innebär att ansvaret bör vara kvar hos producenterna vore ett beslut från regeringens sida via en ändring i förordning ett flagrant sätt att åsidosätta riksdagen som högsta lagstiftande organ.

Det bästa hade enligt mitt förmenande varit att lägga ned frågan efter att utredningen har lämnat sitt svar. I arbetet med att nå målen behövs tydliga och långsiktiga regler.

Det finns mycket som vi bör göra för att öka insamlingen och även öka återanvändandet, inte bara för förpackningsavfall och returpapper. Sverige ligger bra till vad avser detta, och det ska vi vara stolta över, men som alltid finns det mer att göra.

En förstärkt nationell myndighet med ansvar för planering, målsättning, tillsyn, tillståndsgivande och tvistlösning blir inte lättare att få till om man inför ett delat ansvar. Därför anser vi att det är bättre att behålla ansvarskedjan, och vi vill stärka den nationella myndigheten.

I förslaget om att flytta ansvaret finns ingen konsekvensanalys. Det saknas fakta som visar att en kommunalisering skulle innebära att återvinningen skulle öka. En förändring som skulle innebära ett omfattande systemskifte är bara bra om det ger en effektivare avfallshantering. Man bör inte införa detta utan att man har ordentligt på fötterna.

Därför är utskottets förslag till beslut i ansvarsfrågan: Behåll ansvaret hos producenterna, och låt oss arbeta för att målen ska nås och att hanteringen sker på ett bra och effektivt sätt! Det ska vara lätt att göra rätt för hushållen.

Jag förutsätter att regeringen inte beslutar något annat via en förändring efter dagens tillkännagivande från riksdagen. Frågan skulle vara för stor och omfattande för att avgöras via ändringar i förordningar. Det måste till en ändring i lagen.

(Applåder)

Anf. 133 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservationerna 1 och 5.

Vi debatterar i dag avfallsfrågor. Det är ett område där Sverige fortfarande ligger i världsklass. Vi uppfyller i regel också miljömålen.

Det är lite symtomatiskt att den stora stridsfrågan i dag egentligen handlar om en teknikalitet i grunden: Vem är det som ska ansvara för att samla in förpackningsmaterial till återvinning? Ur Sverigedemokraternas synvinkel är inte detta en ideologisk fråga. Vi ska använda den modell som gör det enklast för människor att lämna in sitt avfall så att det tas om hand och återvinns – det system som möjliggör högsta möjliga återvinningsgrad.

Vi kan konstatera några saker: Sverige har ett system som har tjänat oss väl i över 20 år. Återvinningsgraden är hög. Miljömålen uppfylls i regel. När det gäller det producentansvar vi har för såväl återvinning som insamling har Sverigedemokraterna inte kunnat se några studier som visar på att det i allmänhet skulle fungera dåligt eller att någon annan modell skulle öka återvinningen eller göra det enklare för hushållen att återvinna.

Givetvis är inte allt guld och gröna skogar. Vi har ett skräpproblem på alltför många återvinningsstationer, men är det då tillräckligt för att radera det system vi har i dag? Här ligger, som Sverigedemokraterna ser det, kärnan. Om vi ska förändra något ska vi ha klart för oss vilka konsekvenser det får och att detta kommer att förbättra situationen. Om vi ska ge kommunerna monopol på marknaden, ge oss in i svåra juridiska avvägningar

och begränsa näringsfriheten måste vi ha mycket starka skäl att göra på det sättet.

Det är inte svårt att i det här läget misstänka att de bakomliggande orsakerna till att frågan är så pass het är att vissa är angelägna om att få marknaden för sig själva. Det är aldrig någon bra utgångspunkt för en förändrad lagstiftning. Vi har ett robust system som fungerar. Om man i det läget skulle lägga över ansvaret på ett mycket stort antal kommuner kan vi se risker – risker som det inte finns någon anledning att ta i det här läget. Vi har ännu inte kunnat få klarhet i om det finns några starka skäl till en förändring, och konsekvensanalys saknas.

Av den anledningen ställer vi sverigedemokrater oss bakom utskottets förslag att bibehålla producentansvaret även för återvinning.

Vi har noterat regeringens utredning. Vi tycker att den är märklig på flera sätt och vis. Det handlar inte om att åtgärda eller identifiera problem. Det handlar inte om att höja någon ambition. Det handlar enbart om att man redan har bestämt sig för hur man ska göra.

Herr talman! Jag tänkte nu byta ämne. Ett annat område som vi sverigedemokrater prioriterar högt är de närmare 80 000 förorenade områden som vi har i vårt land. Med nuvarande takt beräknas detta ta åtskilliga decennier och kosta tiotals miljarder kronor att åtgärda. Med tanke på statens bräckliga finanser på grund av en ansvarslös politik av denna och tidigare regeringar finns det anledning att vara orolig för att det kommer att ta ännu längre tid.

Det finns två grundläggande aspekter på detta. Framför allt handlar det om att vi har en miljöskuld till kommande generationer, som vi måste reglera. Det är otillfredsställande att det finns tusentals områden i vårt land som utgör en fara för människors hälsa.

Grundläggande är naturligtvis att den som orsakat skadan också ska bekosta saneringen, men dessvärre är det ofta omöjligt. Ansvaret faller på staten. Vi anser att staten här måste ta ett tydligare ansvar. Sverigedemokraterna vill intensifiera arbetet och har anslagit ökade medel för detta i vår budget.

Det finns emellertid också en viktig juridisk-ekonomisk aspekt på detta. Investerare upplever i dag en osäkerhet när det gäller att investera i fastigheter där det tidigare har funnits industrier. Den som köper mark kan bli skyldig att bekosta sanering av sådant som har orsakats av tidigare ägare. Detta skapar en risk för investerare. De upplever en risk att behöva ta ansvar för kontaminerad mark som de rimligtvis inte har något ansvar för. Detta kan bli kostsamt för den enskilde aktören, det verkar återhållande på investeringar, det bidrar inte till att skapa fler jobb och det bidrar inte till någon som helst miljönytta. Detta kan också bidra till att saneringen försenas på grund av långa rättstvister. I dag finns det tecken på att företag låter verksamheter likvideras för att slippa långdragna processer och att företag drar sig för att expandera verksamheten på befintlig industrimark på grund av oro för saneringskostnader. I stället söker de sig till opåverkad industrimark, vilket leder fram till ett ineffektivt markutnyttjande och kapitalförstöring.

Det är vår uppfattning att enskilda aktörer, som kommer in som ägare av mark i ett skede långt efter att föroreningen har ägt rum och som saknar koppling till tidigare ägare, inte ska behöva ta ansvar för denna förorening. I slutändan måste alla vara beredda att axla miljöansvar för sitt ägande och

för sin affärsverksamhet. Men staten måste ta ett större ansvar, både av miljöskäl och för att inte näringslivet ska drabbas på ett orimligt sätt. För att möjliggöra detta är det viktigt att utreda hur sanering kan ske mer samhällsekonomiskt. Miljöbalkens regler om förorenarens ansvar bör ses över för att man ska minska osäkerheten och öka effektiviteten i arbetet med att sanera mark.

Herr talman! Ett annat område som vi prioriterar högt från Sverigedemokraterna är arbetet med att tackla problemet med förekomst av plast i marina miljöer. Materialet sprids, bryts ned och tas upp av levande djur, och det är ett problem som påverkar oss alla. Det handlar om 4–12 miljoner ton plast som hamnar i våra hav varje år. Detta är ett internationellt problem, och det måste tacklas såväl nationellt som internationellt.

I kraft av att vi är det land som har längst kust är det också uppenbart att detta är en fråga där vi faktiskt kan göra skillnad på allvar. Det behövs en helhetsstrategi på området. Ökade resurser krävs, vilket vi sverigedemokrater har anslagit i vårt budgetförslag.

Man måste också vidta åtgärder för att minska den totala användningen av plastprodukter och helt enkelt arbeta för att ersätta plaster med hög miljöbelastning med mer miljövänliga alternativ.

Anf. 134 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Varje år dumpas många miljoner ton skräp i världshaven. Plastföremål utgör den största delen av skräpet. Den globala produktionen av plast har ökat drastiskt, från 0,5 ton per år 1950 till 260 miljoner ton per år 2008. Plastavfallen i haven är ett av de största globala miljöproblemen, enligt FN. Mer än 1 miljon fåglar och 100 000 däggdjur dör varje år världen över efter att de har fastnat i eller ätit plast som de har hittat i havet.

Plast innehåller också kemiska tillsatser som kan vara hormonstörande eller cancerframkallande. Föroreningen av mikroplaster utgör ett allvarligt hot mot de organismer som lever i haven och även mot människors hälsa. De kan tränga in i vävnader och orsaka skador eller störningar i ämnesomsättningen och fortplantningen.

En undersökning som Stockholms universitets Östersjöcentrum har gjort visar att Östersjön tillförs mellan 13 och 39 ton mikroplaster varje år enbart från hygienprodukter. Och då är hygienprodukter bara en del av källorna till mikroplaster.

Herr talman! Miljöpartiet har sedan länge drivit flera förslag för att minska plastavfallen i haven. Vi föreslår bland annat på EU-nivå att det ska bli obligatoriskt med återvinning och förbud mot att slänga plast på öppna soptippar. Vi vill ha ett förbud mot mikroplaster i hygien- och hushållsprodukter i Sverige. Vi vill införa riktlinjer för en minskad plastanvändning, eftersom det förstås är bättre att inte använda plast alls än att återvinna den.

Vår samarbetsregering har tagit flera viktiga beslut om åtgärder mot mikroplaster sedan regeringstillträdet hösten 2014. Regeringen har bland annat gett Naturvårdsverket i uppdrag att kartlägga spridningen av mikroplaster och föreslå åtgärder mot utsläppen. Regeringen har också gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att utreda hur hudvårdsprodukter med mikroplast kan förbjudas. Kemikalieinspektionens förslag är nu ute på remiss.

Herr talman! Med kommunerna som ansvariga för insamling av förpackningar och tidningar och producenterna som ansvariga för återvinningen kan vi göra det lätt för människor att göra rätt och därmed nå miljömålen.

Man skulle kunna tro att detta är klippt ur regeringsförklaringen eller från något som vår klimat- och miljöminister Åsa Romson har sagt. Men det är det inte. Denna uppmaning levererades av en rad kommunalråd i en gemensam debattartikel i Svenska Dagbladet för några veckor sedan. Det har redan omnämnts här i debatten att det var kommunalråd med olika färger – moderater, socialdemokrater, centerpartister och miljöpartister.

Denna vädjan om att få ta över insamlingsansvaret för allt hushållsavfall och underlätta för hushållen att göra rätt känner vi igen. Det är en linje som SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, har drivit i många år.

När jag lyssnade på de föregående talarna undrade jag om vi befinner oss på samma planet. Det talades om att det var en teknikalitet och att dagens system är ett robust system som fungerar bra. Har ni varit ute och försökt slänga era sopor i containrarna till exempel här i Stockholm och släpat på tunga kassar sena kvällar eller lassat in alla de saker som står utanför villan hemma, som jag som bor på landet får göra, och kört flera kilometer för att bli av med soporna? Man kan undra.

Precis som har nämnts tidigare i debatten har Sverige hamnat på efterkälken när det gäller att återvinna avfall. Det finns andra länder i EU som återvinner mer än vad vi gör. Avfallsutredningen, som också har nämnts tidigare i denna debatt och som den förra regeringen tillsatte, konstaterar att en anledning till att återvinningen inte ökar i Sverige är att konsumenterna upplever den som krånglig och svår. Papper, glas, plast och metall – det som förpackningsindustrin har ansvar för – måste samlas ihop och köras iväg till särskilda insamlingsplatser, medan det andra ska sorteras hemma och hämtas av kommunen. Det gör det jobbigare att sortera rätt.

Utredningen slog fast att kommunerna borde få insamlingsansvaret. Hushållen borde kunna få allt sitt avfall hämtat av en huvudman.

Men, herr talman, de borgerliga partierna i riksdagen har negligerat sin egen utredning. I stället för att sätta hushållen och miljön i centrum väljer de i detta betänkande att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att de vill ha ett fortsatt delat insamlingsansvar bland en mängd olika aktörer.

Man kan ställa sig frågan om det är vattentäta skott mellan kommun- och riksnivå i Alliansens och Sverigedemokraternas partiorganisationer. Varför lyssnar ni inte på era kommunpolitiker? Varför vill ni ledamöter från Moderaterna, Centern, Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna att vi ska fortsätta släpa tunga kassar med mjölkkartonger, plastpåsar och flaskor till överfyllda containrar långt borta från våra hem? Ni tycker tydligen att det är okej att mycket av det som skulle sorteras hamnar i påsen för brännbart under diskbänken, den där påsen som det är så enkelt att slänga i soptunnan utanför huset eller i hyreshusets soprum, den där påsen som man slipper åka iväg med själv.

Herr talman! Siffrorna talar sitt tydliga språk. I de kommuner eller bostadsområden som på egen bekostnad har infört sortering vid fastigheten hittar vi mycket mindre matavfall och förpackningar bland det brännbara jämfört med hur det är där de boende måste gå eller köra iväg med förpackningarna, glaset och tidningarna.

Miljöpartiet lyssnar på både stressade småbarnsföräldrar och kloka kommunalråd. Vi tycker att det är nödvändigt för både människor och miljö att göra sopsorteringen enkel. Vi vill att kommunerna ska ha insamlingsansvaret för allt avfall.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 2 om insamlingsansvar för förpackningar med mera, som vi har gemensamt med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. I övriga delar yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 135 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag har några frågor. Det talades väldigt mycket om att även moderata företrädare skrev artikeln. Det talades om att det var Johan Hultbergs partikollega. Det är även min, om jag uttrycker det så. Det är dock inte alltid man är överens; jag har själv suttit i Sysavs styrelse i åtta år och haft många diskussioner om detta. Det är alltså inte så att jag inte vet någonting om det.

Det är också så att man kan införa åtta fraktioner även när ansvaret ligger kvar. Det är min hemkommun ett exempel på. Där körs för övrigt sopbilarna på biogas.

Ledamoten talade om statistik. Eurostats statistik är ju väldigt ojämn, för länderna rapporterar på olika sätt. Det finns länder, som Slovenien, som bara redovisar plastförpackningar som är tillverkade i Slovenien – bara för att ta ett exempel. Jag tror att Sverige ligger i framkant i EU, och det ska vi fortsätta göra. Vi ska fortsätta jobba för det. Men man kan inte riktigt lita på den här statistiken, vilket de själva säger.

Sedan förstår jag inte varför det skulle bli bättre bara för att kommunerna tog över detta. Jag bor också på landet, så jag lämnar inte här i Stockholm. Jag inser att det är svårt här, men det är precis lika svårt för kommunerna att göra det. Jag förstår alltså inte varför det skulle bli bättre. Var finns beviset för att det skulle bli bättre och effektivare om kommunerna tog över?

Anf. 136 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Gunilla Nordgren för frågan. Jag tycker inte att det är så svårt att tänka sig att det skulle bli enklare om samma bil som redan i dag kommer och hämtar vårt brännbara avfall – och i de bästa fallen även matavfall, som i min hemkommun där vi har rötat avfall sedan mitten av 1990-talet – även hämtar de andra soporna. Det är klart att det är lättare för hushållen att hantera soporna så.

Det är också så många kommuner vill göra. Jag håller med Gunilla Nordgren; en del kommuner har redan gjort det, på eget bevåg. Det såg nämligen den borgerliga regeringen till att de kunde få göra. De får stå för kostnaderna på ett annat sätt än vad vi nu tycker, om vi nu har ett producentansvar, att kommunerna borde göra. Det var någon som tidigare i debatten sa att det finns de som får betala för förpackningar två gånger om – man får betala för dem när man köper dem, och man får betala för att bli av med dem. Så tycker inte vi att det ska vara. Ska vi ha ett producentansvar ska det vara ett producentansvar.

Det är alltså mitt svar på frågan. Jag tror att det finns goda förutsättningar för att det ska bli enklare för kommunerna att ha detta.

Anf. 137 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! I dag kör man ju en bil med två fraktioner. Det finns sopbilar som kan göra det. Jag förstår problemet i städerna när det gäller att ha till exempel åtta fraktioner. Det är ju bara att titta på stadsfastigheterna. Det kommer att bli bekymmer, för fastigheterna är inte anpassade. Det hade varit önskvärt, ja, men byggnaderna som sådana är inte byggda så. Det problemet har vi ju oavsett om det är producenterna eller kommunerna som har ansvaret. Det var så jag menade.

Har man åtta fraktioner måste man i alla fall ha två bilar, för det finns ingen sopbil som kan ta åtta fraktioner. Då töms i stället en del mer sällan, och så är det en tunna som töms ofta. Bilarna måste alltså ändå köra bägge gångerna, och det kommer de att behöva göra i städerna också. Vad jag menar är att vi ska kämpa för ett bättre system och hjälpas åt. Vi är ju överens om målen, men jag tycker inte att jag har fått något svar på frågan hur det blir bättre bara för att man inför ett delat ansvar.

SKL säger i sitt remissvar att de vill att ersättningen ska gå via staten, det vill säga att staten ska betala kommunerna via kostnadsutjämnings-systemet och sedan göra upp med producenterna. Det var SKL:s remissvar, och det tycker jag var att göra det lite enkelt för sig. Detta är ett jättesystem om man ska ändra och ha de här kostnaderna, och de konsekvenserna är inte utredda. Därför kom alliansregeringen, och nu även vi i oppositionen, fram till att det är bättre att behålla det som det är men införa ett antal förbättringar på vägen.

Anf. 138 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Det delade ansvaret för insamling har vi haft sedan 1994. Det är 22 år. Det har varit kritiserat hela den tiden, och vi är många konsumenter som inte tycker att det fungerar.

Därför tillsatte den förra regeringen en utredning, och det kom fram i den utredningen att man borde ha ett samlat ansvar. Det har man också på många ställen i Europa, och de länder som inte har det i dag är ju på gång att faktiskt gå över till ett samlat ansvar för insamlingen – i enlighet med EU:s arbete för att öka återvinningen av avfallet. Det är ett jätteviktigt arbete.

När det gäller konsekvensanalys får vi väl se vad utredningen, som egentligen är färdig men som håller på att behandlas, säger. Det vi vet är i alla fall att det inte har fungerat som det är i dag. Vi vet att återvinningen har avstannat och att vi behöver en mycket högre takt i återvinningen av avfallet om vi ska uppnå våra mål och främja miljön.

Avslutningsvis vill jag bara säga något om detta med olika bilar och så där. Det finns ju olika system för att sortera sopor, och ett som jag tycker är spännande – och som jag tror att de har bland annat i Västerås – är olika färg på påsarna. Man sorterar hemma i olikfärgade påsar, och sedan kör bilen dem. Man behöver då inte ha olika fraktioner i bilen heller. Det finns alltså många varianter som många kommuner arbetar på. Det vi vet är att detta måste bli bättre om vi ska uppnå våra återvinningsmål.

Anf. 139 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Få miljöfrågor engagerar så mycket som insamling och återvinning. Det är en av de mest vardagsnära miljöfrågorna, och det är många som verkligen vill bidra genom att sortera och lämna in sina mjölkkartonger, glasflaskor och tidningar. Svenska hushåll är faktiskt väldigt duktiga på det här i en global jämförelse.

Det har också länge funnits en diskussion om att det borde vara enklare att vara en miljöhjälte i vardagen. Det ska helt enkelt vara lätt att göra rätt. Det har funnits kritik mot att producenterna, som ansvarar för insamling och återvinning, inte har erbjudit tillräckligt god service.

Det var mot den bakgrunden alliansregeringen år 2014 beslutade att höja kraven. Det gällde såväl hur mycket som ska samlas in och hur mycket av detta som ska återvinnas till nya produkter som att fler ska få möjlighet att lämna sitt avfall nära sina hem. Dessutom skärptes tillsynen av att alla producenter gör som de ska, och kommunerna gavs större inflytande över hur insamlingen ska gå till. Detta välkomnades av producenter, kommuner och organisationer.

Att de som tillverkar förpackningarna också ska ansvara för hur de tas om hand är en central princip. Eftersom tillverkarna bekostar denna hantering är det rimligt att de även bär ansvaret för hur förpackningarna utformas, samlas in och återvinns. Då kan de optimera hela kedjan och utveckla nya lösningar för en miljösmart hantering. De nordiska konkurrensmyndigheterna visade så sent som i förra veckan att det finns stor potential för bättre miljöresultat och lägre kostnader i en mer marknadsbaserad avfallshandling.

Därför är det förvånande att den rödgröna regeringen, i stället för att låta de reformer alliansregeringen lade fram genomföras fullt ut, river upp och vill förändra i systemet. När regeringen nu har möjligheten att låta de nya kraven driva fram investeringar i system och förbättringar för både hushåll och miljö väljer man i stället att utreda ännu en gång.

Tyvärr satte regeringen varken högre mål eller skärpta krav vad gäller miljö och service när utredningsdirektiven skrevs. Det viktiga verkar alltså inte vara resultaten utan vem som ansvarar för att ställa ut behållare och för transporter av det insamlade materialet.

Därför är det glädjande att en majoritet av riksdagens ledamöter i dag kommer att uppmana regeringen att inte förändra insamlingsansvaret. Vi utgår från att regeringen lyssnar på majoriteten och inte går vidare med att förändra systemet utan i stället ser till att fortsätta det förbättringsarbete som Alliansen sjösatte under 2014.

Herr talman! Snarare än att urholka producentansvaret bör detta utökas, såväl i Sverige som i Europa. Sverige och Europa behöver helt enkelt bli mer resurseffektivt.

När det till exempel gäller textilier köpte svenska konsumenter i genomsnitt 12,5 kilo nya textilier 2013. Av dessa textilier som samlades in i Sverige samma år återanvändes sammanlagt 2,4 kilo textilier per person. Tillverkning av textilier har stor miljöpåverkan på både vatten och kemikalieanvändning. Många svenska företag arbetar med att samla in textilier för återvinning och återanvändning och med handlingsplaner för utfasning av olika ämnen.

Centerpartiet vill ta till vara och påskynda denna utveckling genom att införa ett producentansvar så att mer textilier samlas in och återvinns. Det som förr ansågs värdelöst är ju i dag faktiskt en resurs. Men dagens regelverk är inte utformat för den moderna teknikens möjligheter.

För att stärka en kretsloppsekonomi vill vi även skapa incitament och förenkla regler för att ta till vara avfall från exempelvis gruvor och nedlagda deponier.

Därför är det också viktigt att skapa förutsättningar för en välfungerande europeisk marknad och handel med material för återvinning, återvinningstjänster och sekundära råvaror, som kan leda till innovation, sysselsättning och bättre miljöresultat. För detta krävs en avreglering av existerande kommunala monopol runt omkring i Europa, utveckling av europeiska definitioner och standarder för återvunna material, som garanterar att farliga ämnen inte sprids eller återcirkuleras, samt ambitiösa gemensamma mål.

Herr talman! Att stora mängder av vårt skräp når våra hav är ett känt problem. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen flera tusentals kubikmeter skräp flyta i land. Detta utgör såklart ett mycket stort bekymmer och en tung belastning för de kommuner som måste hantera andras skräp. Därför är det viktigt att dessa kommuner får stöttning i arbetet med att hantera det skräp som flyter i land längs stränderna.

Men samtidigt måste vi jobba med att minska källorna till det marina skräpet, både det synliga makroskräpet och det osynliga mikroskräpet som exempelvis mikroplaster från tandkrämer, fimpas som finfördelas, flagor från båtfärger och rester av plastpåsar. Förra våren tillkännagav riksdagen för regeringen att arbetet med att minska förekomsten av marint skräp och mikroplaster i våra vattenområden måste stärkas. Nedskräpningen i våra vatten är en tickande miljöbomb. Det är därför mycket viktigt att regeringen driver på i denna viktiga fråga.

Många hygienartiklar, såsom tandkräm eller duschgelé, innehåller mikroplaster som förs ut till våra vatten när reningsverken inte kan hantera dem. Därför vill Centerpartiet att alla företag inom EU fasar ut mikroplaster senast 2020 och att ett nationellt förbud för mikroplaster i kosmetiska produkter införs i väntan på att utfasning på EU-nivå blir verklighet.

Men det behövs fler insatser för att minska mängden skräp i våra vatten. Till exempel fimpas och andra tobaksprodukter ingår i dag inte i nedskräpningslagstiftningen. För att minska förekomsten av nikotinhaltiga mikroskräp i våra vatten vill vi i Centerpartiet att även dessa omfattas av nedskräpningsböter.

Av den totala mängden nedskräpande föremål i haven utgörs ca 60–90 procent av plast. För att minska mängden plast i våra vatten vill vi därför införa en avgift på plastpåsar, i ett första steg för plastpåsar gjorda på fossila råvaror för att även få en övergång till mer hållbart producerad plast.

Herr talman! Jag ställer mig såklart bakom alla Centerpartiets reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till reservationerna nr 3 och 6.

Anf. 140 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! I dagens Miljöaktuellt har Kristina Yngwe en debattartikel som väcker många frågor. Precis som i sitt anförande nyss slår Kristina

Yngwe där på stortrumman och menar att regeringens arbete med att underlätta för hushållen att sortera och bli av med sitt avfall skulle göra det svårare att återvinna. Hon pratar om monopol och om kommunala byråkrater som inte skulle kunna organisera insamling av förpackningar och tidningar lika bra som företag och entreprenörer.

Jag tror inte att många av oss konsumenter håller med henne om detta, för många av oss upplever nog tvärtom att kommunens insamling av brännbart och matavfall fungerar mycket bättre och mycket enklare än de skrämiga, mörka insamlingsplatserna vi måste ta oss till för att bli av med resten. Så varför tror inte Kristina Yngwe att kommunerna skulle kunna lösa detta på i alla fall ett minst lika bra sätt som förpackningsindustrin?

Anf. 141 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Stina Bergström, för din fråga!

Jag har såklart hög tilltro till det engagemang som finns runt omkring i kommunerna. Som både Stina och ledamoten från Socialdemokraterna tidigare var inne på finns det olika syn på hur det här hanteras bäst även bland våra företrädare ute i kommunerna.

Vi hade en stämma i slutet av september och hade diskussioner där. Även om det finns olika syn på det här känner jag mig väldigt trygg i att kommunföreträdarna runt omkring i landet tycker att det system som finns i dag är ett väl fungerande system som vi bör försöka utveckla i stället för att aveckla.

Precis som Stina Bergström var inne på tidigare finns det platser i landet där det här inte fungerar så himla bra. Det var också därför som alliansregeringen dels skärpte de miljömål som tidigare sattes, dels försökte ge möjlighet att ställa tydligare krav när det gäller tillstånd och även tillsyn.

Det här är ett arbete som nu kommer att skjutas på framtiden, eftersom man tillsatte ytterligare en utredning i stället för att sjösätta ett arbete som skulle kunna få det här systemet att fungera ännu bättre.

I vissa kommuner fungerar det inte så bra, men i andra fungerar det väldigt bra. Jag tycker att ledamoten Gunilla från Moderaterna var väldigt tydlig i att det finns kommuner där dagens system fungerar väldigt bra. Jag är själv uppväxt i en kommun där det finns åtta fraktioner och upplever att det fungerar bra att bo på en gård ute på landet och faktiskt kunna sortera hushållsrester.

Det som borde vara intressant för regeringen är i stället att titta på hur vi kan förbättra systemet och göra det ännu bättre än vad det är i dag för fler kommuner, inte att gå in och göra en omvälvande reform, riva upp och skapa osäkerhet utan skapa långsiktiga förutsättningar för både förpackningsindustrin och kommunerna att veta utifrån vad de arbetar.

Anf. 142 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Precis som jag sa i ett tidigare replikskifte är det här systemet rätt gammalt. Vi har haft det sedan 1994. Det har varit kritiserat sedan dess.

Lena Ek tillsatte ju Avfallsutredningen, och Lena Ek välkomnade också förslaget att kommunerna skulle få ansvar för att samla in alla avfallsfraktioner för att göra det enklare och öka återvinningsgraden.

Självklart var inte alla remissinstanser positiva till förslaget. Förpackningsproducenterna blev förstås rädda för ökade kostnader. Med bättre återvinningsgrad blir det ju förstås också fler förpackningar i slutändan att ta ansvar för. Men kommunerna och SKL, som i det här fallet, som jag ser det, såg mer till hushållens intressen, välkomnade förstås förslaget.

De centerpartistiska kommunalråden, Ulrika Liljeberg i Leksand och Ann-Marie Nilsson i Jönköping, är två av undertecknarna av artikeln i Svenska Dagbladet. Och förre stadsmiljöborgarrådet Per Ankersjö här i Stockholm är också en centerpartist som har varit rätt flitig och skrivit debattartiklar om nödvändigheten av ett kommunalt insamlingsansvar.

Jag undrar, Kristina Yngwe, vad det är som gör att de här centerpartisterna inte förstår vad som är bäst för miljön och konsumenterna. Vad är det Kristina Yngwe vet och förstår som inte de gör?

Anf. 143 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket för frågan! Jag är helt övertygad om att det även i Miljöpartiet finns ett antal högst aktuella frågor där det finns ganska olika syn ut bland kommunala miljöpartiföreträdare jämfört med på riksnivå. Jag vet inte om man riktigt ska ta det som ett förborgande att vi inte lyssnar på våra kommunföreträdare bara för att det finns enstaka kommunföreträdare runt omkring i landet som har en annan syn än vad man har om man arbetar nationellt.

Alliansregeringen säkerställde med den förändring som gjordes 2014 att de kommuner som vill skärpa arbetet och hitta bra samarbete med förpackningsproducenterna och tidningsindustrin faktiskt kan skärpa arbetet kommunalt och hitta lösningar. Jag tycker att det exempel som ledamoten Stina Bergström gav tidigare, att ha olika färger på påsarna, är ett jätteintressant sätt. Varför inte kunna använda det i fler kommuner? Stockholms stad skulle kunna införa det i fler områden. Det är inget som sätter hinder för att det ska vara så i dag. Det finns ju flera kommuner, och Stina Bergström nämnde själv Västerås kommun, där det här systemet finns och fungerar väldigt bra.

Jag förstår inte riktigt varför man vill riva upp ett system som fungerar bra på många håll i landet och som har förbättringspotential. I stället för att titta på hur vi kan förbättra dagens system vill man riva upp, göra förändringar, skjuta saker på framtiden, skapa osäkerhet och inte ha någon långsiktighet. Det är synd att man väljer denna väg i stället för att gräva där man står och försöka förbättra utifrån de förutsättningar som finns.

Anf. 144 JENS HOLM (V):

Herr talman! Betänkandet behandlar Riksrevisionens rapport om transport av miljöfarligt avfall och regeringens skrivelse om den. Av regeringens skrivelse framgår det att tillsynen och sanktionerna ska skärpas. Det gläder mig att alla här inne välkomnar dessa reformer, och jag tänker inte uppehålla mig vid den diskussionen.

I stället ska jag tala om avfall, precis som flera andra har gjort före mig. Det är en fråga vi inte minst reflekterar över när vi släpar stora kassar med kartonger, plastbyttor, konservburkar, tidningspapper och annat till de gröna insamlingsbehållarna och möts av att de redan är överfulla och smutsiga. Då är det bara att traska vidare till en annan grön insamlingsigloo och hoppas på bättre lycka där.

Är det lätt att leva miljövänligt då? Nej, det är det inte. Men tyvärr är det så här insamlingen av förpackningar och tidningar sköts i de flesta kommuner i Sverige.

Ansvar för att samla in förpackningar och tidningspapper ligger på producenterna, alltså på företagen. Ansvar för att samla in resterande hushållsavfall ligger på våra kommuner. Alltså: havremjölkförpackningen och Dagens Nyheter ska läggas i en grön behållare någonstans ute på stan medan matrester och dammråttor ska läggas i sopbehållaren vid min bostad. Är detta enkelt? Nej. Är det bra för miljön? Nej. Känns det logiskt? Nej knappast, om man vill ha ett rationellt och effektivt insamlingssystem. Och det är väl något som alla vi här inne vill ha, hoppas jag.

Det var därför ingen slump att Avfallsutredningen för drygt tre år sedan i sitt betänkande *Mot det hållbara samhället* föreslog att kommunerna skulle få det samlade ansvaret för insamlingen av allt avfall, alltså även för förpackningar och tidningar. Kommunerna samlar ju in resterande avfall från hushållen, så den logiska lösningen är att ge dem det samlade ansvaret. Så resonerade utredningen.

Trots att denna uppgift borde vara ganska enkel drog den tidigare regeringen detta ärende i långbänk. Men två veckor före valet fick man lite energi, och på något av regeringens sista sammanträden beslutade man att frångå sin egen utrednings förslag och föreslog att uppsplittringen av insamlingsansvaret skulle bestå. Företagen skulle fortsätta att ha ansvar för insamling av förpackningar och tidningar, och kommunerna skulle ha ansvaret för resterande avfall.

Jag frågade mig varför. Varför detta komplicerade och helt irrationella system?

Nu ser vi samma förslag i dagens betänkande. Det har skrivits av en majoritet bestående av Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna med stöd av Sverigedemokraterna. Dessa partier tycker att allt ska fortsätta som förr avseende ansvaret.

Jag frågar mig återigen varför. Kan det finnas en ideologisk blockering här? Kan det vara så att den borgerliga oppositionen med stöd av Sverigedemokraterna har lite svårt att erkänna att vissa saker helt enkelt sköts bäst av våra kommuner, i detta fall all sopinsamling? Varför går ni emot er egen utredning som föreslog att kommunerna skulle få det samlade ansvaret? Varför går ni borgerliga emot så gott som alla tunga remissinstanser?

Gunilla Nordgren från Moderaterna! Varför underkänner du 290 hårt arbetande kommuner som är beredda att axla det samlade ansvaret för avfallet, inklusive förpackningar och tidningar?

Varför sätter ni marknaden före miljön? Det är den enda rimliga slutsatsen jag kan dra av detta. Ni vill bygga upp ett handelssystem för detta för att företag ska kunna tjäna papper på tidningspapper och annat. Ni tycker att det är viktigare än att vi ska bygga upp ett samlat, rationellt system för detta.

Gunilla Nordgren, Martin Kinnunen, Kristina Yngwe och alla ni andra som jag debatterar med här i kväll! Verkligheten talar emot er.

Borgerligt styrda Helsingborgs kommun har länge haft ett fastighetsnära system för insamling av förpackningar och tidningar. I Helsingborg är materialåtervinningen av plast och metall mer än dubbelt så stor som rikssnittet. Även insamlingen av tidningspapper och pappersförpackningar ligger långt över rikssnittet.

I Södertörnskommunerna i Stockholmsregionen har man ett liknande system, och Västerås och många andra kommuner har bestämt sig för en fastighetsnära insamling och tar sitt ansvar.

Varför talar ni emot verkligheten?

Denna fråga är så viktig eftersom vi svenskar producerar alltmer avfall. Nu för tiden slänger vi ungefär 450 kilo per person och år. Det är en ökning med ungefär 50 procent på de senaste 20 åren.

Det borde vara ett gott argument för att ge våra kommuner det samlade ansvaret för all insamling av avfall.

Självklart ska producenterna fortsätta att ha sitt producentansvar. Det kan man lösa relativt enkelt genom att de betalar våra kommuner för den tjänst kommunerna gör när de samlar in förpackningar och tidningar.

Skulle vi få ett system med ett samlat ansvar hos våra kommuner skulle vi inte bara få ett bättre system för våra hushåll och medborgare. Det skulle självklart också vara en stor vinst för miljön och för en effektiv avfallsinsamling som sådan.

Därför yrkar jag bifall till reservation 2 som handlar om att ge kommunerna det samlade ansvaret för all avfallsinsamling.

Herr talman! Jag ska också säga några ord om Vänsterpartiets reservation 4 om att skapa incitament för cirkulär ekonomi.

Mycket kan göras för att vi ska få en mer cirkulär ekonomi. Vad innebär då en cirkulär ekonomi? Man kan kontrastera den mot dagens ekonomi som baserar sig på slit och släng och att man hela tiden ska köpa nya prylar. Vi tycker att det är viktigt att det byggs upp system som gör det lätt att reparera, återvinna, återanvända och så vidare. Det kan göras en mängd saker på detta område.

Jag tycker att utskottsmajoritetens svar på reservationen inte är helt okej. Man refererar till EU-kommissionens förslag om cirkulär ekonomi, men vi vet att inte ett enda av dessa förslag är juridiskt bindande. Vi vet också att EU-kommissionens så kallade avfallspaket står ganska långt från det man kan förvänta sig om man ska ta tydliga steg mot en cirkulär ekonomi. Därför är reservation 4 så viktig.

Anf. 145 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag har några frågor, Jens Holm. Du sa att det ska vara lätt att göra rätt – det är vi helt överens om – och att det inte fungerar i de flesta kommuner. Jag skulle vilja få redovisat var den undersökningen finns – att det inte fungerar i de flesta kommuner.

Alliansregeringen gjorde denna ändring, det vill säga utredningen kom med två förslag, varav ett var att flytta över ansvaret. I mitt anförande nämnde jag bland annat att detta kan vara svårt utifrån Konkurrensverkets sätt att se. Utredningen kom också med ett alternativt förslag, nämligen att behålla det men ge den nationella myndigheten – Naturvårdsverket – ett tillsynsansvar, då tillstånd ska sökas för insamlingssystem och så vidare.

Det fanns en del förbättringar som beslutades 2014. Jag vet inte exakt vilken dag de började gälla. Men vi kanske ska låta det vara i stället och inte bara säga att det har varit så här sedan 1992.

När det gäller SKL har styrelsen gjort detta, men så väldans eniga har de inte alltid varit. Jag har själv ett kommunalt förflutet, så jag vet att det inte är så enigt. SKL säger i sitt svar: Ge oss ökat statsbidrag som jämnar ut sig i kostnadsutjämnningen. Hur ska det kunna vara rättvist? Jag förstår

att Jens Holm inte kan svara på det, men jag blev lite besviken på SKL:s svar. Det är att slå ifrån sig lite.

Anf. 146 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tror att om du reser runt, Gunilla Nordgren, och tittar på hur det ser ut runt om i Sverige så kan även du hålla med om att insamlingen av förpackningar och tidningar lämnar ganska mycket övrigt att önska.

Du kan fråga så gott som vem som helst vid en sådan där grön, mörk och smutsig insamlingsigloo: Tycker ni att det känns bra att gå till den här smutsiga, gröna och mörka igloon när kommunen skulle kunna ta med sig burkarna, tidningspappret och kartongerna samtidigt som man tar med sig resten av ert hushållsavfall?

Jag är ganska säker på att de flesta av våra medborgare skulle instämma i att det mest rationella vore att låta sopgubben ta med sig inte bara soppåsen utan även tidningarna, kartongerna och burkarna, precis som Avfallsutredningen och SKL föreslår, precis som en mängd lokala kommunpolitiker från höger till vänster argumenterar för och precis som Villaägarnas Riksförbund vill.

Jag vet inte hur många remissinstanser jag skulle kunna rada efter varandra här, men jag kan ställa en fråga till dig, Gunilla Nordgren. Om vi vänder på det ser vi att det fungerar bra i kommuner där man går före och har en fastighetsnära insamling. Vi kan ta Helsingborg, som ligger ganska nära dina hemtrakter. Vi vet vi att de samlar in dubbelt så mycket metall och plast som rikssnittet och att de ligger långt över rikssnittet även när det gäller de andra fraktionerna. Varför, Gunilla, kan vi inte se till att Helsingborgs exempel blir hela Sveriges exempel, när vi ser hur väl det fungerar där?

Anf. 147 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag har också rest runt. Det finns kommuner där det fungerar alldeles utmärkt. Det är ofta problem i tätorter därför att fastigheterna är byggda så att det är svårt att komma in. Det är ingen skillnad om det är producenterna eller kommunerna som har ansvaret, utan detta problem har vi ändå och ska försöka göra något åt.

För kommunerna skulle det krävas nya upphandlingar och sopbilar. Jag har själv sysslat med detta i min hemkommun. Om man ska ha flera fraktioner ser sopbilarna annorlunda ut.

Fastighetsnära insamling vore jättebra, och det tycker jag att vi ska fortsätta att jobba för. Helsingborg, där det är en moderat kommunstyrelseordförande, har jobbat mycket med detta. De har ett eget avfallsbolag och ett system som fungerar.

Jag efterlyser vad som är skillnaden mellan att kommunerna tar över och att vi har kvar det som det är nu. Kommunerna kan göra en bra insamling även med det system vi har i dag. Jag efterlyser vad skillnaden är.

Det är inte lätt att ändra i kostnadsersättningar och så vidare. Det måste Jens också inse – det är ingen grej som man gör på en eftermiddag. Det är mycket pengar som ska byta plats, via statsbidrag, enligt SKL.

Anf. 148 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Den stora skillnaden är att det ena systemet – det nuvarande, uppsplittrade systemet – inte alls fungerar särskilt bra. Det andra systemet är rationellt och effektivt. När sopgubben, eller för den delen sopgumman, hämtar soppåsen hemifrån mig tar de även med sig mina kartonger, burkar och tidningspapper. Gunilla! Är inte det mest rationella systemet att göra som man gör i moderatledda Helsingborg och i Åstorp, Båstad, Västerås och söderortskommunerna i Stockholmstrakten, nämligen samla in alla sopor samtidigt? Jag tycker att verkligheten talar sitt tydliga språk här.

Sedan finns frågan om kostnaden, som du tar upp. Jag tror att den går att lösa. Precis som du sa tidigare kan jag inte ge ett detaljerat svar på den saken, men jag är rätt säker på att man kan lösa frågan. Det finns redan uppskattningar om ungefär hur mycket pengar som kommunerna skulle kompenseras för. Egentligen rör det sig mer om att hitta ett utbetalningssystem. Det har vi ju på en mängd andra områden, så varför skulle vi inte kunna ha ett sådant när det gäller avfall?

Anf. 149 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag får ofta prata efter Jens Holm och får sänka bordet varje gång, men så ska det vara – det är bra att det går.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, utom under punkt 6, om återvinning för hushåll, och punkt 9 om strandstädning, där Liberalerna har reservationer tillsammans med övriga allianspartier. När det gäller reservationer nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 6, som handlar om strandstädning.

Jag kommer också att nöja mig med att ta upp några punkter i betänkandet. Så har det i och för sig varit i hela debatten.

När det gäller regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport om tillsyn över transporter av farligt avfall är det bara att konstatera att det finns vissa brister och att olika åtgärder vidtas för att komma till rätta med dem. Det finns inte så mycket att tillägga på den punkten, så jag tycker att vi kan lämna den därhän.

När det gäller efterbehandling av förorenade områden tycks vi glädjande nog vara helt överens om att det är en viktig fråga, inte minst i områden som kan utnyttjas för bostadsbyggande. Det var just därför som vi, när vi hade budgetdiskussionen i höstas, tillsköt ytterligare 25 miljoner i Liberalernas budgetförslag utöver det som nu har anslagits av regeringen för de kommande åren.

Herr talman! Om vi går till punkten om insamlingsansvar tycker jag att det har varit mycket målande beskrivningar om eländiga miljöer där man ska ha insamling, men det är mycket svart och vitt i diskussionen. Det är klart att det finns ställen där det inte fungerar, såsom har nämnts vid många tillfällen. Jag känner inte igen bilden att det ser ut på det viset, i alla fall inte i min hemkommun. Vad det beror på vet jag egentligen inte, men kanske på att man har ett bra samarbete mellan producenter och kommun.

Det gavs ett uppdrag i juni 2015. En utredare skulle titta på hur det insamlingsansvar som producenterna har när det gäller förpackningar och returpapper ska flyttas över till kommunerna. Det handlar inte om om utan om hur det ska gå till. Nu har vi inte något svar på frågan ännu, utan det kommer senast den 31 mars.

Redan nu vill jag vara tydlig med att Liberalerna inte vill gå i den riktningen. Vi står därför bakom utskottets tydliga ställningstagande att ansvaret för insamling av förpackningar och returpapper ska fortsätta att ligga på producenterna, mot bakgrund av de skärpta krav och mål som den dåvarande alliansregeringen lade fast i ett antal förordningar i augusti 2014.

I grunden handlar det om att inte förändra ett inarbetat och kostnadseffektivt system. Det handlar mycket om principen att förorenaren betalar och att det ska finnas incitament i systemet. Det handlar också om en fungerande näringsverksamhet som är anknuten till detta. Varför ska vi äventyra den?

Vi har skärpt kraven och skärpt målen, och det har gått ett och ett halvt år. Det naturliga är väl att vi låter det gå ytterligare en tid och gör en utvärdering av utfallet. Det gör man förhoppningsvis av de flesta beslut som tas. Behöver det ändras något ytterligare i systemet är det naturligtvis välkommet att göra det.

Vårt ställningstagande i majoriteten i utskottet är att vi vill ge en tydlig signal till regeringen genom ett tillkännagivande. Vi vill visa att det inte finns någon riksdagsmajoritet för att ändra på systemet – att producentansvaret ska vara oförändrat.

Jag får en känsla av att frågan måste komma till riksdagen, eftersom det är en mycket principiell förändring som i så fall ska ske.

Det har sagts att det är en ideologisk fråga, en ideologisk lösning. Man kan i och för sig medge att det finns ideologi i botten. Men då kan man ställa motfrågan vem som har de ideologiska lösningarna. När man hör debatten verkar det som om bara kommunerna får hand om detta kommer det att ordna sig. Men jag ser inte att det är lösningen på problemet.

Herr talman! Så till ett annat avfall: marint skräp. Det beskrevs bra av Centerpartiets Kristina Yngwe vad havet är fullt av. Ni vet väl att det vanligaste skräpet i havet är cigarettfimpar, om man ser till antal, inte till volym, men det är ändå något att beakta.

Att städa stränderna kostar våra kommuner stora belopp. Inte minst på västkusten och Bohuskusten är det ett jätteproblem. Det är naturligtvis viktigt att Sverige jobbar internationellt och trycker på i den här frågan. Det finns många organisationer. Vi har Ospar och Helcom, där man kan jobba med de frågorna, och det görs också. Det finns också något som heter Kimo, där man jobbar för att stoppa nedskräpning vid källan.

Trots detta får vi nog se verkligheten i vitögat. Strandstädning kommer vi att behöva under överskådlig framtid. Det är mycket viktigt att den görs. Det handlar inte bara om att det är anskrämligt att se. Det är naturligtvis en mycket negativ faktor för besöksnäringen och turismen att ha nedskräpade stränder. Men det handlar också om något mer grundläggande som också har diskuterats kring mikroplaster. Det finns mikroplaster i kosmetika. Men även den plast som ligger på stränderna faller sönder och blir sekundär mikroplast, som är ett begrepp jag har sett. Det kommer in i ekosystemen med hälsoeffekter på både människor och djur.

Att detta är ett jätteproblem är helt klart. Stränderna måste städas. Då är det naturligt att staten tar ett långsiktigt ansvar på lämplig nivå. Det är ju inte kommuninvånarna i kustkommunerna som genererar detta skräp. Man kan dra en parallell till våra stora riksvägar. De städas av Trafikverket

på grund av att man inte kan dra slutsatsen att det är invånarna i den kommun där vägen ligger som har genererat skräpet. I det här fallet tycker jag att det är ännu tydligare att det är så.

För Liberalernas del hade vi med detta redan i vårt budgetförslag. Vi lade 15 miljoner per år framgent. Det är inga projektpengar, utan det är den nivå som vi i dag bedömer att kommunerna behöver.

I och med detta yrkar jag också bifall till reservation 6.

Anf. 150 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja veta vad Liberalerna anser. Ifall någon trovärdig källa presenterade ett system för insamling av förpackningar och tidningar som var effektivare och rationellare, hade större folklig förankring och överlag var bättre för miljön, skulle Liberalerna då vara beredda att ompröva sin nuvarande hållning och biträda ett sådant system? Det måste ju – hoppas jag – vara insamlingen i sig som är det viktiga.

Sedan har jag, herr talman, ytterligare en fråga. Det står i majoritetstexten, som vi rödgröna har reserverat oss mot, att ni vill bygga upp ett system där ”förutsättningarna för ett närmare samarbete med, och inflytande för, kommunerna stärks”. Så står det på s. 16. Då skulle jag vilja fråga Lars Tysklind: I vilket av de två systemen tror Liberalerna att inflytandet och samarbetet för kommunerna har bäst förutsättningar, ett system där företagen fortsätter att samla in förpackningarna och tidningarna eller ett system där kommunerna får det samlade ansvaret?

Anf. 151 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag kan ta det sista först. Om kommunerna ska ta hand om allt pratar vi inte om samarbete, utan då pratar vi om ett monopol där man styr bara från kommunens sida.

Den första frågan är mycket hypotetisk. Det vi har att ta ställning till nu är det fungerande system som vi har kontra att man ska låta kommunerna ta över hela ansvaret. Men man kan inte visa att det på något vis skulle bli bättre.

Med skärpta krav på mål och på producenterna tror vi att det kommer att fungera. Det har fungerat bra i många kommuner och naturligtvis dåligt i några. Men vi får väl ändå, Jens Holm, vara överens om detta: När jag pratar om svart och vitt, är det som om bara kommunerna skulle få hand om detta skulle det bli bra. Detta ser vi överallt. När vi diskuterar äldreomsorg och vad vi än diskuterar ser vi att det finns bra och dåliga varianter när det gäller både privat och offentlig verksamhet. Det blir lite skevt att diskutera så.

Men om vi håller oss till detta med insamlingen och producentansvaret: Jag tycker att det är bra, och från Liberalernas sida tycker vi att det är bra med de skärpningar som gjordes, och vi vill se utfallet av detta. Att rycka sönder systemet igen och lämna över ansvaret till kommunerna kan vi inte se skulle vara till glädje för någon.

Anf. 152 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Angående min fråga om en effektivare och mer rationell insamling som är bättre för miljön: Om man tittar på de kommuner som tar ansvaret för insamlingen även för förpackningar och tidningar ser vi att det fungerar bättre. I Helsingborgs kommun återvinner de dubbelt så

mycket som rikssnittet. Det är kanske också därför som Sveriges Kommuner och Landsting vill att kommunerna ska få det samlade ansvaret.

Ni talar lite grann mot er själva när ni på s. 16 i betänkandet säger att ni vill stärka kommunernas roll i systemet. Men om man vill stärka kommunernas roll ska man väl ge dem det fulla ansvaret för insamlingen. Annars får man nästan frisera verkligheten, ifall man inte tycker att ett sådant system är det system som ger kommunerna ökat inflytande.

Jag kan fråga så här: Har Liberalerna något exempel på en kommun där man har tagit ansvar och infört en fastighetsnära insamling och där återvinningen har gått ned mycket, så att systemet har blivit sämre när kommunen har tagit över ansvaret?

Anf. 153 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Då blir det något slags negativ bevisföring. Det finns säkert sådana exempel också. De kommuner där det fungerar allra bäst är där det finns en bra dialog mellan de som har producentansvaret och kommunen. Det kan handla om till exempel så enkla saker som att man kommer överens om lokaliseringar av återvinningsstationerna, att kommunerna släpper fram centrala och bra markområden som är lättillgängliga för människorna. Man är ofta sig själv närmast, och man vet hur det fungerar i sin egen hemkommun. I min hemkommun har det fungerat mycket bra.

Sedan har vi frågan om statistiken och vad som insamlas i olika kommuner. Det får vi också titta på. Jag vet inte om exemplet med Helsingborg bara beror på insamlingssystemet eller om det beror på andra saker. Jag kan nämna att i Strömstad är vi outstanding i landet på att samla glas. Men det är av den enkla anledningen att färjorna vräker i land glas på kajen. Det finns en statistik hos oss som egentligen inte är möjlig.

Det finns mycket statistik från olika kommuner. Vi måste analysera varför det går så bra i Helsingborg. Det kan de facto bero på ett mycket bra samarbete mellan producenter och kommun. Det känner jag inte till.

Anf. 154 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Riksrevisionen har granskat hur tillsynen av miljöfarliga transporter ser ut och funnit brister. Det beskrivs i betänkandet. Utskottet är överens med regeringen om att bland annat miljötillsynsförordningen ska ändras så att tillsynsansvaret effektiviseras och koncentreras till de fem länsstyrelserna i Gävleborg, Norrbotten, Skåne, Stockholm och Västra Götaland där de flesta gränsöverskridande avfallstransporterna sker. Vi har inga delade meningar.

När det gäller frågan om så kallad efterbehandling av förorenade områden konstaterar utskottet att det alltså finns många förorenade områden i Sverige som måste åtgärdas, det vill säga sanering av kontaminerad mark, så att de inte utgör hot.

Det framgår i betänkandet att takten på saneringsarbetet måste öka. Med hjälp av Naturvårdsverkets förslag till hur finansiering ska kunna öka bör detta också vara möjligt att göra.

I fråga om det som vi i dag har debatterat mest, nämligen insamlingsansvaret för förpackningar, yrkar jag bifall till utskottets förslag under punkt 5. Därmed ställer sig riksdagen bakom det utskottet anför om att ansvaret för insamling och återvinning av förpackningar och tidningar ska fortsätta att ligga på producenterna och tillkännager detta för regeringen.

Var och en av oss ger i vår vardag upphov till stora mängder av förpackningar och annat avfall som kan vara både en resurs och ett miljöproblem. Med hjälp av god avfallshantering kan allt fler produkter både återanvändas och återvinnas. Den enskildes insatser i sophantering spelar en avgörande roll för hur vi lyckas nå målen för återvinning. Detta förutsätter att det finns fungerande infrastruktur så att det blir smidigt och lätt-tillgängligt för såväl producenter som konsumenter. Som vi har hört flera säga i dag ska det vara lätt att göra rätt.

Herr talman! Sedan 90-talet har ansvaret för återvinning av förpackningar i Sverige vilat på producenterna enligt principen, som också framgår av utredningen, att förorenaren betalar. Alliansregeringen beslutade i augusti 2014 om en ny avfallsförordning. Denna innebär att ansvaret för insamlingen av förpackningsavfall och returpapper ska fortsätta att ligga på producenterna, samtidigt som kraftigt skärpta krav ställdes på just producenterna.

Alliansen höjde också målet för insamling och återvinning av förpackningar, returpapper och elektronik och skärpte kraven för att hushållen ska ha tillgång till enkla och tydliga insamlingssystem.

Viktiga steg är att förebygga avfall och på bästa sätt återvinna material. Syftet med ändringarna var att skärpa systemet och samtidigt utnyttja redan gjorda investeringar för att på ett kostnadseffektivt sätt nå de uppsatta målen och kraven. Utskotten menar att det inte finns skäl att ändra detta inarbetade och kostnadseffektiva system.

Herr talman! Direkt efter valet 2014 aviserade emellertid den nya regeringen sin avsikt att flytta över ansvaret från producenterna till kommunerna. Regeringens linje innebär att förpackningsproducenterna får mindre incitament för att utveckla nya och resurseffektiva förpackningslösningar.

Flera kommunala företrädare, som vi har hört nämnas tidigare i debatten, har under den senaste tiden hävdat att nya återvinningsmål kräver att kommunerna borde ta över ansvaret för förpacknings- och tidningsinsamlingen. Samtidigt är industrin villig att ta på sig större ansvar. Här finns alltså två olika delar som visar ett stort ansvar och intresse för detta.

Industrin föreslår dessutom att en kontrollstation införs 2018 för att följa upp, utvärdera, nå och helst överträffa regeringens mål. Därmed anser jag att riksdagen ska tillkännage för regeringen som sin mening att ansvaret, insamlingen och återvinningen av förpackningar ska fortsätta att ligga på producenterna. På så sätt agerar vi på ett subsidiärt sätt, det vill säga understödjande sätt, gentemot näringslivet som i dag har ansvaret. Det offentliga ska inte ta över eller beröva ansvaret från det privata utan understödja och samarbeta för att nå de mål som satts upp.

Herr talman! Vi behöver bli bättre på att ta till vara avfall och öka möjligheterna till återvinning. Det behöver vara enkelt för hushåll och företag att bidra till detta. Den höga andelen av materialåtervinning av avfall i Sverige är naturligtvis positiv. Vi kristdemokrater vill verka för att den ska öka ytterligare. Under senare år har dock importen av sopor för förbränning i Sverige ökat markant. Det är förvisso fråga om positiva effekter i form av stärkt energiförsörjning, och det minskar deponimängderna i länder med sämre möjligheter till effektiv förbränning i kraftvärmeverk. Men i avfallshierarkin är energiåtervinning, det vill säga förbränning av sopor, den näst sämsta lösningen ur klimatsynpunkt. Det måste bli ännu enklare

för hushållen att lämna in material för återvinning, återanvändning, insamling – inte minst vad gäller textilier, kläder och elektronik.

Jag yrkar bifall till reservation 3, det vill säga därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:1362 yrkande 18.

Herr talman! Kristina Yngwe nämnde tidigare illustrativt hur stora mängder avfall från havet sköljer in över stränderna, och strandkommunerna får ta ansvar för skräpet. Det är ett problem för dem. Skräpet samlas, och de får ta ansvaret. Jag anser att det är mer rättvist att staten genom Havs- och vattenmyndigheten tar ett ekonomiskt ansvar för strandstädningen. Därmed yrkar jag bifall till Alliansens gemensamma reservation 6 under punkt 9 om strandstädning.

Anf. 155 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Jag kan inte låta bli att kommentera diskussionen om insamlingsansvaret. Båda sidor står här och förfäktar att vi inte på något vis får beröva producenterna deras ansvar. Ingen vill ju beröva producenterna deras ansvar. Sedan talar man om ideologiska låsningar.

För min del – och jag tror att det är så för varje kommunmedborgare – handlar det mer om ekonomiska låsningar. Jag tycker inte att det är rätt och riktigt att kommunerna ska gå ut och samla in sådant som producenterna är ansvariga för utan att vi har nått en överenskommelse som gör att kommunerna blir ekonomiskt kompenserade för detta. Då får ju vi konsumenter betala två gånger.

Det är därför regeringen har lagt fram det här förslaget – så att det görs på ett bättre sätt och kommunerna blir kompenserade. I dag är det ju så att många av kommunerna som man har hållit fram som ett gott exempel får betala soporna två gånger. Det kan ju inte vara rätt och riktigt.

Herr talman! Jag tänkte säga några ord om världens största soptipp: havet. Vi människor har alltid använt havet som soptipp, och vi gör så även i dag.

Skillnaden i dag är att det material som vi kastar, spolar ned eller på annat sätt tillför havet tar oerhört lång tid att bryta ned – om det över huvud taget bryts ned. Bioackumulerande ämnen upptäcks fortfarande och utgör ett framtida hot. Dioxinet är ett mycket stort problem som vi inte vet hur vi ska hantera. Våra bottenfärger påverkar organismer negativt.

90 procent av allt skräp i havet är plast. Havet och dess djurliv håller på att kvävas av plastpartiklar som vi människor göder haven med. Det mesta av plasten och annan nedskräpning av havet kommer från landbacken.

Nu görs det ju en del från myndigheters och kommuners sida.

Havs- och vattenmyndigheten ska främja effektiv och hållbar insamling av bland annat förlorade fiskeredskap, i samverkan med Naturvårdsverket ta fram en nationell informationskampanj om skräp i den marina miljön och stödja initiativ som främjar strandstädning i särskilt drabbade områden.

Naturvårdsverket ska bland annat inkludera marint skräp i relevanta avfallsplaner, inklusive de kommunala avfallsplanerna, och utreda styrmedel i syfte att minska förekomsten av plast i den marina miljön.

Kommunerna ska i sina avfallsplaner belysa hur avfallshanteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp.

Men detta är långt ifrån tillräckligt. Mycket skräp härrör från produkter av olika slag som innehåller plastpartiklar och som inte tas om hand av reningsverken. Större tryck måste sättas på företagen som producerar dessa varor, och förmodligen måste det i slutändan till lagstiftning.

Herr talman! Nedskräpningen av våra stränder har alltid varit ett hett diskussionsämne här i riksdagsdebatterna. Då handlar det i första och främsta hand om vem som ska betala städningen. Är det staten, är det kommunen eller är det kanske till och med EU som ska betala? Förslagen har varit många, men det har alltid varit kommunerna som har fått betala.

Inte minst i Bohuslän är vi drabbade av detta, mest på grund av att Bohuskusten är avstjälpningsplats för staterna runt Nordsjön och trafiken på Nordsjön i och med att strömmarna för all skit till den bohuslänska kusten. 20 000 ton skräp hamnar i Nordsjön varje år. I volym blir det 220 000 kubikmeter. Huvuddelen av detta sjunker till botten, så man kan ju undra hur det ser ut i Nordsjön.

Under varje valrörelse säger alla partier att kommunerna inte ska behöva stå för kostnaden för detta utan att det är ett nationellt ansvar.

När Alliansen tog över makten 2006 var det första de gjorde att ta bort stödet till strandstädning som kommunerna fick genom arbetsmarknadsåtgärder. I de nio alliansbudgetar som producerats har det inte kommit några pengar avsedda för strandstädning.

När Alliansen fick igenom sin budget efter valet 2014 fanns det inga pengar till strandstädning trots att man stod i olika debatter och sa: Det ska staten stå för!

Nu har regeringen lagt en budget där det äntligen finns pengar riktade till strandstädningen – 8 miljoner fram till 2018.

Dessutom har kommunerna numera möjlighet att återigen söka pengar till tjänster för strandstädning på kontot arbetsmarknadsåtgärder.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att se över frågan så att den får en långsiktig lösning. Det uppdraget ska redovisas i höst så att det kan bli verkstad innan mandatperioden är över.

Herr talman! Om det någon gång skulle vara så olyckligt att vi får en borgerlig regering får vi hoppas att det första den gör inte är att ta bort stödet till strandstädningen ännu en gång och att vi sedan måste vänta tills de borgerliga hamnar i opposition igen innan de vill prata om att tillföra medel från staten.

I deras reservation där de framhåller att staten långsiktigt bör ta en större del av ansvaret för strandstädningen ska ”bör” troligen tolkas som en from förhoppning och inte som att staten ska ta ett större ansvar.

Herr talman! Nu har vi en regering som tar ett stort ansvar för strandstädningen och inte uttalar fromma förhoppningar om att så ska bli fallet. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

Anf. 156 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! Årets betänkande om landsbygdspolitiken blir lite av en repris av debatten vi i MJU hade här i kammaren för ett år sedan.

Betänkandet innehåller i dag 74 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden och rör delar som landsbygdsprogrammet, regelförenklingar, konkurrenskraften och jordbrukets miljöpåverkan.

Tyvärre väljer regeringen att begrava alla goda förslag i detta betänkande i pågående beredningsarbete och utredningar. Det är något som börjar bli signifikant för den här regeringen. Utlovade propositioner skjuts på framtiden, och inga förslag lämnas till kammaren i tid. Det är tråkigt för Sverige och ödesdigert för den svenska landsbygden.

Vi står självklart bakom våra reservationer, men för att spara tid väljer vi moderater att yrka bifall till reservationerna 1, 6 och 7. Det är förslag som skulle göra det både enklare och mer produktivt för svensk landsbygd.

Politiken behöver utvecklas, och landsbygdspolitiken är inget undantag.

Det första den nuvarande regeringen gjorde inom landsbygdsområdet var att ta bort det väl fungerande Matlandet, en satsning som både ledde till fler jobb på landsbygden och satte svensk produktion, export och kultur på kartan.

I regeringsförklaringen har statsministern lanserat tanken om en livsmedelsstrategi som skulle innehålla lösningar på landsbygdens alla problem. Tyvärr vet vi i dagsläget inte vad strategin ska innehålla, och det enda besked vi får när vi efterfrågar strategin eller vill hjälpa till med goda idéer till strategin är att den dröjer.

Nu är frågan hur länge till det ska dröja innan svensk landsbygd får förutsättningar på plats för att utvecklas och producera på ett sätt som vi vet att den kan. Det har snart gått två år av den här mandatperioden, och det går inte längre att skylla på tidigare alliansregeringar eller att man inte var förberedd inför valet. Regeringen måste börja komma med förslag till riksdagen som vi kan ta ställning till här i kammaren.

Herr talman! För landsbygdens skull duger det inte att ta bort ett fungerande projekt som Matlandet och ersätta det med illusioner och luftslott. Nu står vi här, och Moderaterna och Alliansen har en rad goda förslag som skulle kunna fylla det tomrum som regeringen har skapat. Tyvärr får vi ingen majoritet för våra förslag, utan Socialdemokraterna och Miljöpartiet väljer att hänvisa till pågående utredningar och luftslott som dröjer.

I betänkandet kan vi läsa att det kommer en livsmedelsstrategi, att det kommer en ny djurskyddslag och att det kommer förslag från landsbygdskommittén. Men ingenstans står det vad dessa förslag kommer att innehålla eller när de kommer till kammaren. Och fram till dess står Sveriges landsbygd och stampar otåligt, mjölkbönder lägger ned och exporten av svenska livsmedel sjunker.

Herr talman! Den regionala tillväxten är viktig för att få en landsbygd som det går att bo på, verka i och bruka på olika sätt. Sverige ser inte likadant ut, och behov och förutsättningar ser olika ut. Vi tror att de gröna näringarna kan bidra som en tillväxtmotor i detta och att det skulle gå inom ramen för landsbygdsprogrammet. Hela Sverige ska leva, och hela Sverige ska få förutsättningar för att stå på egna ben. Men då måste människor få förutsättningar att stå på egna ben.

För ett år sedan kom Konkurrenskraftsutredningens förslag. Den innehöll en rad konkreta förslag till beslut, men regeringen har valt att lägga förslagen i malpåse i väntan på kommande livsmedelsstrategi och djurskyddsproposition. Det är synd, för det finns många goda förslag att göra konkreta lagförslag av redan nu. Men även dem säger majoriteten nej till i väntan på något som kanske kommer.

Konkurrenskraftsutredningens förslag skulle kunna bygga på Matlandet och ge bättre förutsättningar för jord- och trädgårdsnäring att producera och konkurrera på en global marknad. Vi har unika förutsättningar med vårt klimat, som bidrar till unika produkter. Vi har bland världens mest miljövänliga jordbruk, men vi behöver sjysta konkurrensvillkor för att komma ut på den globala marknaden.

Att driva företag i Sverige är krångligt som det är nu, med många regler och lagar att hålla kolla på som företagare. Det är därför ytterst viktigt att inte lägga på en ökad regelbörda och skatter på en redan utsatt bransch, som regeringen faktiskt gör i dag.

Det regelförenklingsarbete som Alliansen startade behöver fortsätta, och de skattelättnader vi gjorde gynnade såväl djur som landsbygd och företagare. Vi har valt att lyfta frågan om småskaliga slakterier som ett sätt att göra livsmedelsproduktionen mer lokal och minska djurtransporterna.

Vi föreslår att det ska skapas bättre förutsättningar för betande djur för att hålla hagmarken öppen och öka den biologiska mångfalden. Utan betande djur växer landsbygden igen. Men tyvärr säger majoriteten nej till detta med hänvisning till att det kommer en proposition någon gång i framtiden.

(Applåder)

Anf. 157 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! I dag är det den 2 mars, och de första tranorna har anlänt till Hornborgasjön. Det är ett sant vårtecken. Vi som lever vårt dagliga liv i den verklighet som vi i dag debatterar – landsbygden och landsbygdspolitik – kan se hur det blir ljusare dag för dag, hur snön sakta försvinner, hur hararna leker på fälten och det sakta börjar bli vår. Naturen är härlig, och att som människa och bonde få leva och verka i denna verklighet är faktiskt en ynnest. Jag tror att många delar den känslan, och jag tror faktiskt att vi alla är bönder i våra hjärtan.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 5, om jordbrukets konkurrenskraft, och reservation nr 12 om jordbrukets miljöpåverkan, men vi står givetvis bakom Sverigedemokraternas samtliga reservationer.

Herr talman! Det har blivit allt svårare att bo och tjäna sitt uppehälle på landsbygden. Många unga människor ser sig tvingade att söka sig därifrån trots att de inget hellre vill än att stanna kvar i sin hembygd. Den

politik som bedrivs av de andra partierna verkar mest ha som syfte att beskatta de boende på landsbygden extra hårt, samtidigt som statliga jobb flyttas till storstäderna och det offentliga samhällets närvaro på landsbygden gradvis eroderas.

Sverige har kanske världens mest djur- och miljövänliga jordbruk, en tradition som vi i Sverigedemokraterna i princip vill bevara. Den nuvarande trenden, emellertid, medför en ständigt minskande svensk jordbruksproduktion, vilket per automatik innebär ökad import av livsmedel från länder med betydligt lägre ambitioner på miljö- och jordbruksområdet. Det kan inte vara bra för vare sig djur eller natur.

Herr talman! Många svenskar tar det öppna och varierade kulturlandskapet för givet, helt enkelt eftersom man inte riktigt inser att om ingen brukar marken så växer den igen. Den som emellertid förstår sambandet mellan det brukade, öppna landskapet och ett livskraftigt lantbruk kommer förmodligen att vilja ha lantbruket kvar.

Vi sverigedemokrater vill inte alla gånger se den där skarpa linjen som ibland tycks finnas mellan människa och natur. Mänsklig närvaro i naturen är en förutsättning för att den ska upplevas och därmed uppfattas.

Herr talman! På tio år har nästan en femtedel av Sveriges hag- och betesmarker försvunnit. Ända sedan mitten av 1800-talet har ängsmarker och naturliga betesmarker minskat kontinuerligt i det svenska odlingslandskapet. Ur biologisk hänsyn är dessa hag- och betesmarker några av de mest värdefulla och intressanta naturtyperna vi har när det gäller artrikedom. Det handlar mycket om att bevara ett vackert öppet landskap med goda förutsättningar för livsmedel, sysselsättning, boendemiljöer, turism, rekreation och artrikedom. Det är av största vikt att vända den utveckling som hittills skett. Vi anser att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter i högre grad bör verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna.

Herr talman! Trots relativt goda geografiska förutsättningar för ett både miljövänligt och högproduktivt jordbruk i Sverige har den så kallade självförsörjningsgraden sjunkit stadigt. I dag ligger den under 50 procent. Detta innebär att vi i Sverige producerar mindre än hälften av de livsmedel vi konsumerar. Detta ser vi i Sverigedemokraterna som resultatet av en politik som pågått i decennier, där man har negligerat lantbruket och jordbrukares villkor. Den dramatiska tillbakagången i produktionsvolymen är inte en normal utveckling, och det är inte en kraft som man inte kan ta hänsyn till.

Jordbruket i Sverige har, som vi ser det, drabbats av byråkrati och ett brett spektrum av regler och förordningar. Vi anser att tydliga insatser bör göras och att man måste sätta upp mål för Sveriges jordbruksproduktion och självförsörjningsgrad.

Herr talman! Skatt på bränsle är en viktig inkomstkälla för staten, men genom så kallad återföring av koldioxidskatt har vi, netto, en lägre skatt för lantbruk och skogsbruk. Problemet i dag är att lantbruks- och skogsbruksföretag fortfarande betalar mer skatt på bränsle än i våra grannländer. Vi i Sverigedemokraterna anser att vi måste nå ett jämlikare förhållande. Vi vill därför sänka skatten på diesel för lant- och skogsbruket till den nivå som råder i Danmark, alltså 60 öre per liter.

Tidigare har andra partier diskuterat skatter på handelsgödsel eller vägslitage. Det är något som vi i vårt parti motsätter oss. Dessutom anser vi att Jordbruksverket i det rådande läget bör arbeta för tidigarelagda och snabbare utbetalningar av direktstöd och miljöersättningar till bönderna.

Herr talman! Sverigedemokraterna ser positivt på regeringens initiativ att ta fram en svensk livsmedelsstrategi. Den har en stor potential, och de gröna näringarna sysselsätter kanske 400 000 personer i Sverige. Svensk livsmedelsindustri har ett exportvärde motsvarande 70 miljarder kronor.

Därför är det positivt med en svensk livsmedelsstrategi och att man lyfter konkurrenskraften. Insatserna är höga. En fortsatt kräftgång för det svenska jordbruket innebär en risk att ytterligare 20 000 jobb förloras som är direkt kopplade till näringen och kanske 20 000–25 000 förlorade arbetstillfällen i branscher som är påverkade av de gröna näringarna.

Vi anser också att regeringen fortsatt bör stödja satsningar på innovation och utveckling inom livsmedelssektorn. För att främja exporten av svenska livsmedel bör arbetet med lands- och anläggningsgodkännanden prioriteras. Små och medelstora livsmedelsföretag kan behöva stöd med kompetensutveckling. De behöver också tillgång till riskkapital, och man behöver underlätta generationsskiften och inträden för nya företag.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill klassa jordbruk som miljöpåverkande verksamhet i stället för att, som nu, likställa det med gruvtäkter och annan industri. Detta skulle förenkla handläggningen för miljötillstånd och anmälan av animalieproduktion. Det måste bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge de höga ambitionerna vad gäller miljö. Det handlar om att se systemet ur ett helhetsperspektiv.

Många lantbrukare upplever att de är underkastade en rent drakonisk byråkrati och känner dessutom att de befinner sig i ständigt underläge gentemot myndigheter, vars tjänstemän har makten att försvåra eller till och med stänga deras verksamhet.

Miljökontrollverksamheten genomsyras tyvärr ibland av en stor rutin med låg kunskap om den faktiska verksamhet som ska kontrolleras. Det gör att en del lantbrukare när de får besök måste förklara grundläggande biologiska samband och avsätta tid och resurser till att rätta rena felaktigheter.

Det är viktigt att de som arbetar med djur- och miljötillsyn har en relevant kompetens för ändamålet. Just därför menar vi till exempel att man när man jobbar med djurskyddstillstånd i animalieproduktion i största möjliga mån ska ha en egen yrkeserfarenhet av djurhållning.

Herr talman! Reglerna kring tvärvillkoren betyder att lantbrukarna ska uppfylla ett antal verksamhetskrav inom till exempel tvärvillkorsområdet djurskydd för att få fulla stöd. Överträdelser bestraffas med procentmässiga avdrag. Gör man fler fel blir avdragen mycket större.

Tyvärr har många av tvärvillkoren systematiskt tillämpats felaktigt i Sverige. Jordbruksverket har självt medgivit att dess avdragssystem har varit felaktigt. Det har resulterat i att tusentals lantbrukare har fått avdrag för fel som de inte har begått. Trots detta tänker man inte reglera det ekonomiskt. Det duger inte, som vi ser det, i en demokratisk rättsstat. Har man gjort fel får man rätta till det.

Herr talman! Vi i Sverigedemokraterna anser att Sverige utgör en helhet, och vi tror att det som är bra för landsbygden är bra för hela landet. Staden och landsbygden behöver varandra. Vi anser också att ett livskraftigt jordbruk är en förutsättning för en levande landsbygd, men det går inte att lagstifta kring öppna och levande landskap. Detta finns endast om det är lönsamt att bedriva jordbruk och hålla djur. Landsbygdens villkor och de gröna näringarna utgör kärnan för vår Sverigevänliga politik.

Anf. 158 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag ska för tids vinnande fatta mig kort och göra lite reflektioner runt reservationerna nr 6 och nr 13, till vilka jag för övrigt yrkar bifall.

Jag ställer mig frågan, herr talman, om nuvarande regering verkligen menar allvar med att satsa på utveckling i hela Sverige. Jag gör det med anledning av att de sista resterna av Matlandet Sverige avskaffades i en ändringsbudget fastställd av regeringen kort före jul förra året utan att det ersattes av någonting annat. Jo, förresten, det ersattes av beredningar, utredningar och förslag till strategier. Men det leder, herr talman, inte till några nya jobb eller några nya verksamheter på den svenska landsbygden.

Man tog alltså bort en satsning som gav nya riktiga jobb och nya riktiga verksamheter i skilda delar av vårt land. Den gav oss exempelvis ett stort antal nya småskaliga slakterier, som förutom att de gav jobb också gav en bättre djurvälstånd. Satsningen gav oss många upplevelseverksamheter, vilket i sin tur har resulterat i att vi har fått ett flertal nya verksamheter som till och med har fått en stjärna i *Guide Michelin*. Satsningen gav oss en riktigt stor exportökning av svenska livsmedelsprodukter.

Denna satsning, som gav så mycket, togs alltså bort utan att ersättas av någonting annat. Jag frågar mig, herr talman, om det inte är snudd på bedrägeri att ta bort någonting som har givit en sådan utväxling utan att ersätta det med någonting annat som åtminstone har förutsättningar att ge en utväxling i form av verksamheter och jobb, så att hela landet kan fortsätta att utvecklas.

Det är en annan sak, herr talman, som jag tänkte säga några ord om. Regeringen åker till Paris och skriver på ett globalt avtal om att vi ska förbättra oss när det gäller vår ganska stora påverkan på vårt klimat. Samtidigt avstyrker man motioner som handlar om att ge förutsättningar för att ställa om det svenska jordbruket till att bli fossilfritt. Jag förstår inte logiken, herr talman, i att avslå de motioner där det ges förslag om att förverkliga det som jag faktiskt trodde att vi var överens om i kammaren.

Med detta, herr talman, vill jag återigen yrka bifall till de två reservationer som jag har nämnt i mitt anförande.

Anf. 159 JENS HOLM (V):

Herr talman! EU:s gemensamma jordbrukspolitik är en centralistisk subventionspolitik som gynnar storföretag och leder till stora utsläpp. Den politiken slukar nästan hälften av EU:s samlade budget. Jag önskar att vi i ett klubbslag kunde avskaffa den och se till att vi själva fick bestämma över de pengarna och politiken. Men tyvärr är det inte riktigt så enkelt.

Landsbygdsprogrammet är en del av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Lite förenklat kan man säga att landsbygdsprogrammet är den mindre dåliga eller kanske ibland rent av den positiva sidan av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. I landsbygdsprogrammet finns det projekt mot övergödning och projekt för att hålla ängs- och hagmarker öppna. I landsbygdsprogrammet finns de så kallade Leaderprogrammen, som engagerar tusentals människor när det gäller miljöfrågor runt om i landet. I landsbygdsprogrammet finns också stöd till utbyggnad av bredband i glesbygden.

Allt det är bra verksamhet. Men jag ifrågasätter varför landsbygdsprogrammet är så byråkratiskt uppbyggt.

Innevarande period löper fram till 2020. Bara en sådan sak, att man har ett program som planekonomiskt omfattar sex år och som är väldigt svårt att ändra under den tiden, kan man verkligen ifrågasätta.

Jag tänker också på arbetet med det nuvarande landsbygdsprogrammet som både den tidigare borgerliga regeringen och den nuvarande S-MP-regeringen höll på med. Jag vet att när man skickade in ett konkret förslag till Bryssel för ett år sedan fick man med vändande post 333 invändningar från EU-kommissionen. Det var 333 invändningar mot förslaget till landsbygdsprogram från Sverige. Alla måste besvaras, och det måste motiveras. Det var invändningar från Bryssel mot klimatprojekt i Sverige för att minska utsläppen och mot stöd till olika former av djurskyddsprogram och till odling av bönor på Öland. Detta hade man i Bryssel en massa detaljerade synpunkter på.

Det håller inte. Vi kan inte hålla på så här. En väldigt stor del av vår energi kan inte bara läggas på korrespondens med byråkrater nere i Bryssel. Här måste regeringen driva på för att göra landsbygdsprogrammet och hela jordbrukspolitiken mindre byråkratiska och mindre pengaslukande. Det handlar om att vi ska få mer av ett nationellt självbestämmande. Långsiktigt hoppas jag att vi kan åternationalisera jordbrukspolitiken, så att vi kan få bestämma över den här politiken på hemmaplan utan byråkrater nere i Bryssel.

Man kan titta på innehållet i nuvarande landsbygdsprogram. Jag tycker att det är olyckligt att det numera inte finns några konkreta mål för hur den ekologiska produktionen ska öka i Sverige. Det har funnits inskrivet i tidigare landsbygdsprogram, men det avskaffades 2010, tror jag, av den dåvarande borgerliga regeringen. Ett landsbygdsprogram är ju ett bra verktyg just för att främja ekologisk produktion, eftersom vi och i synnerhet EU går in med pengar.

Då kan man också ställa krav på vad pengarna ska bidra med. Vad skulle kunna vara mer motiverat att våra gemensamma resurser ska gå till än en ökad produktion av ekologiska livsmedel?

Här har vi i Vänsterpartiet konkreta förslag på omfattningen – hur mycket ekologisk produktion vi hoppas på att man skulle kunna få till stånd i Sverige. Vi tror att ungefär en tredjedel av den svenska jordbruksarealen borde kunna bedrivas ekologiskt. Fram till senast 2020 borde man kunna uppnå detta mål. Man borde också kunna göra målsättningar för hur mycket ekologiska livsmedel man skulle kunna ha i den offentliga sektorn.

Jag vet att det är lite svårt att komma med de här förslagen nu eftersom landsbygdsprogrammet är klubbat, men det går att revidera. Sådana här förslag tycker jag ska lyftas fram också inom ramen för livsmedelsstrategin, som jag hoppas blir verklighet snart.

Jag vill instämma med en del av de föregående talarna när det gäller att hela förfarandet med den svenska politiken för livsmedel lämnar en del övrigt att önska. Nu hoppas vi verkligen att vi kan uppnå mycket av det vi vill inom livsmedelsstrategin. Det får inte bli ännu en papperstiger.

Herr talman! Jag vill nämna ytterligare en sak. Jag inledde med att tala om EU:s jordbrukspolitik och subventionerna i stort. Jag tror att det finns en bild där ute om att saker och ting ändå går åt rätt håll: EU:s jordbruks-subventioner minskar totalt sett, och de är nog inte riktigt lika dåliga som förut. Jag vet inte om det är helt med sanningen överensstämmande, herr talman.

För ett tag sedan inrättade EU en så kallad krisreserv – ett subventionsprojekt i mångmiljardklassen där subventioner ska fortsätta att gå ut till ineffektiva och miljöbelastande företag som tycker att de behöver subventioner från Bryssel. Jag ifrågasätter att man inrättar en sådan här krisreserv.

Jag ser också med stor oro på de kraftiga höjningarna av de så kallade säljfrämjande åtgärder som finns inom EU:s jordbrukspolitik. De här subventionerna ska mer än trefaldigas fram till 2020. Det handlar alltså om rena reklampengar för jordbruksprodukter som har en lite sviktande ställning på marknaden. Ett konkret exempel: Om svenska folket äter mindre nötkött kan man få pengar från Bryssel till så kallade säljfrämjande åtgärder för att bedriva reklampempanjer för att människor ska äta mer kött. Jag förstår verkligen inte logiken i detta. Om konsumenterna så att säga röstar med fötterna eller plånboken och säger att de vill äta mindre av detta ska Bryssel förstås inte gå in och korrigera det.

Avslutningsvis, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 13, som rör omställning till ett fossilfritt jordbruk. Jag tycker att det finns rätt mycket mer att göra för att minska utsläppen från arbetsmaskiner inom jordbruket och skogsbruket. Här kräver vi fler konkreta förslag från regeringen.

Anf. 160 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets ställningstaganden i betänkandet förutom vad gäller punkt 1, Landsbygdsprogrammet, och punkt 10, Omställning till ett fossilfritt jordbruk. Under punkt 10 har Liberalerna en reservation tillsammans med övriga allianspartier och Vänsterpartiet, som jag också yrkar bifall till. För att vara tydlig handlar det om reservation 13, densamma som Jens Holm yrkade bifall till alldeles nyss.

Man kan konstatera när vi diskuterar landsbygdspolitik att den egentligen är väldigt mångfasetterad. Det blir lätt så att vi hamnar i att diskutera jordbruk. Jordbruket och de areella näringarna har en jättestor betydelse på landsbygden, men det finns också andra delar att diskutera. Det gäller att se helheten – hur stad och land är beroende av varandra. Liberalernas utgångspunkt i sammanhanget är en generell politik som gynnar alla i både stad och land och var man än bor i landet. Man ska se helheten.

Det handlar till exempel om en politik där man inte genom hög beskattning på arbete och företag motverkar möjligheten att utveckla företag och skapa sysselsättningsstillfällen. Det slår hårt inte minst mot landsbygden. För oss liberaler är det viktigt att människor har makt, och får ha makt, över sin situation och möjligheter att forma sin framtid oavsett var man bor. Jag tycker att det känns som viktiga utgångspunkter i sammanhanget.

När man diskuterar landsbygdspolitik måste man också lyfta fram frågor om service, företagande, utbildning och infrastruktur. Inte minst det sista är en viktig fråga. Frågorna diskuteras på lite olika ställen i riksdagen vid lite olika tillfällen. Vi kan också konstatera att skillnaderna är stora runt om i landet. Det ser helt enkelt olika ut, och förutsättningarna är olika. Därför måste också lösningarna skilja sig åt.

En viktig ingrediens i den politik som förs, inte minst för landsbygden, är att man skapar framtidstro. Även om människor väljer att bo på landsbygden ska de kunna ha förutsättningar att skapa en god framtid för sig själva och de sina.

Herr talman! Detta för mig osökt över till det som har diskuterats här om landsbygdsprogrammet. Jag kan rakt upp och ned hålla med Jens Holm: Detta är den positiva delen av EU:s jordbrukspolitik. Men även här skulle man naturligtvis vilja se att det var lite mindre byråkratiskt. Jag har sett på kartor och så vidare hur det går till när man söker miljöersättningar. Vi vanliga dödliga, som inte har sysslat med detta, ser att det är en extrem detaljeringsnivå. Man kan undra hur det kan krävas av människor att de ska göra detta för att få ut sina ersättningar.

Det är viktigt att landsbygdsprogrammet har en sådan utformning att det ger regional tillväxt utifrån att hela landet ska leva. Det handlar naturligtvis om att stärka de areella näringarnas konkurrenskraft. Det har sagts mycket om det i dag. Men det handlar också om insatser för att utveckla besöksnäringen på landsbygden, vilket har stor betydelse för många delar av landet. Det som Eskil Erlandsson tog upp om Matlandet Sverige tål att nämnas. Det har med matproduktion och livsmedelsproduktion att göra, men det har också i många stycken med besöksnäringen att göra. Man har unik svensk mat i olika regioner av Sverige.

Statistiken för år 2014 visar att turistnäringen i Sverige enligt Tillväxtverket omsatte 268,5 miljarder kronor och bidrog till 160 000 arbetstillfällen. Många av dessa jobb finns i stora städer, men många finns också på landsbygden. Turistnäringen är en spridd och växande näring i Sverige.

Herr talman! Jag vill också lyfta fram den möjlighet som landsbygdsprogrammet ger till olika miljöersättningar. Genom miljöåtgärder kan man skapa förutsättningar för en hållbar livsmedelsproduktion samtidigt som man främjar öppna landskap, som är viktigt för den biologiska mångfalden och som förstärker natur- och kulturvården.

Det går att få ersättningar. Man får ersättningar för betesmarker, slåtterängar, skogsbete, mosaikmarker, gräsfattiga marker och så vidare. Ni hör själva! När man ska söka ersättning ska man klassificera sin mark nästan på kvadratmetern när i dessa kategorier. Det är en grannliga uppgift, och man kan diskutera om det verkligen ska behöva vara på den nivån. Vi får jobba och sträva med detta gentemot EU så att det inte ska behöva vara så.

Detta är relativt små kostnader och satsningar för samhället, men för de människor som jobbar ute i landsbygd och glesbygd med dessa frågor är det ersättningar som är avgörande för verksamheten. Det är ofta diversifierade verksamheter, där ett antal tiotusen kronor är mycket avgörande för om det ska gå ihop eller inte.

Vi har i några interpellationsdebatter diskuterat fördröjningar av utbetalningar av bland annat dessa miljöersättningar. Då hjälper det inte att man kan konstatera att det mesta av ersättningarna har betalats ut. Det hjälper inte just dessa människor, som i så hög grad är beroende av miljöersättningar. I grunden är det helt oacceptabelt att vi har hamnat i en situation där myndighetens väl och ve har gått före den enskildes rättigheter att få ut sina pengar. Jag säger väl och ve, men det finns förklaringar om att vi inte har fungerande it-system och så vidare. Men, som sagt, det hjälper inte den som inte får sina pengar.

Vi kan tala om öppna landskap när det handlar om biologisk mångfald. Men det har också visat sig att ett öppet landskap är en tillväxtfaktor i sig. Det är nämligen i dessa områden som människor verkligen vill bosätta sig. I sådana områden kan människor bosätta sig och starta andra verksamheter bara för att de tycker att det är så vackert där. Öppna landskap är, som sagt, någonting som vi verkligen måste främja, både med tanke på biologisk mångfald och med tanke på annat.

Herr talman! Jag ska säga något om livsmedelsstrategin. Det finns stora förhoppningar om den. Där finns det också tydliga kopplingar till landsbygden. Det handlar både om primärproduktion och om livsmedelsproduktion i andra ledet.

Man kan tyvärr konstatera att regeringen tycks ha kört fast i denna fråga. Jag uppfattar att det inte händer så mycket för tillfället. En proposition var aviserad till i mars i år, men nu har den förskjutits till i juni. Man får bara hoppas att regeringen har kraft att fullfölja den planen. Sedan får vi se vad som kommer.

För oss liberaler är det viktigt att huvudpunkten ligger på åtgärder som stärker konkurrenskraften och att man lägger stor vikt vid konsumentperspektivet och vilken roll som konsumenten kan ha i detta.

Herr talman! Jag kan konstatera att vi delar upp diskussionerna här i riksdagen på ett sådant sätt att vi av tradition inte diskuterar andra areella näringar när vi diskuterar landsbygdspolitik. Vi diskuterar inte fiskets betydelse, trots att fisket har en mycket stor betydelse i vissa områden längs våra kuster och även kring våra insjöar. Men just denna fråga får vi tillfälle att återkomma till när vi diskuterar fiskeripolitik. Men jag kan bara konstatera att detta hänger ihop och att landsbygd handlar om väldigt mycket.

Anf. 161 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det skulle vara intressant att veta vad Liberalerna anser om den tredubbling av anslagen till så kallade säljfrämjande åtgärder, alltså rena reklampengar till olika jordbruksprodukter och inte minst animalier – olika köttslag – som EU nu inför. Dessa bidrag uppgår till ungefär 200 miljoner euro, alltså ungefär 2 miljarder svenska kronor, årligen.

Jag undrar också om Liberalerna har någon ståndpunkt angående den krisreserv som är en mångmiljardssubventionsfond som ska gå direkt som bidrag ut till olika företag runt om i Europa.

Lars Tysklind nämnde besöksnäringen – turismen. Det är en otroligt viktig verksamhet. Jag tror att många av de turister som kommer till Sverige kommer hit för att vi har en vacker natur. Man brukar ibland säga att det är lite grann av den sista europeiska vildmarken. Då kanske turisterna inte blir så jätteimponerade och pigga på att återvända om de är omgivna av kalhyggen nästa gång som de åker upp till den skog som de har för vana

att besöka. Jag undrar kort och gott om Liberalerna tycker att det vore en bra idé att främja mer av så kallat hyggesfritt skogsbruk, alltså att man inte hugger ned alla träd så att det blir ett kalhygge. Om Liberalerna tycker det, borde vi då inte ge ett uppdrag till statligt ägda Sveaskog så att de kan främja ett hyggesfritt skogsbruk? Detta är kanske lite vid sidan om denna debatt, men det var ändå Lars Tysklind som tog upp besöksnäringen och skogen.

Anf. 162 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! När det gäller de åtgärder som Jens Holm tar upp – EU:s säljfrämjande åtgärder, krisreserv och så vidare – kan jag säga att det inte är någonting som Liberalerna tycker är en bra idé.

I grunden tycker vi att EU:s jordbrukspolitik bör avvecklas. Det som vi har sagt att vi tycker är bra är tydligen det som vi är överens om, nämligen att landsbygdsprogrammet trots allt kan ha sina poänger. Sedan kan man tycka att detta är väldigt byråkratiserat. De som ska söka inom landsbygdsprogrammet blir förvånade över att det över huvud taget kan ställas sådana krav och att det ska vara så detaljerat. Där finns mycket att göra.

Säljfrämjande åtgärder för att upprätthålla en viss produktion, det må vara animalier eller någonting annat, är någonting som vi definitivt inte tycker är bra.

När det gäller besöksnäringen håller jag med om att människor kommer till Sverige för att uppleva vår natur. Det är en av de stora sakerna. De kommer även hit för att uppleva våra vackra kuster och även våra städer.

Frågan om kalhyggen är jättestor. Utgångspunkten är ändå att vi nu har ett system där vi har en balans mellan produktionsmålet och miljömålet. Jag tog inte upp produktionsmålet, för jag tyckte att jag hade talat så länge. Därför hoppade jag över det. Man måste ändå lyfta fram skogens betydelse ur landsbygdsperspektivet, och då inte minst ur klimatsynpunkt men även ur den synpunkt som Jens Holm lyfter fram, att skogen har ett egenvärde.

Anf. 163 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Lars Tysklind för svaret på mina frågor som var relaterade till EU-subventioner. Jag tror att Liberalerna och Vänsterpartiet gör samma analys i fråga om detta. Där borde vi kunna samarbeta för att helt enkelt få bort dessa knasiga inslag i EU:s jordbrukspolitik.

När det gäller besöksnäringen och ett hyggesfritt skogsbruk är jag konkret här och smalnar av frågan: Borde vi inte ge ett uppdrag till Sveaskog, så att de främjar ett hyggesfritt skogsbruk? Det var egentligen min enda fråga. Tycker Liberalerna att det är en bra idé?

Anf. 164 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Från liberal sida tycker vi att det är mycket intressant att utveckla olika sätt att bruka skogen. Det är fullt tillåtet att göra det också, och det är många som gör det. Om det sedan är Sveaskog eller någon annan som ska ha detta specifika uppdrag vet jag inte.

Vi hade ett seminarium om detta för bara någon vecka sedan. Det visade sig att det finns många som jobbar med andra metoder. Men mot detta står att man måste se på både produktionsmål och miljömål och att produktionsmålet också uppfylls.

Jag tror att framtiden kommer att visa att man kommer att ha båda delarna på ett eller annat sätt. Sedan finns det områden som kanske lämpar sig mycket mer för detta, men att man har andra skogsbruksmetoder än att göra kalhyggen. Där kan besöksnäringen och kultur- och naturvärden ha en stor betydelse.

Men om det är specifikt Sveaskog som ska ta sig an detta har jag i dag egentligen inte någon uppfattning om.

Anf. 165 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas och Alliansens reservationer i betänkandet.

Inför riksdagsvalen är det ett mantra som upprepas hela tiden, nämligen: Hela Sverige ska leva. Men vad menar vi egentligen när vi säger det? För oss kristdemokrater betyder det att det måste finnas förutsättningar för att människor ska kunna bo och verka såväl i städer som på landsbygden. Människor och företag över hela landet ska ha möjlighet att växa och utvecklas.

I de flesta diskussioner om landsbygdens utmaningar är det de materiella och ekonomiska värdena som debatteras flitigast. Men det finns andra värden som är minst lika viktiga. Vi kristdemokrater menar att vi har ett djupt moraliskt ansvar för den jord vi ärvt. Det är ett ansvar vi har fått arva av tidigare generationer och som vi ska lämna vidare till våra barn och barnbarn. Ovärdeliga kulturmiljöer och unika resurser i naturen får inte gå om intet.

Samtidigt kan inte landsbygden betraktas som ett museum från en svunnen tid. Det går och är nödvändigt att kombinera bevarande och värnande med modernitet och utveckling. Ingen kan berätta för oss hur framtiden ser ut eller vilka behov som kommer att vara centrala för människorna här om hundra år, men vissa behov är alltid giltiga. Människan behöver mat, och människan behöver naturen för sitt välbefinnande. Detta har vi ett moraliskt ansvar att förvalta.

Landets jordbruksföretagare bidrar konkret till det långsiktiga förvaltarskapet, som är en central del av Kristdemokraternas ideologi. Jordbruket är inte vilken näring som helst, utan dess uppdrag går långt utöver livsmedelsproduktion. Det ger ett mervärde till hela vårt land i form av aktivt miljö- och kulturbevarande.

En levande landsbygd kräver att det finns människor och företag där. Då måste det också finnas fungerande telefoni och bredband. Även landsbygdens invånare har rätt att leva i 2016, men i många delar av Sverige är det tyvärr inte så i dag. Jag ska berätta om ett exempel från Kalvefall i Ydre, som ligger i Östergötland. Där bor det människor, och det finns duktiga företagare. Jag var där och pratade med en som heter Olle, och han sa så här: När Telia klippte av koppartråden och ersatte den med fast mobiltelefoni var det helt kört – det funkar inte längre. När de ska beställa saker får de åka in till huvudorten. Olle sa: Hur ska vi kunna driva företag när det är så här svårt? Det är inte hundra år sedan vi talar om; det är nu, 2016.

Herr talman! De stora bekymmer våra mjölkföretagare nu har är mycket illa för vårt land, och jag tror inte riktigt att vi har förstått konsekvenserna. Att fem mjölkbönder slutar varje vecka kommer att innebära inte bara att vi får svårt att hålla Sveriges invånare med mjölkprodukter utan också att tusentals arbetstillfällen försvinner. Vi vet dessutom att

vackra ängar och hagmarker växer igen med rasande fart. Jag fick följa med länsstyrelserna i både Jönköping och Östergötland på en bussresa för att se hagar och ängar som förut var fantastiska, med rödlistade arter, men som nu var igenvuxna med buskar, sly och granskog. 20 procent har försvunnit på tio år.

Herr talman! Konsekvenserna blir också mer urbanisering. Unga flyttar till större centralorter och storstäder. De äldre blir kvar. Servicen försämras eftersom befolkningsunderlaget krymper, och antalet arbetsföra blir färre. Grupper som tidigare gick från skolan och studier direkt till ett jobb i familjens lantbruk, i fabriken eller på bruket står nu utan arbete, och andra flyttar till större städer. Vi politiker måste skapa förutsättningar för att människor ska vilja leva och verka och för att företag ska kunna utvecklas på landsbygden.

Herr talman! Den otrygghet många känner är ett av de stora hoten mot en levande landsbygd. Många har sedan länge slutat förvänta sig att polisen ska hinna fram i tid. Vi hör dagligen om stölder av dieseltankar eller inbrott i skogsmaskiner och traktorer, och man till och med stjälar traktorer. Så kan det inte fortsätta. Brott måste kunna utredas och klaras upp även på landsbygden.

En annan källa till oro är tillämpningen av EU:s vattendirektiv. Tusentals hektar åkermark riskerar att läggas under vatten på de privata markägarnas bekostnad. Samtidigt riskerar klimatneutral elproduktion att gå förlorad. Även stora kulturvärden hotas – flerhundraåriga dammar kommer att rivas, med konsekvensen att bland annat gamla bruksmiljöer förloras. Enskilda dammägare kommer att tvingas investera mångmiljonbelopp för att återställa den ursprungliga miljön, med omfattande skador på kulturmiljö, jordbruk och tredje man som följd. Enskilda kommer att drabbas av ekonomiska konsekvenser som inte står i rimlig proportion till åtgärdernas betydelse.

Herr talman! Vi står inför en stor global utmaning när det gäller att ställa om samhället i en grönare och mer hållbar riktning. I detta ingår att ställa om energiförsörjningen från fossilberoende till förnybart. Möjligheterna att stimulera omställning av arbetsmaskiner, inte minst inom skogs- och jordbruket, måste utvecklas. För att detta ska ske krävs det riktade insatser.

En jordbrukssektor som kan drivas huvudsakligen på förnybara inhemska drivmedel innebär samtidigt ett minskat beroende av oljeimport. Detta innebär en mer robust beredskap ifall vårt land skulle utsättas för kris. I dagsläget är jordbruket helt beroende av ett ständigt tillflöde av fossil olja för att driva maskinerna och av fossil gas för framställning av gödningsmedel. Detta är inte hållbart.

Sverige behöver en levande landsbygd. Sverige behöver jordbrukare som producerar livsmedel för att upprätthålla landets försörjningstrygghet.

Anf. 166 MONICA HAIDER (S):

Herr talman! I dag debatterar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU9 *Landsbygdspolitik*, och jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Vad är landsbygdspolitik? Finns det en speciell politik för landsbygden, och *behövs* det en speciell politik för landsbygden? Det är de frågor vi brottas med i den parlamentariska kommittén för landsbygden. Vi ska leverera ett delbetänkande den 31 mars där vi beskriver hur det ser ut i dag och vilka effekter den förda politiken har haft. Sedan börjar det verkliga arbetet med att forma de politiska förslagen. En politik ska föreslås som skapar förutsättningar för tillväxt, företagande, sysselsättning och boende på en attraktiv landsbygd. Slutbetänkandet ska vara klart i januari 2017.

Det betänkande vi debatterar i dag handlar väldigt mycket om de gröna näringarna och deras konkurrenskraft, om regelförenkling, tillsyn, kontroll och jordbrukets miljöpåverkan. Alla dessa frågor handlar om landsbygdens möjligheter till utveckling. Det är vi överens om, men vi är kanske inte helt överens om hur.

I regeringsförklaringen skriver regeringen: ”En modern näringspolitik skapar jobb i hela landet.

Skogen – det gröna guldets – ska bidra till fler jobb och brukas hållbart. – – – Sveriges potential som turistdestination med fokus på natur- och ekoturism tas tillvara. En livsmedelsstrategi arbetas fram för att öka produktionen i hela livsmedelskedjan och möta efterfrågan på ekologisk mat.”

Vi menar allvar med att hela Sverige ska leva. Då måste vi se till att det är möjligt att bo och verka på landsbygden. Det är därför vi lägger pengar på bland annat bredbandsutbyggnad, infrastruktur, grundläggande kommersiell service, servicepunkter och metangasreducering. Men det är inte tillräckligt – det behövs mer. Det måste finnas skolor, sjukvård, bostäder och arbetstillfällen. Detta är satsningar som vi också gör i vår budget. Det hänger ihop. Vi behöver värna den svenska modellen.

Herr talman! Vi står inför stora utmaningar men också stora möjligheter med en ny näringspolitik som driver på för nyindustrialisering även på mindre orter och ger företag möjlighet till export.

Landsbygdsministern var nyligen i Kina för att se till att svenska livsmedelsföretag får ökade möjligheter till tillträde till deras marknad.

Vi har en politik för innovationer för de gröna näringarna. Regeringen kommer också att lägga fram en forskningsproposition, och statsministern leder även ett innovationsråd.

Det går bra för Sverige. Sveriges tillväxt 2015 var 4,1 procent, och exporten ökade för första gången på 20 år. Och arbetslösheten sjunker. Antalet arbetstillfällen ökade med nära 80 000 år 2015. Och vi behöver stimulera jobben i de gröna näringarna, se till att behålla dem som redan finns och att det skapas nya.

Livsmedelsstrategin kommer att vara en viktig del för att ta fram åtgärder för att stimulera svensk livsmedelsproduktion och trädgårdsnäring vad gäller både primärproduktion och vidareförädling. Där finns det mycket att göra.

Ett exempel är att antalet gårdsmejerier ökar. De senaste årens mjölk-kris är något som vi har jobbat mycket med och som är mycket allvarlig. Antalet mjölkbönder minskar, och det hotar vår produktion av både kött och mjölk men också landsbygdsutvecklingen i stort.

Regeringen har tillsammans med EU lagt 150 miljoner för att stärka mjölkbönderna i den akuta krisen. Men vi kompenserar även för dieselskattehöjningen inom jord- och skogsbruket. De senaste åren har livsmedelsimporten och –exporten ökat. Där finns mer att göra.

Vi köper gärna svenskt, och arbetet som branscherna gör och har gjort med svenskmärkning är en viktig del för att vi som konsumenter ska kunna köpa svenskt i butikerna och enkelt kunna göra det valet. Det kommer att öka svensk livsmedelsproduktions konkurrenskraft och skapa jobb.

Även efterfrågan på ekologisk produktion och mat ökar kraftigt i Sverige. Efterfrågan är högre än utbudet. Det är något som vi måste stimulera så att utbudet motsvarar den efterfrågan som finns.

Herr talman! Konsumenterna måste kunna lita på att maten är säker och att märkningen är korrekt. Därför ser vi nu över straffskalan och sanktionsmöjligheterna för fusk inom livsmedelssektorn. Regeringen har också inrättat en upphandlingsmyndighet som ska underlätta för den offentliga sektorn att köpa svenskt och satt nya regler på plats för att göra det lättare att upphandla svensk mat, för visst har det varit absurt att det som upphandlas av offentlig sektor hade varit olagligt att producera i Sverige. Så kan vi inte ha det.

Sverige har ett klimatsmart jordbruk med hög djurvälstånd både i det ekologiska och i det konventionella jordbruket, och det är något som vi ska slå vakt om. Antibiotikaanvändningen är väldigt låg. Lantbrukarna vet att det mest lönsamma är att djuren är friska, och de jobbar mycket med förebyggande åtgärder.

Produktionen av skogsbaserad bioenergi och biogas från jordbruket fortsätter att utvecklas positivt. Kontinuerligt arbete sker för att minska beroendet av fossil energi i de gröna näringarna. Regeringen anser dock att det behövs ytterligare insatser för att ta till vara de gröna näringarnas möjligheter i klimatarbetet. De gröna näringarna har en nyckelroll.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020, och då behövs landsbygden. Vi vill se en nyindustrialisering av Sverige och satsningar på vägar, bredband och järnvägar. Vi vill säkra kunskapsförsörjningen till företag på landsbygd genom fler platser på regionala högskolor och universitet och på gymnasieskolor och yrkeshögskolor.

Vi socialdemokrater har en politik för att hela landet ska bli bättre att leva i. Vårt fokus riktas mer på samarbete och investeringar för framtiden så att svenska företag kan växa och anställa. Med fler jobb får vi också råd med en välfärd att vara stolta över.

(Applåder)

Anf. 167 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Monica Haider!

I vår jordbruksmotion nämner vi en hel del kring byråkrati, och jag gjorde det även i mitt anförande här tidigare. Som konstaterats kan man som lantbrukare när man ska ansöka om stöd nästan uppleva att man går igenom någon form av drakonisk verksamhet. Till exempel måste man när man ska ansöka om investeringsstöd skriva rätt formuleringar för att man över huvud taget ska vara aktuell för att få de bästa beloppen. Det är en del.

Men jag har lite funderingar kring en del av det som vi har lagt fram i våra motionsförslag, och det är om miljötillsynen och djurtillsynen. Hur ser Monica Haider på detta med kompetenskravet? Vad är ett vettigt krav att ställa? Jag läser svaren, och där nämner man att man har ett antal program och att man ser med tillförsikt på det. Men det finns en annan del,

och det är att du som lantbrukare med djur till exempel ska veta att den som kontrollerar dina djur faktiskt har en kompetens och inte har en dold agenda. Det vore intressant om Monica Haider kunde utveckla lite mer hur hon ser på de frågorna.

Anf. 168 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Vad gäller byråkratin tror jag att vi alla här i kammaren tycker att den är övermäktig ibland när det gäller EU-ansökningar och annat. Det är krångligt att söka de här stöden.

Samtidigt vet vi att man på Jordbruksverket hela tiden försöker att förenkla och förbättra. Förenklingsresan, som startade förra mandatperioden, har trots allt givit en hel del konkreta resultat. Men det jobbet får vi aldrig sluta med.

Sedan tror jag att vi aldrig kommer ifrån en del byråkrati vad gäller EU i och med att det finns en stor kontroll av det vi ska göra.

Vad gäller miljötillsyn och kompetenskrav finns det kompetenskrav på djurskyddsinspektörerna. Exakt vilken utbildning de har vet jag faktiskt inte i dag. Men att ställa krav, som ni gör i er motion, att de ska ha yrkeskunskap innan tror jag är väldigt svårt. Det krävs, om jag förstått det rätt, en högskoleutbildning för att få de här jobben. Jag tror att det är svårt att säga att de ska ha yrkeskunskap innan. Jag tror inte riktigt på det. Jag tror att man kan skaffa sig kunskap på annat vis också.

Anf. 169 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Monica Haider! Givetvis kan det diskuteras vad det är för kompetens djurskyddsinspektörerna behöver ha. Men jag tror att det är viktigt att signalen som skickas ut till någon som ska anställas som djurskyddsinspektör är att man ska besitta basala kunskaper.

Det finns exempel på lantbrukare som får miljöbesök där de får förklara basala kunskaper som hur det fungerar på ett lantbruk med växtlighet och så vidare. Jag tror att det här är någonting som man kan lägga betydligt hårdare tryck på.

Jag har en annan fundering och kanske en viss oro, och det är över vad som kommer att hända i höst med djurskyddslagstiftningen och de förslag som kommer. Hur ser Monica Haider på de frågorna? Är ambitionen att ha hårdare regler, eller är det att försöka få regler som är anpassade efter djurens förutsättningar, lantbrukets förutsättningar eller för ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk? Det vore intressant att höra.

Anf. 170 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Vad gäller kompetensen hos djurskyddskontrollanterna vet jag att man har kört ganska mycket utbildningar på länsstyrelserna för kontrollanterna, bland annat i bemötande, kompetenshöjande åtgärder och så vidare. Men jag kan inte stå här och säga exakt vilket kompetenskrav som ska gälla för en djurskyddskontrollant, för det vet jag faktiskt inte.

Anf. 171 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Tack alla för att ni är kvar här denna sena afton och vill debattera landsbygdspolitik! Det är ett för mig mycket kärt ämne.

Jag är dock inte säker på att jag gillar ordet landsbygdspolitik. Precis som Monica Haider, Lars Tysklind och Jens Holm var inne på kan man undra om det verkligen finns något som heter landsbygdspolitik. Betänkandet borde kanske heta *EU:s gemensamma jordbrukspolitik och alla dess följder* eller något i den stilen.

Sverige är ett stort land. Vi har 290 kommuner. Av dem är 33 klassade som glesbygdskommuner, enligt Jordbruksverkets definition, och 164 som landsbygdskommuner. Det betyder att två tredjedelar av Sveriges kommuner är gles- eller landsbygd.

Jag tror inte att det kan finnas *en* politik för alla dem. Vi är ett myllrande mångfaldsland från Skåne i söder till Norrbotten i norr. Det finns inte ett politikområde som kan täcka in allt detta, och det är ingen särart bara för att folk bor längre från varandra än vad man gör i städer.

Precis som överallt annars bor det massa olika människor i gles- och landsbygd. Det är lärare, biologer, pensionärer, jordbrukare, biodlare, nyfödda och nyanlända, och alla med sina drömmar och behov och sin längtan.

En nybliven förälder vill kanske ha nära till BVC. Är man till åldern kommen är det kanske närhet till omsorg och sjukvård som är det viktiga. För en tonåring är det kanske kommunikationerna hem från bion på Folkets hus som är det viktiga. För egenföretagare och studenter, eller bara för det moderna tv-tittandet, är en bredbandsuppkoppling nödvändig.

Jag tror att vi har samma behov men olika förutsättningar beroende på om vi bor i glesbygd, landsbygd eller stadsmiljö.

För oss politiker handlar det om viljan att överbrygga dessa skillnader. Här har vi ibland olika syn på hur det ska göras och olika nivå på hur det ska vara.

Jag vill hellre tala om landsbygdssäkrad politik. Visst, det är semantik men ändå viktigt, för anledningen till att vi är här i dag är EU:s gemensamma jordbrukspolitik och de medel som delas ut i det som kallas landsbygdsprogrammet. Dessa 36,1 miljarder går till stor del till jord- och skogsbruk men också till olika insatser som gör det lättare att leva på landet: klimatåtgärder, bredband, grundläggande service, mataffärer och företagande. Det borde inte kallas för stöd och ersättningar utan för satsningar, precis som det gör i stadsmiljö.

Åter till betänkandet. Det handlar till stor del om företagande och företagarnas villkor i de gröna näringarna, i alla fall om vi ser till vilka motiver som har väckts. Låt oss slå fast att de gröna näringarna är ett viktigt samhällsintresse. Vi är alla beroende av de gröna näringarna. Därför ska vi inte göra detta till en särart. Vi ska se till att vi har en landsbygdssäkrad företagarpolitik, en landsbygdssäkrad skolpolitik och en landsbygdssäkrad kulturpolitik – och eftersom vi har en feministisk utrikespolitik ska vi också ha en feministisk landsbygdspolitik.

Vi ser att många av landsbygdsprogrammets små bidrag kan göra stor nytta. Lars Tysklind talade tidigare om mosaikbetesmarker. För enskilda djurägare och näringsidkare kan ett bidrag på mellan 1 000 och 10 000 kronor göra stor skillnad. Hur det växlas upp är avgörande för det lokala landskapet, för turismen och för dem som bor där eftersom det håller landskapet öppet.

Vi har talat mycket om svårigheterna för livsmedelsproduktionen. Ibland verkar det som att intressen står mot varandra, att det är antingen det ena eller det andra som gäller. Antingen är vi för eller emot miljön.

Vi behöver ha ett levande lantbruk, och jag vet att regeringen satsar på det och arbetar för det och en ökad livsmedelsproduktion i Sverige. Ett levande lantbruk levererar bra miljöjänster, öppna landskap, levande landsändar och levande byar.

I dagens klimat handlar det om att ta sitt ansvar i ett nationellt men framför allt internationellt perspektiv. Vi är skyldiga att använda den mark vi har och inte bygga sönder åkermark och produktiv mark.

I kölvattnet av de klimatförändringar vi ser kommer jordbruket att möta stora svårigheter. Vi ser det redan på många platser i världen. Se bara på södra Europa!

Den svenska marken kommer att behövas än mer i framtiden, och då behöver vi ha rent vatten, kemikaliefritt jordbruk och giftfri miljö. Det är ju framgångssagan i det svenska jordbruket.

Ett levande lantbruk och en stark livsmedelsförsörjning bygger på att vi ska ta vara på våra resurser. Vi ska inte måla upp bilden av att god vattenkvalitet står i kontrast mot en bra livsmedelsproduktion. Det är snarare förutsättningen för en god grön näring.

Även andra delar påstås ibland stå emot varandra. Det har talats om konkurrenskraft här. Jag tror att svenskt jordbruks största konkurrenskraft är våra mervärden med bra djurvälstånd, låg antibiotikaanvändning, rent vatten, låg kemikalieanvändning och bra djurhälta.

Regelverket för djurhållning kan diskuteras. Det finns många krångliga regler också för annat än djurhållning, till exempel växtnäring. Regelverket ska vara ändamålsenligt och vara utformat så att det ger liten administrativ börda för företagaren. Här finns en del att göra, och det tror jag att vi alla är överens om. Men det får inte gå ut över djurvälstånd och miljöhänsyn.

Ibland talar man om regelförändringar som ett mantra, men det finns ju ofta en anledning till varför regler har kommit till. Regelverk ska också vara förebyggande. Det gäller till exempel djurstallar, som togs upp tidigare. En förprovning ger djurhållaren en investeringssäkerhet så att denne inte plöjer ned flera miljoner på något som visar sig inte funka.

När man regelförenklar måste det göras smart och utan att tumma på djurvälstånd, djurhälsa eller rättssäkerhet. Det måste också vara ändamålsenligt för företagaren.

Om vi ska ha de svenska mervärdena kvar och om det ska finnas en anledning att köpa svenskt kött, svenska ägg, svensk mjölk och svensk spannmål är det enda vi kan konkurrera med på en global marknad vår höga djurvälstånd, vår höga livsmedelssäkerhet, vår höga miljöprestanda och vår låga antibiotikaanvändning. Det ger ett konkurrenskraftigt jordbruk, och vi ska ha styrmedel och regler för att främja detta. Genom det kan vi möta konsumenternas ökade efterfrågan på hållbart producerade livsmedel, både inom Sverige och på en global marknad.

(Applåder)

I detta anförande instämde Stina Bergström (MP).

Anf. 172 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet kritiserade den tidigare borgerliga regeringen då den tog bort målsättningar för ekologisk produktion, som fanns i det tidigare landsbygdsprogrammet. Nu har vi en ny regering där Socialdemokraterna och Miljöpartiet styr.

Det är ni som äger det nuvarande landsbygdsprogrammet, Emma Nohrén. Där har jag inte sett några målsättningar för ekologisk produktion, vare sig vad gäller jordbruksarealens storlek eller hur mycket ekologisk mat som man ska upphandla inom offentlig sektor.

Jag vill fråga Emma Nohrén om Miljöpartiet inte tycker att det vore en bra idé om vi hade sådana målsättningar för eko i landsbygdsprogrammet. Vi vet att det går att göra ändringar i innevarande landsbygdsprogram. Är det något som Miljöpartiet och regeringen driver?

Anf. 173 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Jens Holm!

Jag tycker att det är viktigt att det finns målsättningar för ekologiskt. Det är det som driver på utvecklingen. Vi kan jämföra med när man började ha bestämmelser för utsläpp från miljöbilar. Om man lade sig på 120 gram koldioxid var det dit bilarna kom, men om man lade sig på 109 kom bilarna dit trots att branschen sagt att det var omöjligt.

Jag tror att man måste ha styrmedel, men det är lite komplicerat ibland. Ska det vara i pengar och andel av kostnaden, eller ska det vara i kilo? Där kan det ibland vara svårt att sätta mål. Men jag tror att det ska vara det, och jag verkar för att det ska in. Däremot vet jag inte om det är möjligt att få in det i halvtidsöversynen, men det får vi hoppas.

Anf. 174 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tolkar det som att det är Miljöpartiets hållning att vi ska ha målsättningar för eko i landsbygdsprogrammet. Det tycker jag är bra. Jag hoppas att det också är regeringens hållning, för den har vi inte sett något av ännu.

Jag är inte alls expert på landsbygdsprogrammen, men så som jag har förstått det kan man göra korrigeringar under tidens gång. Man behöver inte ens vänta till halvtid. Om Sverige vill göra en korrigering eller komplettering är det väl tyvärr inte riktigt så lätt att man bara lyfter luren och ringer ned till Bryssel och så är det klart, men ungefär så borde det vara. Man säger helt enkelt att den här kompletteringen vill vi göra, och så får man det förhoppningsvis godkänt från Bryssel. Jag hoppas att regeringen driver det.

Hur man ska mäta eko borde inte vara så komplicerat som Emma Nohrén säger, eftersom vi hade mål tidigare. Av den totala jordbruksarealen borde 20 procent vara eko, sa man då. Nu borde vi skruva upp det målet. Man pratade också om att av de offentliga inköpen borde så här mycket vara ekologiska livsmedel. Vi borde kunna använda ungefär det målet men skruva upp det.

Anf. 175 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag kan i stort sett bara hålla med. Mjölkkrisen och så vidare har varit uppe i debatten. Vi ser att ekologisk produktion har klarat sig bäst, framför allt för att man oftast odlar foder på den egna marken.

Det finns all anledning att få upp produktionen av ekologiskt, också med tanke på djurvälstånd, kemikalieanvändning och allt. Om vi på något sätt kan få in detta i landsbygdsprogrammet tycker jag att det vore bra. Jag tar med mig de tipsen.

Anf. 176 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Emma Nohrén har hållit ett anförande som var väldigt intressant. Det var ett anförande som jag tror att hon hade kunnat hålla för några år sedan också, när hon var i opposition. Skillnaden är dock att hon tillhör majoriteten just nu.

Miljöpartiet målade upp många problembeskrivningar om hur det är på landsbygden just nu. Flera av dessa beskrivningar tror jag att många av oss kan hålla med om, men jag vill fråga Emma Nohrén och Miljöpartiet hur Miljöpartiet i sin regeringsställning ser på lösningar och åtgärder.

Vi upplever just nu att det inte händer så mycket från regeringens sida inom just landsbygdsutvecklingen. Hur skulle Emma Nohrén och Miljöpartiet i regeringen vilja öka den svenska produktionen? När kommer livsmedelsstrategin? När kommer djurskyddspropositionen?

Anf. 177 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Åsa Coenraads!

Jag tycker att regeringen har satt fart på landsbygdsarbetet. Sedan finns det fortfarande mer att göra.

Vi har tagit fram en maritim strategi som behandlar en stor del av vår kust och hur den ska användas. Det jobbas intensivt med havsplanering och hur den ska användas, vilket är viktigt för såväl det småskaliga fisket och turismen som för det framtida näringslivet. Vi har en stor satsning på turism och export av turism, där även ekoturism ingår som ett flaggskepp i svenskt sälj utomlands. Vi har nästan fördubblat stödet till friluftsförbund som ett sätt att få ut människor i skog och mark och öka intresset för landsbygden. Vi har utredningen Parlamentariska landsbygdskommittén, som ska ta fram en landsbygdsolitik som tittar ända fram till 2050.

Vi har också varit behjälpliga under mjölkkrisen. Att flera mjölkgårdar i veckan läggs ned var inte något som hände när vi tog över makten, utan det hände redan när ni satt vid makten, Åsa Coenraads. Det har varit en trend sedan långt tillbaka, men vad gjorde ni åt det? Vi har tillsatt flera olika saker för att göra det bättre. Vi satsar på eko. Vad jag kan se gör regeringen väldigt mycket. Vi har också en utredning på gång för att se hur statliga jobb kan komma ut i landet snarare än att koncentreras runt Stockholm, så som de har gjort under er tid.

Anf. 178 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Tack för ett svar som inte innehöll ett enda svar på de frågor jag ställde!

Vi har haft två år av landsbygdsvakuum från regeringen. Vi vet inte när livsmedelsstrategin kommer, och vi vet inte när djurskyddspropositionen kommer. Men det är till dessa båda som Socialdemokraterna och Miljöpartiet hänvisar – någon gång i framtiden. Regeringens politik är ett luftslott. Det som regeringen har producerat hittills är branschprogram. Dessa har branschen själv tagit fram, så man kan inte säga att de är regeringens politik.

Här i dag har vi lagt fram förslag om ökad konkurrenskraft, enklare regler för landsbygden och mindre detaljstyrning. Allt detta säger ni nej till, Emma Nohrén. Jag undrar därför: Hur avser Miljöpartiet i regeringen att öka den svenska produktionen?

Anf. 179 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Återigen: Tack för frågorna!

Att vi har ett landsbygdsvakuum beror mycket på vilka som satt och styrde åtta år tidigare och vilka som förhandlade fram dagens landsbygdsprogram, som vi sitter fast med. Det var alliansregeringen som skötte förhandlingarna i Bryssel. Där sitter vi lite fast. Men vi får laga efter läge, och där tycker jag att vi har gjort mycket.

Vi har en livsmedelsstrategi som är på gång. Tidsmässigt kan jag inte säga när den kommer, men jag tror att du själv har varit med i arbetet, Åsa Coenraads, från Alliansens sida. Någon företrädare från er har i alla fall varit det.

Vad jag vet kommer djurskyddspropositionen till hösten. Det jobbas på. Under tiden har allt det andra som jag nämnde förut också hänt. Att det skulle stå stilla tycker jag inte är en rättvis bedömning.

Anf. 180 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Emma!

Jag tycker att det var ett intressant förslag du nämnde, att vi behöver prata mycket mer landsbygdspolitik, som vi kallar det här blocket. Egentligen är det jordbrukspolitik vi diskuterar. Det är viktigt att vi pratar om det.

Sedan kanske jag till viss del får rätta, eftersom jag själv medverkar i Landsbygdskommittén. Som det ser ut nu tror jag egentligen inte att kommittén kommer att hantera de livsmedelspolitiska frågorna så mycket, utan det är framför allt livsmedelsstrategin. Det är ganska uppenbart här att det är många partier som inte känner att de medverkar direkt i dialogen över huvud taget och som därför undrar var den kommer att hamna, även när det gäller djurskyddslagstiftningen.

Jag har en liten fundering. Emma Nohrén nämnde mervärden och att man har höga kostnader, att det ska vara ett mervärde. Jag har svårt att se den kopplingen. Mervärde är något som man får betalt för. Annars är det inget mervärde utan en merkostnad. Mervärde kan vara att det är ekologiskt, att det är certifierat, att man har gamla lantsorter, att man har väldigt bra smak eller hantverksmässig lagning av mat eller något annat. Men mervärde är fortfarande inte en merkostnad.

Vår roll som politiker är att i så fall ersätta de merkostnader som exempelvis det svenska lantbruket till viss del har. Alternativt måste näringen försöka få betalt på annat vis.

Min fundering, Emma Nohrén, är: Är jag rätt i min analys? Är mervärde en merkostnad?

Anf. 181 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag ser det inte så. Om det inte skulle vara någon skillnad på det svenska köttet och annat kött skulle det vara meningslöst att sätta en stämpel på det och signalera att det är svenskt kött. Detsamma gäller

svensk kyckling. Vi kan lösa de här problemen genom att ha sämre djurvårld och klordoppa kycklingarna i stället, som man gör i andra länder, för då får man bort salmonella. Men jag tror inte att någon vill gå dit.

Jag ser det så att vi först och främst ska se till att alla länder i EU följer EU-lagstiftningen, vilket tyvärr inte sker. Därefter vill vi dra med EU till den svenska standarden i stället för att sänka oss till den europeiska standarden. I så fall finns det ju ingen anledning att köpa svenskt, om det inte finns något mervärde med att vi har det svenska djurskyddet, den svenska kemikalielagstiftningen och så vidare.

Anf. 182 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Emma Nohrén!

Att det är ett merpris i butik på svenskt kött handlar knappast om att det är dyrare att producera. Det är inte så bönderna får betalt när de säljer sina varor: Kolla här, det kostar 100 kronor mer att producera, alltså får vi de pengarna.

Det handlar snarare om att man kan sälja på andra mervärden, till exempel att det är svenskt, att vi har bra djurskyddskontroll eller att vi i Sverige har lantbrukare som är otroligt skickliga på att producera bra kvalitetslivsmedel.

Man kan se utvecklingen för svenskproducerade livsmedel. Från 2005 har det varit en dramatisk nedgång som har fortsatt hela tiden. Det är inget som jag beskyller den här regeringen för, men det är lite grann den frågan som vi behöver diskutera. Vi måste vända produktionen och vända den gemensamt. Det är egentligen en uppmaning till Miljöpartiet, som en del av regeringen, att försöka bredda livsmedelsstrategin och verkligen ta med alla partier, så att vi får konkreta lösningar där vi kan få resultat för det svenska lantbruket och för den svenska landsbygden.

Anf. 183 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att vi i stort sett är överens om att vi vill ha en god och bra produktion i Sverige och att det ska vara lönsamt för svenska bönder att ha den standard som man har i dag och att den också ska öka. Det är förfärligt att ett av de bästa djurhållarländerna i världen har minskad produktion. Det borde snarare vara vi som premieras.

När det gäller livsmedelsstrategin är meningen att alla partier ska få vara involverade i framtiden. Strategin är på gång, och jag hoppas att den kanske inte löser allt men att vi får en strategi att gå framåt med när det gäller att få bättre och ökad livsmedelsproduktion i Sverige.

Anf. 184 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Jag tänkte att jag skulle avsluta kvällen genom att prata lite om minigrisar. Som ni har längtat efter det!

Minigrisar har funnits i Sverige som sällskapsdjur sedan 80-talet. Hur många som finns i Sverige just nu är lite svårt att uppskatta, eftersom det inte finns något separat register för just minigrisar. Ett tusental är väl en rimlig gissning.

Minigrisen är inte en egen ras – det finns ingen rasstandard – utan alla grisar som väger under 80 kilo när de är vuxna, vilket de är vid ungefär fem års ålder, räknas som minigrisar. 80 kilo låter onekligen inte speciellt

”mini”. Men om man jämför med ett slaktsvin på ungefär 300 kilo är det definitivt ”mini”.

De borde för övrigt snarare heta ”kelgrisar”. Teacup och mikrogrisar, som ni säkert har sett på bild någon gång och folk bär omkring på, de finns inte. De har heller aldrig funnits. Det är små pyttegrisar som borde få vara med sin mamma i stället. Glöm att du kan ha en gris i en tekopp eller i en väska för den delen! Det skulle möjligtvis vara en väska på hjul, ett litet tag, tills grisen har ätit upp väskan. De flesta minigrisar brukar landa på 35–40 kilo när de räknas som minigrisar. Tänk er en bullterrier!

När man har en minigris ställs man inför ett par problem, förutom dem som grisen själv ställer till med. Trots att många av grisarna lever inomhus med den mer mänskliga delen av familjen och aldrig någonsin träffar andra grisar räknas inte minigrisar som sällskapsdjur utan som svin, det vill säga klövbärande boskap, och de skiljs inte från produktionsdjuren i lagstiftningen.

En minigrisägare måste ha ett SE-nummer från Jordbruksverket. Det i sig är inget större problem, för det är bra att ha koll på grisarna. Men problemet är att man i lagstiftningen inte har gjort skillnad på om det handlar om en enda gris eller 500 grisar. Jag kan lova att grannarna, om inte annat, undrar lite grann hur många det är tänkt att man ska ha.

Dessutom ska grisarna vara märkta, antingen med bricka i örat eller med tatuering. Men det är inte jättemysigt att ha någon i soffan som har en stor plastbricka eller metallbit i örat, och dessutom är öronen för små, så de får inte plats.

I svaret på motionen hänvisar man till ett direktiv från 2008. Om det är ett EU-direktiv borde rimligen samma sak gälla i hela EU. Men i Finland fungerar det alldeles utmärkt att chippa grisarna. Det borde med andra ord fungera alldeles utmärkt även här. Och är det inte ett EU-direktiv kunde man ändra lagstiftningen, vilket var poängen med motionen.

Sedan gäller det vaccinationen. Det behöver alla djur inklusive mini-grisar. Problemet är att svinvaccin kommer i väldigt stora doser, för det är tänkt för produktionsdjur. Det gör att vi får slänga enorma mängder vaccin, och det är ganska dumt.

Eftersom minigrisen räknas som ett produktionsdjur gäller heller inte samma regler vid sjukdom eller om något djur skulle dö, vilket de ju gör allihop förr eller senare. Det går heller inte att försäkra dem på samma vis, åtminstone inte mot något som grisen de facto kan råka ut för.

I svaret på motionen skriver man att det inte pågår något arbete med att jämställa minigris med sällskapsdjur och att man heller inte kan det enligt gällande lagstiftning.

Återigen: Det var lite grann det som var poängen med motionen, för det behövs tydligare rekommendationer och föreskrifter och ett samlat regelverk kring vad en minigrisägare ska tänka på, uppfylla och rätta sig efter. Det har blivit bättre, men det kan bli mycket bättre än så. Mer behöver göras, om inte annat så för djurskyddet, som har varit uppe här tidigare.

Det är helt okej att utan tillstånd ha fågelspindlar och skorpioner som sällskapsdjur – men inte minigris. Att kunna spåra grisarna vid sjukdomsutbrott, javisst, men sedan finns det en massa lagtexter som bara är krångliga! För kaniner skiljer man i lagtexten på produktionsdjur och de gulliga vi har i bur hemma. Vi borde kunna göra samma sak med grisen.

Prot. 2015/16:73

2 mars

Landsbygdspolitik

Det är dags att skilja svinen från grisarna! Bort med arga nassar och fram för fler glada grisar!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 3 mars.)

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

KOM(2016) 52 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för att trygga gasförsörjningen och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010

§ 18 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 1 mars

2015/16:446 Kostnaderna för att slopa den bortre tidsgränsen

av *Johan Forssell* (M)

till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)

§ 19 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 1 mars

2015/16:884 Extra resurser till no-go-områden

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 2 mars

2015/16:829 Regleringen av e-cigarett

av *Barbro Westerholm* (L)

till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

2015/16:849 Kvinnor i psykiatrisk vård

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:868 Register över ekologiska aktörer

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

Prot. 2015/16:73

2 mars

-----

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.38.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med § 7
anf. 32 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 8 anf. 66 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 113 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 134 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 166 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 2 Ärenden för bordläggning	1
§ 3 Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU5	2
Anf. 1 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	2
Anf. 2 ALI ESBATI (V)	4
Anf. 3 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	7
Anf. 4 ALI ESBATI (V) replik	8
Anf. 5 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	8
Anf. 6 ALI ESBATI (V) replik	9
Anf. 7 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S)	9
Anf. 8 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	11
Anf. 9 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik	11
Anf. 10 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	12
Anf. 11 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik	12
Anf. 12 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	13
Anf. 13 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	14
Anf. 14 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	16
Anf. 15 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	16
Anf. 16 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	17
Anf. 17 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	17
(Beslut fattades under § 14.)	17
§ 4 Rättelse i utskökningsbalken	18
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU22.....	18
(Beslut fattades under § 14.)	18
§ 5 Åtgärder mot missbruk av svenska pass	18
Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU25.....	18
Anf. 18 KENT EKEROTH (SD).....	18
Anf. 19 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	19
Anf. 20 ELIN LUNDGREN (S).....	21
Anf. 21 KRISTER HAMMARBERGH (M)	22
Anf. 22 MATS PERTOFT (MP).....	24
Anf. 23 JOHAN HEDIN (C).....	25
Anf. 24 ANDREAS CARLSON (KD).....	26
(Beslut fattades under § 14.)	27
§ 6 Patent- och marknadsdomstol	27
Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU10.....	27
(Beslut fattades under § 14.)	27
§ 7 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll	27
Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU13.....	27
Anf. 25 KENT EKEROTH (SD).....	27
Anf. 26 BEATRICE ASK (M)	28

Anf. 27 KENT EKEROTH (SD) replik.....	30
Anf. 28 BEATRICE ASK (M) replik.....	31
Anf. 29 KENT EKEROTH (SD) replik.....	31
Anf. 30 BEATRICE ASK (M) replik.....	32
Anf. 31 ELIN LUNDGREN (S).....	32
Anf. 32 MATS PERTOFT (MP).....	33
(Beslut fattades under § 14.).....	33
§ 8 Inkomstskatt.....	33
Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU16	33
Anf. 33 PER ÅSLING (C).....	33
Anf. 34 HELENA BOUVENG (M)	35
Anf. 35 DAVID LÅNG (SD)	37
Anf. 36 DANIEL SESTRAJCIC (V).....	38
Anf. 37 HELENA BOUVENG (M) replik	40
Anf. 38 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	41
Anf. 39 HELENA BOUVENG (M) replik	41
Anf. 40 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	42
Anf. 41 MATS PERSSON (L)	42
Anf. 42 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	44
Anf. 43 MATS PERSSON (L) replik	44
Anf. 44 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	44
Anf. 45 MATS PERSSON (L) replik	45
Anf. 46 LARRY SÖDER (KD).....	45
Anf. 47 PETER PERSSON (S)	47
Anf. 48 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	49
Anf. 49 PETER PERSSON (S) replik	49
Anf. 50 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	49
Anf. 51 PETER PERSSON (S) replik	50
Anf. 52 HELENA BOUVENG (M) replik	50
Anf. 53 PETER PERSSON (S) replik	51
Anf. 54 HELENA BOUVENG (M) replik	51
Anf. 55 PETER PERSSON (S) replik	52
Anf. 56 LARRY SÖDER (KD) replik.....	52
Anf. 57 PETER PERSSON (S) replik	52
Anf. 58 LARRY SÖDER (KD) replik.....	53
Anf. 59 PETER PERSSON (S) replik	53
Anf. 60 RASMUS LING (MP).....	53
Anf. 61 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	54
Anf. 62 RASMUS LING (MP) replik	55
Anf. 63 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	55
Anf. 64 RASMUS LING (MP) replik	56
Anf. 65 HELENA BOUVENG (M) replik	56
Anf. 66 RASMUS LING (MP) replik	57
Anf. 67 HELENA BOUVENG (M) replik	57
Anf. 68 RASMUS LING (MP) replik	57
Anf. 69 DAVID LÅNG (SD) replik.....	58
Anf. 70 RASMUS LING (MP) replik	58
Anf. 71 DAVID LÅNG (SD) replik.....	58
Anf. 72 RASMUS LING (MP) replik	59
(Beslut fattades under § 14.).....	59
§ 9 En ny tullag	59

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU21	59
Anf. 73 ERIK ANDERSSON (M)	59
Anf. 74 OLLE FELTEN (SD).....	61
Anf. 75 GÖRAN LINDELL (C).....	63
Anf. 76 LARRY SÖDER (KD).....	64
Anf. 77 PATRIK LUNDQVIST (S).....	64
Anf. 78 OLLE FELTEN (SD) replik.....	65
Anf. 79 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	65
Anf. 80 OLLE FELTEN (SD) replik.....	65
Anf. 81 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	65
Anf. 82 RASMUS LING (MP)	65
(Beslut fattades under § 14.)	66
§ 10 Studiestöd	66
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU10.....	66
Anf. 83 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	66
Anf. 84 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	67
Anf. 85 DANIEL RIAZAT (V).....	69
Anf. 86 ANNIKA ECLUND (KD)	70
Anf. 87 LENA EMILSSON (S)	71
Anf. 88 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	72
Anf. 89 LENA EMILSSON (S) replik	72
Anf. 90 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	72
Anf. 91 LENA EMILSSON (S) replik	73
Anf. 92 ERIK BENG TZBOE (M)	73
Anf. 93 LENA EMILSSON (S) replik	74
Anf. 94 ERIK BENG TZBOE (M) replik	74
Anf. 95 LENA EMILSSON (S) replik	75
Anf. 96 ERIK BENG TZBOE (M) replik	75
Anf. 97 JABAR AMIN (MP).....	76
Anf. 98 ERIK BENG TZBOE (M) replik	77
Anf. 99 JABAR AMIN (MP) replik.....	77
Anf. 100 ERIK BENG TZBOE (M) replik	78
Anf. 101 JABAR AMIN (MP) replik.....	78
Anf. 102 KERSTIN LUNDGREN (C).....	79
(Beslut fattades under § 14.)	80
§ 11 Förskolan.....	80
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU11	80
Anf. 103 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	80
Anf. 104 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	82
Anf. 105 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	84
Anf. 106 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	86
Anf. 107 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	86
Anf. 108 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	86
Anf. 109 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	86
Anf. 110 DANIEL RIAZAT (V).....	87
Anf. 111 CHRISTER NYLANDER (L)	89
Anf. 112 DANIEL RIAZAT (V) replik	91
Anf. 113 CHRISTER NYLANDER (L) replik	91
Anf. 114 DANIEL RIAZAT (V) replik	92
Anf. 115 CHRISTER NYLANDER (L) replik	92
Anf. 116 ANNIKA ECLUND (KD)	92

Anf. 117 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S).....	94
Anf. 118 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	96
Anf. 119 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	96
Anf. 120 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	97
Anf. 121 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	97
Anf. 122 ANNIKA ECLUND (KD) replik	98
Anf. 123 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	98
Anf. 124 ANNIKA ECLUND (KD) replik	99
Anf. 125 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	99
Anf. 126 JABAR AMIN (MP)	99
Anf. 127 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	100
Anf. 128 JABAR AMIN (MP) replik.....	101
Anf. 129 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	101
Anf. 130 JABAR AMIN (MP) replik.....	102
(Beslut fattades under § 14.).....	102
§ 12 Riksrevisionens rapport om tillsyn över transporter av farligt avfall m.m.....	103
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU7	103
Anf. 131 MARIA STRÖMKVIST (S)	103
(forts. § 15).....	104
Ajournering.....	104
Återupptagna förhandlingar	104
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 25 februari.....	105
FöU8 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal	105
MJU8 Utvidgad miljöbrottsbestämmelse m.m.	106
UU11 Riksrevisionens rapport Arktiska rådet – vad Sverige kan göra för att möta rådets utmaningar	108
CU12 Genomförande av hissdirektivet	109
JuU3 Ökad endomarbehörighet i tvistemål	109
JuU12 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2014.....	109
UbU9 Kvalitetssäkring av högre utbildning	109
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109
AU5 Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar	109
CU22 Rättelse i utskökningsbalken.....	110
JuU25 Åtgärder mot missbruk av svenska pass	110
JuU10 Patent- och marknadsdomstol	111
JuU13 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll	111
SkU16 Inkomstskatt	112
SkU21 En ny tulllag	114
UbU10 Studiestöd	114
UbU11 Förskolan	116

§ 15 (forts. från § 12) Riksrevisionens rapport om tillsyn över transporter av farligt avfall m.m. (forts. MJU7)	118
Anf. 132 GUNILLA NORDGREN (M).....	118
Anf. 133 MARTIN KINNUNEN (SD)	120
Anf. 134 STINA BERGSTRÖM (MP)	122
Anf. 135 GUNILLA NORDGREN (M) replik	124
Anf. 136 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	124
Anf. 137 GUNILLA NORDGREN (M) replik	125
Anf. 138 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	125
Anf. 139 KRISTINA YNGWE (C)	126
Anf. 140 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	127
Anf. 141 KRISTINA YNGWE (C) replik	128
Anf. 142 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	128
Anf. 143 KRISTINA YNGWE (C) replik	129
Anf. 144 JENS HOLM (V)	129
Anf. 145 GUNILLA NORDGREN (M) replik	131
Anf. 146 JENS HOLM (V) replik	132
Anf. 147 GUNILLA NORDGREN (M) replik	132
Anf. 148 JENS HOLM (V) replik	133
Anf. 149 LARS TYSKLIND (L)	133
Anf. 150 JENS HOLM (V) replik	135
Anf. 151 LARS TYSKLIND (L) replik	135
Anf. 152 JENS HOLM (V) replik	135
Anf. 153 LARS TYSKLIND (L) replik	136
Anf. 154 LARS-AXEL NORDELL (KD)	136
Anf. 155 JAN-OLOF LARSSON (S).....	138
(Beslut skulle fattas den 3 mars.)	139
§ 16 Landsbygdspolitik	140
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU9	140
Anf. 156 ÅSA COENRAADS (M)	140
Anf. 157 ANDERS FORSBERG (SD)	141
Anf. 158 ESKIL ERLANDSSON (C).....	144
Anf. 159 JENS HOLM (V)	144
Anf. 160 LARS TYSKLIND (L)	146
Anf. 161 JENS HOLM (V) replik	148
Anf. 162 LARS TYSKLIND (L) replik	149
Anf. 163 JENS HOLM (V) replik	149
Anf. 164 LARS TYSKLIND (L) replik	149
Anf. 165 MAGNUS OSCARSSON (KD)	150
Anf. 166 MONICA HAIDER (S).....	151
Anf. 167 ANDERS FORSBERG (SD) replik	153
Anf. 168 MONICA HAIDER (S) replik	154
Anf. 169 ANDERS FORSBERG (SD) replik	154
Anf. 170 MONICA HAIDER (S) replik	154
Anf. 171 EMMA NOHRÉN (MP)	154
Anf. 172 JENS HOLM (V) replik	157
Anf. 173 EMMA NOHRÉN (MP) replik	157
Anf. 174 JENS HOLM (V) replik	157
Anf. 175 EMMA NOHRÉN (MP) replik	157
Anf. 176 ÅSA COENRAADS (M) replik	158

Anf. 177 EMMA NOHRÉN (MP) replik	158	Prot. 2015/16:73
Anf. 178 ÅSA COENRAADS (M) replik	158	2 mars
Anf. 179 EMMA NOHRÉN (MP) replik	159	-----
Anf. 180 ANDERS FORSBERG (SD) replik	159	
Anf. 181 EMMA NOHRÉN (MP) replik	159	
Anf. 182 ANDERS FORSBERG (SD) replik	160	
Anf. 183 EMMA NOHRÉN (MP) replik	160	
Anf. 184 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L)	160	
(Beslut skulle fattas den 3 mars.).....	162	
§ 17 Bordläggning.....	162	
§ 18 Anmälan om interpellation	162	
§ 19 Anmälan om fråga för skriftligt svar	162	
§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	162	
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.38.....	163	